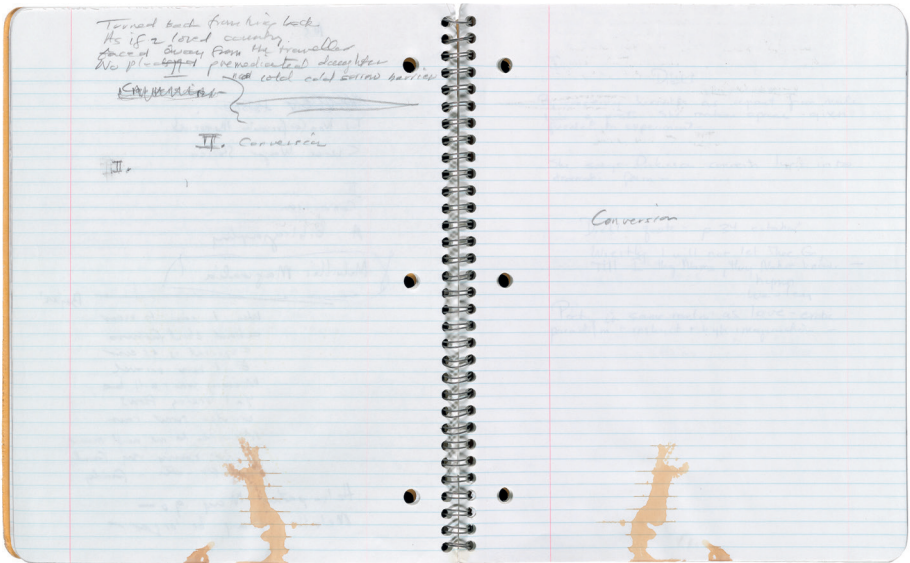

IMRI SANDSTRÖM

TVÄRSÖVER OTYSTA TIDER ACROSS UNQUIET TIMES

Att skriva genom Västerbottens och New Englands historier och språk
tillsammans med texter av Susan Howe

Writing Through the Histories and Languages of Västerbotten and
New England in the Company of Works by Susan Howe

TVÄRSÖVER OTYSTA TIDER

Att skriva genom Västerbottens och New Englands historier och språk
tillsammans med texter av Susan Howe

ACROSS UNQUIET TIMES

Writing Through the Histories and Languages of Västerbotten and
New England in the Company of Works by Susan Howe

IMRI

SANDSTRÖM

Det måste också sägas: våra tystnader talar, och dikten driver på
under ordens ordning.

Édouard Glissant, översatt av Christina Kullberg och Johan Sehlberg

Also, we must say, our silences speak, and the poem is already
growing underneath the words' order.

Édouard Glissant, translated by Minia Biabiany and Imri Sandström

INNEHÅLL

12	PROLOG: Det kommande skallet
22	INTRODUKTION
	Att läsa tvärsöver
	Skrivande läsande
	De lästa områdena
	Vad och hur: Frågor, förhållningssätt och metoder
	Bokens komposition
	Omformulerandet av frågan eller Att skriva tvärsöver kors och tvärsresonanser
68	1: Historiens väsende
78	2: Skiften skiftningar
84	3: Om fälten rör
	Kolonialism (Definition)
	Dubbelheten i praktiken
	Att oroa det redan oroliga
	Kolon (Definition)
	Berättarnas län?
162	4: Och igen skiften
176	5: Som is bryter
	Is (vinter/Winter)
	Reflexivitetens besattheter som ett problem för hela sjön

CONTENTS

	PROLOGUE: The Coming Shall	13
	INTRODUCTION	23
	To Read Across	
	Writing Reading	
	The Regions Read	
	The What and the How: Questions, Approaches, and Methods	
	The Composition of the Book	
	Reformulating the Question, or, Writing Across	
	Cross-Resonances	
	1: The Hiss of History	69
	2: Shifts Shifts	79
	3: If Areas Touch	85
	Colonialism (Definition)	
	The Ambiguity in Practice	
	To Unsettle the Already Unsettling	
	Colon (Definition)	
	The Storytellers' County?	
	4: And Again Shifts	163
	5: As Ice Diffracts	177
	Is (vinter/Winter)	
	Reflexivity's Preoccupations as a Problem for the Whole Lake	

198	6: Igen ett annat igen		199
	Om det förflutna framförs		
	Ordvitsande och performativitet		
	Medier, materialitet, översättande skrivande och		
	performance-skrivande		
	Performance, performativitet och det performatiska		
	Som det förflutna framförs		
256	7: Kronotropen		257
268	8: Omvändelsens kronotop		269
300	9: Hegemoniskt lyssnande och det otysta		301
	Inledande om det ljudande		
	Oljud och hegemoniskt lyssnande		
	Talets höga insatser		
	En tystnad som aldrig var tyst		
	Det otysta		
	En hoppfull slutsats		
352	10: Ett så kallat oväsen: Grubb i arkivet		353
	Nils Grubbs religiösa oljud		
	Det konstant tillfälligas muller		
	Den fortfarande ljudande malmen		
	Förnimmelsen av snittytan eller Arkivets intervaller		
382	11: SNÖ		383
386	12: O You Banner, Flapping, Flapping, Flapping, Flapping: Mathers Magnalias slyspråk		387

412 EPILOG: Stammar stavar spår spår

420 INDEX

Ord och begrepp
Personer

Bibliografi

Tack

436 SUMMARY

EPILOGUE: Traces Spell Trunks Foretell 413

INDEX 421

Words and Concepts
Persons

Bibliography

Acknowledgements

SUMMARY 436

PROLOG

PROLOGUE

Det

The

kommande

Coming

skallet

Shall

Det kommande skallet

kom skall bark

tall en till begynnelse kom

tall traktat uttala tall

säg det igen

The coming shall

come bark bark

pine another beginning come

pine tract pronounce pine

say it again

Skal rasslar

en till synes enkel så

kallad utsida ett de-

finierat områdes förflutna fast

fast vibrerande barr-

träd

Så träd säg träd

ständigt nya träd gamla

prospekt igen detta ord

igen så rött

Shells rattle

a seemingly simple so

called exterior a de-

fined region's past firm

though vibrating ever-

green

So green say green

ever new trees old

prospects again this word

again sow red

Träd och träd unga träd

föråldrad regim återläst

det råder en ny fågelbrist

på dessa hyggen här finns

stammar och stammar det finns inget

kvitter inget lätt ljus

Trees and trees young trees

archaic regimen read-anew

there is a new lack of birds

in these cutting areas here are

stems and stems there is no

twitter no light light

Titta ett skarpt och kärvt ett

det skär och inget skydd detta

vida som var är sått och står

(utsikter utsikter) till buds

Look a bright and harsh one

it cuts and no shelter this

wide that was is sown and up for

(views views) grabs

Så säg en del det kommande

skallet hundens eller trädets

tiden är vrång och

ekon skall

upprepa ingenting är fast

So say some the coming

bark of a dog or a tree

time is perverse and

echoes shall

repeat nothing is set

Ingenting är fast

hyssjet av läppar av

världar

och volymer av världar där

sagt och osagt samlas

Nothing is set

the hush of lips of

worlds

and volumes of worlds where

said and unsaid gather

INTRODUKTION

INTRODUCTION

Att läsa tvärsöver

Det finns ett skämt i vilket två träd står och pratar. Ena trädet säger ”Do you löv me?”, varpå det andra trädet svarar ”Näver”. Ordet löv låter som engelskans *love* ’kärlek’, och näver som engelskans *never* ’aldrig’. Träden talar om kärlek och tid tvärsöver två språk, utan att någonsin lämna ämnesområdet träd. Som barn älskade jag det här skämtet. Det var spännande och jag finner det fortfarande spännande. Du säger något medan du säger något annat. Däri finns såklart förnimmelsen av lek. Men där finns också ruset av att överlista ett system, av att hålla sig till reglerna och samtidigt bryta mot dem. Kanske infinner sig också den något mystiska känslan av att dolda kopplingar mellan kärlek och löv och oändlig tid och bark ger sig till känna i en till synes enkel ordvits. Affiniteter skönjs, förbindelser börjar darra. Dessa fenomen, som vanligtvis upplevs avlägsna, blir mer förstaeliga tillsammans, när de läses genom varandra.

Den här boken är avhandlingen som följer det konstnärliga forskningsprojektet *Howe Across Reading: Performing the Past*, vilket jag har arbetat med sedan januari 2014. Det är ett undersökande av aspekter av Västerbottens, i norra Sverige, och New Englands, i nordöstra USA, historier och språk, lästa tillsammans med och genom texter av poeten och litteraturteoretikern Susan Howe.

Det var på Umeå bibliotek år 2001, som jag av en slump snubbade över *Spinnaker* – Howes essä ”Sorting Facts, or 19 Ways of Looking at Marker”, översatt till svenska av poeten Marie Silkeberg.¹ Vid den tidpunkten höll jag på med en dokumentär om mina farföräldrar Paul och IngaLisen Sandström och byn Falträsk i Västerbotten, där de levt merparten av sina liv. Under mitt letande efter vägledning i filmarbetet fann jag Howe i den lilla sek-

¹ Susan Howe, *Spinnaker: en essä flankerad av lyrik*, översatt av Marie Silkeberg, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2000.

To Read Across

There is a Swedish joke in which one tree says to another tree, “Do you *löv* me?,” whereby that tree responds, “*Näver*.” The word *löv* in Swedish means leaf and when it is pronounced it sounds somewhat like the English word *love*. *Näver* translates to “birch-bark” and sounds like the word “never”. The trees speak about love and time across two languages, while never really leaving the topic of trees. As a child, I loved this joke. It was exciting and I still find it exciting. You’re saying something while saying something else. In doing so, there is of course the sensation of play. But there is also a wonderful notion of beating a system, of breaking laws while sticking to them. Also, and somewhat mysteriously, one might experience how, in a seemingly simple pun, hidden links between love and leaves, and endless time and bark, make themselves known. Affinities and connections begin to tremble. One might sense how these phenomena, usually thought of as distant, start making more sense when perceived together, through one another.

This book is the thesis following the artistic research project, *Howe Across Reading: Performing the Past*, which I have been working on since January 2014. It is an investigation into aspects of the histories and languages of Västerbotten, in the north of Sweden, and New England, in the northeastern United States, read with and through writings by the poet and literary scholar, Susan Howe.

It was by chance that I stumbled across *Spinnaker*—the Swedish translation of Howe’s essay, “Sorting Facts, or 19 Ways of Looking at Marker,” by the poet Marie Silkeberg¹—at the Umeå city library in 2001. At the time, I was making a documentary about

¹ Susan Howe, *Spinnaker: en essä flankerad av lyrik*, translated by Marie Silkeberg, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2000.

tionen för dokumentärer. *Spinnaker* handlar visserligen om dokumentärfilm, men är i första hand en sorgetext om en livspartners bortgång. Boken tillhandahöll inte på något sätt de konkreta instruktioner till filmskapande som jag letade efter. Men den hjälpte mig och på sätt som jag aldrig kunnat vänta mig. Den blev en följeslagare bortom arbetet med filmen. Och den blev startpunkten för ett fortsatt hängivet läsande av Howes poesi och essäer. *Spinnaker* börjar med en dikt från texten "Pythagorean Silence":

vi som var skog
när det en vidsträckt skog fanns
I ett fysiskt Universum lekande med
ord
Bark var mina lemmar mitt hår var löv
Brid var min båge min lyra mitt koger²

Det tycks självklart nu, men insikten att Västerbotten ljunder i dikten kom gradvis. Genom år av fortsatt läsande av Howes texter blev det mer och mer tydligt att ett viktigt skäl till varför de berörde mig på ett så smärtsamt och vackert, underligt bekant sätt, hade att göra med hur Västerbotten stämde in, började vibrera och göra sig hört inuti min läsning av denna nordamerikanska poet. Howe har aldrig varit i Västerbotten. Hon skriver inte *om* platsen. Västerbotten är känt som "Berättarnas län" och är födelseort för många författare, av vilka flera har skrivit om områdets historia. Trots detta var det genom Howe som den på riktigt började avteckna sig för mig.

² Ibid, s. 13.

my grandparents, Paul and IngaLisen Sandström, and the village Falträsk in Västerbotten, where they had lived most of their lives. Looking for some guidance on how to go about making the film, I found *Spinnaker* in the tiny section for documentaries. Although the essay does speak of documentary film, it is perhaps most of all a text about mourning the loss of a spouse. Suffice it to say, it wasn't the kind of straightforward guide to filmmaking I was looking for. But it did help me greatly, and in ways I did not expect. It became a companion beyond the making of the film. And it became the starting point of a continued, dedicated reading of Howe's poetry and essays. *Spinnaker* begins with a poem from Howe's text "Pythagorean Silence":

we that were wood
when that a wide wood was
In a physical Universe playing with
words
Bark be my limbs my hair be leaf
Bride be my bow my lyre my quiver²

Although it might seem obvious to me now, the realization that the Swedish county of Västerbotten resounds in this poem came gradually. Through years of continued reading of Howe's works it became clear that one important reason why they touched me in such a painful, beautiful, and strangely familiar way had to do with how the history of Västerbotten chimed in, how it started to vibrate and make itself heard within my reading of this North

² Susan Howe, *The Europe of Trusts*, New York: New Directions, 2002, p. 17.

Howe skriver som sagt inte om Västerbotten, men området framträder ändå i läsningen. Hennes skrivande om New England täcks, i likhet med Västerbottens historiska litteraturer, av djupa skogar och visar på hur predikanter och nybyggares berättelser har placerat sig ovanpå urfolkens berättelser. Rörelser kopplar an till rörelser och detaljer till detaljer. Dessutom – och något svårare att ringa in – kopplar språkliga specificiteter an till varandra. Toner och klangfärger samklingar: ord, fraser, ibland hela sidor – dessa rymliga områden som vid första anblick kan verka stilla, eller till och med tysta, men som vibrerar oroligt. Former, stilar och ämnen är naturligtvis inte helt separabla. Och i läsningen av dessa vibrerar aspekter av historierna tillsammans, vilket ger upphov till andra aspekter. Det här säger något viktigt om läsandets generativa och pluralistiska möjligheter. Howes texter slutar inte att handla om New Englands historia eller litteratur, puritanerna eller Emily Dickinsons skrivande för att norra Sverige resonerar i läsandet av dem. Historierna gör snarare något med varandra. Deras texter, händelser och språk *diffrakterar*.

I den engelska versionen av dikten som inleder *Spinnaker* hörs skogarna allitterativt: *we tha wö wo whe thata wa wo wa*. De ljuder av det svunna *wöb*. Och, i ett fortsatt lyssnande läsande – *Bark be my limbs my hair belief / Bride be my bow my liar my quiver* – tar sig tro och tilltro och bedrägeri och lögn in i dessa textuella skogar. Engelskans *bark* är dubbelt, det kan både betyda ett trädets bark och ett ljudande *bark*, ett skall som en hunds. Svenskans *skall* är också dubbelt, där finns betydelsen av det ljudande skallet, liksom framtidens. Ordet bär förnimmelsen av ljud och i samma stund av det kommande, det som *skall* hända. Diktens två versioner, när de läses genom varandra, tycks öppna upp för möjligheter som är nya men som också hela tiden fanns där.

Om vi återvänder till skämtet om de två samtalande träden, när ena trädet frågar ”*Do you löv me?*” blir svaret ”Näver”. Näver, björkens bark, brukar användas för att göra upp eld. Näver

American poet. Howe has never been to Västerbotten. She doesn't write *about* the place. Västerbotten is known as “the storytellers' county” and is the birthplace of many writers, several of whom have written about the area's history. Yet, for me, it was through Howe that it really began to emerge.

Howe's writing may not be about about Västerbotten, but the area arises in the reading of it. Her writings regarding New England are covered with deep historical woods, and show how narratives of settler colonial beginnings have placed themselves on top of indigenous beginnings, much like in the history of Västerbotten. Movements connect to movements and details to details. Also—and somewhat harder to encircle—specifics of the literary languages connect. Certain tones and timbres resonate. Words, phrases, whole pages—these spacious areas, which at first glance might look still or even silent—vibrate unsettlingly. Forms, styles, and topics are, of course, in the end somewhat inseparable. And in the reading of these, aspects of the histories co-vibrate and give rise to other aspects. This says something important about the generative and pluralistic possibilities of reading. Howe's texts do not cease to speak of the history and literature of New England, the Puritans, or Emily Dickinson's writing because the history of northern Sweden resonates within the reading of them. Rather, the histories do something to, or with, each other. Their texts, events, and languages *diffract*.

In the English version of the poem that *Spinnaker* begins with, the forests are heard alliteratively: *we tha wuh wo whe thata wa wo wa*. They sound of the *wuh* of the past. And in a continued listening reading—*Bark be my limbs my hair belief / Bride be my bow my liar my quiver*—faith and falsehood and trust and lies enter into these textual woods. The word “bark” is doubled. It can mean both the bark of a tree and an audible bark, like that of a dog. The Swedish word for the audible bark, *skall*, also is doubled. It carries the meaning “bark” as well as “shall.” That is, it carries a sense of

är extremt lättantändligt. När det ena trädet frågar det andra om det älskar/lövar det, är svaret både ett oändligt nej och en oändlig antändlighet. Betydelser fördubblas inte bara i denna språkgränsöverskridande ordvits, utan – liksom i Howes dikt och Silkebergs översättning – tycks yngla av sig. Språket befinner sig i ett pluralistiskt tillblivande. ”Näver” kommer med ett latent hot. Skogarna (orden) kan vid något tillfälle ta fyr. Och den elden skulle.

Skrivande läsande

I essän ”Writing Reading” frågar litteraturvetaren och filosofen Roland Barthes läsaren om hen någonsin läst en bok och hela tiden stannat till, inte på grund av ointresse, utan av intresse. Han frågar: ”have you ever happened *to read while looking up from your book?*”³ Frågan är retorisk, vems tankar har inte börjat rusa av att läsa? Det är just det. Essän handlar inte om en viss sorts läsande, utan snarare om att skifta fokus från författaren och vad denna kan mena till läsaren och vad den *fortsätter* att läsa, det vill säga, skriva. Barthes framhåller att varje läsning härrör från trans-individuella former och essän insisterar på att uppmärksamma vad som uppstår och hur.⁴

Howe är en idog läsare, man skulle kunna säga, en idog skrivande läsare. Med titlar som *My Emily Dickinson*, *Melville’s Marginalia* och *The Birth-Mark* (vilket också är en novell av författaren Nathaniel Hawthorne) finns ett löfte om att du som läsare också kommer att stöta på tidigare skrivande röster, redan när du plockar upp boken. När jag läser Howe befinner jag mig på en polyfon plats, där skevande ekon av tidigare text utgör själva den miljö

3 Roland Barthes, *The Rustle of Language*, översatt av Richard Howard, Oxford: Blackwell, 1986, s. 29.

4 Ibid, s. 31.

sound, while also carrying a sense of futurity. The two versions of the poem, when read through each other, seem to open up for possibilities that at once are new and were already there.

Returning to the joke about the two talking trees, when the one tree asks, “Do you *lov* me?” the answer is *näver*, or “birch-bark.” This material is commonly used as fire kindling. Birch-bark is extremely flammable. When the one tree asks the other tree if it loves/leaves them, the answer is both an infinite no and at the same time an infinite ignitability. Meanings not only double in this cross-language pun, but—as in Howe’s poem and Silkeberg’s translation of it—they seem to be spawning. The language is in a process of pluralistic becoming. “Birch-bark” here includes a latent threat. These woods (words) at some point just might catch fire. And that fire would.

Writing Reading

In the essay “Writing Reading,” the literary theorist and philosopher Roland Barthes asks the reader if they have ever read a book and kept stopping, not because they weren’t interested, but because they were. He asks, “have you ever happened *to read while looking up from your book?*”³ The question is rhetorical; who hasn’t had thoughts propelled through reading? And that’s just it. The essay doesn’t concern a specific kind of reading, but rather a shift of focus from the writer and what the writer might have meant, to the reader and what the reader might *continue* to read, that is, to write. Every reading derives from trans-individual forms, Barthes writes, and the essay insists on attention to what arises and how.⁴

3 Roland Barthes, *The Rustle of Language*, translated by Richard Howard, Oxford: Blackwell, 1986, p. 29.

4 Ibid, p. 31.

som texten tycks uppstå ur. Howe skriver återkommande om att läsa och använder inte sällan ordet glupsk, *voracious*. Via poeten Samuel Taylor Coleridge framkallar hon bilden av den rovgiriga sjöfågeln storskarven. Hon kallar sig själv en biblioteksskarv och skriver: "I go to libraries because they are the ocean".⁵ Fast mitt eget läsande är av ett mer långsamt och idisslande slag känner jag igen mig i idén om textuella intag och spjälkningsprocesser. Och då jag är en skrivande läsare, såväl som en inmundigande läsare, kommer också allt jag skriver att ha trans-individuella, trans-textuella källor. Eller, som Howe skriver: "Every statement is a product of collective desires and divisibilities."⁶

I början av *The Birth-Mark* skriver Howe: "Emily Dickinson's writing is my strength and shelter."⁷ Och jag vill vara tydlig: Howes skrivande är mitt. Det här arbetet förlitar sig inte på något slags nykter distans, utan snarare på situationer inom materiella (inter)textuella rörligheter och rörligheter – ett komplex av förvecklingar och närheter. När det kommer till tidigare text har Howe en tydlig hållning och i *My Emily Dickinson* skriver hon: "My voice formed from my life belongs to no one else. What I put into words is no longer my possession".⁸ I dessa ord kan en estetik såväl som en etik uttydas: Howes skrivande handlar om Dickinsons texter, inte hennes biografi. Man kan inte äga språk, det som har skrivits tillhör världen. Men man äger sin egen levande röst. I enlighet med dessa förhållningssätt är det Howes texter jag sysslar med, inte hennes liv. Fast jag har besökt henne ett antal gånger där hon bor i Connecticut och fast jag håller dessa möten högt, har mitt arbete inte med dem att göra. Det har att göra med hennes texter och med det

5 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 18.

6 Ibid, s. 45.

7 Ibid, s. 2.

8 Susan Howe, *My Emily Dickinson*, New York: New Directions, 2007, s. 13.

Howe is an avid reader, an avid writing-reader, one might say. With titles such as *My Emily Dickinson*, *Melville's Marginalia*, and *The Birth-Mark* (which also is a short story by the author Nathaniel Hawthorne), the promise that, as a reader, you will also encounter prior writerly voices is there as soon as you pick up the book. Reading Howe, I often find myself in a polyphonic space where skewed echoes of previous writing form the very setting from which the text seems to arise. When writing about reading, Howe frequently uses the word *voracious* and, by way of the poet Samuel Taylor Coleridge, she conjures the image of the ravenous cormorant. She describes herself as a library cormorant, writing, "I go to libraries because they are the ocean."⁵ Although my own reading is more of a slow, ruminative practice, the idea of textual intake and digestion makes sense. And being a writing-reader as well as a devouring reader, it follows that all that I write will inevitably have trans-individual, trans-textual sources. Or, as Howe puts it, "Every statement is a product of collective desires and divisibilities."⁶

In the beginning of *The Birth-Mark*, Howe writes, "Emily Dickinson's writing is my strength and shelter."⁷ I want to be clear, Howe's writing is mine. This work doesn't rely on any kind of sober distance, but rather a situatedness within an (inter)textual material mess in motion—a complex of intricacies and proximities. Howe takes a clear stand in relation to previous writing. In *My Emily Dickinson* she writes, "My voice formed from my life belongs to no one else. What I put into words is no longer my possession."⁸ Within these words there lies an aesthetics as well

5 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 18.

6 Ibid, p. 45.

7 Ibid, p. 2.

8 Susan Howe, *My Emily Dickinson*, New York: New Directions, 2007, p. 13.

skrivande läsande som uppstår när de läses i relation till tidigare historiska och litterära texter från Västerbotten och New England.

De lästa områdena

Västerbottens län grundades 1638, som en del av Sveriges kolonisation av det som nu är landets norra vidder. Länet är en del av Sápmi, urfolket samernas område. Sápmi sträcker sig inte bara över norra Sverige utan också över Norges, Finlands och Rysslands norra delar. Västerbotten är Sveriges näst nordligaste län, men historiskt inkluderade namnet också det som nu kallas Norrbotten och betecknade alltså hela norra Sverige – vars gränser gentemot intilliggande nationer länge var omstridda. Det här arbetet har utgjorts av ett läsande tvärsöver, inte bara de två regionerna Västerbotten och New England, utan historiska tider fram till idag. På så sätt utspelar det sig bokstavligen på en vilseledande plats. ”Västerbotten” förändras och leder konstant till olika ”Västerbotten”, inte bara beroende på tidpunkter i olika narrativ, utan på dessas perspektiv. Västerbotten har alltid varit och kommer alltid att vara en del av Sápmi. Men bara ett fåtal historiska narrativ vidkänner detta. Sveriges kolonisation av det som nu är landets norra delar har fått en avgörande roll i det här arbetet. Kolonisationen är en gammal katastrof som fortfarande är katastrofalt verksam i regionen. Jag, som själv är ättling till nybyggare i Lyckseleområdet, har vuxit upp med historiska narrativ om nybyggarna och deras fattigdom. Berättelserna talar om det hårda arbetet i skogarna och på åkrarna (eller snarare, de myrmarker som skulle bli åkrar), den förlamande kylan och om hur pengarna färdades söderut för att bygga upp Sverige och senare dess välfärd. Denna historia av orättvisor, arbete och exploatering berörs fortfarande sällan i större nationella sammanhang. Under arbetets gång har jag också märkt att många svenskar i södra och mellersta Sverige vet rätt lite i frågan.

as an ethics; Howe's writing concerns the work of Dickinson, not her biography. One cannot own language, what has been put into words belongs to the world. But one does own one's own living voice. In accordance with these approaches, what I am concerned with here are the works of Howe, not her life. I have visited her a few times where she lives in Connecticut, and though I value those meetings highly, my work is not concerned with them. It is concerned with her writing, and with what writing-reading might arise, when it is read in relation to previous historical and literary writing from Västerbotten and New England.

The Regions Read

Västerbotten County was founded in 1638, as part of the Swedish Crown's colonization of what is now its northern reach. The county is located inside Sápmi, the region of the indigenous Sámi. In addition to stretching over the northern parts of Sweden, Sápmi also includes northern parts of Norway, Finland, and Russia. Västerbotten is currently Sweden's second northernmost county. Historically, the name also included what is now called Norrbotten, meaning that at one point it encompassed all of the Swedish north where, for a long time, the borders with neighboring nations were contested. The work in hand has unfolded as a reading not only across the regions of Västerbotten and New England, but also across historical times up through the present; it quite literally has a shifting setting. Indeed, the setting of "Västerbotten" keeps changing, contingent on the times and perspectives of specific historical narratives. Västerbotten has always been and will always be part of Sápmi, though few written historical records say so. Sweden's settler colonization of the north has come to be a major aspect of this work. It is an old catastrophe that is still catastrophically active in the region. A descendant of settlers in the Swedish Lycksele

De berättelser jag växte upp med är, mestadels, från nybyggarnas perspektiv. De var den arbetskraft med vilken den svenska staten kunde göra anspråk på Sápmi, forcera ett ägandesystem på markerna, dela in det i sektioner med svenskt styre och försöka att kontrollera den samiska ursprungsbefolkningen.

”THERE ARE NOT LEAVES ENOUGH TO CROWN TO COVER TO CROWN TO COVER”⁹

New England är en stor nordöstlig region i USA och omfattar staterna Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island och Vermont. Regionen anses generellt vara en ”vagga” till USA – redan under tidigt 1600-tal koloniserades området av engelska puritaner, i vad som kom att benämnas som ”the Great Migration of the 1630’s”.¹⁰ När jag började märka att Västerbottens historia framträdde i läsningen av Howe insåg jag samtidigt att detta främst skedde i texter som rörde ett historiskt och litterärt New England. Det var så mitt intresse för området först uppkom och det är så jag har närmat mig det – genom att läsa dess språkliga relationer till Västerbotten. Så fast New Englands historia är viktig och starkt närvarande i det här arbetet har Västerbotten förblivit mitt fokus.

Under arbetets gång har jag vänt mig till Howes texter, specifikt de som rör New England, för att lokalisera angelägenheter och frågor i Västerbottens historia. Mitt läsande av Howe har på så sätt både varit en del av skapandet av själva fundamentet för arbetet – den stora och komplexa polyfoni som uppkommer när dessa två historier läses genom varandra – och hjälpt mig att navigera inom det. Howes uppmärksammande av religiöst språk, specifikt de postreformerta prästerna Cotton Mathers och Jonathan

⁹ Susan Howe, *The Europe of Trusts*, New York: New Directions, 2002, s. 9.

¹⁰ Howe, *The Birth-Mark*, s. 3.

area myself, I have grown up with historical narratives regarding the settlers and their poverty. These stories tell of the hard labor in the forests and fields (or rather, the marshes yet to become fields), the numbing cold, and how the money travelled south to build Sweden, and later, its welfare. This history of injustice, labor, and exploitation is still rarely brought up nationally, and during the course of this work I have found that many Swedes living in the middle and southern parts of the country still know quite little of the matter. The narratives I grew up with are, mainly, from the perspective of the settlers. They were the workforce—the means by which the state claimed Sápmi for Sweden, forced a system of ownership onto the land, divided it into sections of Swedish government, and attempted to control the indigenous Sámi population.

“THERE ARE NOT LEAVES ENOUGH TO CROWN TO COVER TO CROWN TO COVER”⁹

New England is the large northeastern region of the United States, including the states Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island, and Vermont. It is generally considered the “cradle” of the USA—in the early 17th century it was colonized by English Puritans, in what came to be known as “the Great Migration of the 1630’s.”¹⁰ As I started noticing the history of Västerbotten emerge from within my reading of Susan Howe’s works, I simultaneously noticed that this perception intensified in relation to her writing regarding historical and literary New England. This is how my interest in that area first arose, and it is how I have approached it—through reading Västerbotten’s linguistic relationship to it. So, while the history of New England is important and ever-present in this work, Västerbotten has remained my main concern.

⁹ Susan Howe, *The Europe of Trusts*, p. 9.

¹⁰ Howe, *The Birth-Mark*, p. 3.

Edwards språkliga influenser, har lett mig till den västerbottens kyrkoherden Nils Grubb, som anklagades för ”religiöst oväsen”, under tidigt 1700-tal. Den hjälp att navigera, som jag funnit hos Howe, har att göra med när och var, men också hur jag har letat. Som jag nämnt innan är att läsa avgörande hos Howe och det figurerar som ett multisensoriskt arbete. Att läsa är på samma gång att sträcka sig efter, att röra vid, att titta och att lyssna. Avstånd länkas med närhet och ljud med syn. Att ta noggrann hänsyn till avstånden, sinnena och upplevelsen av varseblivningen har också för mig varit avgörande. Både New England och Västerbotten är vida kända för sina rika litteraturer och historierna präglas av nybyggarkolonialism och protestantiska idéer. Det jag skriver handlar inte om Howe och hennes arbete (eller åtminstone väldigt sällan) utan istället vänder jag mig gång på gång till hennes texter när jag brottas med historiska och språkliga komplexiteter. Howes poesi och essäer har hjälpt mig att identifiera – liksom att guida inom – de lästa historiernas synkroniciteter, skiften och vändningar, ljudande korsningar och skillnader.

Vad och hur: Frågor, förhållningssätt och metoder

Uppdraget jag formulerade var att läsa Västerbotten och New England, deras historier och litterära språk, genom varandra och tillsammans med Howes texter. Med hänsyn till Howes skrivande fanns redan från början ett fokus på ljud. För att navigera inom de överväldigande stora platserna, tiderna och problemområdena har jag burit med mig frågor till skrivandet och materialet. Vissa formulerades tidigt och agerade på så sätt premisser för arbetet:

Vilka aspekter framträder när Västerbottens och New Englands historier och språk läses genom varandra och tillsammans

During the course of this work, I have engaged with Howe’s writings—specifically those regarding New England—in order to locate areas of concern within historical Västerbotten. My reading of Howe’s writings has, in this way, helped not only to create the very basis for the work—the large and complex polyphony that these two histories, when read across each other, give rise to—it has also helped my navigation within it. Howe’s attention to religious language and to the linguistic influence of Post-Reformation writings by ministers such as Cotton Mather and Jonathan Edwards has, for example, led me to the Västerbottnian minister, Nils Grubb, who was accused of “religious noise” in the early 18th century. The navigational aid I have found in Howe has to do with where and when to look, but also with how to look. Reading is, as previously stated, crucial to the works of Howe, and it figures as a multisensory endeavor. To read is to simultaneously reach for, touch, look, and listen. Remoteness couples with proximity, and sound with sight. Following Howe, I have paid careful attention to distance, senses, and experience of perception. Both regions, New England and Västerbotten, are known for their rich literatures and have long histories of Protestant ideas and settler colonialism. I very rarely write *about* Howe and her work. Rather, I turn to her writings again and again when grappling with historical and linguistic complexities. Howe’s poetry and essays have helped me to identify—and also have guided me within—synchronicities, shifts and turns, sonorous crossovers, and differences of the histories read.

The What and the How: Questions, Approaches, and Methods

The mission I formulated was to read the histories and literary languages of Västerbotten and New England through each other, by way of Howe’s writings. In accordance with Howe’s work, there

med texter av Susan Howe? Kan dessa historiska och språkliga aspekter sedan skrivas, inte separat och inte som en jämförande studie, utan som samfällda resonanser? Vad är i så fall utmärkande för dessa? Vad tillförs eller förändras när de framförs och medieras?

För att närma mig frågorna ovan formulerade jag också ett antal mer generella och omfattande frågor: Vilka är lyssnandets och översättandets potential vad gäller att läsa och skriva historia? Vilka typer av läsande och skrivande kan genereras i kombinationer av analoga och digitala sfärer?

Utgångspunkten var att arbeta med dessa frågor, vilket jag också har gjort. Men andra minst lika viktiga frågor formulerades och aktualiserades gradvis, i och genom forskningens konstnärliga och litterära processer. I dikten "Och igen skiften" skriver jag: "Hur inte tro på rädsla som / profetia när / arvet är".¹¹ Denna fråga har kommit att följa – att hemsöka – arbetet. Jag formulerade strofen i relation till en passage i Howes *Singularities*, där hon citerar en av det tidiga New Englands puritanska präster: "Prophesie is Historie Antedated; / And History is Postdated Prophesie".¹² Dessa ord vibrerar av förnimmelser av helig tid, profetisk skrift och en nära förestående domedag. Lästa genom Västerbottens historia börjar mörka spår av områdets koloniala förflutna genljuda, med lika bistra föraningar om framtiden. Att orden är hämtade från prästen Nicholas Noyes, som bodde i Salem, Massachusetts och officierade under häxprocesserna i Salem, gör inte saken bättre.¹³

¹¹ "Och igen skiften / And Again Shifts" är kapitel fyra i denna bok.

¹² Howe tillskriver underligt nog dessa ord prästen John Cotton. Jag har dock funnit att orden kommer från prästen Nicholas Noyes valdagspredikan från 1698 (se fotnot nedan). Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, s. 4.

¹³ Nicholas Noyes, *New-Englands Duty and Interest, to Be an Habitation of Justice, and Mountain of Holiness. Containing Doctrine, Caution & Comfort with Something Relating to the Restaurations, Reformatations and Benedictions, Promised to the Church*

was already an initial emphasis on sound. In order to navigate further within the overwhelmingly large and tangled places, times, and areas of concern, I have brought questions to the writing and to the material. Some came early, formulating a premise of sorts for the work.

What aspects of the histories of Västerbotten and New England arise, when read across each other and by way of Susan Howe's works? Can these historical aspects then be written, neither separately nor as a comparative study, but as concerted resonances? If so, what are the characteristics of those resonances? What might mediating and performing them add or change?

To approach the questions above, I also formulated a few larger and more general questions: What are the potentials of listening in relation to reading and writing history? What are the possibilities of translation in the reading and writing of history? What kinds of reading and writing can be generated in the combination of analog and digital spheres?

Engaging with these questions, as I have, was the work's original task. But other, equally important questions gradually formulated and actualized through the artistic and literary process of researching. In the poem, "And again Shifts" I write, "How to not believe in fear as / prophesy when / heritage is."¹¹ This question has come to follow—to haunt—the work. I formulated the stanza in relation to a passage from Howe's *Singularities*, where she cites a colonial New England Puritan minister: "Prophesie is Historie Antedated; / And History is Postdated Prophesie."¹² These

¹¹ "Och igen skiften / And Again Shifts" is chapter four of this book.

¹² Strangely, Howe attributes these words to the minister John Cotton. However, I have found the words to be written by the minister Nicholas Noyes, in his 1698 election sermon (see footnote below). Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, p. 4.

Förnimmelsen av det bistra växer. Namnet Noyes står dessutom i nära fonetisk relation till det engelska ordet *noise* 'oljud', vilket spår på ordets associativa avyngling. I läsandet tvärsöver koloniala historier tycks Noyes och hans kumpaners oljud inte ha bedarrat genom tiderna. Ljudet av historiens kärva chiffer, dess grymma inflytande, verkar snarare hela tiden växa. Oljudet (*the Noyes*) är högljutt och i dessa dagar tycks det ljuda allt högre. Under arbetet har jag gång på gång ställts ansikte mot ansikte med ett historiskt våld vars spår, här och nu, är smärtsamt verksamma. Mitt i forskningen, förföljd av raderna från "Och igen skiften", blev det nödvändigt att utöver de initiala frågorna också på ett antal olika sätt försöka svara på strofens fråga: "Hur inte tro på rädsla / som profetia när / arvet är". Det innebar att hitta sätt att inte bara reproducera en blodig historia, eller skriva om vad som kan dölja sig i dess täckta spår, utan också att svara.

Tiden var ett fixerat fenomen i puritanernas New England. Den hade en storslagen begynnelse och ett förutbestämt slut i lågor och rök. Noyes ord kopplar an till Bibelns Uppenbarelsebok, men de frammanar inte bara idén om en ofrånkomlig apokalyps, utan verkar också vittna om en minst lika ofrånkomlig och grym historia projicerad in i framtiden. Historikern Avihu Zakai skriver om helig tid, historia och apokalyps i koloniala New England: "[...] history and prophecy were inextricably bound to one another, with prophecy placed within the historical dimension, and history—as the realization of prophecy—situated within the prophetic dimension."¹⁴ Det är troligt att arbete inom konstnärliga

and World in the Latter Dayes; with Grounds of Hope, That America in General, & New-England in Particular, May Have a Part Therein. Preached to the General Assembly of the Province of the Massachusetts-Bay, at the Anniversary Election. May, 25. 1698. / By Nicholas Noyes, Teacher of the Church at Salem. ; Published by Order of Authority, Boston: Bartholomew Green, and John Allen, 1698, s. 43.

¹⁴ Avihu Zakai, *Exile and Kingdom: History and Apocalypse in the Puritan Migration to America*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 19.

words vibrate with notions of sacred time, prophetic scripture, and impending doom. Read across the history of Västerbotten, some dark visceral traces of its own colonial past start to resound with equally grim premonitions of the future. To make matters even more jarring, I have found that the words come from a colonial minister by the name of Nicholas Noyes, who lived in Salem, Massachusetts, and served as minister of the Salem witch trials.¹³ The notion of gruesomeness grows. That the name Noyes is in close phonetic proximity to the word noise furthers the quote's associative spawning. Reading across colonial histories, the *noise* of Noyes and his contemporaries does not appear to have abated through the ages. Rather, the sonics of these historical harsh ciphers—their grim influence—seem to grow all the time. The Noyes/noise is loud and, in this age, it seems to be getting ever louder. This work has meant that, time and again, I find myself face to face with historical violence, traces of which are painfully active as we speak. In the midst of the research, haunted by the lines of "And Again Shifts," it became necessary to, in addition to the initial questions above, try in a variety of ways to answer the question of the stanza, "How to not believe in fear as / prophecy when / heritage is." This entailed finding ways to not just reproduce a bloody history, or write of what might hide beneath its covered tracks, but to respond.

Time was indeed a set matter in Puritan New England. It had a glorious beginning and an end foretold in flames. Noyes' words

¹³ Nicholas Noyes, *New-Englands Duty and Interest, to Be an Habitation of Justice, and Mountain of Holiness. Containing Doctrine, Caution & Comfort with Something Relating to the Restorations, Reformatations and Benedictions, Promised to the Church and World in the Latter Dayes; with Grounds of Hope, That America in General, & New-England in Particular, May Have a Part Therein. Preached to the General Assembly of the Province of the Massachusetts-Bay, at the Anniversary Election. May, 25. 1698. / By Nicholas Noyes, Teacher of the Church at Salem. ; Published by Order of Authority, Boston: Bartholomew Green, and John Allen, 1698, p. 43.*

och litterära fält kan leda till en viss överkänslighet vad gäller profetiska skrifter. Själva det här verket befinner sig inuti ett komplex av textuella partikulariteter och är hängivet att uppmärksamma vad dessa gör. Att avfärda språkets profetiska potential skulle vara omöjligt reduktivt. Det har tvärtom varit viktigt att ta profetia på allvar, att titta närmare på idéer om tid och vad profetiska språkligheter kan medföra. Jag har, kanske inte förvånande, insett att allt är sammankopplat. Att börja rota i de initiala frågeställningarna innebar ofrånkomligen att närma sig tankar om det profetiska och i samma stund att formulera olika svar till strofen.

Den ursprungsamerikanske filosofen Vine Deloria skriver:

We never experience things in complete isolation, which would be expected if absolute space and time were really operative in the world. Rather, we experience a conglomerate of things, and out of these things we remember with some degree of clarity those that have impressed themselves upon our emotions and personality. The vast majority of our experiences consist of infinitely complex situations that combine all elements of our environment. Common people, poets, and painters have always understood this aspect of human experience, but only recently have scientists and philosophers rediscovered it and begun to approach more closely the world in which we live.¹⁵

Deloria skriver om platsens och tidens oändliga komplexiteter. Dessa är oupplösligt sammanflätade med erfarenheter och emotioner – platsen är beroende av relationer och tiden är på intet sätt avgjord. Deloria skriver om tidens, platsens, materians och relationernas komplexiteter utifrån gammal urfolkskunskap. Dessa

¹⁵ Vine Deloria Jr, *The Metaphysics of Modern Existence*, Colorado: Fulcrum Publishing, 2012, s. 55.

regarding prophecy connect to the Bible's Book of Revelation, but they don't just project the notion of an inevitable pending apocalypse, they also seem to proclaim an equally inevitable and harsh history projected onto the future. Historian Avihu Zakai writes about the creation of sacred time and ideas of history and apocalypse in early New England: "[...] history and prophecy were inextricably bound to one another, with prophecy placed within the historical dimension, and history—as the realization of prophecy—situated within the prophetic dimension."¹⁴ Working within the artistic and literary fields might make for a specifically high sensitivity to prophetic writing. This very work is situated within textual intricacies and is dedicated to paying attention to what these intricacies do. To dismiss prophetic potentialities in language would be an impossible reduction. On the contrary, it has been important to take prophecy seriously, to investigate notions of time and what prophetic linguistics might entail. Perhaps unsurprisingly, I have found that it is all connected. Heading into my initial questions meant heading into notions of prophecy and, simultaneously, formulating different answers to the stanza.

The Native American philosopher Vine Deloria writes:

We never experience things in complete isolation, which would be expected if absolute space and time were really operative in the world. Rather, we experience a conglomerate of things, and out of these things we remember with some degree of clarity those that have impressed themselves upon our emotions and personality. The vast majority of our experiences consist of infinitely complex situations that combine all elements of our environment. Common people, poets, and painters have always understood this aspect of

¹⁴ Avihu Zakai, *Exile and Kingdom: History and Apocalypse in the Puritan Migration to America*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002, p. 19.

områden har jag till största del närmat mig genom nyare idéer. Jag har ofta vänt mig till den teoretiska fysikern och feministen Karen Barad. Litteraturvetaren Michael Bachtins skrivande rörande *kronotopen* har också spelat en viktig roll. Framförallt har jag dock funnit förbryllande och för arbetet avgörande skrivande om detta i diktverk. Jag har främst vänt mig till texter av Susan Howe och poeten och filosofen Édouard Glissant. Howes, Barads och Glissants tänkande och skrivande utgör tillsammans ett slags hela tiden diffrakterande nod, som jag konstant återvänt till. Den samiske poeten, kompositören och konstnären Nils-Aslak Valkeapääs poesi har också formulerat viktiga stigar (eller kanske ännu hellre, sätt att röra sig) genom arbetets alltmer grumliga och snåriga terrängar. Fast det kan vara smickrande att hålla med om att ”vanligt folk, poeter och målare” alltid har varit insiktsfulla vad gäller dessa frågor, som Deloria påstår, är jag inte så säker. I själva verket betvivlar jag det. Jag har emellertid funnit att många poeters arbeten håller sig betänksamt öppna vad gäller denna världs mer mystiska aspekter – orsaker, influenser, skiftande verkningar – och tar dem på allvar. Dessutom tillåter diktens språk underliga oförenligheter, kanske ännu underligare föreningar, krumbukter av olika slag och paradoxer. Att läsa tvärsöver Västerbottens och New Englands historier har definitivt krävt öppenhet inför det underliga och paradoxala. Det har inneburit att lyssna till och på olika sätt formulera den skorrande polyfoni och instabilitet som finns inom skenbart harmoniska narrativ. Detta har i sin tur inneburit att skriva inuti dungar av slyspråk, att följa ordvitsars omedgörliga räcker och att översättande skriva genom aldrig stillnande tungomål.

Ett förhållningssätt som har genomsyrat hela arbetet är att då det inte finns något neutralt sätt att göra saker på blir sätten avgörande. Det betyder att det är viktigt att vara noggrann, inte bara vad gäller texter och deras språk, utan också deras media, material, hur de kan framföras och vad de framför. Jag har försökt att vara så uppmärksam som möjligt på den här världens framföranden

human experience, but only recently have scientists and philosophers rediscovered it and begun to approach more closely the world in which we live.¹⁵

Deloria speaks of the infinite complexities of space and time. These are inextricably conjoined with experience and emotion—location is dependent on relations, and time is in no way set. I have mainly approached the complexities of time, space, matter, and relations—which Deloria writes about from the perspective of ancient indigenous knowledge—through more recent thinking. I have often turned to the works of the feminist and theoretical physicist, Karen Barad. The literary theorist Mikhail Bakhtin’s writings regarding *the chronotope* have also played a big role. Again and again, though, I have found intriguing writing on these matters in poetic works. I have specifically frequented the works of Susan Howe, as well as writings by the philosopher and poet, Édouard Glissant. The thinking and writing of Howe, Barad, and Glissant form a sort of ever-diffracting node, to which I constantly return. I have also found the Sámi poet, composer, and artist Nils-Aslak Valkeapää’s poetry helpful in formulating paths (or rather, ways of moving) through the increasingly murky and thorny terrains of this work. Though it might be flattering to agree that “common people, poets, and painters” always have been insightful regarding the complexities of time, space and relationality, as Deloria claims, I am not too sure about that. In fact, I doubt it. However, I have found many poets’ writings to stay cautiously perceptive of a wide possibility of causes, influences, and workings of the more mysterious-seeming aspects of this world, and to take them seriously. Also, poetic language allows for strange inconsistencies, possibly

15 Vine Deloria Jr, *The Metaphysics of Modern Existence*, Colorado: Fulcrum Publishing, 2012, p. 55.

(performances), liksom dess performativitet. Under det att arbetet har fortskridit har jag publicerat material online på *The Pages*, en webbplats skapad för ändamålet.¹⁶ Sidorna som utgör *The Pages* har jag läst högt och på olika sätt agerat med under framföranden och presentationer (korta och långa, i små och stora rum, i svensk- och engelsktalande grupper, i konstnärliga och akademiska sammanhang et cetera). Aspekter av dessa framföranden – nya formuleringar eller rytmer, efterföljande samtal, responser – har sedan matats tillbaka in i det fortsatta skrivandet. Jag gjorde också en utställning där material utvecklades, utvidgades och förstörades.¹⁷ Delar av, versioner av, eller fortsättningar på dessa framförda, utställda eller online-publicerade material har också tagit form av en mängd olika tryck såsom affischer, häften och box-publicationen *Det kommande skallet / The Coming Shall*.¹⁸ Jag tänker på det här sättet att skriva som ett performance-skrivande, i vilket att ta hänsyn till upprepningar, varianter och variationer är grundläggande. Den här boken innehåller inte några längre återgivanden av dessa processer, inte heller dokumentation från framförandena eller utställningen. Även om jag här har lagt ner en hel del tid och energi på att skriva om mina tillvägagångssätt – arbetets ”hur” – har mitt syfte varken varit att undersöka mitt eget skrivande och konstnärskap eller att skriva en metodologi.

Bokens komposition

Tvårsöver otysta tider / Across Unquiet Times är en komposition med början och slut, vilket betyder att här finns en kronologi. Det

¹⁶ Imri Sandström, *The Pages*, webbplats, 2014, <http://www.howecrossreading.imrisandstrom.com>.

¹⁷ Imri Sandström, *Och igen skiften / And Again Shifts*, utställning, Malmö: IAC, 2015.

¹⁸ Imri Sandström, *Det kommande skallet / The Coming Shall*, Göteborg: Autor, 2017.

even stranger consistencies, and a variety of quirks and paradoxes. Reading across the histories of Västerbotten and New England has indeed involved staying open to strangeness and paradox. It has meant listening to and, in various ways, formulating the jarring polyphony and instability of seemingly harmonious hegemonic historical narratives. It has required heading into thickets of language, following the unaccommodating trajectories of puns, and engaging in translational writing through ever un-fixed tongues.

A fundamental understanding that has permeated the entire work is that the way one does things is crucial, since there is no neutral way of doing things. This approach involves paying careful attention not only to texts and their language, but also to their media, their materials, how they perform, and how they might be performed. I have tried to be as attentive as possible to the world's performativity as well as to its performances. As the work has unfolded, material has been published online at *The Pages*, a website created for this work.¹⁶ The pages that make up *The Pages* have been read aloud and engaged with in performances and presentations (short or long, in small or large venues, in English or Swedish-speaking groups, in artistic or academic contexts, et cetera). Aspects of these performances—new formulations or rhythms, conversations that followed, responses—have fed back into the continued writing. I also made an exhibition where material was expanded on, enhanced, and enlarged.¹⁷ Parts of, versions of, or continuations of these performed, exhibited, or online-published materials have also taken a variety of printed forms, such as posters, booklets, and the box-publication, *Det kommande skallet / The Coming Shall*.¹⁸ I consider this way of working to be

¹⁶ Imri Sandström, *The Pages*, webbplats, 2014, <http://www.howecrossreading.imrisandstrom.com>.

¹⁷ Imri Sandström, *Och igen skiften / And Again Shifts*, exhibition, Malmö: IAC, 2015.

¹⁸ Imri Sandström, *Det kommande skallet / The Coming Shall*, Göteborg: Autor, 2017.

är inte en absolut nödvändighet att läsa i enlighet med denna, men jag vill uppmana läsaren att göra så. Essäerna, dikterna och de andra typer av texter som förekommer i boken bygger och lånar av varandra. Tankar tas ofta upp för att upprepas eller utvecklas vid senare tillfällen.

Det har i det här arbetet varit viktigt att uppmärksamma skrivandets olika medier och material, liksom de skillnader som ”samma” text genererar, när den översätts, framförs, publiceras online, när den trycks eller skrivs för hand. Detta har både att göra med *textens performance* och *skrivandets performance*. Stora delar av denna bok har också publicerats, framförts eller på olika sätt visats tidigare. Vid det här laget har jag medverkat i och producerat en mängd publikationer och trycksaker och gjort oräkneliga framföranden och presentationer i akademiska, litterära, konstnärliga och aktivistiska sammanhang. Alla dessa har varit nödvändiga för forskningen. På grund av denna mängd framföranden och spridningen av textuellt material insåg jag rätt tidigt i processen det omöjliga liksom det onödiga i att föra något slags prydligt register över vilka texter (som vilka versioner, i vilka kombinationer) som hade framförts, visats eller publicerats var. Jag förstod snart att det ständigt pågående och disparata distribuerandet av text inte bara skapade ett oavslutat skrivande, utan samtidigt också oavslutade läsningar av det – en kringflackande spridning av arbetet.¹⁹

Den här avhandlingen är alltså en av många versioner av kombinationer av material från denna kringflackande spridning. Boken är komplett, på så sätt att den i sig själv är en fullständig komposition. Läsaren kommer inte att behöva ta del av något annat

19 För den läsare som trots allt är intresserad av vad som har publicerats när finns information om detta på menysidan av *The Pages*. Intill sidornas titlar står också listat månad och år som de publicerades. Information rörande var och när olika publika större evenemang ägt rum och när och var texter publicerats hittas här: <http://about.howecrossreading.imrisandstrom.com>.

a form of *performance writing*, in which taking note of repetitions, versions, and varieties is crucial. This book does not contain lengthy narratives of processes or documentation of performances or the exhibition. While I do put some effort into writing about the way I work, my aim with this thesis is neither to examine my own writing and artistic practice, nor to write a methodology.

The Composition of the Book

Tvårsö över otysta tider / Across Unquiet Times is a composition with a beginning and an end, meaning there is a chronology to the work. It is not an absolute necessity to read it accordingly, but I do advise the reader to do so. The essays, poems, and other forms of writing all build off each other. Notions are brought up, to be then repeated or expanded on at other times, further on in the work.

To be mindful of the different media and materials of writing, to pay attention to the various differences that the “same” text generates, as it is translated, performed, published online, printed, or written by hand, has been key to this work. It has to do with the performance of writing, as well as the performance of the writing. It follows that large parts of this book have been published, performed, or in some way shown previously. By now, I have taken part in and produced a flurry of publications and prints, and given a plethora of performances and presentations in academic, literary, art, and activist settings. I consider all to be imperative to the research. Due to this flurry of performing and disseminating of textual material, I realized pretty early in the research the impossibility as well as the needlessness of keeping some kind of neat record of which texts (as what versions, in which combinations) had been performed, shown, or published where. The ever-ongoing and disparate spreading of writing, I soon realized, not only made for open-ended writing, but simultaneously for open-ended readings of it; a sprawling of the work.¹⁹

material för att läsa boken i sin helhet. Men arbetets alla aspekter omfattas inte av boken, vilket inte heller hade varit möjligt. Detta har inte bara att göra med de olika medier och material som utgör arbetet. Fast den här boken på många sätt är den mest omfattande tryckta versionen är den inte den enda bok som gjorts. *Det kommande skallet / The Coming Shall* är en annan, också omfattande, bokversion av arbetet. Det här sättet att relatera till skrivande bär en estetik av performance, av det oavslutade, och är ideologiskt. Mitt hopp är att det kan motsäga den singularitet som kan läsas in i avhandlingsformatet. Som doktorand är en av mina uppgifter att tala med auktoritet om mitt ämnesområde, men jag hoppas att denna auktoritet också flackar och sprids. Och fastän *Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times* är den enda avhandlingen, vill jag insistera på omöjligheten i att skapa en slutgiltig version. Språk – historiskt såväl som litterärt – är delat och delbart och narrativ fluktuerar. På samma sätt som skrivandet är trans-individuellt, trans-textuellt och börjar innan ordbehandlingsprogrammet öppnas, slutar det heller inte med att boken trycks. Den här boken är alltså inte en del av något som en gång har varit helt, eller som skulle kunna bli det. Den är inte något slags transparent helhetlighet, men inte heller ett fragment av något större. Jag anser den helt enkelt vara fullständig i sin alltid oavslutade form och i sin hoptrassling med andra texter och röster. Fast boken är tryckt och klar, anser jag inte texten vara avklarad.

Omformulerandet av frågan eller Att skriva tvärsöver kors och tvärsresonanser

När jag inledde det här arbetet var det med den förhoppningsfulla avsikten att när New England och Västerbotten lästes genom varandra skulle det uppenbara sig ett slags ”mittenmellan” mellan regionernas språk och historier. Detta mittenmellan tänkte jag mig

This dissertation is one of many versions of combinations of material from this sprawl. It is complete, meaning that the book is in and of itself a complete composition. The reader will not have to partake in any other material to read all of it. But, importantly, not all aspects of the work are included in this book, nor could they have been. This doesn't only have to do with the variety of media and materials that comprise the work. While this book in many ways is the most comprehensive printed iteration of the flurry, it isn't the only book made. *Det kommande skallet / The Coming Shall* is another far-reaching book version of the work. This way of relating to writing holds an aesthetics of open-endedness and performance, and it is ideational. My hope is that it will contradict the singularity that might be read into the thesis format. While it is required of me as a doctoral researcher to speak with authority on my subject, my wish is that this authoritative voice might also sprawl. And though *Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times* is the sole thesis, I still wish to insist on the impossibility of the one final version. Language—historical as well as literary—is shared and divisible, and narratives fluctuate. Just as the writing is trans-individual, trans-textual, and begins before the opening of the word processing document, it does not stop with the printing of the book. And so, this book isn't something that at one point has been, or in the future could be, whole. It isn't some kind of transparent entirety, but neither is it a fragment of something. Rather, I consider it to be complete in its open-endedness and its entangledness with other texts and voices. Though the text here is in print, and so is set, I do not consider it to be settled.

19 However, for the reader who still is interested in what has been published when online, that information can be found at the menu of *The Pages*. Next to the title of the specific page, the month and year of first publication is also noted. Basic information regarding the where's and when's of works printed in magazines or as books, exhibitions, and public performances can be found here: <http://about.howecrossreading.imrisandstrom.com>.

som gen-ljudanden vilka skulle fungera som en bro, ett sätt att överbrygga separation – ett slags tredje rymd. Processen såg jag som ett alternativ till mer traditionella sätt att läsa, skriva och framföra historia. Detta skulle, i sin tur, tillföra en storligen behövd pluralistisk form av historiskt läsande och skrivande. Det var tanken. Men redan på ett tidigt stadium i forskningen, i och genom praktiken, insåg jag en avgörande brist i min hypotes: Det fanns inget behov av någon bro för att överbrygga separation. Ingen tredje plats skulle uppenbara sig då det inte fanns någon riktig separation till att börja med. Denna insikt kom till mig först genom arbetet med översättande skrivande och ordvitsande.

across translates to genom across translates to tvärsöver a
 cross ett kors ett kryss across across across across across across
 across across across across across across across across across
 cross a krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa
 krossa krossa krossa krossa krossa krossa crush krossa crush krossa
 sa crush translates to förälskelse to Love, a slight shift in the
 R makes across cross language borders, national belonging,
 and turn into crush, re-turn into love, dislocations, letter
 slippages, we R
 flesh and letters Are
 words Our
 always other words

Som tidigare nämnts inledde jag arbetet med att fråga mig vilka aspekter som framträder när Västerbottens och New Englands historier och språk läses genom varandra och tillsammans med texter av Susan Howe och om dessa sedan kan skrivas som samfällda resonanser. Det visade sig dock att processen hade blivit enklare om jag från början frågat:

Reformulating the Question, or, Writing Across Cross-Resonances

As I set out on this project, it was with the hopeful intent that, as New England and Västerbotten were read across each other, an “in-between” of sorts would emerge. The regions’ languages and histories, in my mind, would co-resonate and start to blend. This resounding in-between, I thought, could serve as a bridge, a way to traverse the separation and form a “third space.” I saw the process as an alternative to more traditional ways of reading, writing, and performing history. This would make for a much needed pluralistic way of historical reading and, at the same time, writing. That was the idea. But quite early on, while researching, in and through the writing practice, I realized one major flaw in this intent: there was no need for a bridge to traverse the separation. No third place was to appear, as there was no proper separation to begin with. This realization first came through the practice of translational writing and punning.

across translates to genom across translates to tvärsöver a
 cross ett kors ett kryss across across across across across across
 across across across across across across across across across
 cross a krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa krossa
 krossa krossa krossa krossa krossa krossa crush krossa crush krossa
 sa crush translates to förälskelse to Love, a slight shift in the
 R makes across cross language borders, national belonging,
 and turn into crush, re-turn into love, dislocations, letter
 slippages, we R
 flesh and letters Are
 words Our
 always other words

Vilka aspekter framträder när Västerbottens och New Englands ofrånkomligen hoptrasslade och kors och tvärs-resonerande historier och språk läses genom varandra och tillsammans med texter av Susan Howe? Hur skiljer sig dessa aspekters beteenden åt i relation till olika platser, tider och texter?

Frågan kan dock bara formuleras så här i efterhand. Men det tycks mig viktigt att nämna denna omformulering eftersom den förändrade hela forskningen, processen, liksom de möjliga slutsatsernas natur. Den förändrade arbetets riktningar liksom förhoppningarna om vad det skulle kunna göra i världen. Om kopplingar redan fanns var jag, som den läsande och skrivande, inte länken. Jag skapade inte, utan lade mig i och mixtrade med redan existerande länkar. Det är en ödmjukande insikt att språken och historierna redan är sammankopplade och i rörelse. Istället för någon typ av ”bro” eller ”tredje rymd” kunde jag snarare hoppas att skiftningar och skillnader skulle infinna sig inom de redan hoptrasslade språken, historierna och tiderna.

För att över huvud taget kunna skriva inom denna konstant föränderliga härva av resonanser insåg jag snart att jag var tvungen att skriva igenom ordentligt och definiera eller snarare ge mig in i ett omdefinierande av några av de mer komplexa och ofta förekommande begrepp, ord och fenomen jag stötte på. Med andra ord måste jag stämma in i, följa stigar och spår inom ett språk i rörelse. Att skriva tvärsöver dessa kors och tvärsresonanser – att spåra liksom att skriva vidare – kom att bli vad som utgjorde det forskande arbetet. Det var i denna praktik som de historiska och språkliga aspekterna och partikulariteterna framträdde, eller genererades, och det var också där jag kunde undersöka hur dessa betedde sig i relation till olika platser, tider och texter. I definierandet (vilket, igen, är ett omdefinierande), har jag följt lexikala och etymologiska räckor, arbetat med översättande skrivande, ordvitsande och lyssnat. Vissa texter i den här boken behandlar

As previously mentioned, I started off by asking myself which aspects of the histories of Västerbotten and New England arise when read across each other, by way of Susan Howe's work, and whether these histories, then, could be written together as cross-resonances. As it turns out, it would have made for an easier process, had I asked from the beginning:

When reading and writing, by way of Howe, within the *inevitably entangled textualities and cross-resonances of these regions' histories and languages, which aspects arise? And how do these aspects perform differently in relation to specific places, times, and texts?*

The question, though, can only be formulated like this in hindsight. It seems important to mention this shift, as it affected the entire research, its process, as well as the nature of any possible conclusions. It changed its trajectories and hopes regarding what it might do in the world. If connections are already there then I, as a reader and writer, am not the link. I did not create links, but rather I meddled with already existing ones. It is a humbling realization that the languages and histories are already connected and in motion. Rather than a “bridge” or a “third space,” I might hope for an emergence of shifts and differences within the already entangled languages, histories, and times.

To be able to write at all within this ever-shifting tangle of resonances, I soon realized that I had to properly write through and define (or rather, engage in a re-defining of) some of the more ubiquitous and complex words, concepts, and phenomena. I had to, as it were, join and follow trails within a language in motion. Indeed, writing across these cross-resonances—tracing as well as continuing to write trails—ended up constituting the research. This is where particulars of the histories and languages would emerge, and at the same time, where I could investigate how the-

ett eller flera befintliga begrepp, andra är fokuserade på att komma fram till nya, och ytterligare några på att undersöka hur partikulariteter och detaljer beter sig (*perform*) och förhåller sig till varandra. Forskningen har bedrivits genom skrivandet av olika typer av text och de alla gör också sitt i denna avhandling.

Här nedanför är en genomgång av de ord, begrepp och fenomen jag i första hand arbetar med och skriver igenom:

Kolonialism och **nybyggarkolonialism** var, som jag tidigare nämnt, tunga utgångspunkter, proppade med konnotationer, associationer och historisk liksom nutida vikt. De relaterar i sin tur till det specifikt litterära **unsettling** ('oroande'/onybyggande'), ett begrepp som jag, via Susan Howe, försöker skriva fram ytterligare och aktivera i arbetet. Då jag skriver inom och genom en västerbottnisk litterär sfär fann jag det nödvändigt att på riktigt ta mig an Västerbottens epitet **Berättarnas län**. Fast jag främst skriver om **översättande skrivande**, **ordvitsande** och **performance-skrivande** i termer av metod och praktik, leder de också till en diskussion om **performativitet** och det **performatiska**, ett begrepp som jag hämtat hos Diana Taylor, professor i performance studies. I mitt skrivande om **profetisk poesi**, som också har med performance och performativitet att göra, vänder jag mig främst till Édouard Glissant. Michail Bachtins litteraturteoretiska begrepp **kronotopen** tar jag upp i relation till de statsägda **kronotorpen** och senare i relation till **omvändelsen**. **Slyspråket** kommer jag i första hand fram till genom medieringar av Cotton Mathers verk *Magnalia Christi Americana*. När jag skriver om **I** ('jag') och **diffractionen** vänder jag mig främst till Karen Barad och vetenskapsteoretikern Donna Haraway. Två andra viktiga utgångspunkter har varit **tystnad** och **oljud**, dessa ljudande fenomen förekommer också frekvent som metaforer, inte minst i texter som rör historiska majoritetsnarrativ och kolonialism. Jag arbetar med **tystnad** och **oljud** i relation till **hegemoniskt lyssnande**, ett begrepp som jag vill lägga fram som

se particulars performed differently in relation to different times, places, and texts. In defining (which, again, is re-defining) I have turned to lexicality, etymology, translational writing, punning, and listening. While some texts in this book deal with certain pre-existing concepts, words, or phenomena, some are focused on arriving at new ones. Others still are focused on investigating how particulars and details perform and relate to one another. The research has been conducted through a variety of forms of writing, all of which are integral to this dissertation.

What follows is a roundup of the words, concepts, and phenomena that I primarily engage with and write through in this work:

Colonialism and **settler colonialism** were, as I have mentioned earlier, loaded points of entry, crammed with connotations, associations, historical and present-day weight. They, in turn, relate to the specifically literary **unsettling**, a term that I, by way of Susan Howe, try to continually put forth and activate throughout the work. Writing within and through a Västerbottnian literary realm, I found it necessary to properly deal with Västerbotten's epithet, **the Storytellers' county**. Though I mainly write of **translational writing**, **punning**, and **performance-writing** in terms of method and practice, these terms also lead into a discussion regarding **performativity** and the **performatic**, a term derived from a professor of Performance Studies, Diana Taylor. **Prophetic poetry**, which is also related to performance and performativity, is primarily elaborated on by way of Édouard Glissant. Mikhail Bakhtin's literary concept of **the chronotope** is brought up in relation to the state-owned crofts called **kronotorp** (crown-crofts), and later in relation to the notion of **conversion**. The **thick-et-language** is arrived at through processes of mediating Reverend Cotton Mather's work, *Magnalia Christi Americana*. The **I** and the **diffraction** is primarily expanded on by turning to Karen Barad and historian of science, Donna Haraway. Other impor-

ett tillägg till kompositören och läraren Michel Chions tre sätt att lyssna på. Det är också främst här som jag skriver om det **otysta**. Sist men inte minst: **historiens väsande** som rör definitioner och historiskt definierande i relation till ljud; lexikaliska definitioners instabilitet, bedrägliga sken av stabilitet och ljudande iterationer.

Ett kapitel kan röra ett eller flera av dessa ord, begrepp och fenomen, men dessa är på olika sätt också aktiva genom hela boken. Det skrivna skrivs ut ytterligare, återaktualiseras eller förändras något vid senare tillfällen. Den tidigare nämnda kronologin manifesteras genom ett cirkulerande, eller flackande. I detta blir relationerna mellan skilda ord, begrepp och fenomen, liksom de partikulariteter som framträder, av vikt. De engelska orden *unquiet* och *unsettling* kan ses som synonyma då båda beskriver oro och obehag. Men de håller också vitt skilda betydelser i termer av o-tystnad och det o-fastsatta, eller o-nybyggande. Dessa ord bär med sig, eller skapar, desamma och i samma stund skillnad. I mitt skrivande har jag förhållit mig till avstånd och relationer – skrivit ihop och samtidigt skrivit isär. Fast jag försöker vara så precis som möjligt handlar alltså inte detta skrivande om att försöka fixera ett språk som hela tiden rör sig eller att separera det ofrånkomligen sammankopplade. Det handlar om att undersöka partikulariteter och att fortsätta skriva fram relationer. Det är vad jag gör. Det har krävt kvicka vändningar, läckande vävar och att läsa lager genom varandra. Jag har i det här arbetet begett mig in i relationernas djup, snarare än djupet av en utvald tid eller plats. Tvärtom har jag behövt skriva flera platser samtidigt och många tider på samma plats. Närheter fladdrar således och hopp kan vara plötsliga.

Jag skriver varken historia eller en historia, utan går in i aspekter av existerande sådana. Trots att jag ofta uppehåller mig vid aspekter som kan anses perifera, letar jag varken efter det som är gömt eller ”det andra”.²⁰ Mycket saknas alltså. Dessutom är det inte bara stora

²⁰ Jag skriver mer om detta val i kapitel tre ”Om fälten rör / If Areas Touch”.

tant points of entry were the sonic phenomena **silence** and **noise**, which often also figure as metaphors, notably in texts regarding historical majority narratives and colonialism. Silence and noise are dealt with in relation to **hegemonic listening**, a concept I wish to put forth as an addition to the composer and educator Michel Chion’s three listening modes. This is also where the **unquiet** is primarily elaborated upon. Last but not least, **the hiss of history** concerns definitions and historical defining in relation to sound, the instability—and illusive air of stability—of lexical definitions, and their sounding iterations.

While these words, concepts, and phenomena may be dealt with in specific chapters, they are active throughout the work in various ways. What is written in specific chapters is expanded on, performed, or slightly shifted elsewhere in the work. In this sense, the writing has an accumulative character. The previously mentioned chronology of the work manifests through circling, or roving. In this, the relationships between different words, concepts, phenomena, and particularities that arise are important. For example, while the words *unquiet* and *unsettling* might be regarded as synonymous, they also hold vastly different meanings in terms of un-silence and the un-fixed, or, un-settler-colonizing. These words carry and generate sameness as well as difference. While writing I have tended to the distances and relationships between terms—I have written together while writing apart. This is to say that, while I seek to be as precise as possible, the writing is not about forcing some kind of fixedness on a language in motion. Nor is it trying to separate that which is inextricably linked. It is about examining particulars, and continuing to put forth relations. This is what I do. It has required swift turns, porous weaves, and the reading of layers through one another. I have headed into the depth of relations, rather than the depth of one chosen time, or one chosen place. On the contrary, I have needed to write many places at the same time, and many times in the same place.

delar av historierna som fattas, utan även språk. De samiska språk som talas i Västerbotten, liksom New Englands ursprungsspråk saknas i den här boken. Då jag själv inte talar något av dessa språk har jag valt att inte inkludera dem i forskningen (med mindre undantag). Med andra ord har jag inte arbetat med ord och fraser från språk som jag inte greppar. Den typen av arbete skulle, i den här forskningens kontext, vara otillräckligt. Än värre, det skulle riskera att inte skapa mycket mer än en kulturellt approprierad språkornamentering, vilket inte bara är provocerande för de som talar språket, utan skulle gå stick i stäv med det här arbetets hopp och intentioner.

Jag skriver på svenska och engelska. Hela det här arbetet började med ett läsande av Howes dikter och essäer, vilka främst är på engelska, under det att jag lyssnade till hur de samklingade och korsskorade med en historia och litteratur som i första hand är på svenska. På grund av det var språken för det här arbetet självklara. Det kan vara relevant att nämna att engelska är väldigt närvarande i Sverige och blir mer och mer integrerat i svenskan. I linje med gängse akademiska förhållningssätt översätter jag heller inte engelska citat till svenska, men jag översätter svenska citat till engelska. Metasituationen är att det här arbetet, vilket berör koloniala historier och språk, också är djupt nedsjunket i samma koloniala språk. Svenska är Sveriges officiella språk, även i den svenska delen av Sápmi. Och engelska är inte bara det officiella språket i Storbritannien, USA och tidigare kolonier, utan på grund av en imperialistisk praktik också ett globalt språk. Jag skriver om historia inom dess pågående effekter, språkliga och andra.

Den här boken är tvåspråkig, vilket betyder att den är skriven för att kunna läsas på svenska, såväl som engelska.²¹ Men arbetet har inte så mycket varit tvåspråkigt som översättande. Skrivandet

²¹ Det finns generellt två versioner av varje kapitel, en på svenska och en på engelska. Kapitel sju "Kronotropen / The Crown Trope" är ett undantag. Då det till stora delar består av skrivande mellan språken har jag valt att endast göra en version.

Proximities therefore flutter and flap, and leaps might be sudden.

I do not write histories or stories, but enter into aspects of existing ones. This means that, while I look at what might be considered peripheral within historical discourse, I do not look for what's hidden or "other."²⁰ A lot, therefore, is left out. While large parts of the histories aren't present in the work, languages are missing too. The Sámi language spoken in the Västerbotten region, as well as Native American languages of New England, are large absences in this book. As I myself speak none of these languages, I have chosen, with minor exceptions, to not include them in the research. That is, I have chosen not to engage with words and phrases of languages I do not grasp. In the context of this research, that kind of linguistic work would be inadequate. Worse, it would risk performing little but culturally appropriated language adornment which, in addition to being offensive to those who speak those languages, would clash with the hopes and intentions of this work.

I write in Swedish and in English. This whole work began through a reading of Howe's poetry and essays, which are set primarily in English, while listening to their resonances within a history and literature primarily set in Swedish. The languages for this work are, therefore, a given. It may be important to mention that English is highly present in Sweden, and is becoming more and more integral to the Swedish language. And so, as is common academic procedure, I do not translate English quotes into Swedish, while I do translate Swedish quotes into English. The meta situation here, is that while this work concerns colonial history and language, it is also deeply embedded within these colonial languages. Swedish is the official language in Sweden, including the Swedish part of Sápmi. And English isn't just the official language in the United Kingdom, the United States, and other former colonies but is, due

²⁰ This choice is elaborated on in chapter three "Om fälten rör / If Areas Touch."

har bestått av ett konstant översättande av, och alternerande mellan, engelska och svenska. På så sätt baserar sig skrivandet inte i ett källspråk som sedan översätts och det handlar inte heller om att översätta Howe, eller någon annan författare, utan skrivandet är i sig självt översättande. Intentionen är också att texterna ska kunna läsas tvärsöver språken. Den läsare som behärskar båda språken kommer otvivelaktigt att få en större bild av skrivandet mellan dem. Arbetet med dolda eller uppenbara länkar mellan ord och fraser, hur det ena språket påverkar skrivandets riktningar i det andra språket och hur texterna, i pendlandet fram och tillbaka mellan språken, fortsätter att påverka och påverkas av varandra. Språkens fluktuerande avstånd och hur ljud och betydelser bryts vilket genererar andra ljud och betydelser är troligtvis tydligare om du talar båda språken. Men jag hoppas att en del av detta – genom texternas tillblivelse och den grafiska närheten mellan språken – kan märkas av även om du inte gör det.

Och till sist, några detaljer om detaljerna:

Medveten om det egna skrivandets polyfoni, hur pass hoptrasslat det är med annan text och förlitar sig på denna, har jag funnit det viktigt att vara noggrann vad gäller citat och referenser. Jag har försökt att så tydligt som möjligt uppmärksamma den mångfald av tidigare text som trängs i denna bok. De tillfällen när jag har valt att inte hänvisa ett specifikt citat till en författare – att rakt av stjäla – är korta, få och inuti dikter där jag har ansett fotnoter vara onödiga eller till och med skadliga för texten. När citerad text är kursiverad är den så i källtexten, annars är det markerat i fotnoten. När jag har översatt en annan författare är det också tydligt utskrivet i fotnoten.²² I slutet av boken finns ett index över personer och

22 När jag inte har lyckats hitta en engelsk översättning av en svensk text har jag översatt den själv, undantaget citaten från Édouard Glissants *Relationens filosofi*, som jag har samarbetat med den guadeloupiska konstnären Minia Biabiany för att översätta.

to colonial imperial practices, a global language. I am writing of history within its ongoing effects, linguistic and otherwise.

This book is bilingual, meaning it is written to be possible to read in Swedish, as well as in English.²¹ But the work has, importantly, not so much been bilingual, as translational. The writing has played out in the constant translating of, and alternating between, English and Swedish. In this way, the writing is not based in a source language which is then translated, and I do not translate Howe or any other author. The writing itself is translational, therefore, it is also intended to be possibly read across the languages. The reader who speaks both languages will, no doubt, get a fuller view of the writing between them: the hidden or apparent links between words and phrases, how the writing in one language affects the trajectories of the writing in the other language, and how, bouncing back and forth between languages, texts keep affecting and being affected by each other. How distances between the languages shift—and how sounds and meanings are refracted, giving rise to other sounds and meanings—might be more apparent if you speak both languages. Even if you don't, I hope that some of this might come across through the texts' translational coming-to-being as well as their graphic proximities.

Finally, some specifics about the specifics:

Aware of the polyphony of the writing itself—its entanglement with and dependency on other writing—I have found it important to be careful when it comes to citations and references. I have tried to properly acknowledge the plethora of previous writing that throngs this book. The occasions when I have chosen not to attribute a specific quote—to blatantly steal—are short, few, and

21 There are, in general, two versions of each chapter, one in Swedish and one in English. Chapter seven "Kronotropen / The Crown Trope" is an exception. As it largely consists of writing between the languages, I have chosen to make one version only.

särskilda ord och begrepp. Områdena (de platser, tider, litteraturer och språk) som detta arbete har att göra med är inte separerade och i konstant rörelse. Allt är sammanlänkat, men på sidan är orden separerade och passager åtskiljs av fysiskt utrymme. "[V]i har inte tid, och allt måste sägas på en enda gång" som Glissant skriver.²³ Denna skrivandets omständighet har gjort det än viktigare att vara så exakt som möjligt. Mitt hopp är alltså inte att skapa någon chimär av transparens och förutsebarhet, utan specificitet och tillgänglighet inom det oändligt oförutsebara.

²³ Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, s. 68.

within poems where I have found footnotes to be unnecessary, or even hurtful to the text. Whenever cited text is italicized, it is done so in the source text, or else stated in the footnote. When I have translated other authors, it is also clearly stated within the footnote.²² At the end of the book there is an index of persons and of specific words and concepts. The areas (places, times, literatures, languages) that this work deals with are not separated and are in constant motion. Everything is linked, but words are separated on the page and passages have physical space between them. All must be said at once, and there isn't time, writes Glissant.²³ This condition of writing, I have found, has made it all the more relevant to be as exact as possible. My hope, then, is not to create an air of transparency and foreseeability, but rather specificity and accessibility within the infinitely unforeseeable.

²² Whenever I have not been able to find an English translation of a Swedish text, I have translated it myself, the exception being Édouard Glissant's *Relationens filosofi* (The Philosophy of Relation), for which I have collaborated with the Guadeloupean artist Minia Biabiany to translate quotes.

²³ Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, p. 68.

Historiens

The Hiss

väsande

of History

se made by a serpent and some other animals, or that of water thrown on hot iron. Hissing is an expression of contempt.

The merchants among the people shall *hiss* at thee. **Ezekiel 27:36.**

- 2 To express contempt or disapprobation by hissing.
- 3 To whiz, as an arrow or other thing in rapid flight.³

I en onlineversion av 1913 års utgåva av samma ordbok lyder första stycket:

To make with the mouth a prolonged sound like that of the letter s, by driving the breath between the tongue and the teeth; to make with the mouth a sound like that made by a goose or a snake when angered; esp., to make such a sound as an expression of hatred, passion, or disapproval.⁴

Vid ett senare tillfälle i tiden inlemmas bokstaven s, ormens och gåsens ilska, hat, passion och ogillande, i *hiss*. Beskrivningar adderas till existerande beskrivningar. Förbättrade eller avhuggna återuppstår de, förändrade. Versioner adderas till versioner. Definitioners källor kan spåras till tidigare källor. Det är en ändlös, det vill säga alltid återigen begynnande, process av upprepning och förändring.

- 3 Hiss, *Webster's Dictionary 1828: Online edition*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/hiss> (Åtkomstdatum 8 september, 2017).
- 4 Hiss, *Webster's 1913 Dictionary*, <http://www.webster-dictionary.org/definition/hiss> (Åtkomstdatum 11 november, 2017).

The merchants among the people shall *hiss* at thee. **Ezekiel 27:36.**

- 2 To express contempt or disapprobation by hissing.
- 3 To whiz, as an arrow or other thing in rapid flight.³

In an online version of the 1913 edition of the same dictionary, passage one reads as such:

To make with the mouth a prolonged sound like that of the letter s, by driving the breath between the tongue and the teeth; to make with the mouth a sound like that made by a goose or a snake when angered; esp., to make such a sound as an expression of hatred, passion, or disapproval.⁴

At a later point in time the letter s, the anger of the serpent and the goose, hatred, passion, and disapproval come to lie within *hiss*. Descriptions are added onto descriptions. Perfected or truncated, they come again, changed. Versions are added onto versions. Sources of definitions can be traced to previous sources. It is a never-ending, that is, always-beginning-again, process of repetition and change.

Older versions linger within New-
er and New-

- 3 Hiss, *Webster's Dictionary 1828: Online edition*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/hiss> (Accessed September 8, 2017).
- 4 Hiss, *Webster's 1913 Dictionary*, <http://www.webster-dictionary.org/definition/hiss> (Accessed November 11, 2017).

Gamla versioner dröjer inom Nya-
re och Nya-
re beger sig tillbaka in i det Gamla
Förståelser bygger på mångfaldiga och skiftande
definitioner rubbar DET HÄR ÄR
ordning och instabilitet inom ordning

Noah Webster, född i West Hartford, Connecticut i mitten av 1700-talet, var en av grundarna av Amerikas förenta stater. Han är känd för sin politik och sitt skrivande, men framförallt för sin ordbok. För hans (*hiss*) definitioner.

Susan Howe skriver:

Noah Webster's 1828 *Dictionary* is repeatedly invoked by our 19th-century North American interpreters, Emerson, Melville, Hawthorne, Dickinson, Whitman, and many others. Often the Calvinist lexicographer's terse definitions, particularly when read aloud, resemble prose poems.⁵

Noah Websters ordbok från 1828 återopå gång på gång av Susan Howe.

Moderna ordböcker adderar ljudet av elektronik till definitionen av substantivet *hiss*: "electronics receiver noise with a continuous spectrum, caused by thermal agitation, shot noise, etc."⁶

Hissstoriens väsende är flera och pågående. Det är ett väsan-

5 Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014, s. 26.

6 *Hiss*, *The Free Dictionary*, <http://www.thefreedictionary.com/hiss> (Åtkomstdatum 11 november, 2017).

er head back into the Old
Understandings are based on manifold and shifting
definitions dislocate THIS IS
order and instability within order

Noah Webster, born in West Hartford, Connecticut in the middle of the 18th century, was one of the founding fathers of the United States of America. He is known for his politics and writings, but above all for his dictionary. For his(s) definitions.

Susan Howe writes:

Noah Webster's 1828 *Dictionary* is repeatedly invoked by our 19th-century North American interpreters, Emerson, Melville, Hawthorne, Dickinson, Whitman, and many others. Often the Calvinist lexicographer's terse definitions, particularly when read aloud, resemble prose poems.⁵

The Noah Webster's dictionary from 1828 is repeatedly invoked by Susan Howe.

A modern dictionary adds the sound of electronics to the definition of the noun *hiss*: "electronics receiver noise with a continuous spectrum, caused by thermal agitation, shot noise, etc."⁶

The Hiss of Hissstory is multiple and continuous. It is a hissing that renews itself and polyphonically sounds-again. It is the noise of an angered serpent or goose, water on a hot iron, re-

5 Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014, p. 26.

6 *Hiss*, *The Free Dictionary*, <http://www.thefreedictionary.com/hiss> (Accessed November 11, 2017).

de som förnyas sig och polyfont återklingar. Det är oljudet som förs av en retad orm eller gås, vatten på hett järn, mottagarbrus med ett kontinuerligt spektrum, suset av snabb flygande färd, ljudet av en människomun som utandas förakt, passion, hat, ogillande. Det är pennan som stryker mot papperet, fläkten i bibliotekets läsesal, datorn när man skriver, datorn när man läser, det är vinden utanför fönstret som läcker in i texten, blodets rusande, det är ljudet av **DET HÄR ÄR** igen **DET HÄR ÄR**

ceiver noise with a continuous spectrum, the whiz of rapid flight, the sound made by a human mouth exhaling contempt, passion, hatred, disapproval. It is the pen brushing against the paper, the fan of the library reading room, the computer when writing, the computer when reading, it is the wind from outside the window that leaks into the text, blood rushing, it is the sound of **THIS IS** again **THIS IS**

Skiften

Shifts

skiftningar

Shifts

”We go through the word Forest”¹

Ordet *skifte* kan översättas både till engelskans *shift* ’förflyttning, byte, skifte’ och till *forest parcel* ’skogsskifte’. De stora skogar som täcker Västerbottens och New Englands litterära historier är vildmark, text och timmer. Hyggen och klangfärg.

Äganden åtskilda av rågångar

hugget löper tvärsöver hygget

odlingsgränsen en vertikal

inom området ingen karta

Beslutet att översätta *skifte* till *shift* skapar ett snitt. I översättningen till engelska uppstår en klyvning, om än instabil, mellan skiftet och skiftet – mellan förskjutningen och skogen. Gränser, ord-kanter, ger sig tillkänna. Ett ord med (åtminstone) två innebörder blir ett tredje. I denna stund blir språket till *igen*. Inom det som är exakt samma uppstår skillnad.

Det ”första” ordet stannar kvar. *Skifte* har inte försvunnit. Det blir helt enkelt bara (ännu) mer språk.

På så sätt är översättande skrivande och ordvitsande generativa gränsskapande rörelser. Översättandet handlar alltså inte om en frånvaro, eller ett överskridande, av språkliga gränser. Det handlar snarare om upprättandet av tillfälliga gränser och hur språkliga detaljer börjar darra. I det översättande skrivandet är det märkbart

¹ Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, s. 49.

“We go through the word Forest”¹

The Swedish word *skifte* translates both to “shift” and to “forest parcel.” The large woods that cover the literary histories of Västerbotten and New England are wilderness, text and timber. Clearings and timbre.

Ownerships separated by tracks

raw cuts run across the clear

the cultivation limit a vertical

within the area no map

The choice to translate *skifte* to *shift* makes a cut occur. In the translation to English a split, albeit an unstable one, is created between the shift and the shift—between the slight change in position or direction, and the forest. Boundaries—word edges—make themselves known. A word with (at least) two meanings becomes a third. At this moment, language becomes *again*. Difference emerges within the very same.

The “first” word stays on. *Skifte* hasn’t disappeared. It is simply becoming (even) more language.

In this way, translational writing and punning are generative, boundary-making, motions. Translating, then, isn’t about the absence or transgression of language boundaries. Rather, it is about temporary boundaries setting up, and as they do, linguistic details

¹ Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, p. 49.

att dessa språk varken var tydligt separerade i första taget eller ämnar förbli.

Översättaren Suzanne Jill Levine skriver om hur imperiers, kolonisationers och migrationers cykliska pågåenden konfirmerar den problematiska natur som språkgränser har. Hon skriver: "[...] the supposedly sacred boundaries between languages are not absolute; there are secret bonds among all languages."² Språk kan invadera och invaderas.³ De går från mun till mun, från skrivande hand till skrivande hand. Levine igen: "[...] every language contains other languages."⁴ Ett språk är aldrig ett, aldrig rent. Och det rör alltid på sig. Ett översättande skrivande handlar då inte så mycket om att försöka återskapa en text med ett annat språk, som att fortsätta skriva inuti språkens redan polyfona och intrikat länkade rörelser.

Tallrötterna är genomdränkta av

utsikter kolon

skogen är varken stilla eller

fortfarande men ögonblick igen

och igen skifte

tjäle skifte

² Suzanne Jill Levine, *The Subversive Scribe: Translating Latin American Fiction*, Champaign: Dalkey Archive Press, 2009, s. 4.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

start to tremble. In a translational writing it is noticeable that these languages weren't separated in the first place, and do not intend to remain so.

The translator Suzanne Jill Levine writes that the cyclical ongoing of empires, colonizations, and migrations confirm the problematic nature of language boundaries. She writes: "[...] the supposedly sacred boundaries between languages are not absolute; there are secret bonds among all languages."² Languages may invade or may be invaded.³ They pass from mouth to mouth, from writing hand to writing hand. And so, "[...] every language contains other languages."⁴ A language is never one, never pure. And it is always in motion. A translational writing, then, isn't so much about trying to recreate a text in another language, but rather to continue writing within the already polyphonic and intricately linked movements of these languages.

Pine roots are steeped in

prospects colon

the forest is neither still nor

still but moments again

and again shift ground

frost shift

² Suzanne Jill Levine, *The Subversive Scribe: Translating Latin American Fiction*, Champaign: Dalkey Archive Press, 2009, p. 4.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

Om

If

fälten

Areas

rör

Touch

Kolonialism (Definition)

Enligt Svenska Akademiens ordlista (SAOL) på nätet är kolonialism en ”politik som innebär ett utnyttjande av länder i främmande världsdelar som kolonier”.¹ Definitionen påstår att endast platser definierade som länder koloniserar. Ett land – en nation – framstår som en alltid redan existerande entitet. Definitionen framställer således ett område med ett nationslöst förflutet (likom en möjlig samtid och framtid utan nationen som övergripande organisation) som omöjligt att kolonisera.

våta eller vita monokromer

ett (flera) landskap utan slut pågående

d.v.s. inte gränsland

inte än, rörande begreppet

områdesöversikt – om fälten rör

snödimma svallvåg slyskog

Kolonisationen sker också, enligt definitionen, i en ”främmande världsdel”. Kolonierna upprättas någon annanstans. Politiken skulle kunna finnas *här*, men aktiviteten befinner sig i så fall ändå *där*. Definitionen tyr sig till den lika förlegade som bisarra så kall-

¹ Kolonialism, *Svenska Akademien*, <http://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket/svenska-akademiens-ordlista-saol/saol-13-pa-natet/sok-i-ordlistan> (Åtkomstdatum 9 april, 2016).

Colonialism (Definition)

According to the Swedish Academy’s dictionary (SAOL) online, colonialism is a politics that implicates the use or exploitation of “countries in foreign continents as colonies.”¹ The definition suggests that a colonization only happens to a land defined as a country. A “country”—meaning a nation—appears as an always already existing entity. It follows that a land with a nation-less past (or a hypothetical present or future without a nation as its overarching organization) is rendered impossible to colonize.

wet or white monochromes

one (many) landscapes endless non stop

i.e. not borderlands

not yet, regarding the concept

field survey—if areas touch

snow mist surge thicket

According to this definition a colonization also takes place on a “foreign continent.” The colonies are established somewhere else. The politics could exist here, but the activity is always there. The definition resorts to the outdated, and equally bizarre, blue water

¹ Kolonialism, *Svenska Akademien*, <http://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket/svenska-akademiens-ordlista-saol/saol-13-pa-natet/sok-i-ordlistan> (Accessed April 9, 2016). [My translation]

ade saltvattensprincipen. Enligt denna är det vatten som definierar vad kolonisation är (ingen kolonisering utan att minst 30 engelska miles av öppet hav avskiljer koloni och kolonistator).² SAOL på nätet baserar sig på den 13:e versionen av ordlistan, från 2006.³ I den 14:e versionen av SAOL, från 2015, har definitionen rört på sig något. Kolonialism leder oss där vidare till ordet koloni, vilket definieras som ett område som *ofta* ligger i en *avlägsen* världsdel.⁴

Sverige kan framstå som en mindre, kanske till och med oviktig, aktör i den transatlantiska europeiska koloniseringen. Nationens koloniseringsförsök var antingen misslyckade eller så var kolonin relativt kortlivad och liten. Men Sverige var aktivt delaktigt också i denna exploatering. Delaktigheten var bara liten nog för att hållas utanför det huvudsakliga historiska narrativet.

När litteraturvetaren Ania Loomba definierar begreppet *colonisation*, tar hon etymologin till hjälp. Ordet härstammar från romerska *colonia*, vilket betyder 'farm' eller 'settlement'. Vidare vänder hon sig till Oxford Dictionary of the English Language för att komma närmare begreppet:

a settlement in a new country ... a body of people who settle in a new locality, forming a community subject to or connected with their parent state; the community so formed, consisting of the original settlers and their descendants and successors, as long as the connection with the parent state is kept up.⁵

2 Bruce Robbins, *BLUE WATER: A THESIS, Review of International American Studies*, vol. 8, nr 1, 2015, s. 47.

3 Under avhandlingsarbetets gång har Svenska Akademien ersatt versionen från 2006 med versionen från 2015, så att denna nu ligger online.

4 Koloni, *SAOL: svenska.se*, <https://svenska.se/saol/> (Åtkomstdatum 3 november, 2018).

5 Ania Loomba, *Colonialism/Postcolonialism*, London och New York: Routledge, 2002, s. 30–31.

principle, according to which it is water, and nothing else, that determines what a colonization is (no colonization without at least 30 miles of open ocean separating the colony from the colonizer).² Online SAOL is based on the 13th version of the Swedish Academy's dictionary, from 2006.³ In the 14th version of SAOL, from 2015, the definition has changed somewhat. Colonization is here defined as something which usually takes place on remote continents.⁴

Sweden is often portrayed as a minor, perhaps even insignificant, actor in transatlantic European colonization. The nation's colonization attempts were either unsuccessful or the colonies were relatively short-lived and small. Yet, Sweden was actively involved in this exploitation. Its participation was just small enough to be kept outside of the main historical narrative.

When theorist Ania Loomba defines the concept of colonization, she turns to etymology. The word stems from the Roman *colonia*, meaning "farm" or "settlement." Furthermore, she looks at the Oxford English Dictionary to get closer to the concept:

a settlement in a new country ... a body of people who settle in a new locality, forming a community subject to or connected with their parent state; the community so formed, consisting of the original settlers and their descendants and successors, as long as the connection with the parent state is kept up.⁵

2 Bruce Robbins, *BLUE WATER: A THESIS, Review of International American Studies*, vol. 8, no. 1, 2015, p. 47.

3 During the course of the research The Swedish Academy has substituted the 2006 version for the 2015 version in the online dictionary.

4 Koloni, *SAOL: svenska.se*, <https://svenska.se/saol/> (Accessed November 03, 2018).

5 Ania Loomba, *Colonialism/Postcolonialism*, London and New York: Routledge, 2002, p. 30–31.

Loomba konstaterar att definitionen undviker att referera till de människor som inte var koloniserare, alltså de koloniserade. Hon skriver:

Hence it evacuates the word "colonialism" of any implication of an encounter between peoples, or of conquest and domination. There is no hint that the "new locality" may not be so "new" and that the process of "forming a community" might be somewhat unfair.⁶

Svenska Akademien har funnits sedan 1786 och dess uppdrag är enligt stadgarna att "arbeta uppå Svenska Språkets renhet, styrka och höghet".⁷ SAOL har till uppgift att visa hur ord stavas, böjs och uttalas, och ofta vad de betyder.⁸ OED, i sin tur, beskriver sig själv som "The definitive record of the English language".⁹ Hur en nations mest tongivande språkliga upptecknare definierar ord och begrepp tycks vara starkt färgat av nationens historia och självbild. Oxford Dictionary kan inte friskriva England från att ha varit en av de ledande nationerna i 1500-, 1600- och 1700-talens våldsamma koloniseringar, men språket som beskriver företeelsen kan neutraliseras. Om människorna som redan befinner sig i områdena när koloniseringen äger rum inte nämns blir språket enklare, mindre blodigt och lättare att hantera. I den svenska versionen däremot kan det koloniala maktförhållandet skrivas ut tydligare. OED:s definition framstår som osakligt mild i jämförelse med

6 Ibid, s. 31.

7 Svenska språket, *Svenska Akademien*, <http://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket> (Åtkomstdatum 17 juli, 2018).

8 Ibid.

9 Home, *Oxford English Dictionary*, <http://www.oed.com> (Åtkomstdatum 26 april, 2016).

Loomba points out that the definition avoids referring to the people who weren't colonists, that is, the colonized. She writes:

Hence it evacuates the word "colonialism" of any implication of an encounter between peoples, or of conquest and domination. There is no hint that the "new locality" may not be so "new" and that the process of "forming a community" might be somewhat unfair.⁶

The Swedish Academy has existed since 1786 and its mission is to "work on the purity, strength and highness of the Swedish Language."⁷ SAOL shows how words are spelled, inflected and pronounced, and often what they mean.⁸ The OED, in turn, describes itself as "The definitive record of the English language."⁹ How the most influential—the "definitive"—record keepers of a nation define words and concepts appears to be strongly connected to that nation's history and self-image. The Oxford Dictionary can't absolve England from having been a powerhouse in the violent colonizations of the 16th, 17th, and 18th centuries, but the language that defines the phenomenon can be neutralized. If the people who were already in the areas when the colonization took place are not mentioned, the language becomes simpler, less bloody, easier to handle. In the Swedish version, however, the colonial power relations are put in sharper terms. The OED's definition seems improperly mild as compared to SAOL's, wherein the power relations are unambiguous. But, SAOL has placed Sweden at a comfortable distance from both the politics

6 Ibid, p. 31.

7 Svenska språket, *Svenska Akademien*, <http://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket> (Accessed July 17, 2018). [My translation]

8 Ibid.

9 Home, *Oxford English Dictionary*, <http://www.oed.com> (Accessed April 26, 2016).

SAOL:s, där maktförhållandet är otvetydigt. Men SAOL har placerat Sverige på ett behagligt avstånd både från politiken och dess utövande. Definitionerna av orden kolonialism och koloni gör exempelvis Sveriges kolonisering av Sápmi omöjlig, eller i alla fall osannolik, då en kolonisering enligt dessa äger rum, eller vanligtvis äger rum, i en avlägsen världsdelen.

Det blir tydligt att koloniala språkliga förhållningssätt ligger inbegripna i själva definitionerna av vad det koloniala är. Där OED förmildrar kan SAOL förneka eller göra osannolikt. Språket som beskriver ett och samma är inte ett och samma. Definitioner är både plats- och tidsspecifika. Och de rör på sig. Definierande språk växer och väser. Språkliga förhållningssätt, liksom praktiker, skiljer sig från tid till tid, område till område och från språk till språk. Det här gör inte *kolonialism* till ett omöjligt samlingsnamn, men det gör att vi måste vara noggranna. Det finns likheter i koloniala praktiker, språk och historier, men det finns också skillnader.

I en introduktion till tidskriften *Settler Colonial Studies* lägger historikern Lorenzo Veracini vikt vid just skillnaderna och att vara specifik. Han börjar med att definiera kolonialismens två fundamentala komponenter: förflyttningen och de ojämlika relationerna. Kolonistörer flyttar till en (för dem) ny miljö och etablerar dominans. På så sätt är varken alla förflyttningar eller alla typer av maktövertaganden koloniala.¹⁰

Veracini skriver vidare om vikten av att skilja mellan kolonisation och nybyggarkolonisation. Den grundläggande distinktionen han pekar ut är kolonistörens olika meddelanden, eller befallningar, till den existerande befolkningen. Där kolonialismen ger ordern: "you, work for me" säger nybyggarkolonialismen: "you, go

10 Lorenzo Veracini, Introducing: Settler Colonial Studies, *Settler Colonial Studies*, nr 1, 2011, s. 1.

11 Ibid, s. 2.

and its execution. The definitions of the words colonialism and colony make, for example, Sweden's colonization of Sápmi impossible or, at least, unlikely as, according to the definitions, such actions take place, or usually take place, on a remote continent.

It shows that colonial linguistic approaches are embedded in the very definitions of what the colonial is. Where the OED equivocates, SAOL denies or renders unlikely. The language that describes one and the same is not one and the same. Definitions are specific to both place and time. They move about. Dictionary language grows and hisses. Linguistic relations differ from area to area and language to language. This does not mean that the word colonialism is impossible as an overarching concept, but it does mean that we have to be cautious. There are likenesses in colonial practices, languages, and histories, but there are also differences.

In an introduction to the magazine *Settler Colonial Studies*, the historian Lorenzo Veracini stresses the differences among colonial practices and the importance of being specific. He starts by defining colonialism's two basic components: displacement and uneven relations. Colonists move to a new (to them) environment and establish ascendancy. That is, neither all kinds of displacements (for example migrations) nor all kinds of dominations are colonial.¹⁰

Further, Veracini writes about the imperative to differentiate colonialism from settler colonialism. The fundamental distinction he makes centers on the colonizers different messages, or orders, to the people who already live in the area. Where colonialism says: "you, work for me," settler colonialism says: "you, go away."¹¹ Colonialism wants to reinforce the difference between colony and

10 Lorenzo Veracini, Introducing: Settler Colonial Studies, *Settler Colonial Studies*, no. 1, 2011, p. 1.

11 Ibid, p. 2.

away”.¹¹ Kolonialismen vill förstärka skillnaden mellan koloni och metropol och gör det genom att lägga land och befolkning under sig; genom utnyttjandet av kolonin växer sig centrum än tydligare och mäktigare. Nybyggarkolonialismen, däremot, vill suddas ut skillnaden. Genom att ”tämja” den ”vilda” ”nya” platsen, vill nybyggarkolonialismen eliminera den existerande befolkningen (metoderna kan inbegripa allt från folkmord till assimileringspolitik) och sedan etablera en egen stat.¹² Eller, som i Sveriges fall, helt enkelt utöka nationen genom att tvinga det koloniserade att ingå. På så sätt finns till slut ingen kolonisation, då det enda som existerar är den utökade staten. Om nybyggarkolonisationen verkligen lyckats har alla tecken på att där funnits någonting annat innan suddats ut.

Veracini menar att kolonialism och nybyggarkolonialism inte bara är olika, utan på några viktiga sätt varandras motsatser. Han skriver: ”utilising the same language to describe something that wants itself ongoing and something that wants itself terminated is bound to result in some theoretical ambiguity”.¹³

Jag har märkt att begreppet nybyggarkolonialism fortfarande förekommer rätt sällan i Sverige. Exempelvis saknas ordet både i SAOL från 2006 och från 2015. Däremot hittar jag de mer positivt laddade orden *nybyggaranda* och *nybyggarsamhälle*. Att begreppet nybyggarkolonialism fortfarande är så pass ovanligt är troligtvis en bidragande faktor till att Sverige än idag kan anses vara ett land utan någon avgörande kolonial historia. Men det är naturligtvis ovanligt, för att inte säga otroligt eller till och med omöjligt, med ett nybyggarsamhälle och en *nybyggaranda* utan en nybyggarkolonisation.

¹² Ibid, s. 3.

¹³ Ibid, s. 4.

metropole by subjugating land and people. Through the exploitation of the colony, the metropole grows all the more manifest and mighty. Settler colonialism, on the other hand, wants to erase that difference. Through “taming” the “wild” “new” place, settler colonialism wants to eliminate (methods range from assimilation politics to genocide) the existing population in order to establish a state of its own.¹² Or, in the case of Sweden, to simply expand the nation by forcing the colonized to be included. In this way, there is finally no colonization, since all that exists is the enlarged state. For settler colonization to be truly successful, all signs of anything previous must be erased.

According to Veracini, colonialism and settler colonialism are not only different; they are, in some important ways, antithetical. He writes, “utilising the same language to describe something that wants itself ongoing and something that wants itself terminated is bound to result in some theoretical ambiguity.”¹³

I have noticed that the concept of settler colonialism still is quite rare in Sweden. For example, the concept (that is, the word *nybyggarkolonialism*) does not exist in either SAOL from 2006, or in the version from 2015. However, I do find the contiguous and more positive-sounding words *nybyggaranda* (settler-spirit) and *nybyggarsamhälle* (settler-community). That the concept of settler colonialism still is quite rare is probably a contributing factor to why Sweden, to this day, can be considered a nation without any significant colonial history. But it is of course rare, not to mention unlikely or even impossible, that there would exist a settler-spirit and a settler-community, without any settler colonialism.

¹² Ibid, p. 3.

¹³ Ibid, p. 4.

Dubbelheten i praktiken

Länet Västerbotten grundades 1638, efter att silvermalm hade hittats i Nasafjäll, vid fjällryggen mot Norge. För att kunna administrera brytning och forslande av denna potentiella rikedom, blev en ny länsindelning en nödvändighet.¹⁴ Vid den här tiden löpte länet från Umeå och Umeå lappmark och hela vägen norrut till de inte fullt definierade nordliga, nordvästra och nordöstra gränserna. När silverfyndigheterna hittats i Nasafjäll skrev riksrådet Carl Bonde till rikskansler Axel Oxenstierna att Sverige nu hittat sitt eget ”Västindien”.¹⁵ Detta i norra Sverige ofta citerade uttalande visar med tydlighet inte bara på de koloniala intentionerna, utan också på den specifika typ av kolonisering som stormakten Sverige planerade för dessa norra delar. Det här området skulle inte bara säkras – enas under svenskt flagg, besättas av nybyggare och brukas – utan skulle *också*, likt en koloniserad ö i Karibien, fortsätta vara fjärran och underordnat.

Samma år som Västerbottens län instiftades grundades också kolonin New Sweden, Nya Sverige, på Nordamerikas östkust, i vad som nu heter Delaware. Instiftandet av dessa områden är väsentliga delar av Sveriges koloniala historia. Kronan köpte i slutet av 1700-talet även en koloni i Karibien, Saint-Barthélemy. Varken Svenska Saint-Barthélemy eller Nya Sverige genererade några större rikedomar för nationen och blev därför rätt kortvariga företag. Inte heller visade sig gruvan i Nasafjäll bli särskilt ekonomiskt gynnsam. Men andra aspekter av norra Sverige (skogen, malmen, vattenkraften¹⁶) har varit mer vinstbringande.

¹⁴ Gunnar Westin, Sven Ingemar Olofsson och Jan Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3, Tiden 1638–1772*, Umeå: Norrbottens och Västerbottens läns landsting, 1974, s. 3.

¹⁵ Ibid, s. 6.

¹⁶ David Vikgren, *Skogen Malmen Vattenkraften*, Luleå, Black Island Books, 2013.

The Ambiguity in Practice

Västerbotten County was founded in 1638, after silver ore had been found in Nasafjäll, the mountainous borderlands with Norway. In order to facilitate administration of the quarrying and transport of this potential wealth, a new county division became necessary.¹⁴ At this time, the county ran from Umeå and Umeå Lappmark, all the way up to the not yet fully defined northern, northwestern, and northeastern borders. When the silver deposits were found in Nasafjäll, the privy council member, Carl Bonde, wrote to the State chancellor, Axel Oxenstierna, that Sweden had found its own “West Indies.”¹⁵ Often quoted in northern Sweden, this statement clearly shows not only the colonial intentions, but also the specific type of colonization that the great power Sweden planned for these parts. This area would not only be secured—united under the Swedish flag, occupied by settlers, and used—it would also, like a colonized Caribbean island, continue to be both subordinate and remote.

The year that Västerbotten County was established was also the year that New Sweden was founded on the east coast of North America, in what is now the state of Delaware. The establishment of these areas is an essential part of Sweden’s colonial history. In the late 1700s, The Crown also bought a colony in the Caribbean, Saint-Barthélemy. Neither Swedish Saint-Barthélemy nor New Sweden generated any major wealth for the nation and, therefore, were relatively short-termed ventures. The mine in Nasafjäll wasn’t of particular economic benefit either. But, other aspects of northern Sweden (the forest, the ore, the hydroelectric power¹⁶) have been more profitable.

¹⁴ Gunnar Westin, Sven Ingemar Olofsson and Jan Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3, Tiden 1638–1772*, Umeå: Norrbottens och Västerbottens läns landsting, 1974, p. 3.

¹⁵ Ibid, p. 6.

¹⁶ David Vikgren, *Skogen Malmen Vattenkraften*, Luleå, Black Island Books, 2013.

Carl Bondes konstaterande om att Sverige hittat sitt eget Västindien må vara kortfattat, men det är talande. Det pekar på den nära kopplingen mellan Sveriges kolonisation av Sápmi och nationens förhoppningar om transatlantiska koloniala företag. Det omöjliga i intentionen blottas således: Området i norr skulle uppgå i Sverige, bli Sverige och fungera som buffert gentemot angränsande nationer. Men det skulle också *inte* ingå i nationen, utan fortsätta vara en underlydande vinstinbringande satellit, en fjärran koloni till det egentliga Sverige. Kolonisationen präglas av de två paradoxala motivationer som Veracini lokaliserar, den som vill att koloniseringen ska upphöra (nybyggarkolonialism) och den som vill att den ska fortsätta (kolonialism). Den koloniala praktiken finns inuti och genomsyrar den nybyggarkoloniala. Det följer att en dubbelhet – en förnimmelse av osannolikhet – redan från start har präglat Sveriges kolonisering av Sápmi. I enlighet med nybyggarkoloniala idéer måste den samiska befolkningen suddas ut (elimineras eller osynliggöras) för att skapa ett svenskt Sverige där ingen kolonisation längre finns, utan bara en enad stat. Detta försök till utsuddande syns också i Sveriges historiska språkpolitik. Länge saknades undervisning i samiska i svenska skolor och att tala samiska var till och med förbjudet. Inte förrän hemspråksreformen 1977 fick samiska barn rätt att lära sig sitt modersmål i skolan.¹⁷ Men, i enlighet med koloniala idéer måste denna befolkning också fortsätta existera som vägvisare och arbetskraft i den fjärran underlydande och ständigt fortsättande, vinstinbringande, kolonin.

Nasafjäll låg cirka 40 väglösa ödemarksmil från Piteås kust.¹⁸ Utan samer med renar och vana att färdas i denna terräng hade de tunga transporterna av livsmedel och fyndigheter varit omöjliga.

¹⁷ Lars Elenius, Stiftsledningen och minoritetspolitiken i *De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna: en vetenskaplig antologi*, red. Daniel Lindmark och Olle Sundström, Skellefteå: Artos & Norma, 2016, s. 500, 507.

¹⁸ Lars Lundberg, *Kristina-vägen till Nasafjäll*, 1991, s. 3.

Carl Bonde's message comparing the north of Sweden to the West Indies may have been short, but it is telling. It points to the close link between Sweden's colonization of Sápmi and the nation's hope for transatlantic colonial ventures. The contradiction of the intent hence shows: the northern area would merge with Sweden, become Sweden, and gird against neighboring nations. However, it would not be regarded as fully part of the nation; it would continue to be a subservient profit-making satellite, a remote colony to Sweden proper. The colonization of the Swedish north is characterized by the two paradoxical motivations pinpointed by Veracini: something that wants itself ongoing (colonialism) and something that wants itself terminated (settler colonialism). The colonial ideas and practices permeate the settler colonial ones. It follows that an ambiguity—a sense of impossibility—has characterized Sweden's colonization of Sápmi from the very beginning. In accordance with settler colonial ideas, the Sámi population needed to be erased (eliminated or rendered invisible) in order to create a Swedish Sweden where no colonization exists, only the one state. This attempted erasure also shows in Sweden's historical language politics. For a long while Sámi languages were not taught in schools, and not at all allowed to be spoken. It wasn't until the reform of 1977 that Sámi children were granted the right to learn their mother tongue in school.¹⁷ At the same time, in accordance with colonial ideas, the Sámi population also needed to continue to exist—to not be erased—in order to provide guides and labor in the distant, subordinate, and continuously profit-making colony.

Nasafjäll was about 400 roadless, wasteland kilometers from the

¹⁷ Lars Elenius, Stiftsledningen och minoritetspolitiken i *De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna: en vetenskaplig antologi*, ed. Daniel Lindmark and Olle Sundström, Skellefteå: Artos & Norma, 2016, p. 500, 507.

Arbetet var hårt och skedde under tvång, med varor som brännvin och vadmal som betalning. Renar for illa och dog av överansträngning. Tortyr förekom. Många samer valde att fly till Norge eller till de nordsvenska kuststäderna och där leva som tiggare bland bönder.¹⁹ När jag har letat i historisk litteratur har jag funnit informationen rörande omständigheterna och relationerna mellan folk både bristfällig och ytlig. De få mer djupgående historiska narrativ jag funnit kommer från sällsynta och specifika historieböcker. Att det finns en utbredd okunskap om Sveriges koloniala historia är inte underligt. Jag tror vidare att det – åtminstone delvis – har med denna koloniala praktiks dubbelhet att göra, motsägelsefull så till den grad att den framstår omöjlig. Detta dubbla förhållningssätt som också kan vara svaret till hur Sveriges ”Lapp ska vara lapp”-politik, som den benämndes, kunde löpa sida vid sida och perforeras av tvångskristnandet, brännandet av samiska trummor och de andra försöken att suddas ut samiska kulturella arv och språk.²⁰

Denna koloniala dubbelhet påverkade naturligtvis även nybygarna. De skulle figurera som bosättare, plöja upp den ”nya” marken, vilken skulle bli svensk, tillika deras. De skulle kristna och ena, enligt nybyggarkoloniala metoder och idéer, med dess inneboende hopp och framtidstro. Samtidigt skulle de fortsatt vara en under-

19 Wolmar Söderholm, *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele. En bok tillkommen med anledning av Lyckseles 300-årsjubileum 1973*, Lycksele, Lycksele kommun, 1973, s. 55–59.

20 Uttrycket ”lapp ska vara lapp” myntades genom ett inlägg av kyrkoherden i Karesuando, Vitalis Karnell, i en artikel i Fredrika Bremer-förbundets tidskrift *Dagny*. Han argumenterar i sitt inlägg för att samer ska hållas på sina fjäll med sina renar och hindras från utbildning, fasta bostäder, att bilda föreningar etc. Han skriver: ”Gynna gärna lapparna på allt sätt i deras näring, gör dem till sedliga, nyktra och nödortfärdigt bildade människor, men låt dem icke läppja på civilisationen i öfrigt, det blir i alla fall bara ett läppjande, men det har aldrig och skall aldrig bli till välsignelse. Lapp skall lapp vara.” Vitalis Karnell, *Lapparna och civilisationen*, *Dagny*, nr 2, 1906, s. 47–48.

coast of Piteå.¹⁸ Without Sámis, with their reindeers and habits of traveling through this terrain, the heavy transports of provisions and resources would have been impossible. The labor was heavy and forced, with goods such as strong liquor and textiles as payment. Reindeers suffered and died from exhaustion. Torture occurred. Many Sámis fled to Norway or the coastal villages of northern Sweden to live as beggars among the farmers there.¹⁹ Scouring through history books, I have found information regarding the conditions and the relations between peoples to be sparse and often shallow. Any more in-depth historical narratives I have found have been in rare and rather specific historical literature. That there is a general lack of knowledge regarding Sweden’s colonial history is in no way strange. I believe that it, at least partly, has to do with the ambiguity of the colonial practice, contradictory to the extent that it seems impossible. This contradictory approach might also be the answer to how Sweden’s “Lapp shall remain Lapp” policy, as it was called, could run alongside and be perforated by the forced Christianization, the burning of Sámi drums, and the other attempts to eradicate Sámi cultural heritage and language.²⁰

This colonial ambiguity, of course, also affected the settlers, who were supposed to play the settler part: plow the “new” land,

18 Lars Lundberg, *Kristina-vägen till Nasafjäll*, 1991, p. 3.

19 Wolmar Söderholm, *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele. En bok tillkommen med anledning av Lyckseles 300-årsjubileum 1973*, Lycksele, Lycksele kommun, 1973, p. 55–59.

20 The term “Lapp shall remain Lapp” was coined through an interjection by the reverend in Karesuando, Vitalis Karnell, in an article in the magazine *Dagny*. He argues that the Sámis should stay in their mountains with their reindeers and be kept from education, permanent housing, forming associations, etc. He writes: “Feel free to support the Lapps in how they make their living, make them into moral, sober and elementally literate people, but do not let them take a sip of civilization, it will only be a sip anyway, but it has never and shall never never be a boon. Lapp shall Lapp remain.” Vitalis Karnell, *Lapparna och civilisationen*, *Dagny*, no. 2, 1906, p. 47–48. [My translation]

ordnad arbetskraft i den alltid fjärran och underlydande kolonin. Marken skulle alltså bli svensk, men inte deras. De soldater, nybyggare och annat fattigt folk som arbetade i Nasafjäll var gravt underbetalda och arbetsförhållandena svåra. Och de kronotorp och kolonat som senare instiftades gav billig arbetskraft, men marken, som kontinuerligt koloniserades, ägdes fortfarande av Kronan.²¹ Den fortsatte således att, i relation till dess centrum, anses fjärran. Först 1980 trädde den lag i kraft som innebar att kronotorpare skulle få rätt att ”friköpa sina hem och sina åkrar på ’skäliga villkor’”.²²

Västerbottens landshövding mellan åren 1653 och 1679, Johan Graan, är den som först sägs ha talat för att en organiserad kolonisering av det som kallades Lappmarken faktiskt var möjlig.²³ Han var själv av samisk härkomst och hade god kunskap om områdena. Graan arbetade med att kartlägga dessa och kom på så sätt fram till den så kallade parallellteorin. Enligt denna skulle nybyggare och samer kunna leva sida vid sida; samernas rennäring och fiske skulle inte påverka nybyggarnas odlingar och djurhållning, och vice versa.²⁴ Det var också Graans tankegångar som ledde fram till Lappmarksplakatet 1673, den skrift som redogjorde för hur en kolonisation av denna ”Lappmark” skulle gå till, samt nybyggarens rättigheter och skyldigheter.²⁵ Men parallellteorin fungerade aldrig i praktiken. Och Sveriges underliga dubbla koloniala politik lever kvar. Norrland hör till men anses fortfarande inte riktigt höra till. 2013 lade Sveriges nationella nyhetsbyrå TT ner alla sina kontor i Norrland.²⁶ Kollektivtrafik, skolor och sjukvård tycks vara ständigt nedläggningshotade utanför de (få)

21 Kronotorpen behandlas vidare i kapitel sju ”Kronotropen / The Crown Trope”.

22 Bo Malmberg, *Kronotorparlandet*, Bjästa: Cewe-förlaget, 1980, s. 10.

23 Westin, Olofsson och Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3*, s. 37.

24 Söderholm, *Om tider som svunnit*, s. 70.

25 Westin, Olofsson och Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3*, s. 50.

26 TT lämnar Norrland, *SVT Nyheter*, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/tt-lamnar-norrland> (Åtkomstdatum 12 november, 2017).

which would be Swedish, in other words, their own. They would Christianize and unite, according to settler colonial methods and ideas, with the inherent hope and belief in the future. At the same time, they were supposed to remain the subservient labor force in the ever remote and subordinate colony. The land would indeed become Swedish, but not theirs. The soldiers, settlers, and other poor people who worked in Nasafjäll were severely underpaid and the labor conditions were difficult. The state-owned crofts, known as kronotorp (“crown-crofts”) that were established in the early 20th century provided cheap labor, but the land still belonged to the Crown.²¹ It wasn’t until 1980 that a new law came into force, which allowed for *kronotorparna* (“the crown-crofters”) to “buy (redeem) their homes and their fields on ‘reasonable conditions.’”²²

The governor of Västerbotten between the years 1653 and 1679, Johan Graan, is said to be the one who first suggested that an organized colonization of what was called the “Lapp-land” was actually possible.²³ He was of Sámi descent himself, and had good knowledge of the area. Graan worked to create maps of the region, an experience which helped him arrive to his so-called parallel theory. According to the parallel theory, settlers and Sámis could live side-by-side; the Sámis’ reindeer herding and fishing would not disturb the settlers’ farming, and vice versa.²⁴ It was also Graan’s theory that led, in 1673, to *Lappmarksplakatet*—the formal document that described how a colonization of “Lapp-land” would go about, including the rights and obligations of the settlers.²⁵ But, the parallel theory never worked in practice, and Sweden’s strange, ambiguous colonial politics remain. To this day, Norrland belongs

21 The crown-crofts are further dealt with in chapter seven “The Crown Trope.”

22 Bo Malmberg, *Kronotorparlandet*, Bjästa: Cewe-förlaget, 1980, p. 10.

23 Westin, Olofsson, and Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3*, p. 37.

24 Söderholm, *Om tider som svunnit*, p. 70.

25 Westin, Olofsson, and Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3*, p. 50.

större städerna. När det gäller de vinstinbringande gruvorna och skogen räknas Sverige som en enhet, men när det talas om någon större allmän satsning är enheten inte alltid lika självklar. Norra Sverige framställs då ofta som en separat och tärande landsända, så sent som 2016 benämnde den moderate politikern Kristoffer Tamsons satsningen på Norrbotniabanan som en ”krigsförklaring mot Stockholm”.²⁷

Det finns inneboende historiska konflikter mellan samer och nybyggare som sträcker sig in i nuet, men samtidigt finns delade erfarenheter av att leva i ett specifikt landskap på ett kännbart avstånd från metropolen. Det finns vänskaper och solidariteter, samtidigt som områdena är djupt såriga och såren alltjämt är öppna. Nybyggarna var koloniserarna – själva det verktyg med vilket Kronan lade beslag på marken. Att majoriteten av nybyggarna var hänsynslöst utnyttjade arbetare, att människor dog i skogarna och gruvorna, suddar inte ut detta faktum. Och marken är fortfarande beslagtagna. Att områdena är såriga har både med det förflutna att göra och med vad som händer nu (minerallagen och dess konsekvenser liksom definitionen av skogen som Sveriges ”virkesförråd”).²⁸ Här finns nedärvda ojämna maktrelationer, men också delade erfarenheter av att leva inuti den region som räknats, och räknas, som Sveriges stora naturresurs och som exploateras därefter. Erfarenheterna är olika, ibland sammanblandade, ofta motstridiga.

I skriften *Inför lif eller död?: Sanningsord i de lappska förhållandena* från 1904, beskrivs koloniserandet av norra Sverige av den samiska aktivisten och feministen Elsa Laula:

27 Norrbotniabanan – en krigsförklaring mot Stockholm, *Aftonbladet*, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article23610555.ab> (Åtkomstdatum 12 november, 2017).

28 Årligt virkesförråd i skogen, *Naturvårdsverket*, <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Klimat-arligt-virkesforrad-i-skogen> (Åtkomstdatum 12 november, 2017).

and yet is not really considered to belong. In 2013, TT News Agency, Sweden's national wire service, shut down all their offices in Norrland.²⁶ Public transportation, schools, and health care outside the few major cities seem to be under a constant threat of closure. With regard to the profit-generating mines and forests of the north, Sweden is considered unified, but when it comes to any major public investment, this unity is not always as obvious. Northern Sweden is often described as a separate and burdensome part of the country. As late as 2016, the conservative politician Kristoffer Tamsons went so far as to call the initiative of Norrbotniabanan (an extensive northern railroad) a “declaration of war against Stockholm.”²⁷

There are inherent historical conflicts between Sámis and settlers that extend into the present, but, at the same time, there are shared experiences of living in a specific landscape at a noticeable distance from the metropole. There are friendships and solidarities, while at the same time the areas are deeply wounded and the wounds are still open. The settlers were the colonists—the very tool by which the Crown took possession of the land. That the majority of these settlers were ruthlessly exploited workers, that people died in the forests and mines, does not erase this fact. And the land is still seized. The wounds of these areas have to do both with the past and with what is happening now (the mineral law and its consequences as well as the designation of the forest as Sweden's “timber storage.”)²⁸ In the north there are inherited une-

26 TT lämnar Norrland, *SVT Nyheter*, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/tt-lamnar-norrland> (Accessed November 12, 2017).

27 Norrbotniabanan – en krigsförklaring mot Stockholm, *Aftonbladet*, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/article23610555.ab> (Accessed November 12, 2017).

28 Årligt virkesförråd i skogen, *Naturvårdsverket*, <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Klimat-arligt-virkesforrad-i-skogen> (Accessed November 12, 2017).

För en tid tillbaka, låt oss säga 30- à -40-tal år, kommo de svenska nybyggarna och frågade vänligt om de kunde få slå sig ner och odla upp en bit mark. Lappen såg i detta förhållande ingen som helst orsak att neka den arbetsamme mannen. Om några år hade nybyggaren odlat upp marken omkring sitt tjäll, och tog syn på densamma. Vederbörande beviljade beredvilligt lagfart å marken och icke blott den mark, som han själf odlat utan därtill ett öfrigt område. Området kunde, och gjorde i de flesta förhållanden, sträcka sig om lappens frodiga renvallar och skatteland, den som förut varit vänlig nog att tillmötesgå nybyggarens önsknings att få odla marken bredvid honom. Så gick väl några år och en vacker dag infinner sig vederbörande synemän och kungör för den olycklige lappen att han icke längre äger rättighet till den gröda, som af honom vidare inbärgas.²⁹

I början av romanen *Hjortronlandet* från 1955 skriver författaren Sara Lidman:

Kronan, som ägde det mesta av all risig och blöt mark i norra Västerbotten, hade länge hävdad att det slumrade miljoner i myrarna och erbjöd överblivet folk att väcka opp dem. [...] De sex hektaren, som varje torpare skulle odla och bebygga, var en mark som aldrig umgåtts med människor och ingen känsla hade för sådanas behov.³⁰

I Laula-citatet nämns inte Kronan. Denne och nybyggaren framstår väsentligen som en och samma. Kronans synemän framställs som nybyggarens synemän. I Lidman-citatet, däremot, har Kro-

29 Elsa Laula, *Inför lif eller död? Sanningsord i de lappska förhållandena*, Östersund: Gaaltije, 2003, s. 15.

30 Sara Lidman, *Hjortronlandet*, Stockholm: Aldus/Bonniers Förlag, 1961, s. 5.

ven power relations, but also shared experiences of living within the region that is still regarded as Sweden's great natural resource and which is, therefore, exploited. These experiences are different, sometimes commingled, often conflicting.

In the text *Inför lif eller död: Sanningsord i de Lappska förhållandena?* (Before Life or Death?: Words of Truth Regarding the Lappish Circumstances), from 1904, the Sámi activist and feminist Elsa Laula describes the colonization of the north of Sweden:

Some time back, let's say some 30 or 40 years, the Swedish settlers came and politely asked if they could settle down and cultivate a piece of land. The Lapp saw no reason whatsoever to deny the hard-working man this. In a few years, the settler had cultivated the field around his croft, and had claimed it for himself. He eagerly acquired a title deed for that land, and not just for the land that he himself had cultivated, but for some other land as well. The area could, and in most circumstances did, extend to the lush reindeer ranges and tax-paying areas of the Lapp, the one who had previously been kind enough to oblige the settler's wishes to cultivate the land next to his. One day the settler's inspector shows up, and announces to the miserable Lapp that he no longer owns the right to the crop reaped by him.²⁹

In the beginning of the novel *Hjortronlandet* (Cloudberry Land) by author Sara Lidman, it says:

The Crown, which owned most of the scrubby and wet lands in northern Västerbotten, had for a long time claimed that millions

29 Elsa Laula, *Inför lif eller död? Sanningsord i de lappska förhållandena*, Östersund: Gaaltije, 2003, p. 15. [My translation]

nan en tydlig roll, medan samerna – och deras relation till marken – helt har skrivits ut ur narrativet. Den västerbottniska marken har innan nybyggarnas inträde ”aldrig umgäts med människor”. Med dessa ord suddas samerna ut från platsens historia.

Ingen kolonisering är exakt likadan som en annan. Det finns troligtvis flera koloniala historier som, på olika sätt och i olika grad, präglas av en blandning av koloniala och nybyggarkoloniala idéer. Sveriges norra landsända, dess historiska liksom samtida litteraturer och språk, ljunder av den här specifika märkliga dubbelheten-realteten, denna omöjliga kolonisering som trots allt har skett och fortfarande sker.

Att oroa det redan oroliga

En dekoloniserande praktik är en reaktion mot den koloniserande, vilket själva begreppet uttrycker. Praktiken således både lokaliserar – vänder sig till det koloniala – och vänder sig i samma stund från desamma. Rörelsen kan tyckas slå knut på sig själv. Men då den svenska kolonialismen är så pass motsägelsefull, både så ”osynlig” och så närvarande, förefaller denna rörelse till och från ofrånkomlig. Det går inte att hoppa över erkännandet varken av det förflutna eller den koloniala samtid vi lever i. Även när nybyggerstaten har upphävt sin status som nybyggerstat och helt enkelt förklarat sig stat är kolonisationen inte över. Veracini skriver: “[...] unsettling anxieties remain and references to a post-colonial condition appear hollow as soon as indigenous disadvantage is taken into account [...]”³¹ Vi lever i en nybyggarkolonial nutid. En avkolonisering har inte ägt rum och kommer kanske aldrig att göra det, vilket är fallet med många nybyggerstater. Veracini igen: ”If settler colonialism routinely forecloses a final ’sett-

³¹ Veracini, *Introducing: Settler Colonial Studies*, s. 3.

lay in the marshes, and offered left-over people to awaken them. [...] The six hectares, which each crofter would cultivate and settle, were a land that had never socialized with humans, and that had no understanding for their needs.³⁰

In the cited text of Laula, the Crown is not mentioned. The settler and the state figure as, essentially, one and the same. The (state’s) official inspectors are described as the settler’s inspectors. In the cited text of Lidman, on the other hand, the Crown plays an important part, but the Sámi—and their relations to the land—are completely written out of the narrative. The Västerbottnian land had, before the arrival of the settlers, never “socialized with humans.” In this way, the narrative erases the Sámi out of the history of the landscape.

No colonization is exactly like another. There are probably several colonial histories that, in different ways and to different degrees, are characterized by a mix of colonial and settler colonial ideas. The historical and contemporary literatures and languages of Sweden’s northern reaches resound with this specific and strange ambiguity-reality, this impossible colonization that, after all, happened and is still happening.

To Unsettle the Already Unsettling

Decolonization is a reaction to colonialism, which the term itself expresses. Thus, the practice involves acknowledging (turning toward) colonization in order to dismantle (turn away from) it. This motion seems to tie itself into a knot. Yet, since Swedish colonialism is so contradictory—at once “invisible” and ever-pre-

³⁰ Sara Lidman, *Hjortronlandet*, Stockholm: Aldus/Bonniers Förlag, 1961, p. 5.

led' status, a postsettler move must emphasise open-endedness. Reconciliation should be a practice and not a process."³² Att leta efter ett slutgiltigt dekoloniserat Sverige blir meningslöst, själva dess landsgränser, lagar och det språk lagarna är skrivna med, motsäger möjligheten till ett sådant vara. Den koloniala praktiken pågår. Landsändan i norr hör både till och inte till. Dekolonisering måste vara en praktik, inte en process med förväntat slut.

Att vända sig till det skrivna i områden där motstånd till stora delar har präglats av ett muntligt överförande av kunskap och språk innebär i mångt och mycket att vända sig till maktens text, till auktoritetsstämmor, deras perspektiv och blodspår. Professor Linda Tuhiwai Smith skriver i boken *Decolonizing Methodologies* om den omfattande kritiken från urfolk rörande sättet som historien berättats ur kolonistörens perspektiv. Hon radar upp några av de grundläggande och sammankopplade idéer som denna historia är sammansatt av. Där finns idén att historia är en totaliserande diskurs; idén att det finns en universell historia; idén om historia som en lång kronologi; idén om att historia handlar om utveckling; idén att historia handlar om ett självförverkligande mänskligt subjekt; idén att historia kan berättas i ett sammanhängande narrativ; idén att historia som disciplin är oskyldig; idén att historia konstrueras av binära kategorier och idén att historia är patriarkal.³³ Utöver själva upprädningsens nio punkter skriver hon om det skrivna: "Literacy [...] was used as a criterion for assessing the development of a society and its progress to a stage where history can be said to begin."³⁴

³² Ibid, s. 9.

³³ Linda Tuhiwai Smith, *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*, London: Zed Books, 1999, s. 30–31.

³⁴ Ibid, s. 31.

sent—the movement to and fro is inevitable. One cannot skip the step of recognizing the colonial past, nor the colonial present we live in. When the settler state has gotten rid of its status as a settler state and declared itself simply a state, the colonization is still not over. Veracini writes, "[...] unsettling anxieties remain and references to a postcolonial condition appear hollow as soon as indigenous disadvantage is taken into account [...]"³¹ We live in a settler colonial present. The decolonization of the Swedish north has not taken place and it may never occur, as is the case with many settler states. Again, citing Veracini: "If settler colonialism routinely forecloses a final 'settled' status, a postsettler move must emphasise open-endedness. Reconciliation should be a practice and not a process."³² Looking for a finally decolonized Sweden becomes meaningless, its very borders, laws, and the language the laws are written in contradict the possibility of such a reality. The colonial practice is ongoing. The northern parts of Sweden both do and do not belong. Decolonization must be an ongoing practice, not a process with an expected end-point.

Turning to the written, in areas where resistance largely has been characterized by an oral transmission of knowledge and language, for the most part involves turning to the writings of those in power, to voices of authority, their perspectives, and traces of blood. In *Decolonizing Methodologies*, professor of Indigenous education Linda Tuhiwai Smith writes about the extensive criticism by indigenous people regarding how history has been told from the colonizer's perspective. She lists some of the fundamental and connected ideas that this history is made up of: the idea that history is a totalizing discourse; the idea that there is a universal history; the idea of history as one large chronology; the

³¹ Veracini, *Introducing: Settler Colonial Studies*, p. 3.

³² Ibid, p. 9.

på sidan finns bara ordet

omvändelse horisontella blå linjer, mojnade

en röd vertikal

markerar marginalens början (slut) Sverige

en avlång fläck

Gammal legitimitet fortsätter att legitimera. Howe skriver: "When we move through the positivism of literary canons and master narratives, we consign ourselves to the legitimation of power, chains of inertia, an apparatus of capture."³⁵ Kanon reproducerar sig själv. Men detta innebär också att den hela tiden är i rörelse, vilket i sin tur visar på att det både finns språkliga och tidsliga öppningar. Feministen och den teoretiska fysikern Karen Barad skriver om relationalitet, arv och om nuet som varken är ett eller enkelt:

The past is never closed, never finished once and for all, but there is no taking it back, setting time aright, putting the world back on its axis. There is no erasure finally. The trace of all reconfigurings are written into the enfolded materialisations of what was/ is/ to-come. Time can't be fixed. To address the past (and future), to speak with ghosts, is not to entertain or reconstruct some narrative of the way it was, but to respond, to be responsible, to take responsibility for that which we inherit (from the past and the future),

³⁵ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 46.

idea that history is about development; the idea that history is about a self-actualizing human subject; the idea that history can be told in a coherent narrative; the idea that history as a discipline is innocent; the idea that history is constructed around binary categories; and the idea that history is patriarchal.³³ In addition to the nine points of the list, she writes of the written, "Literacy [...] was used as a criterion for assessing the development of a society and its progress to a stage where history can be said to begin."³⁴

there is only the word

conversion horizontal blue lines, abated

a red vertical marks

the beginning (end) of the margin Sweden

a tall stain

Old legitimacy continues to legitimize. Susan Howe writes, "When we move through the positivism of literary canons and master narratives, we consign ourselves to the legitimation of power, chains of inertia, an apparatus of capture."³⁵ The canon reproduces itself. But this also means that it is constantly in motion, which in turn shows

³³ Linda Tuhiwai Smith, *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*, London: Zed Books, 1999, p. 30–31.

³⁴ Ibid, p. 31.

³⁵ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 46.

for the entangled relationalities of inheritance that “we” are, to acknowledge and be responsive to the noncontemporaneity of the present, to put oneself at risk, to risk oneself (which is never one or self), to open oneself up to indeterminacy in moving towards what is to come.³⁶

Dessa ord av Barad har följt mig. Passagen formulerar både tidens obeveklighet och dess öppningar. Det som är består på ett avgörande sätt av det som varit. Nybyggarstatens svunna språkliga, ekonomiska och materiella verkningar kan inte bara skönjas i nuet, utan fortsätter. De är en del av vad som skapar det som kommer. Med andra ord: spår genererar och spår. Det går inte att förändra det förflutna, men det går att uppmärksamma på vilka sätt det agerar i nuet. All läsa tvärsöver dessa historiska litterära landskap innebär att röra sig i ett flertal olika men hoptrasslade tidsliga, språkliga och geografiska riktningar. New Englands koloniala historia skiljer sig på många avgörande sätt från Sveriges. Det här landets norra del benämndes exempelvis aldrig som någon ”ny värld”. Den var redan där – en avskild men inte separerad region.

Vi är inte vi vi är

delade delar in-

dividuedla relationers ägande

³⁶ Karen Barad, *Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/Continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come*, *Derrida Today*, vol. 3, nr 2, 2010, s. 264.

that there are openings in both language and time. Feminist and theoretical physicist Karen Barad writes about relationality, inheritance, and about the present that is neither singular nor simple:

The past is never closed, never finished once and for all, but there is no taking it back, setting time aright, putting the world back on its axis. There is no erasure finally. The trace of all reconfigurings are written into the enfolded materialisations of what was/ is/ to-come. Time can't be fixed. To address the past (and future), to speak with ghosts, is not to entertain or reconstruct some narrative of the way it was, but to respond, to be responsible, to take responsibility for that which we inherit (from the past and the future), for the entangled relationalities of inheritance that “we” are, to acknowledge and be responsive to the noncontemporaneity of the present, to put oneself at risk, to risk oneself (which is never one or self), to open oneself up to indeterminacy in moving towards what is to come.³⁶

Barad's words have followed me throughout the course of this work. This passage formulates both the relentlessness of time, and its openings. What is consists, crucially, of what was. The settler state's linguistic, economic, and material ramifications are not only revealed in the present, they carry on. They are part of that which creates what is to come. In other words, traces generate and foretell. It is not possible to change the past, but it is possible to pay attention to how it acts in the present. Reading across

³⁶ Karen Barad, *Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/Continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come*, *Derrida Today*, vol. 3, no. 2, 2010, p. 264.

(skepp) fluktuerar

vilket är förfarandet

Vad en dekoloniserande praktik skulle kunna innebära är alltså inte ett och samma. Det skiljer sig beroende på platser, tider, utgångspunkter, erfarenheter, språk et cetera. Men att om och om igen gräva ner sig i "the positivism of literary canons and master narratives" vibrerar av en annan, om än besläktad, språklig praktik. Veracini igen: "unsettling anxieties remain".³⁷

I Susan Howes *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, syns bokens avsikter att oroa (*unsettle*) i titeln.³⁸ Ordet *unsettling* är, naturligtvis, en ordvits på att oroa/destabilisera och att o-nybygga – att o-göra en nybyggarkolonisering. På så sätt är ordet knutet inte bara till kolonialism, utan specifikt nybyggarkolonialism. Det placerar sig också i en litterär sfär, där *unsettling* också, och kanske framförallt, har med själva texten att göra. Detta rör lika mycket ett oroande/destabiliserande/o-nybyggande av de textuella landskapen och historierna som skrivs och skrivits fram, som själva sidan och dess bokstäver, den satta texten, *that which is set*.

Att aktivera *unsettling* i arbetet, att försöka skriva fram det som ett agerande begrepp, handlar om att beröra de områden där historien kan sägas ha stillnat. Det innebär att uppmärksamma hur detta stillnande hela tiden underbyggs – hur historien hela tiden görs bekväm, för vissa. Litterära historiska språk är inte ett, talar inte med en tunga. De flackar. Och oenigheter finns, konflikter, rentav gräl – både inom texter och mellan format, språk och andra texter.

³⁷ Veracini, *Introducing: Settler Colonial Studies*, s. 3. [Min kursivering]

³⁸ Howe, *The Birth-Mark*.

these historical literary landscapes involves moving in a variety of different but entangled temporal, linguistic, and geographical directions. New England's colonial history differs in many fundamental ways from Sweden's. For example, the northern part of this country was never called a "new world." It was already there—a separate but not separated region.

We are not we we are

divisions divided owner-

ship over in-

dividual relations fluctuate

as is procedure

What a decolonizing practice might entail is not universal. It differs depending on places, times, points of departure, experiences, languages, et cetera. But again and again digging into "the positivism of literary canons and master narratives" vibrates with another, albeit related, linguistics. Veracini again: "Unsettling anxieties remain."³⁷

In Susan Howe's *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, her intention to unsettle is evident in the title.³⁸ The word *unsettle*, of course, is a pun—conflating "to cause worry" and "to make unstable" with the undoing of a settling (a colonization). In this way, the word is connected not only to

³⁷ Veracini, *Introducing: Settler Colonial Studies*, p. 3. [My italics]

³⁸ Howe, *The Birth-Mark*.

Sidorna och tiderna är redan instabila, oroliga. De skevar, rör sig och oavsett om man hör det eller inte åtföljs de av "numerous oral stories which tell of what it means, what it feels like to be present while your history is erased before your eyes, dismissed as irrelevant, ignored or rendered as the lunatic ravings of drunken old people."³⁹

I *The Birth-Mark* refererar *unsettling* till en nordamerikansk kolonial historia och mer specifikt till de tidiga engelska puritanernas kolonisering av New England och dess litterära uttryck och efterskalv. Begreppet uppför sig naturligtvis på ett annat sätt i samband med Västerbottens historia och dess litterära språk. Ett koncept eller fenomen verksamt i en region kan inte helt enkelt aktiveras i en annan och innebära/generera samma sak, eftersom – igen – historien, samtiden och språken, inte är samma. Ord och begrepp betar sig och framför (*perform*) på ständigt föränderliga sätt.

Jag letar inte efter gömda eller glömda "röster", men vill ändå uppmärksamma vikten av det arbete av sådant slag som har gjorts och görs av konstnärer, författare och forskare. Mitt arbete är beroende av att andra sätt att arbeta på löper parallellt och korsar det. Jag avser heller inte att berätta "en annan historia", hoppas inte fylla historiens hål eller glapp. För, som Barad skriver, tiden kan inte lagas. Historikern Sara Edenheim menar till och med att ett arbete som syftar till att komplettera en hegemonisk historia, paradoxalt nog, kan riskera att göra denna makt än mer universell och svårare att kritisera.⁴⁰ Den konstnär, författare eller forskare som arbetar kompletterande riskerar, så att säga, att hjälpa det stora narrativet att förbli intakt genom att laga dess hål. Så mitt hopp här är inte att hela historien, utan snarare att spåra och lägga mig i dess icke-unisona, redan både brutna och böjda riktningar, att lyssna efter de darrande skillnaderna, att oroa det redan oroliga.

³⁹ Tuhiway Smith, *Decolonizing Methodologies*, s. 29.

⁴⁰ Sara Edenheim, Arkivfantasier: Begäret till ett dokumenterat förflutet som ett problem inför framtiden, *Lychnos*, 2013, s. 234.

colonization, but specifically to settler colonization. Furthermore, it places itself in a literary sphere, where the unsettling also has to do with the text itself. It is as much a troubling of the textual lands and histories that have been and are being written into being, as it is a destabilization of the page itself—of its letters, of the still text, of that which is set.

In this work, to activate *unsettling* as a concept involves paying attention to the ways in which history can be said to have settled. It involves being mindful of how that settling is continuously reinforced, of how history is made comfortable, and for whom. Literary historical languages aren't universal, they do not speak with one tongue. They roam erratically. There are disagreements, conflicts, even fights—both within texts and between formats, languages, and other texts. The pages and times are already unstable, unsettling. They warp and shift and, whether one hears it or not, they are accompanied by "numerous oral stories which tell of what it means, what it feels like to be present while your history is erased before your eyes, dismissed as irrelevant, ignored or rendered as the lunatic ravings of drunken old people."³⁹

While I do not look for hidden or forgotten "voices," I want to acknowledge the important work of that nature that is and has been done by artists, writers, and researchers. My work depends on that other ways of working, run parallel to it, and intersect it. I do not intend to tell "another story," and I do not hope to fill the holes or gaps of history. For, as Barad writes, time cannot be fixed. Historian Sara Edenheim even suggests that a work aimed at completing a hegemonic history, paradoxically, may risk making this power even more universal and harder to criticize.⁴⁰ The artist, author, or researcher who works to supplement history risks

³⁹ Tuhiway Smith, *Decolonizing Methodologies*, p. 29.

⁴⁰ Sara Edenheim, Arkivfantasier: Begäret till ett dokumenterat förflutet som ett problem inför framtiden, *Lychnos*, 2013, p. 234.

Kolon (Definition)

Ett kolon är ett skiljetecken bestående av två punkter i en vertikal linje och placeras generellt före en lista, uppräddning eller förklaring.

Cristóbal Colón steg iland – denna rörelse återberättad fungerar som historisk markör i berättelsen om hur det koloniala börjar.

När kolonet ska definieras i onlineversionen av *The Noah Webster's Dictionary* från 1828 används det i en exemplifierande mening: "A brute arrives at a point of perfection he can never pass: in a few years he has all the endowments he is capable of."⁴¹

När ordet *koloni* i samma uppslagsverk ska användas i en exemplifierande mening, står det: "The first settlers of New England were the best of Englishmen, well educated, devout Christians, and zealous lovers of liberty. There was never a colony formed of better materials."⁴²

När kolonet definierades var det med hjälp av att konstatera att en "vilde", en ociviliserad människa, endast är kapabel att uppnå en viss grad av förfining. När ordet *koloni* definierades var det genom konstaterandet att de första nybyggarna i New England var skolade, bra kristna och frihetsälskande. Det blir tydligt, eller snarare övertydligt, hur idéer och retoriker genomsyrar definitioner och språkliga utgångspunkter. Rådande idéer formulerar de språkliga nejder i vilka de själva kontinuerligt blir till. Det är både ytligt synligt och djupgående. På detta sätt fortsätter förflutna idéer och ideal, latent eller uppenbart, inuti definitioner och deras sanningsanspråk. Gamla språkliga praktiker skapar nya språkliga praktiker, i vilka spåren av det gamla fortsätter att växa.

Varken ordet *kolon* eller ordet *koloni* härstammar etymologiskt

⁴¹ Colon, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/Colon> (Åtkomstdatum 26 juli, 2018).

⁴² Colon, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/Colon> (Åtkomstdatum 26 juli, 2018).

helping the master narrative remain intact by mending its holes. My hope here is not to mend history but, rather, to trace and meddle with its un-unified, broken, and bent directions, to listen to the trembling differences, to unsettle the already unsettling.

Colon (Definition)

A colon is a punctuation mark consisting of two points in a vertical line and it is generally placed before a list, an example, or an explanation.

Cristóbal Colón went ashore—the retelling of this action functions as a historical marker in the story of how the colonial began.

When the word *colon* is defined in the online version of *The Noah Webster's Dictionary* from 1828, it is used in an example: "A brute arrives at a point of perfection he can never pass: in a few years he has all the endowments he is capable of."⁴¹

In the same dictionary, when the word *colony* is defined, the example goes: "The first settlers of New England were the best of Englishmen, well educated, devout Christians, and zealous lovers of liberty. There was never a colony formed of better materials."⁴²

When the *colon* was defined, it was done by stating that a "brute," an uncivilized person, is only capable of achieving a certain degree of perfection. When the word *colony* was defined, it was done through stating that the first settlers in New England were educated, good Christians, and lovers of liberty. It becomes clear, or rather, in-your-face obvious, how ideas and rhetoric permeate linguistic definitions and points of departure. Ruling ideas for-

⁴¹ Colon, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/Colon> (Accessed July 26, 2018).

⁴² Colon, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/Colon> (Accessed July 26, 2018).

från Colón, men i ordleken kan samband skönjas. Inte bara skönjas, de känns. Det är som att det blir fysiskt förnimbart hur orden rör på sig, hur deras samband växer genom närhet och hur de förändras i relation till hur och när de upprepas.

Det svenska ordet *historia* bär både betydelsen 'history' (historia) och 'story' (berättelse). Att skriva historia och skriva en historia åtskiljs endast med hjälp av ordet *en* och sanningsanspråket.

Historia skriver (en) historia och (en) historia skriver historia. Dessa historier skevar ända ner till deras fluktuerande beståndsdelar. Colón är Columbus men ordet *colon* betecknar i samma stund också en del av tjocktarmen. Och kolonets två punkter uppstår igen och igen, genom varje ny relation de befinner sig i. Ord är andra ord och språket rör sig. Det är, om vi lyssnar, ständigt oroligt. Ordleken upprepar men repar kanske också upp. Historia liksom (en) historia befinner sig i landskap och skrivna landskap – oskiljaktiga. Träd växer i skogar och på sidor. Gjorda av vilka träd? Sidans bark är en annan än den unga granens, skillnaderna rör varandra. Kottar kladdiga av kåda. Gulnande barr, nästan bruna. Hundskall ekar genom lukten av gradvis förmultning. Det är svårt att veta varifrån ljudet kommer. Kompassen visar bara väderstreck. Kolonets relationer bestämmer, men är aldrig slutgiltigt bestämda. Markeringen är inte marken men relationen är där, och så det oundvikliga och konstanta oförutsebara sammanblandandet:

Ordet ord och ordet

Värld ordet religion och ordet

Region ordet historia och ordet

Historia

mulate the linguistic fields in which they themselves continually come into being. It is both visible on the surface and runs deep. Past ideas and ideals continue, latently or blatantly, within definitions and truth claims. Old linguistic practices create new linguistic practices, where traces of the old continue to grow.

Neither the word *colon* nor the word *colony* are etymologically related to Colón, but in the pun the link makes itself known. Not only known, one can feel it. It is as if it becomes physically apparent how the words are in motion, how their relations grow due to proximity and how they change in accordance with how and when they are repeated.

The Swedish word *historia* means both "history" and "story". To write history (*att skriva historia*) and to write a story (*att skriva en historia*) is only separated by the use of the word "a" (*en*), and the claim to truth.

History writes (a) story and (a) story writes history. These stories are warped right down to their fluctuating components. Colón is Columbus but at the same time the word *colon* also denotes a part of the large intestine. And the two points of the colon rise again and again, through each new relation they find themselves in. Words are other words and language is in motion. It is, if we listen, always already unsettling. The pun repeats but might also unravel. History as well as (a) story reside in landscapes and written landscapes, inseparably. Trees grow in forests and on pages. Made from what trees? The bark of the page is not the same as that of the young fir, the differences touch. Cones sticky from resin. Yellowing needles, almost brown. The bark of a dog echoes through the smell of gradual moldering. It is hard to tell where the sound comes from. The compass only shows cardinal directions. The colon is not the colonial, but is closing in on it. The relation is there, and therefore so are the inevitable and constant unforeseen entanglements:

Berättarnas län?

Västerbotten marknadsförs som ”Berättarnas län”. Epitetet myntades av Länsbiblioteket i början av 2000-talet.⁴³ Sedan dess har det använts av kommuner, landsting, teatrar och enskilda kulturarbetare, och gav också namn till ett flerårigt regionalt projekt med fokus på turistnäring, företagande och länets kulturella identitet. I utvärderingen av projektet citeras projektansökan till Tillväxtverket. Projektets syfte beskrivs där vara att

med utgångspunkt i det muntliga och litterära berättandets traditioner i Västerbotten stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt inom kultur- och turistnäringen genom samverkan, erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling, produktutveckling, paketering av nya produkter och marknadsföring.⁴⁴

I projektet ses berättandet eller ”storytelling” som ett kommunikativt redskap, ett slags verktyg både för företag och turistnäring. Intentionen är att stärka företags och besöksmåls identiteter genom att länets berättelser kan ”ta gestalt, levandegöras, förädlas och spridas vidare”.⁴⁵

I videon *Signaturberättelsen för Västerbottens län* från 2012, vilken togs fram för att gestalta projektets visioner, framställs länet

43 Västerbotten – Berättarnas län, *Västerbottensteatern*, <http://vasterbottensteatern.se/berattandet/berattarnas-lan> (Åtkomstdatum 2 maj, 2016).

44 Utvärderingsrapport Västerbotten – berättarnas län, Region Västerbotten, <http://regionvasterbotten.se/kultur/regional-kultur/vasterbotten-berattarnas-lan> (Åtkomstdatum 2 maj, 2016).

45 Västerbotten – berättarnas län, Västerbotten – berättarnas län, <http://berattarnaslan.se/om-projektet/vasterbotten-berattarnas-lan/> (Åtkomstdatum 22 maj, 2016).

The word word and the word

World the word religion and the word

Region the word history and the word

Story

The Storytellers’ County?

Västerbotten is marketed as “The Storytellers’ County.” The epithet was coined by the county library in the early 2000s.⁴³ Since then, it has been used by municipalities, county councils, theaters, and individual culture workers. It has also given name to an ongoing regional project focused on tourism, entrepreneurship, and the county’s cultural identity. As cited in the application for Tillväxtverket (The Swedish Agency for Economic and Regional Growth), the project aims to

based on the oral and literary traditions of storytelling in Västerbotten, strengthen the conditions for economic growth in the cultural and tourism industries through collaboration, exchange of experiences, competence-development, product development, packaging of new products and marketing.⁴⁴

43 Västerbotten – Berättarnas län, *Västerbottensteatern*, <http://vasterbottensteatern.se/berattandet/berattarnas-lan> (Accessed May 2, 2016).

44 Utvärderingsrapport Västerbotten – berättarnas län, Region Västerbotten, <http://regionvasterbotten.se/kultur/regional-kultur/vasterbotten-berattarnas-lan> (Accessed May 2, 2016). [My translation]

som en kvinna.⁴⁶ Västerbotten porträtteras som vänlig, men präglad av sina ytterligheter – ljuset och mörkret, kylan och värmen – som både kärv och stark. Hon är också tystlåten och, trots sin skönhet, okänd för omvärlden. Hennes ”tillgivna och framåtsträvande” barn, som älskade henne, ville ändra på detta:

Nu hör det till saken att västerbottningarna, sen flera hundra år tillbaka, hade en gedigen skolning i det religiösa och i och med det en osviklig känsla för ordets ursprungliga och skapande kraft. Så tänk om de skulle ta och berätta om henne.⁴⁷

Berättelsen om Västerbotten fortskrider och hennes barn: ”gamla, unga, it-konsulter, akademiker, företagsledare, bibliotekarier, gruvarbetare, tjänstemän, kulturtanter, entreprenörer, skådespelare, bärplockare, pizzabagare, kassörskor, skoterägare, ja, alla, började de snickra på just sin berättelse om Västerbotten.”⁴⁸ Skröner och jokkar sprids, så till den grad att bilar, bussar, tåg och flygplan fylls med resenärer. Dessa får sedan, i hennes (Västerbottens) famn, lyssna till ”originalberättelserna och träffa hennes barn. Och de, sedan urminnes tider egentligen rätt så tystlåtna barnen, de berättade”.⁴⁹ Videon avslutas med en jokk.

Signaturberättelsen framställer hur berättandet gör Västerbotten känt i världen och får turisterna att strömma till. Västerbottningens förståelse för ordets skapande kraft beskrivs som kopplad till dennes religiösa skolning. Då just termen skolning används

46 *Signaturberättelse för Västerbotten – berättarnas län*, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=tG2VP3UmZ7I> (Åtkomstdatum 18 november, 2018).

47 Ibid.

48 Ibid.

49 Ibid.

In the project, storytelling is seen as a communicative instrument, a form of tool for business and tourism. The intention is to strengthen the identity of local businesses and points of interest by giving life to, refining, and spreading stories.⁴⁵

In the video *Signaturberättelsen för Västerbottens län* (The Signature Story of the County Västerbotten) from 2012, which was produced to present the project’s vision, the county figures as a woman.⁴⁶ Västerbotten is portrayed as friendly, yet characterized by extremes (light and darkness, cold and heat) that are both harsh and strong. She is also taciturn and, despite her beauty, unknown to the outside world. Her “affectionate and enterprising” children, who love her, want to change this:

Now, as a matter of fact, the people of Västerbotten from centuries ago had a solid education in religious matters, and because of that an infallible feeling for the original and creative power of the word. So, what if they were to tell her story?⁴⁷

The story of Västerbotten continues through time and her children, “old, young, IT consultants, academics, business leaders, librarians, miners, officials, museum ladies, entrepreneurs, actors, berry-pickers, pizza-makers, cashiers, snowmobile owners, yes, everyone began to tell their very own story about Västerbotten.”⁴⁸ Tall tales and yoiks proliferate and spread, to the extent that cars,

45 Västerbotten – berättarnas län, Västerbotten – berättarnas län, <http://berattarnaslan.se/om-projektet/vasterbotten-berattarnas-lan/> (Accessed May 22, 2016).

46 *Signaturberättelse för Västerbotten – berättarnas län*, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=tG2VP3UmZ7I> (Accessed November 18, 2018).

47 Ibid. [My translation]

48 Ibid.

och dessutom tidsangivelsen *flera hundra år gammal*, kan man anta att det är den kristna, luthersk-protestantiska religionen som åsyftas. Känslan för hur ord *gör*, framställs alltså som avhängig den kristna skapelseberättelsen och kristendomens historia i länet. Jojken och andra typer av muntliga traditioner, vilka föregår kristnandet, faller vid en närläsning av berättelsen utanför denna "osvikliga känsla" för ordens kraft. Jojken skrivs på så sätt både ut och sedan samtidigt in, vid sidan av "skrönan" och dessutom som ljud till eftertexterna i slutet av videon. Västerbotten vakar över renhjordar, har åtta olika årstider och pulserar av stadsliv.⁵⁰ Det är tydligt att man har försökt skapa en berättelse där det traditionellt samiska och det som inte är det ska samexistera, inte bara sida vid sida utan flätas samman till en enhet. Och intentionen är troligtvis god, men det som också händer är att berättelsen om Västerbotten i samma stund både verkar exkluderande och inkluderande – där inkluderandet också får effekten att exkluderandet döljs.

Det som enligt berättelsen har pågått än längre är Västerbottens tystnad och tystlåtenhet. Både Västerbotten själv och *alla* hennes barn beskrivs i citatet ovan som tystlåtna sedan *urminnes tider*. Igen: ordet *alla* inkluderar. Oavsett om du tillhör ett urfolk eller inte, kommer du att inneslutas i detta "urminnes". Det finns alltså ingen åtskillnad mellan same och icke-same, ingen konflikt (över huvud taget ingen relation) mellan nybyggare och urfolk kan skönjas. Återigen är intentionen säkerligen god. Viljan att fläta samman har antagligen både med medvetenheten om vikten av att inkludera och kanske också omöjligheten att separera. Men när samtliga inbegrips i narrativet och skillnader suddas ut sker detta på nybyggarsamhällets premisser. Om alla i länet, som videon påstår, har varit tystlåtna sedan "urminnes tider" lyckas så den "urminnes" nybyggaren med det omöjliga konststycket: att bli

⁵⁰ Ibid.

buses, trains, and airplanes fill with tourists. These travelers journey into Västerbotten's arms, where they listen to the "original stories as told by her children, who, since time immemorial, have actually been quite taciturn."⁴⁹ The video ends with a yoik.

The Signature Story describes how storytelling makes Västerbotten known in the world and how, because of this storytelling, tourists come traveling. The Västerbotteners' understanding of the creative power of the word is described as closely linked to their religious education. Since the term "schooling" is used, and since an era "centuries back" is specified, one can assume that Christian Lutheran Protestantism is implied. The "feeling for the creative power of the word" is portrayed as dependent on the Christian creation story and the history of Christianity in the county. In a close reading of the video, the yoik (and other types of oral traditions that precede Christianity) falls outside of this "infallible notion" for the power of the word. In this way, the yoik is written both out of the narrative and, simultaneously, into it. The yoik is presented alongside the tall tale, then plays as the soundtrack to the credits at the end of the video. Västerbotten watches over reindeer herds, has eight different seasons, and pulsates with city life.⁵⁰ It is a clear attempt to create a story wherein that which is traditionally Sámi, and that which is not, not only exist alongside one another, but merge into a single entity. While the intention is probably good, this story of Västerbotten functions in both exclusive and inclusive ways; the inclusiveness, in effect, obscures the exclusion.

An even deeper aspect of the story is Västerbotten's silence and reticence. Västerbotten and *all* of her children are, in the quote above, described as immemorially silent. Again: *all* is an inclusive word. Whether you belong to an indigenous peoples

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

ett urfolk. Eve Tuck, forskare i urfolksstudier och forskare och lärare Rubén A. Gaztambide-Fernández, skriver i artikeln "Curriculum, Replacement, and Settler Futurity" just om "the logic of replacement", i vilken nybyggaren till slut kommer att framställas som inhemsk. De skriver om det kontinuerliga utsuddandet, inte bara av urfolks berättelser, utan också historiska liksom samtida relationer mellan urfolk och nybyggare, om hur nybyggerstaten täcker sina spår.⁵¹

One of the ways the settler-colonial state manages this covering is through the circulation of its creation story. These stories involve signs-turned mythologies that conceal the teleology of violence and domination that characterize settlement.⁵²

Varken historiskt eller pågående våld figurerar i berättelserna som är till för att göra området turistvänligt. Det är inte underligt; ett berättande som finns till för att visa upp en attraktiv region bör inte destabilisera eller skapa oro. Det måste hålla ihop. De många berättelserna som figurerar i signaturberättelsen, deras olika västerbottniska egenskaper och tidsaspekter, befinner sig av uppenbara anledningar i en gestaltad samstämmighet.

Den västerbottniska tystlåtenheten och tystnaden framställs som en exotisk härlig karaktäristik vilken – trots allt – avhjälpas genom "hennes" framåtsträvande barns historieberättande. Både tystnaden och berättelsen står på så sätt till tjänst. I berättelsen om det västerbottniska berättandet är ingendera motsträvig. Båda framstår som behändiga och följaktligen som apolitiska.

⁵¹ Eve Tuck och Rubén A. Gaztambide-Fernández, Curriculum, Replacement, and Settler Futurity, *Journal of Curriculum Theorizing*, vol. 29, nr 1, 2013, s. 73.

⁵² Ibid, s. 74.

or not, you are included in this immemorial unity. Hence, there is no differentiation made between Sámi and non-Sámi. No conflict (in fact, no relationship whatsoever) between settlers and indigenous peoples is shown. Again, the intention is probably good. This desire to interweave probably has to do with an awareness of the importance to be inclusive and, perhaps, of the impossibility of separation. However, when all are embraced in the narrative and differences are erased it happens on the settler community's terms. If, as the video claims, everyone in the county immemorially has been taciturn, then the "immemorial" settler manages the seemingly impossible feat of becoming indigenous. Eve Tuck, researcher in Indigenous studies and Rubén A. Gaztambide-Fernández, researcher and educator, write in the article "Curriculum, Replacement, and Settler Futurity" on "the logic of replacement," in which the settler will eventually be rendered indigenous. They write of how the settler state covers its tracks with the continuous erasure of narratives—not only those of indigenous peoples but, also, those of historical (as well as contemporary) relations between indigenous peoples and settlers.⁵¹

One of the ways the settler-colonial state manages this covering is through the circulation of its creation story. These stories involve signs-turned mythologies that conceal the teleology of violence and domination that characterize settlement.⁵²

⁵¹ Eve Tuck and Rubén A. Gaztambide-Fernández, Curriculum, Replacement, and Settler Futurity, *Journal of Curriculum Theorizing*, vol. 29, no. 1, 2013, p. 73.

⁵² Ibid, p. 74.

Den mest framträdande egenskapen hos Västerbottens berättande i denna signaturberättelse blir till slut just bristen på oenighet. När alla "Västerbottens barn" samtidigt berättar sina historier skapas en språkväv som blir attraktiv för turisten och den samverkanssökande resenären. Konflikterna mellan företagsledaren och bärplockaren, samnen med renar och bonden (för att nämna några av de mest uppenbara) skrivs ut ur berättelsen om länet. När länet som varumärke ska stärkas varken syns eller hörs det hur Västerbottens språkliga praktiker – samtida som historiska, talade som skrivna – präglas av oenigheter, ojämna maktrelationer, motstånd och idiosynkrasier. Paradoxalt nog är det troligtvis just att dessa tenderar att inte väja för konflikterna, att de är såpass märkliga och ofogliga, som gör det litterära Västerbotten omtalat.

Jag har här lagt stor vikt vid denna signaturberättelse, främst på grund av dess uppgift att gestalta visionerna för projektet Berättarnas län. Den videofilmade berättelsen visar på hur flera av länets större institutioner kulturpolitiskt har arbetat, och arbetar, med epitetet. Och inom berättelsen finns också ett flertal aspekter som pekar på tendenser som epitetet mer generellt för med sig, bland annat hur det i samma stund kan verka både inkluderande och exkluderande.

Ordformen "berättarnas" är possessiv, den uttrycker ägande. Enligt epitetet tillhör länet *de som berättar*. Ägandet ingår i epitetets logik och det är den berättande människan som äger. Enligt en utbredd samtida (postmodern) språkförståelse spelar "berättelsen" en avgörande roll i hur människor förstår och påverkar sin omvärld. Enligt en sådan förståelse både berättar och berättas varje människa och följaktligen kan alla människor i länet, oavsett om de vill eller inte, ses som berättare. Vem som helst – ung, gammal, författare (prosaist, journalist, poet; professionell eller amatör) eller inte, nybyggare, same, nyinflyttad – kan vara berättaren. Och vad som helst – det talade liksom det skrivna, *corporate storytelling* i lika hög grad som väggklotter – kan vara berättelsen. Men, med

Neither past nor present violence figures in the stories that serve to make the county tourist-friendly. It is no wonder; storytelling aiming to promote an attractive region should not quarrel or unsettle. It must stay together. The many stories that comprise the signature story, with their varied Västerbotten-characteristics and temporal aspects are, for obvious reasons, portrayed in perfect concord.

Västerbotten's silence and taciturnity are depicted as exotic characteristics to be nonetheless rectified by the storytelling of "her" enterprising children. Both silence and storytelling are put into service. In the story about the storytelling of Västerbotten, neither are troublesome. Both are portrayed as obliging and, consequently, as apolitical.

In *The Signature Story*, the most prominent feature of Västerbotten's storytelling is precisely the lack of disagreement. When all the "children of Västerbotten" tell their stories at once, a linguistic fabric—attractive to the tourist and the traveling businessperson—is created. Conflicts between the company manager and the berry-picker, the reindeer-herding Sámi and the farmer (to name some of the most obvious) are written out of the story of the county. In the interest of strengthening the county-as-brand, Västerbotten's linguistic practices—contemporary as well as historical, spoken as well as written—are smoothed over. Characteristic disagreements, uneven power relations, resistance, and idiosyncrasies are neither seen nor heard. Paradoxically, it is arguable that literary Västerbotten is so well known precisely because its conflicts are not avoided, and its languages and stories are kept strange and undocile.

I have spent some time here with *The Signature Story* in part to discuss its task of portraying the visions of The Storytellers' County project. The video shows how several of the county's major institutions have culturally worked with the epithet. Further, I want to discuss the ways in which the story points to tendencies

en sådan hållning kommer naturligtvis följdfrågan: Vilket län är i så fall inte berättarnas län? Nej, definitionen är, när det gäller, smalare än så.

Baksidestexten på foldern *Västerbotten – Berättarnas län: en guide till litteraturen* från 2007 inleds:

I sin drastiska roman *Pölsan* från 2002 låter Torgny Lindgren, uppvuxen i byn Raggsjö, den läckra inälvsrätten pölsa vara en metafor för alla de historier och skrönor som berättas i länet Västerbotten. Västerbotten är sedan mer än ett halvt sekel vida känt för sina många storartade berättare.⁵³

Lindgrens roman beskrivs alltså tematisera den muntliga tradition som finns i länet (denna tradition som den tidigare behandlade signaturberättelsen söker fånga). Texten fortsätter:

Förunderligt nog kommer flera av dem – som Birger Vikström, Sara Lidman, Torgny Lindgren, Per Olov Enquist, Kurt Salomonson och Anita Salomonson – från samma grannskap i norra Västerbotten.⁵⁴

I turistfoldrar och guider, på resebyråers webbplatser och i antologiers sammanfattande texter framhålls ofta att länet har en rik muntlig historia. Men, som ovan, brukar denna understrykas för att

53 Gunnar Balgård och Lena Kjersén Edman, *Västerbotten – berättarnas län: en guide till litteraturen*, Umeå: ARCIV i samarbete med Länsbiblioteket i Västerbotten, 2007.

54 Ibid.

that the epithet “The Storytellers’ County” entails in general, for example, how it simultaneously includes and excludes.

“Storytellers” is possessive, it expresses ownership. According to the epithet, the county belongs to those who tell. Ownership is built into the logic of the epithet and it is the storytelling human who owns. According to a widespread contemporary (post-modern) understanding of language, the “story” plays a decisive role in how people understand and influence their environment. According to such an understanding, each person both tells and is told. Consequently, all the people of the county, whether they want it or not, can be seen as storytellers. Anyone—young or old, author (writer of prose, journalist, poet; professional or amateur) or not, settler, Sámi, or newcomer—could be the storyteller. And anything—the spoken as well as the written, *corporate storytelling* as well as graffiti—could be the story. But, with such an attitude, the following question of course follows: What county is not “the storyteller’s county”? When it comes down to it, the meaning of the epithet is narrower than that.

The text on the back of the folder *Västerbotten – Berättarnas län: en guide till litteraturen* (Västerbotten – The Storyteller’s County: A Guide to the Literature) from 2007 begins:

In his drastic novel *Pölsan* [*Hash*] from 2002, Torgny Lindgren, raised in the village Raggsjö, lets the delicious intestine-dish *pölsa* [a form of haggis] serve as a metaphor for all the stories and tall tales that are told in the county Västerbotten. Västerbotten has been widely known for its many great storytellers for more than half a century.⁵³

53 Gunnar Balgård and Lena Kjersén Edman, *Västerbotten – berättarnas län: en guide till litteraturen*, Umeå: ARCIV in collaboration with Länsbiblioteket i Västerbotten, 2007. [My translation]

visa på rikedomerna i det litterära länet, vilket till slut ändå definieras av dess skrivna tradition. Det understryks att länet myllrar av författare. Men då det är omöjligt att ta upp alla nämns endast ett fåtal.

Om det föreliggande urvalet av 16 författare ska man alltså veta att många andra författarnamn hade kunnat komma i fråga, och med lika goda skäl, så rikt är faktiskt utbudet.⁵⁵

Den citerade guiden är välskriven och förhållandevis namnrik. Den är arrangerad som en geografisk och samtidigt litterär resa genom länet. De stopp som görs är hos Per Olov Enquist, Linnéa Fjällstedt, Helmer Grundström, Sune Jonsson, Thorsten Jonsson, Sara Lidman, Torgny Lindgren, Åke Lundgren, Lars Lundkvist, Bernard Nordh, Elisabeth Rynell, Kurt och Anita Salomonson, Lars Widding, Birger Vikström och Astrid Våring. Guiden kompletteras också med flera andra namn, som av olika anledningar inte tagit sig in i huvudtexten. Bland annat finns i slutet av boken ett kort avsnitt om poesi. I uppräkningslistan ovan förekommer Sune Jonsson, som främst är känd som fotograf. I regel finns dock bara utrymme för tre eller fyra namn i uppräkningslistan av denna typ och dessa tenderar att vara prosaförfattare. ”Västerbotten är berättarnas län. Här har flera stora författare vuxit upp, som Torgny Lindgren, Stieg Larsson och Sara Lidman.”⁵⁶ Den engelska versionen av samma text är dessutom placerad ovanpå ett fotografi av Per Olov Enquist.⁵⁷ Uppräkningslistan av den här typen upprepas och ett

⁵⁵ Ibid, s. 3.

⁵⁶ Kultur, konst & litteratur, *Visit Västerbotten*, <http://www.visitvasterbotten.se/sv/aktiviteter/kultur-konst-litteratur> (Åtkomstdatum 29 juli, 2018).

⁵⁷ Literature, *Visit Västerbotten*, <http://www.visitvasterbotten.se/en/activities/literature/> (Åtkomstdatum 29 juli, 2018).

In this way, Lindgren's novel is described to thematize the oral tradition that exists in the county (the same tradition that *The Signature Story* also seeks to capture). The text continues:

Surprisingly, many of them—like Birger Vikström, Sara Lidman, Torgny Lindgren, Per Olov Enquist, Kurt Salomonson and Anita Salomonson—come from the same neighborhood in northern Västerbotten.⁵⁴

In tourist folders and guides, on travel agencies' websites, and in the abstracts of anthologies, it is often stated that the county has a rich oral history. However, this is generally mentioned, as it is above, as the basis for the literary county which, in the end, generally is defined by its rich written tradition. It is emphasized that the county is teeming with authors. But since it is impossible to list them all, only a few are mentioned.

Of the selection of sixteen authors at hand, one should know that many other names of authors could have come into question, and for just as good reasons, the supply is actually that rich.⁵⁵

The guide cited is well written and relatively many authors figure in it. It is arranged as a geographic and at the same time literary journey through the county. It makes stops at these authors: Per Olov Enquist, Linnéa Fjällstedt, Helmer Grundström, Sune

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid, p. 3.

fåtal namn – de ovan nämnda – har kommit att bli ett slags sinnebild för Berättarnas län. Vem som helst kan alltså inkluderas i Berättarnas län, men när det kommer till kritan är det ett fåtal rikskända prosaförfattare som har kommit att definiera det.

Västerbottens flerhundraåriga kristna historia har präglat flera av regionens författarskap. En stor del av litteraturen är på olika sätt genomsyrad av protestantiska referenser, uttryck och frågor. Att det postreformerta kristnandet, bibelläsandet, missionerandet, de många frikyrkorna och väckelserna starkt har påverkat det litterära skrivandet i Västerbotten är uppenbart. Men det är något annat än att påstå att en specifik västerbottnisk tro på ordets kraft började i och med den. Vad denna historia med säkerhet har fört med sig till det litterära är det som kan läsas i texterna. I många, men inte alla, i olika grad och på olika sätt: bibliska språklanger och referenser, kristna etiska tvivel och frågor, textuella väckelsejubel, syndaängest, gudsfruktan. Det litterära, nybyggandet och detta protestantiska arv framstår inte sällan som tätt sammanlänkade, till och med avhängiga varandra: ”Kanske är det så att det är den magra torvan som skapar kraften. Människan, odlaren, antar utmaningen. Antingen det gäller att sätta plogen i jorden, eller att forma *Störstorden*.”⁵⁸ Detta citat kommer från baksidestexten på boken *Störstorden*. Boken är, står det på baksidan, en hyllning till Västerbottens skrivare. Den är initierad och hopsatt av länets bibliotek och finansierad av landstinget. Själv fick jag boken i julklapp cirka tio år efter den gavs ut och den är fortfarande, underligt nog, en av få västerbottniska litterära antologier. I baksidestexten dras likhetstecken mellan ”människan” och ”odlaren” (vilket i regionen historiskt sett är nybyggaren). Men här är det inte den religiösa skolningen som skapar förståelse för ordets kraft, utan ”den mag-

⁵⁸ Göran Lundin (red.), *Störstorden: berättelser från Västerbotten*, Skellefteå: Ord & visor, 1996.

Jonsson, Thorsten Jonsson, Sara Lidman, Torgny Lindgren, Åke Lundgren, Lars Lundkvist, Bernard Nordh, Elisabeth Rynell, Kurt and Anita Salomonson, Lars Widding, Birger Vikström, and Astrid Våring. In addition, the guide is supplemented with several other names that, for various reasons, have not been included in the main text. Among other detours, there is a short section on poetry at the end of the book. Also, in the above list, Sune Jonsson, who is primarily known as a photographer, is included. As a rule, however, there is only room for three or four authors in such lists, and they tend to be writers of prose. For example, the county's regional tourist organizations website says: “Västerbotten is a county of storytellers. Several successful Swedish authors have grown up here, including Torgny Lindgren, Stieg Larsson and Sara Lidman.”⁵⁶ The text is placed on top of a photograph of the author Per Olov Enquist.⁵⁷ Listings of this kind are ubiquitous and the names cited above have become a sort of symbol for Västerbotten as the county of storytellers. Thus, anybody could be included in the storytellers' county, but when it comes down to it, a small selection of famous writers of prose has come to define it.

The aforementioned centuries-long Christian history in the county has deeply influenced several authors from the region. A large part of the literature holds Protestant references, expressions, and questions. That post-reformation Christianity—Bible reading, missionary work, the many independent churches and awakenings—has strongly influenced the literary writing in Västerbotten is evident. But, that is not the same thing as claiming that post-Reformation Christianity led to a specific Västerbottnian belief in the creative power of the word. What this history has

⁵⁶ Kultur, konst & litteratur, *Visit Västerbotten*, <http://www.visitvasterbotten.se/sv/aktiviteter/kultur-konst-litteratur> (Accessed July 29, 2018).

⁵⁷ Literature, *Visit Västerbotten*, <http://www.visitvasterbotten.se/en/activities/literature/> (Accessed July 29, 2018).

ra torvan” som skapar själva kraften. Ordet ”störstorden” har dock ändå en djupt religiös karaktär, då det är hämtat från en novell med samma namn av Torgny Lindgren. Den passage i novellen som berör själva störstorden lyder:

Orden bära icke bojor, sade han. Orden, dem hava stormvindens kraft.

Jo, sade hon, jag har nog tänkt på det ibland. Att orden kan vara liksom vilda och oregerliga. Så man får ju vara som nogsam och aktsam vid dem. Orden.

Störstorden är värst, sade han. Förgängelsen. Och Evigheten. Och Vilddjuret. Och Näden. Och Helgelsen. Och Pányttfödelsen. Och Härliggörelsen. Och Återlösningen. Och Arvssynden.

Jo, sade hon. De orden är väldiga.

För att icke tala om kärleken, sade han.

Jo, sade hon. Kärleken.⁵⁹

Den första raden är ofta citerad. Novellen raden kommer från är mindre omtalad. Den skriver fram ett möte mellan en predikant och en ung kvinna, Isabella Stenlund. Predikanten bor hos Stenlunds och kommer in till dottern om natten med sina kval. Där utspelar sig ett samtal rörande tro, ord och kött. Isabella tröstar predikanten som plågas av Guds stora ord inom sig, vilka bullrar och dundrar och far. De låter honom inte sova. Mötet är präglad av religiöst språk, tvivel, den intima och sexualiserade platsen de befinner sig på och det ojämlika maktförhållandet mellan den store, länge prästmannen och den magra 34-åriga kvinnan, vars utseende dessutom är alldagligt.

59 Ibid, s. 224.

brought to the literary can certainly be read in many (but not all) texts from the region, to varying degrees and in different ways: Biblical prosody and references, Christian ethical doubts and questions, textual revelation, repentance, and fear of God. The literary, the history of the settlers, and Protestant heritage often seem to be not only linked, but fundamentally reliant on each other. “Perhaps it is the meager soil that creates the power. The human, the farmer, assumes the challenge. Whether it is about putting the plow in the ground, or forming *Störstorden*.”⁵⁸ This quote comes from the text on the back cover of the anthology *Störstorden* (the word is a neologism combined from two words, and can be translated to “The-largest-words”). The anthology is a tribute to the writers of Västerbotten. It was initiated and put together by the county’s libraries and funded by the County Council. I received the book for Christmas some ten years after it was released; it is still, strangely, one of few Västerbottnian literary anthologies. In the description on the back of the book, the “human” becomes equivalent to the “farmer” (which in the region, historically, is the settler). But here it is “the meager soil,” and not the religious schooling, that created power. However, the word *störstorden* still has deep religious characteristics, as it comes from a short story of the same name by Västerbottnian author Torgny Lindgren. The passage where the-largest-words figures reads:

The words do not wear shackles, he said. The words, they have the power of the storm-wind.

Yes, she said, I’ve thought of it sometimes. That the words can be wild and unruly. So one has to be careful and cautious around them.

58 Göran Lundin (ed.), *Störstorden: berättelser från Västerbotten*, Skellefteå: Ord & visor, 1996. [My translation]

”Orden bära icke bojor, sade han. Orden, dem hava stormvindens kraft.” Utanför sin kontext tycks frasen konstatera denna ordens kraft som odelat härlig och frigörande. Men i berättelsen är den tung och svår. Störstorden agerar inte *helt* på människans premisser. Orden är bibliska och bullrar av Guds stämma. Men ansvaret att försöka förstå och leva med dem ligger hos den människa som tänker dem eller uttalar dem. Detta är vad samtalet mellan Isabella och predikanten behandlar. Novellen arbetar med frikyrkliga historiska frågor och förnimmelser, språklig problematik och i samma stund med patriarkala förhållningssätt och den är, som Torgny Lindgrens texter tenderar att vara, djupt nedsänkt i köttet. Novellen är komplex, både lågmäld och svällande. Den är obehaglig, till och med störande, vilket antagligen är anledningen till att den känns och slår an så hårt. Men, genom ett upprepat citerande av ett optimistiskt klingande brottstycke, kan den på avstånd tyckas mindre störande. Kanske inte störande alls. Och utan sin komplexa kontext kan ordet ”störstorden” läsas som vilka stora ord som helst – ord som människan råder över. På så sätt kan de framstå som – om än kraftfulla och storslagna – behändiga. Men oron finns fortfarande i själva texten. Lindgrens novell är ett exempel på de språkliga, märkliga och konfliktfyllda texter som detta litterära landskap utgörs av. Samtidigt kan man skönja hur just dessa så framträdande kvaliteter successivt, genom upprepan, suddas ut. Hur det krokiga och skeva rätas upp. På så sätt kan det litterära, på avstånd, framstå som fogligt.

De första böckerna på samiska utkom 1619 och var utfärdade av kyrkan. En visbok: *En lijten Sångebook/ huruledes Messan skall hållas/ läsas/ eller sjungas/ på Lappesko* och en ABC-bok, *ABC Book på Lappesko Tungomål*.⁶⁰ Själva det sydsamiska skriftspråket togs

60 Kyrkan först med böcker på samiska, *Samer.se*, <http://www.samer.se/2717> (Åtkomstdatum 27 oktober, 2016).

The words.

The-largest-words are worst, he said. Corruption. And Eternity. And The Beast. And Grace. And Sanctification. And The Resurrection. And Glory. And Redemption. And The Original Sin.

Yes, she said. The words are vast.

Not to mention love, he said.

Yes, she said. Love.⁵⁹

The first two sentences are often quoted. The short story they come from is not as well known. It depicts a meeting between a preacher and a young woman, Isabella Stenlund. The preacher stays at the Stenlund family home. One night, plagued by anxiety, he enters the room of the daughter. There, a conversation about faith, words, and flesh takes place. Isabella comforts the preacher, who is tormented by the great words of God, which make noise and thunder and roam about. They do not let him sleep. The meeting is characterized by religious language, doubt, the intimate and sexualized location, and the uneven power relations between the large and tall man of God and the 34-year-old woman, whose appearance, furthermore, is ordinary.

“The words do not wear shackles, he said. The words, they have the power of the storm-wind.” Without its context, the phrase seems to establish this power of the words as solely delightful and liberating. But, in the story it is heavy and difficult. “The-largest-words” do not fully work on human terms. The words are biblical and thunder with the voice of God. But the responsibility of trying to understand and live with them lies with the human who thinks or utters them. This is what the conversation between Isabella and the minister is about. The short story deals with evangelical Pro-

59 Ibid, p. 224.

fram i missionerande syfte av just präster. Tvångskristnandet av den samiska befolkningen är en katastrof och var en avgörande del av den tidiga koloniseringen. Ändå menar Lis-Mari Hjortfors, etnolog och doktorand vid Vaartoe – Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet, att det inom just den frikyrkliga kristendomen har funnits möjlighet till motstånd mot utsuddandet av det samiska. Hjortfors påtalar att övergången i Sverige från hedendom till kristendom tog 300–400 år och att 1700-talets pietism medförde nya initiativ. Hon vill i sitt projekt visa på sätt som laestadianismen, en väckelserörelse ledd av prästen Lars Levi Laestadius, har fungerat som en fristad för samiska traditioner och kulturella uttryck och därmed en plats för motstånd.⁶¹ Kristendomen i norra Sverige, hur den har verkat och dess språkliga uttryck, är inte en svartvit historia. Det kristna, dess troer och språk, betar sig på motstridiga sätt. Och det samiska och det nybyggarsvenska är inte separerade, utan djupt hoptrasslade. Att det finns ojämna maktrelationer betyder inte att dessa är dikotoma. Och att det finns skillnader och konflikter betyder inte att det finns separation.

I enlighet med den koloniala verklighet som fortsatt lever i länet är det en fortfarande rätt okänd historia ”hur de [Kronan] blåste upp be-folkning in i skogarna för att ta skogarna och sedan sög folket tillbaka till städerna”,⁶² med Sara Lidmans ord. Hur denna nybyggarbefolkning exploaterades, hur livet tedde sig för dessa fatiga rallare, kronatorpare och bönder är något som flera av länets icke-samiska författare tagit som sin uppgift att vittna om, bland

61 Lis-Mari Hjortfors, *Læstadianismen och samisk identitet*, *UR Samtiden – Samiska veckan 2016*, <http://urskola.se/Produkter/196349-UR-Samtiden-Samiska-veckan-2016-Laestadianismen-och-samisk-identitet> (Åtkomstdatum 14 november, 2016).

62 Sara Lidman och Annelie Bränström-Öhman, *Stilens munterbet: Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975–1985*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2014, s. 530.

testant questions and notions, linguistic problems and, at the same time, with patriarchal approaches. It is, as works by Torgny Lindgren tend to be, deeply immersed in the flesh. The story is complex, both low-key and swelling. It is uncomfortable, even disturbing, which is also probably what makes it so intensely felt. But, if what is known of the story is a repeatedly quoted optimistic-sounding phrase placed out of context, then, at a distance it may not appear to be disturbing at all. Furthermore, the word *störstorden* can, without its complex context, be read as “big mighty words” that humans can “make use of.” In this way, they may appear—however powerful and glorious—accommodating. But, when reading the whole short story, the unease remains. Lindgren’s short story is an example of the linguistically strange and conflicting texts that this literary landscape is made out of. A line from his book, taken out of context and oft-repeated, can show how the unease gets blurred, successively, through repetitions. How the crooked and warped gets gradually straightened. In this way the literary might appear to be obliging, at a distance.

The first books in Sámi were published in 1619 and were issued by the church. A song and mass book called *En lijten Sångebook/huruledes Messan skall hållas/läsas/eller sjungas/på Lappesko*, and an ABC-book, *ABC bok på Lappesko Tungomål*.⁶⁰ The Southern Sámi writing language itself, was constructed by priests for missionary purposes. The forced Christianization of the Sámi people was a disaster and a crucial part of the early colonization. Still, Lis-Mari Hjortfors, ethnologist and doctoral student at Vaartoe-Centre for Sámi Research in Umeå, holds that evangelical Protestant churches also presented possibilities for resistance against the erasing of Sámi culture. Hjortfors says that the transition in Sweden from

60 Kyrkan först med böcker på samiska, *Samer.se*, <http://www.samer.se/2717> (Accessed October 27, 2016).

annat just Sara Lidman. Det är ett arbete som inte bara handlar om att uppmärksamma en marginaliserad del av historien, utan om att skriva fram de samband och strukturella, politiska orättvisor, de förhållningssätt och språk, som har påverkat och hela tiden fortsätter att verka på platsen. Byn är inte separerad från världen utan en ofrånkomlig och sammanvävd del av den. Texter som löper tillbaka till de nybyggarkoloniala begynnelseerna kan uttala den historia av stöld och utnyttjande som ligger inbegripet i området, skapa ett språk för det och arbeta för att det inte stillnar.

Det första publicerade samiska litterära verket anses vara Johan Turis *Muitalus sámiid birra* (*En bok om samernas liv*) från 1910. Boken var ett samarbete mellan den samiske renskötaren Turi och den danska etnografen Emilie Demant-Hatt och består av en samling betraktelser av samiska sedvanor och världsåskådningar.⁶³ Men samisk litteratur har naturligtvis en mycket längre historia. Jojken och andra muntliga litterära praktiker utgör den samiska litteraturens rötter.⁶⁴ Jojkandet, liksom andra delar av det samiska, har utövats och förts vidare i det dolda, då detta ansågs vara ett djävulens språk och förbjöds av kyrkan.⁶⁵ Den samiska litteraturvetaren Rauna Kuokkanen skriver att urfolks litteraturer, till denna dag, sällan anses vara ”riktig litteratur” och att detta har just med frågor rörande estetik och värderingar av det muntliga i relation till det skrivna att göra.

The persistent assumption that indigenous literatures are somehow not ”literature” but rather ”folklore” or ”ethnography” derives from

63 Kirsti Paltto, Publishing Sámi Literature: from Christian Translations to Sámi Publishing Houses, översatt av Rauna Kuokkanen, *Studies in American Indian Literatures*, vol. 22, nr 2, 2010, s. 46.

64 Ibid, s. 43.

65 Ibid, s. 43.

paganism to Christianity took 300-400 years and argues that the 18th-century pietism brought new initiatives. In her project, she wants to show ways in which Laestadianism, a revival movement led by the priest Lars Levi Laestadius, served as a haven for Sámi traditions and cultural expressions and, thus, served as place for resistance.⁶¹ Christianity in northern Sweden—how it has functioned and its linguistic expression—is not a black and white story. Christianity, its tropes and languages, behaves in contradictory ways. Moreover, the Sámi and the settler colonial were, and are not, separated, but rather deeply entangled. The fact that there are uneven power relations between them does not make them dichotomous. Difference and conflict does not automatically amount to separation.

In accordance with the colonial reality that exists to this day in Sweden, it is still relatively unknown how, in the words of author Sara Lidman, “[the Crown] blew population up into the forests to take the forests, and then sucked the people back to the cities.”⁶² In which way this population was exploited, how life was for these impoverished railroad workers, crown-crofters and peasants, is something that several of the county’s non-Sámi writers, including Sara Lidman, have taken on as their duty to testify to. Beyond paying attention to a marginalized part of history, it is a job that requires one to write about the relationships, the structural and political inequalities, and the literary tropes that have influenced and that continue to be at work in the region. The village is not separated from the world, but an inevitable and interwoven part

61 Lis-Mari Hjortfors, Laestadianismen och samisk identitet, *UR Samtiden – Samiska veckan 2016*, <http://urkola.se/Produkter/196349-UR-Samtiden-Samiska-veckan-2016-Laestadianismen-och-samisk-identitet> (Accessed November 14, 2016).

62 Sara Lidman and Annelie Bränström-Öhman, *Stilens munterhet: Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975-1985*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2014, p. 530. [My translation]

the close relationship between contemporary written indigenous literatures and oral traditions which, mostly if not always, form the basis of contemporary indigenous writing and expression.⁶⁶

Skrivna och muntliga traditioners historia – och relationerna mellan dessa – är ett stort och komplext kapitel. Glissant formulerar det så här: ”Skrivkonsten och muntligheten rörde sig jämsides, de bröt sig loss från samma stam, men det har vi glömt. Sedan triumferade skriftfolken högmodigt över de muntliga folken.”⁶⁷ Kuokkanen uttalar vikten av att förstå på vilka sätt en muntlig tradition fungerar som ett folks minne och på samma gång argumenterar hon, liksom Glissant, emot någon egentlig separation mellan skrivna och muntliga traditioner. Hon understryker att ingen kultur är eller har varit helt skriven eller talad. Dikotomin mellan dessa kulturer är snarare ett trångt och eurocentriskt sätt att förstå skrivande.⁶⁸

Den samiske författaren, poeten, konstnären och kompositören Nils-Aslak Valkeapääs texter, vilka jag ofta vänt mig till i detta arbete, kan sägas befinna sig i ett vibrerande mellan det skrivna, det talade och sjungna. Litteraturvetaren Harald Gaski skriver i förordet till *Trekways of the Wind*: ”Valkeapää is an artistic polymath who unites words, images and music in a modern project, aimed at the future and powered by the past.”⁶⁹ Valkeapää har inte, vad jag har funnit, någon särskild koppling till just Västerbotten. Han föddes i Finland nära den svenska gränsen och bodde också i

66 Rauna Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions: The Role of Sámi Literature in Contemporary Society*, *Nordlit*, vol. 8, nr 1, 2004, s. 93.

67 Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, s. 18.

68 Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions*, s. 93–94.

69 Nils-Aslak Valkeapää, *Trekways of the Wind*, översatt av Ralph Salisbury, Lars Nordström och Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1994. [Ingen sidnumrering]

of it. Texts that revisit settler colonial beginnings can expose the history of theft and exploitation in the area and create a discourse around it in an effort to keep it from settling into the uncontested history.

The first published Sámi literary work is considered to be Johan Turi's *Muitalus Sámiid Birra* (*An Account of the Sámi*) from 1910. The book was a collaboration between the Sámi reindeer herder Turi and the Danish ethnographer Emilie Demant-Hatt, and consists of a collection of records of Sámi customs and worldviews.⁶³ Sámi literature has a much longer history though. The yoik and other oral literary practices constitute the roots of Sámi literature.⁶⁴ Yoiking, like other parts of Sámi life, was for a long time practiced and passed on in hiding, as the church considered it a devil's language and banned it.⁶⁵ The Sámi literary theorist Rauna Kuokkanen writes that the literature of indigenous peoples, to this day, often is not considered to be “real literature,” a distinction that has to do with questions of the aesthetics and values of the oral in relation to those of the written.

The persistent assumption that indigenous literatures are somehow not “literature” but rather “folklore” or “ethnography” derives from the close relationship between contemporary written indigenous literatures and oral traditions which, mostly if not always, form the basis of contemporary indigenous writing and expression.⁶⁶

63 Kirsti Paltto, *Publishing Sámi Literature: from Christian Translations to Sámi Publishing Houses*, translated by Rauna Kuokkanen, *Studies in American Indian Literatures*, vol. 22, no. 2, 2010, p. 46.

64 *Ibid.*, p. 43.

65 *Ibid.*, p. 43.

66 Rauna Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions: The Role of Sámi Literature in Contemporary Society*, *Nordlit*, vol. 8, no. 1, 2004, p. 93.

Norge. Men svenska länsindelningar ter sig på det hela taget sällan av särskilt stor betydelse för den samiska litteraturen. Den tidigare citerade samiska aktivisten Elsa Laula skrev kampskriften *Inför lif eller död?* i Vilhelmina, Västerbotten. Men den vänder sig till det egna folket, till samerna. Den samiska tillhörigheten är alltså mer relevant än exakt var i Sápmi texten blev till. Kuokkanen skriver:

While border crossing is a contemporary Sámi reality not only in terms of physical but also cultural, linguistic and epistemological boundaries, for many Sámi the national, colonial borders are insignificant as people have relations and speak the same language on both sides of the border.⁷⁰

Man kan till och med säga att den samiska litteraturen som skapas i Sápmi, genom dess tillkomstplats eller området den vänder sig till, överskrider både läns- och nationsgränser. Valkeapääs poetiska verk och Laulas agiterande sanningsord verkar i Västerbotten för att de verkar i Sápmi. Det som i och med detta också händer är att Västerbotten och Sveriges nybyggarkoloniala gränser bryts och böjs genom samiska ordningar och lojaliteter. Varken Sveriges länsgränser eller nationsgränser har en överordnad betydelse i den samiska litteraturen och där finns många språk (förutom flera samiska också svenska, norska, finska och ryska). De geografiska och språkliga gränserna finns fortfarande där. Men de tappar både auktoritet och singularitet.

Att skriva och forska i relation till Västerbottens historia och litterära språk, innebär ofrånkomligen att befinna sig ansikte mot ansikte med epitetet Berättarnas län, dess associationer och estetik.

70 Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions*, s. 91.

The history of—and relations between—written and oral traditions, is a large and complex chapter. Glissant formulates it like this: “Writing and orality arose from the same motion, they were pulled out from the same stems, but that we have forgotten. Then the peoples of writing proudly triumphed over the peoples of orality.”⁶⁷ Kuokkanen emphasizes the importance of understanding how oral traditions function as a memory of a people and at the same time, like Glissant, argues against any proper separation between traditions of writing and speaking. She stresses that no culture is or has been purely written or spoken. Rather, the dichotomy between these cultures is a narrow and Eurocentric way of understanding writing.⁶⁸

During the course of this work I have often turned to the Sámi writer, composer and artist, Nils-Aslak Valkeapää, whose works can be said to vibrate between the written, the spoken, and the sung. In the preface to *Trekways of the Wind*, the literary theorist Harald Gaski writes: “Valkeapää is an artistic polymath who unites words, images and music in a modern project, aimed at the future and powered by the past.”⁶⁹ Valkeapää was born in Finland close to the Swedish border and also lived in Norway. From what I have found, he has no specific known connection to Västerbotten. But, of course, Swedish county divisions rarely seem to be of particular importance to Sámi literature. The previously cited Sámi activist, Elsa Laula, wrote the agitational text *Inför lif eller död?* in Vilhelmina, Västerbotten county. But it addresses its people, the Sámi. A Sámi sense of belonging is notably more relevant than where exactly in Sápmi the text was written. Kuokkanen writes:

67 Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, p. 18.

68 Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions*, p. 93–94.

69 Nils-Aslak Valkeapää, *Trekways of the Wind*, translated by Ralph Salisbury, Lars Nordström, and Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1994. [No pagination]

Jag har i den här texten velat försöka förklara varför jag finner epitetet inte bara svårarbetat, utan grundläggande problematiskt. Av kulturekonomiska och kulturpolitiska skäl har det fungerat, och fungerar, för att stilla oro och stärka kanon. Det verkar på nybygarkoloniala premisser, där det samiska både inkluderas och exkluderas. ”Den vanliga människan” framstår som en homogen massa, hennes ”berättelser” blir den grund på vilken kanon vilar. Och på avstånd stillnar även kanons ansikten – de utvalda författarskapen. Torgny Lindgrens viktiga besvärliga religiositet kan på så sätt upplevas som ett slags härlig kristen influens och Sara Lidmans omtalade ilska – det religiösa, politiska, människorättsliga, historiska ursinnet – kan betraktas som ett excentriskt karaktärsdrag.

I en intervju publicerad i *The Birth Mark*, tillfrågas Howe om vilka kvinnonamn hon tycker borde adderas till en litterär kanon. Hon svarar:

I am suspicious of the idea of a canon in the first place because to enter this canon a violation has usually been done to your work, no matter what your gender may be. And besides, the more you go into something, the more you see that the canon is only the surface, only the ghost's helmet. Not the face underneath the helmet.⁷¹

Berättelsen och *berättandet* i epitetet Berättarnas län låter sig lånas till att skapa ett tillväxtvänligt visir, en hjälm. Men berättelsen – alla berättelser – är olika från gång till annan. Den är på så sätt alltid flera och medan den berättas fortsätter den att förändras. Hur kan man då säga att den låter sig lånas till skapandet av detta kanon-visir? Berättandet och idén om berättandet har med varan-

71 Howe, *The Birth-Mark*, s. 170–171.

While border crossing is a contemporary Sámi reality not only in terms of physical but also cultural, linguistic and epistemological boundaries, for many Sámi the national, colonial borders are insignificant as people have relations and speak the same language on both sides of the border.⁷⁰

One could even say that the Sámi literature created in Sápmi, by dint of where it came about or the area it addresses, transgresses both county and nation-state borders. Valkeapää's poetic works, and Laula's words aimed to strengthen the Sámi struggle, were created in Sápmi, and for Sápmi, which Västerbotten lies within. In this way, Västerbotten's and Sweden's settler colonial borders are refracted and bent through Sámi organizations and loyalties. Neither Sweden's county nor national borders are of paramount importance in Sámi literature which, also, consists of many languages (several Sámi languages, and also Swedish, Norwegian, Finnish, and Russian). The geographical and linguistic borders might be there, but they lose both authority and singularity.

Writing and researching about Västerbotten's history and literary languages, inevitably means standing face to face with the associations and aesthetics of the epithet, “The Storytellers' County.” In this section, I have tried to explain why I find the epithet not only hard to work with, but fundamentally problematic. For cultural, economical, and political purposes the designation has worked (and continues to work) to smooth over any literary quarrels and to strengthen the canon. It functions on the premise of settler colonialism, the Sámi are both included and excluded. “The common people” appear as a homogeneous mass, their “stories” become the basis on which the canon rests. And the

70 Kuokkanen, *Border Crossings, Pathfinders and New Visions*, p. 91.

dra att göra, men är inte ett och samma. SAOL på nätet definierar berättande som att beskriva ”omständigheter i tidsföljd”⁷². Idéerna om berättandet och berättelsen för med sig fler idéer såsom en möjlig helhet och kronologi, en möjlig början och ett möjligt slut. I den nyare upplagan har definitionen rört på sig något, men berättande är fortfarande något som ”normalt beskriver händelser i tidsföljd”.⁷³ Tuhiway Smiths tidigare nämnda kritik av hur historien skrivits gör sig påmind: Idén om att historia kan berättas i ett ”sammanhängande och kronologiskt narrativ”, som händelser i tidsföljd – berättas som en berättelse – är en del av de koloniala förhållningssätt som genomsyrar hur historia har skrivits och skrivs.

Västerbottens språk är fler och mer omedgörliga än vad dessa idéer om berättelsen tillåter. De språkliga former som rör sig i området är alltid pågående. De talar inte sammanhängande, inte med en tunga. De är avhuggna, oavslutade. Oeniga. Kanske sjunger eller mässar de. Troligtvis säger de bara en del. Howe skriver: ”If history is a record of survivors, Poetry shelters other voices.”⁷⁴ Och Édouard Glissant:

Diktens väv är förvriden, omöjlig att urskilja, dikten påbörjar sin färd underifrån, den sprider sig i världens alla språk, brister ut i skri eller tal, i alla riktningar där vi kanske gått vilse sträcker den ut sig från ett upplevt landskap till ett annat, den nomadiska dikten flackar från tid till annan.⁷⁵

72 Berättande, *SAOLhist*, http://sok.saol.se/Saol13_Sidor2.pl (Åtkomstdatum 11 november, 2018).

73 Berättande, *Svenska.se*, <https://svenska.se/tre/?sok=ber%C3%A4ttande&pz=1/> (Åtkomstdatum 11 november, 2018).

74 Howe, *The Birth-Mark*, s. 47.

75 Glissant, *Relationens filosofi*, s. 17.

few selected authors—the faces of the canon—also seem to settle. The important and troublesome religiosity of Torgny Lindgren can thus be perceived as a kind of nice Christian influenza, and Sara Lidman’s famous wrath—her vehemence over current and historical religious, political, and human rights injustices—can be treated as an eccentricity.

In an interview published in *The Birth Mark*, Susan Howe is asked about female names she thinks should be added to the literary canon. She answers:

I am suspicious of the idea of a canon in the first place because to enter this canon a violation has usually been done to your work, no matter what your gender may be. And besides, the more you go into something, the more you see that the canon is only the surface, only the ghost’s helmet. Not the face underneath the helmet.⁷¹

The story and *storytelling* in the epithet The Storytellers’ County lends itself to the creation of an economic growth-friendly canon, a visor or a helmet. Yet, the story—any story—changes from time to time. It is told. It is indeed multiple and as it is told it continues to change. How, then, can it be said to lend itself to the creation of this canon, this helmet? The story and the idea of the story have to do with each other, but they are not one and the same. Storytelling (*berättande*) is defined in the online dictionary SAOL 13 as “describing circumstances in temporal succession.”⁷² The idea of the story, and of storytelling, includes a possible chronology, a

71 Howe, *The Birth-Mark*, p. 170–171.

72 Berättande, *SAOLhist*, http://sok.saol.se/Saol13_Sidor2.pl (Accessed November 11, 2018).

Han skriver att poesin kan avslöja det som begravts, det som försvunnit och tystats.⁷⁶ Enligt dessa poeter kan dikten destabilisera stillnade hegemoniska språkliga ordningar genom att återkalla och *genljuda*; avslöja det *tystade*, eller ge skydd åt andra *röster*. Om idén om berättelsen fungerar i enlighet med Historien med stort H, bryter alltså dikten denna logik. Historia tappar sin versal, sitt kapital, och blir ljudande historier – plural. Dikten är inte (bo)fast. I en nordsvensk kontext kan Glissants sätt att skriva om poesi läsas samman med jojken och med samiska historiska, liksom samtida, rörelsemönster, med Valkeapääs ord: ”i morgen / et annet språk også hos ilden / nye flytteveier for morgendagens rein, steinene har andre skikker”.⁷⁷ Här tycks språket, landskapet och tiden oskiljaktiga och tiden alltid främmande. Diktens språkligheter låter sig svårligen fångas av de idéer som beskriver berättelsen. Men igen, det betyder inte att dikten står i motsats till själva berättandet, till talandet och sägandet. Tvärtom. Sara Lidman skriver: ”Och en stämning som var bortom bortom. / om jag någonsin fattat vad bävan är. / En känsla av helighet och av förbjudet. Ungefär borta vid garderoben slog en vit molnslöja upp”.⁷⁸ Den alltid främmande tiden slår upp inuti texten. Det skrivna flackar från tid till annan, från landskap till landskap; skrivna, sagda och levda.

Howe skriver:

To such a land. Yet has haunts. The heart of its falls must be crossed and re-crossed. October strips off cover and quiet conscience.

⁷⁶ Ibid, s. 85.

⁷⁷ Nils-Aslak Valkeapää, *Solen, min far*, översatt av Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1991, dikt 558. [Ingen sidnumrering]

⁷⁸ Lidman och Bränström-Öhman, *Stilens munterhet*, s. 113.

possible beginning and end. In the newer edition of SAOL, the definition has shifted slightly, but storytelling is still something that “normally describes circumstances in temporal succession.”⁷³ Tuhiway Smith’s previously brought up critique of how history has been written is again actualized: The idea that history can be told in a coherent, and in a chronological, narrative is an integral part of the colonial approaches that permeate how history has been written and is written.

Västerbotten’s languages are more numerous and less accommodating than what the idea of the story encompasses. The linguistic forms that circulate in the area are always ongoing. They do not speak coherently, not with one tongue. They are truncated, unfinished. Discordant. They might sing or chant. Most likely, they withhold some. Howe writes, “If history is a record of survivors, Poetry shelters other voices.”⁷⁴ And again, from Glissant:

The weave of the poem is wry, indistinguishable, the poem trails underneath, it manifests its shards in all the languages of the world, scream or speech, in all directions, where we may be lost, it spreads from the reality of a landscape to the experience of another landscape, the nomadic poem, it roams from time to time.⁷⁵

He writes that poetry can reveal what has been buried, has disappeared or been silenced.⁷⁶ According to these poets, the poem can destabilize settled hegemonic linguistic orders, by revoking and

⁷³ Berättande, *Svenska.se*, <https://svenska.se/tre/?sok=ber%C3%A4ttande&pz=1/> (Accessed November 11, 2018). [My translation]

⁷⁴ Howe, *The Birth-Mark*, p. 47.

⁷⁵ Glissant, *Relationens filosofi*, p. 17.

⁷⁶ Ibid, p. 85.

New England is the place I am. Listening to the clock and the sun whirl dry leaves along. Distinguishing first age from set hour. The eternal and spirit in them.

A poem can prevent onrushing light going out.⁷⁹

”October strips off cover”. Texter stavar, de är spår och spår. Diktens språk garanterar inte motstånd, ger inga löften. Det är just det. Vikten av att röra sig från idén om berättelsen ligger i vikten av att röra sig från dess garantier. Och att då inte vända sig ifrån sägandet, från praktiken. Att veta att berättandet, dess görande, kvarstår och aldrig står i motsats till dikten som ”brister ut i skri eller tal”. De här områdena hemsöks och de hemsöker. ”The heart of its falls must be crossed and re-crossed.” New England och Västerbotten, ”från ett upplevt landskap till ett annat”, framstår som två men vibrerar oskiljaktigt. De är samtidigt fler, många, oräkneliga. Platsen är ofrånkomlig och omöjlig att ringa in.⁸⁰ ”The eternal and spirit in them.” Skogens skog och sidans skog är olika och i samma stund omöjliga att separera. Områdena darrar. Detaljer. Enstaka barr eller hela trädkronor.

79 Howe, *The Birth-Mark*, s. 47.

80 Glissant, *Relationens filosofi*, s. 11.

re-vocalizing; by revealing the silenced and sheltering other voices. If the idea of the story works in accordance with History with a capital H, the poem breaks that logic. History loses its capital (in both senses of the word) and becomes sounding histories—plural. The poem does not stay put, it isn’t stable. Glissant’s words regarding poetry can, in a northern Swedish context, be read in relation to the yoik and to historical, as well as contemporary, Sámi movement patterns, in the words of Valkeapää, “tomorrow / the fire, as well, has another language / new movement patterns for tomorrow’s reindeer, the stones have other customs.”⁷⁷ Here, language, landscape, and time seem inseparable, and time always strange. The linguistics of the poem cannot be grasped by the ideas that describe the story. But, again, that does not mean that the poem stands in opposition to storytelling itself, to the very telling—the saying. On the contrary. Sara Lidman writes, “And a sentiment that was beyond beyond. / If I’ve ever grasped what dread is. / A sense of holiness and of forbidden. Somewhere over by the closet, a white cloud veil appeared.”⁷⁸ The always-strange time exists inside the text. The written erratically roams from time to another time, from landscape to landscape; written, spoken and lived. Howe writes:

To such a land. Yet has haunts. The heart of its falls must be crossed and re-crossed. October strips off cover and quiet conscience.

New England is the place I am. Listening to the clock and the sun whirl dry leaves along. Distinguishing first age from set hour. The eternal and spirit in them.

A poem can prevent onrushing light going out.⁷⁹

77 Nils-Aslak Valkeapää, *Solen, min far*, translated by Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1991, poem 558. [No pagination. My translation].

78 Lidman and Bränström-Öhman, *Stilens munterhet*, p. 113.

79 Howe, *The Birth-Mark*, p. 47.

“October strips off cover.” Texts are traces, they spell and put spells. The language of the poem does not guarantee resistance, it does not make promises. That’s exactly it. The importance of moving away from the idea of the story lies in the importance of moving away from its guarantees. And yet, to not turn away from the saying, from the practice. Knowing that storytelling, what it does, remains and that it doesn’t stand in opposition to the poem, from “screams or speech.” These areas are haunted and do themselves haunt. “The heart of its falls must be crossed and re-crossed.” New England and Västerbotten, “from the reality of a landscape to the experience of another landscape,” appear as two but vibrate inseparably. At the same time, they are several, many, countless. The place is inevitable and impossible to encircle.⁸⁰ The forest of the forest and the forest of the page are different and, at the same time, impossible to separate. The areas tremble. Details. Single needles or whole crowns.

80 Glissant, *Relationens filosofi*, p. 11.

Och

And

igen

Again

skiften

Shifts

Läste läses rött

eller kanske

rött blir till rötter

Hur inte tro på rädsla som

profetia när

arvet är

Read reads red

or might

might turns to force

How to not believe in fear as

prophecy when

heritage is

Läst och gjort

odiskutabelt chiffer

inflytande kommer inte att lämnas

osagt vill säga

Läste läses rött

eller blod blåbär

täck spåren snön

är nu rosa

Read and done

indisputable cipher

influence will not be left

unsaid that is

Read reads red

or blood blueberries

cover the tracks the snow

is now pink

Gamla tolkningar vilka
delar eller hela regioner färgar
Stensele Blattnicksele Salem

Sobert materialistiskt tänkande avfärdar
magi i enlighet med vilket förnuft
som helst men här

Old interpretations which
parts or whole regions color
Stensele Blattnicksele Salem

Sober materialist thinking rejects
magic in accordance with what
ever reason but here

Vreden är livets rutt

ruttnad det som inte

inte lever

Spår ja spå

in i förfluten framtida spilld

helig tids skugga

Wrath is living's route

rot that which is not

not living

Tail yes trail

into past futurity spilled

shade of sacred time

”Profetia är historia i förhand;
och historia är profetia i efterhand”

Kolon kolonat
markeringen närmar sig markerna
historia är inte förfluten tid
utan det som har nedtecknats
nedanför trädgränsen

“Prophesie is historie Antedated;
And History is Postdated Prophesie”

Color colony
colon closing in on colonial
history isn't past times
but that which was written
below the tree line

Tallrötterna är genomdränkta av
utsikter kolon
skogen är varken stilla eller
fortfarande men ögonblick igen
och igen skifte
tjäle skifte

Äganden åtskilda av rågångar
hugget löper tvärsöver hygget
odlingsgränsen en vertikal
inom området ingen karta

Pine roots are steeped in
prospects colon
the forest is neither still nor
still but moments again
and again shift ground
frost shift

Ownerships separated by tracks
raw cuts run across the clear
the cultivation limit a vertical
within the area no map

Som

As

is

Ice

bryter

Diffraction

Is (vinter/Winter)

I's	or	Is
Is	eller	Är
the whole lake	or	the frozen surface
hela sjön är	eller	den frusna ytan
is winter mirroring mirroring	or	bent while broken
speglar vinter att spegla	eller	böjd samtidigt bruten
and then another	or	yet another deviant
och sen igen en	eller	ännu en eljest
deep-surface mirroring	or	wave the I's heard
djup ytas spegling	eller	våg de hörda isarna
where some angles slip	or	where this voice isn't
där några vinklar försvinner	eller	där den här rösten inte är
altogether only a few	or	this or even that
sammanlagt endast ett fåtal	eller	den här eller ens den

Reflexivitetens besattheter som ett problem för hela sjön

I kampen mot en gammal och fortfarande allmänt rådande idé om objektivitet, det vill säga det som vetenskapshistorikern Donna Haraway kallar *the god trick* – föreställningen om forskaren som en allvetande observatör, fränkopplad vad hon studerar – finns en mängd olika strategier. Istället för att lämna objektiviteten därhän föreslår Haraway i essän "Situated Knowledges" en feministisk objektivitet. Denna handlar, i skarp kontrast till den gamla versionen, helt om "limited location and situated knowledge."¹ Objektivitet, menar hon, kan endast uppnås genom ett partiellt perspektiv.² Det finns inte en enhetlig och solid utkikspunkt, objektivitet är förkroppsligad och en utsikt är alltid i delar. Hon fortsätter att hålla sig till synen som metafor (*viewpoints, perspectives* et cetera), men skriver:

The eyes have been used to signify a perverse capacity – honed to perfection in the history of science tied to militarism, capitalism, colonialism, and male supremacy – to distance the knowing subject from everybody and everything in the interests of unfettered power.³

Haraways feministiska objektivitet är ett försök att återta synen som möjlig metafor: "[...] all eyes, including our own organic ones, are active perceptual systems, building on translations and specific ways of seeing, that is, ways of life."⁴ Alla lever inom begränsningar

1 Donna Haraway, Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective, *Feminist Studies* vol. 14, nr 3, 1988, s. 583.

2 Ibid.

3 Ibid, s. 581.

4 Ibid, s. 583.

Reflexivity's Preoccupations as a Problem for the Whole Lake

In the struggle against an old and still widely prevailing notion of objectivity, that is, what historian of science Donna Haraway calls *the god trick*—the idea of the researcher as an omniscient observer, detached from what she studies—there are a variety of strategies. Instead of giving up on objectivity, Haraway, in the essay "Situated Knowledges," proposes a feminist objectivity. This one, in sharp contrast to the old version, is all about "limited location and situated knowledge."¹ Objectivity, she writes, can only be achieved through a partial perspective.² There is not a single solid viewpoint, objectivity is embodied and views are always partial. While sticking to the metaphor of vision (*viewpoints, perspectives, et cetera*), she writes:

The eyes have been used to signify a perverse capacity—honed to perfection in the history of science tied to militarism, capitalism, colonialism, and male supremacy—to distance the knowing subject from everybody and everything in the interests of unfettered power.³

Haraway's feminist objectivity is an attempt at reclaiming the metaphor of vision: "[...] all eyes, including our own organic ones, are active perceptual systems, building on translations and specific ways of seeing, that is, ways of life."⁴ Everyone lives within limits

1 Donna Haraway, Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective, *Feminist Studies* vol. 14, no. 3, 1988, p. 583.

2 Ibid.

3 Ibid, p. 581.

4 Ibid, p. 583.

och motsägelser och varje utkikspunkt är i sig själv flera. Hon skriver: "Feminism is about the sciences of the (at least) double vision."⁵

Jag tror att det, som forskare och konstnär, är viktigt att veta att vi lever och arbetar inom begränsningar och motsägelser. Om vi fortsätter att hålla oss till synen som metafor, är vår sikt (vilken redan var åtminstone dubbel) konstant i en process av att bli fler.

Som forskare, och som konstnär, blir man ofta tillfrågad att reflektera över sitt arbete och sin process. Reflektionen som metafor – vilken på ett konkret sätt förhåller sig till speglingar och syn – har blivit såpass inbyggd i de språkliga sammanhangen att den har kommit att betyda alla typer av kritiskt eller analytiskt beteende. Det har stört mig. Inom idéerna om denna så ofta efterfrågade reflektion smyger en förväntad separation mellan arbetet och de analytiska, eller tänkande, aspekterna. Reflektionen som metafor kommer med denna ballast: För att se något i en spegel krävs ett visst avstånd. Men vilka är i så fall dessa reflekterande aspekter som kan hålla ett avstånd till "själva arbetet"? Och när och hur skulle detta "andra" skrivläge inträda – det som tillåter en att magiskt, med en plötslig gest, inte bara ta ett steg tillbaka utan också separera sig från arbetet/världen och reflektera det? I boken *Time and the Other* tar antropologen Johannes Fabian upp det inom antropologin konstanta återvändandet till reflektiviteten:

There is now an anthropology which is fascinated with "symbolic" mirrors (signs, signifiers, symbols) lining the inside walls of "cultures" and reflecting all interpretive discourse inside the confines of the chosen object. These reflections give to an observer the illusion of objectivity, coherence and density.⁶

⁵ Ibid, s. 195.

⁶ Johannes Fabian, *Time and the Other: How Anthropology Makes Its Object*, New York: Columbia University Press, 2014, s. 45.

and contradictions and any viewpoint is in itself plural. She writes: "Feminism is about the sciences of the (at least) double vision."⁵

I believe that it is important to, as a researcher and artist, know that we live and work within limits and contradictions. If we keep to the metaphor of seeing, our vision (that is already at least double) resides in ever pluralizing processes.

As a researcher, and as an artist, you are often asked to offer a reflection on your work and your process. In fact, the metaphor of reflection—which in a very concrete way relates to mirroring and vision—is so built into the linguistic contexts that it has come to mean any kind of critical or analytical behavior. It has bothered me. Within the ideas regarding this so often requested reflection, there lurks an expected separation between the work and the analytical, or thinking, aspects. The reflection as a metaphor comes with this ballast—to see something in a mirror a certain distance is required. But, what are these reflective aspects that could hold their distance to "the work itself"? And when, and how, would this "other" mode of writing—that allows you to magically, with a sudden gesture, not just take a step back, but also separate yourself from the work/the world, and reflect—set in? In the book *Time and the Other*, anthropologist Johannes Fabian brings up the recurring turn to reflectivity within anthropology:

There is now an anthropology which is fascinated with "symbolic" mirrors (signs, signifiers, symbols) lining the inside walls of "cultures" and reflecting all interpretive discourse inside the confines of the chosen object. These reflections give to an observer the illusion of objectivity, coherence and density.⁶

⁵ Ibid, p. 195.

⁶ Johannes Fabian, *Time and the Other: How Anthropology Makes Its Object*, New York: Columbia University Press, 2014, p. 45.

Fabian leker vidare med tanken på dessa speglar och påpekar att om speglarna placeras i fördelaktiga vinklar har de också förmågan att mirakulöst få verkliga objekt att försvinna.⁷ I bilden Fabian målar upp antar den reflekterande forskaren rollen av en illusionist. Som den som har makt över och leker med speglar, kan forskaren skapa hela uppsättningar av reflekterande bild-spektakel till sin egen belåtenhet. Fabian skriver att reflexivitet – där forskaren själv också reflekteras – kan vara ett bättre alternativ, men Haraway håller inte med:

Reflexivity has been recommended as a critical practice, but my suspicion is that reflexivity, like reflection, only displaces the same elsewhere, setting up worries about copy and original and the search for the authentic and really real. [...] What we need is to make a difference in material-semiotic apparatuses, to diffract the rays of technoscience so that we get more promising interference patterns on the recording films of our lives and bodies.⁸

Reflexiviteten är alltid också en själv-reflexivitet och den uppehåller sig vid *blickfånget*. I sin kvardröjande strävan efter ”the really real” vänder den sig till synen, till spegelbilden och till jaget. Tillbaka mot forskaren studsar forskarens skepnad och process: Detta är en forskare medveten om hur viktigt det är att undersöka sina egna positioner och beteenden. Forskaren har inrättat speglarna och ser däri sig själv och sig själv och sig själv och sina handlingar. Eftersom det arbete som forskaren gör är själv-reflexivt, är det av

⁷ Ibid.

⁸ Donna J. Haraway, *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan_Meets_OncoMouse: Feminism and Technoscience*, New York: Routledge, 1997, s. 16.

Playing further with the thought of these mirrors, he points out that, placed at propitious angles, they have the power to miraculously make real objects vanish.⁷ In the picture Fabian paints the reflecting researcher takes on the role of an illusionist. In charge of and playing with mirrors, these researchers create whole sets of reflective image-spectacles to their own liking. While Fabian writes that reflexivity—where the researchers themselves also are reflected—might be a better option, Haraway does not agree:

Reflexivity has been recommended as a critical practice, but my suspicion is that reflexivity, like reflection, only displaces the same elsewhere, setting up worries about copy and original and the search for the authentic and really real. [...] What we need is to make a difference in material-semiotic apparatuses, to diffract the rays of technoscience so that we get more promising interference patterns on the recording films of our lives and bodies.⁸

Reflexivity is always also self-reflexivity and its preoccupations in *plain sight*. In its lingering quest for the “really real,” it turns to vision, to the mirror image, and to the I.

Bouncing back at the researcher is the figure and the process of the researcher: This is a researcher aware of the importance of examining the researcher’s own positions and behavior. The researcher has set up the mirrors and therein sees the researcher and the researcher and the researcher and the researcher’s actions. Sin-

⁷ Ibid.

⁸ Donna J. Haraway, *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan_Meets_OncoMouse: Feminism and Technoscience*, New York: Routledge, 1997, p. 16.

godo godo godo och oh så forskaren gillar det forskaren ser forskaren ser forskaren ser:

Jag
blank yta
reflekterad igen
Jag
till skillnad från
den andra, glans – reflektion –
glans – **Jag**
– de/den/det, och så
fortsätter det

Det finns ett problem här, det rör hela sjön.

Litteraturvetaren Harald Gaski höll en föreläsning vid det samiska kulturcentret Tráhppie i Umeå.⁹ Delar av föreläsningen gällde jojken "Irene" av den samiska musikern Sofia Jannok. Jojken porträtterar, menar Gaski, en kvinna vid namn Irene. Den börjar med ortnamnet "Sarevuomi", vilket beskriver platsen där renarna som tillhör en grupp av familjer (en klan) är. Den fortsätter med "Guobir", en öronmärkning – ett namn som berättar vilken som är renskötarfamiljen. Och till sist, först långt in i jojken, återfinns namnet på personen: "Ánte Nils Duommá Ber-Ántte Irene". Och detta namn, förklarar Gaski, uttrycker dessutom först en rad förfäder innan det sedan – precis i slutet – anger förnamnet på den som porträtteras.¹⁰ Det Gaski också säger med detta är att en persons identitet inte nödvändigtvis återfinns i hennes namn, och kanske bärs undermåligt av ett pronomen. Det kan vara mer

⁹ Harald Gaski, Motstånd och revitalisering, Tráhppie, Umeå, föreläsning, 12 april, 2016.

ce the work the researcher does is self-reflexive, the researcher is doing good good good work and oh how the researcher likes what the researcher sees the researcher sees the researcher sees:

I
shiny surface
reflected again
I
as distinct from
the other, shine—reflection—
I—shine—
they/that/it, and so
it continues

There is a problem here, it concerns the whole lake.

Literary theorist Harald Gaski gave a talk at the Sámi cultural center Tráhppie, in Umeå.⁹ Parts of the talk concerned the yoik "Irene," by Sámi musician Sofia Jannok. The yoik, explains Gaski, portrays a woman named Irene. It starts with the place name "Sarevuomi"—describing where the reindeer of a group of families (a clan) are. It continues with "Guobir," an earmark that tells which family are the reindeer keepers. And then, only well into the yoik, appears the name of the person: "Ánte Nils Duommá Ber-Ántte Irene." And this name, Gaski explains, states a succession of ancestors, until it—only at the very end—states the first name of the one portrayed.¹⁰ The point that Gaski makes is that a person's identity does not necessarily reside in her name, and might be carried poorly by pronouns. It may be more relevant to come at

⁹ Harald Gaski, Motstånd och revitalisering, Tráhppie, Umeå, lecture, April 12, 2016.

¹⁰ Ibid.

relevant att närma sig en människa genom hennes relationer till platser och landskap, människor och samhällen.

Vad det betyder skiljer sig inte bara från person till person, utan från folk till folk, historia till historia et cetera. I en nybyggarkolonial stat som Sverige är en grundläggande aspekt av det koloniala projektet det kontinuerliga osynliggörandet av det och dem som var (är) där innan – att på något sätt få dessa att försvinna. Ett motstånd mot en sådan typ av kolonial praktik innebär att överleva. Det innebär att fortsätta leva och också att hålla berättelser, sedvanor och idéer om detta liv synliga och hörbara. När Gaski berättar om Jannoks jojk, blir det tydligt hur denna porträtter Irene och samtidigt fungerar som ett historiskt och geografiskt dokument. Dessutom, genom själva sättet som Irene porträtteras, framför jojken förhållningssätt till identitet och hur denna är sammanbunden med resten av världen. Berg, stigar, eldar, vatten relationer till dessa, till människor, hela byar eller städer, kan säga mer än

vilket namn som helst

Den frusna ytan och det som är under. Att gå

i-

genom att skriva igen-

om (sjöar, träd, mossa, gräs) kan dra upp

konturer

platsen är oundviklig det vill säga omöjlig

att ringa in¹⁰

Om is bryter. O-om-fatt-

bara steg. Identifikation eller bara sn

ö

¹⁰ Ibid.

¹¹ Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, s. 90.

a human being by way of her relations to places and landscapes, people and communities.

What that might mean differs not only in regard to a specific person, but to a people, a history, et cetera. In a settler colonial state such as Sweden, one of the important aspects of the colonial project is to make that which was—and those who were (are)—there before invisible, to in some way make these disappear. A resistance to that kind of colonial practice means surviving. It means keeping on living and keeping the histories, practices and ideas of that life visible and audible. When Gaski speaks of Jannok's yoik, it becomes clear that it depicts Irene and, at the same time, works as a historical and geographic record. Furthermore, through the very way Irene is portrayed, the yoik performs ways of relating to identity and its connectedness to the rest of the world. Mountains, trails, fires, waters, relationships

to these, to people, to whole villages or cities, might say more than any name

The frozen surface and what's underneath. To walk

a-

cross to write again

across (lakes, trees, moss, grass) might con-

tour

the place is inevitable, that is, impossible

to encircle¹¹

If ice diffracts. In-encompass-

able steps. Identification or just s

no

w

¹¹ Édouard Glissant, *Relationens filosofi: omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, p. 90.

Under föreläsningen, tog Gaski upp det återkommande ”jaget”.¹² Detta ständigt upprepade självrefererande jag (oavsett om inom konst, nyhetsmedia eller forskning) är ett jag-proklamerande mässande som vibrerar av individualistiska koloniala förhållnings-sätt. I dessa står jaget både ofrånkomligt separerat från, och högre i rang än, de andra varelser och organismer, den materia, som utgör den här världen. Men människan är inte separerad, kan inte separera. Hon är – liksom alla andra och allt annat i och av den här världen – oändligt hoptrasslad. Barad skriver:

Humans are neither pure cause nor pure effect but part of the world in its open-ended becoming.¹³

Men reflexivitet, hävdar hon, håller världen på avstånd. I ett försök att bryta upp den utbredda tilliten till reflektionen som metafor – vilken förutsätter speglingar, likhet och avstånd – vänder hon sig istället, liksom Haraway, till diffraktionen.¹⁴

Haraway skriver:

Diffraction is an optical metaphor for the effort to make a difference in the world.¹⁵

¹² Gaski, Motstånd och revitalisering.

¹³ Karen Barad, Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter, *Signs*, vol. 28, nr 3, 2003, s. 821.

¹⁴ Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*, Durham and London, Duke University Press, 2007, s. 87–88.

¹⁵ Haraway, *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan_Meets_OncoMouse*, s. 16.

During the talk, Gaski made a point regarding the recurring “I.”¹² This ubiquitous self-referential “I” (be it in art, news-media or research) is a I-proclaiming chant that vibrates with individualist colonial thinking. In this the I is both considered inevitably separated from, and of a higher status, than any other creature or organism, any matter, of this world. The human, though, is not separated, cannot separate. She is—like all things in and of this world—infinately entangled. Barad writes:

Humans are neither pure cause nor pure effect but part of the world in its open-ended becoming.¹³

But reflexivity, she argues, holds the world at a distance. In an attempt to disrupt the widespread reliance on the reflection-metaphor—presupposing distance, mirroring and sameness—she instead, like Haraway, turns to the diffraction.¹⁴

Haraway writes:

Diffraction is an optical metaphor for the effort to make a difference in the world.¹⁵

¹² Gaski, Motstånd och revitalisering.

¹³ Karen Barad, Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter, *Signs*, vol. 28, no. 3, 2003, p. 821.

¹⁴ Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*, Durham and London, Duke University Press, 2007, p. 87–88.

Diffractionen handlar alltså inte bara om trassel och skillnad, utan om hur skillnader skapar skillnad.

Barad skriver:

Small details can make profound differences¹⁶

På så sätt blir det avgörande att uppmärksamma och ta hänsyn till detaljer. Barad konstaterar också att diffractionen är mer än en metafor.

Hon skriver:

As a physicist, I am taken in by the beauty and depth of this physical phenomenon that I can't help but see nearly everywhere I look in the world. In fact [...] there is a deep sense in which we can understand diffraction patterns – as patterns of difference that make a difference – to be the fundamental constituents that make up the world.¹⁷

Mitt arbete lutar till synsinnet; synen är avgörande i den här forskningen på flera sätt (att läsa är ett av dem). Och jag tror också att det är viktigt att ta tillbaka, alltså omdefiniera, synen som metafor, som

Haraway skriver:

¹⁶ Barad, *Meeting the Universe Halfway*, s. 92.

¹⁷ Ibid, s. 72.

Hence the diffraction is not only about entanglement and difference, but how differences make difference.

Barad writes:

Small details can make profound differences¹⁶

Thus, attention and regard to detail is key. Barad also states that diffraction is more than a metaphor.

She writes:

As a physicist, I am taken in by the beauty and depth of this physical phenomenon that I can't help but see nearly everywhere I look in the world. In fact [...] there is a deep sense in which we can understand diffraction patterns—as patterns of difference that make a difference—to be the fundamental constituents that make up the world.¹⁷

My work is thick with emphasis on vision; sight is pivotal in *Howe Across Reading* in many ways (reading being one of them). And I also believe that the reclaiming, that is redefining, of vision as a metaphor is crucial, as

¹⁵ Haraway, *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan_Meets_OncoMouse*, p. 16.

¹⁶ Barad, *Meeting the Universe Halfway*, p. 92.

¹⁷ Ibid, p. 72.

we need it to make our ways through all the visualizing tricks and powers of sciences and technologies that transformed the objectivity debates.¹⁸

Men ljud vibrerar genom varje del av det här arbetet. Ljudvågor diffrakterar, vilket är varför vi kan höra dem runt ett hörn. Ett ljuds darrningar känns ofta när de lämnar eller när de kommer in i kroppen (hals och munhåla, öra och trumhinna). Ett specifikt ljuds sätt att sprida sig i ett specifikt rum – hur det blir en del av det rummet, hur det både påverkar och påverkas av platsen och kroppen – är fysiskt påtagligt. För mig är det sonora också en anledning till att jag finner diffraktionen, såväl metafor som realitet, tilltalande. Den tycks mig vara en möjlighet att tänka på arbetet som konstnär och forskare som ett diffrakterande arbete, vilket i varje stund inbegriper flera sinnen.

Jag tänker alltså på diffraktionen inte endast i relation till synen och inte endast i relation till hörseln, utan som en praktik vilken omfattar intrikat sammankopplade sinnen. Som Susan Howe om och om igen påminner oss, är våra sinnen inte separerade i första taget. Om den skrivna diktens plats

skriver hon:

Letters are sounds we see. Sounds leap to the eye.¹⁹

¹⁸ Haraway, *Situated Knowledges*, s. 582.

¹⁹ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 139.

Haraway writes,

we need it to make our ways through all the visualizing tricks and powers of sciences and technologies that transformed the objectivity debates.¹⁸

Sound, though, vibrates through every part of this work. It is because soundwaves diffract that we can hear them around a corner. The tremors of a sound are often felt as they leave or as they enter the body (throat and oral cavity, ear and ear drum). The way a specific sound spreads in a specific room—how it is a part of that room, how it affects as well as is affected by the space and the body—is visceral. For me, aurality is also a reason why I find the turn to diffraction, as metaphor as well as reality, so appealing. It seems to me an opportunity to think about the work as artist and researcher, as a diffractive work that in every moment involves multiple senses.

I like to think of the diffraction, not only by way of seeing, and not only by way of hearing, but as a practice involving intricately connected senses. As Susan Howe keeps reminding us, the senses are not separated in the first place. Writing specifically about the space of the written poem,

she holds that:

Letters are sounds we see. Sounds leap to the eye.¹⁹

¹⁸ Haraway, *Situated Knowledges*, p. 582.

¹⁹ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 139.

På så sätt handlar att läsa samtidigt om att se och att höra. Det finns ingen ren syn. Och, som

Glissant skriver:

Ögat är fastnaglat vid jordens djup, och hör därifrån variationerna: det är hela vetenskapen.²⁰

²⁰ Glissant, *Relationens filosofi*, s. 122.

In this way, the act of reading is simultaneously an act of seeing and an act of listening. There is no clear sight. And, as

Glissant writes:

The eye, tethered to the depths of the earth, hears its variations: that is science per se.²⁰

²⁰ Glissant, *Relationens filosofi*, p. 122.

Igen

Again

ett annat

Another

igen

Again

Om det förflutna framförs

Det här forskningsprojektet har gått under namnet *Howe Across Reading: Performing the Past*. Många som under arbetets gång har tagit del av det har kommenterat titeln. De har funnit den besynnerlig. Jag håller med. Och kanske är det för att titeln har framstått som något av en fråga också för mig som den varit viktig. För fem år sedan när arbetet inleddes ville jag understryka att arbetet inte först och främst skulle bestå i ett läsande av Howes texter. Snarare skulle det utgöras av ett läsande tvärsöver historier och språk (Västerbottens och New Englands) tillsammans med och genom dessa.

Jag tänkte mig då, vilket titeln påtalar, att läsningar av Howe skulle komma att ligga inbegripna i ett framförande av det förflutna. Här uppstår en fråga. Titeln verkar alltså påstå att det förflutna skulle kunna framföras. Men om man, som historikern Sara Edenheim, finner det nödvändigt att skilja på det förflutna och historia, där historia är det som skrivs av historiker, och det förflutna är det som inte kan fångas, som inte kan återberättas på sina egna premisser, blir påståendet suspekt.¹ Det förflutna är förbi. Om det inte kan förklaras, gestaltas eller berättas, hur skulle det då kunna framföras? Inuti arbetstiteln tycks det ligga ett påstående angående performance och vad detta potentiellt kan, eller gör, eller kanske är, i relation till tid. Jag har under arbetets gång kommit fram till att jag tror att påståendet är riktigt, att det förflutna faktiskt framförs.

I det här kapitlet kommer jag att gå in på begreppet performativitet och dess relation till läsande, skrivande, materialitet och performance, för att på så sätt landa i hur jag tänker mig att det förflutna framförs. Och jag vill börja med en relaterad fråga som också

¹ Sara Edenheim, *Anakronismen: mot den historiska manin*, Göteborg: Daidalos, 2011, s. 15–16.

If the Past is Performed

The title for this research project has been *Howe Across Reading: Performing the Past*. During the course of the work, many who have encountered it have commented on the title, which they have found strange. I agree. The title appears, to me as well, to be something of a question. And maybe that is why it has been important. Five years ago, when the work began, I wanted to emphasize that it would not first and foremost be about the reading of Susan Howe's texts. Rather, it would consist of reading across histories and languages (New England's and Västerbotten's) through them.

At the time, I thought (as the title suggests) that my readings of Howe would come to be included in a performance of the past. Here, a question arises. The title seems to claim that the past can be performed. But if one finds, as does historian Sara Edenheim, it necessary to distinguish between the past and history—where history is written by historians, and the past is that which cannot be captured, which cannot be retold on its own terms—then the claim is suspicious.¹ The past is over. If it cannot be explained, portrayed or told, how could it be performed? Inside the project title there seems to lie a statement about performance and what it can do, or does, or is, in relation to time. During the course of my work, I have come to the conclusion that I believe the statement to be true, that the past is actually performed.

In this chapter, I will go into the concept of performativity and its relation to reading, writing, materiality, and performance, and in this way will arrive at how I believe the past to be performed. I want to start with a related question, which is also posed by the title, regarding the pun. The title was also formulated as a potential for future punning. I wanted to create opportunities

¹ Sara Edenheim, *Anakronismen: mot den historiska manin*, Göteborg: Daidalos, 2011, p. 15–16.

ställs av projektets titel, den om ordvitsen. Titeln utformades som ett slags potential för framtida ordvitsande. Jag ville skapa möjligheterna för att under läsningar och presentationer inlemma titeln på olika sätt, exempelvis: "... *how a cross-reading* of Västerbotten and New England can show...". Dels tyckte jag att det var roligt. Och dels var att skapa en titel med potential för ordvitsande också ett sätt för mig att skriva in en påminnelse om ordvitsandet som metodmässig förutsättning för det framtida arbetet, en konstant förnimmelse om denna som generativ drivkraft. Med ordvitsandet som en tidigt uttalad premiss för arbetet uppstår frågan: Vad är det då ordvitsen gör? Och kanske ännu viktigare: Vad gör den inte?

Ordvitsande och performativitet

Det engelska ordet *matter*, som kan betyda 'materia', 'angelägenhet, ämne' och 'av vikt, vara av betydelse' är lockande ordvitsvänligt. Själva ordet liksom darrar. Det tycks, redan när man uttalar eller skriver det, som av sig självt vara halvvägs inne i ordvitsen. Det krävs inte mycket för att putta det över kanten. Många författare, konstnärer och teoretikers texter och verk kopplar också an till detta faktum. Exempelvis har filosofen och queer-teoretikern Judith Butler skrivit en bok vars titel lyder *Bodies That Matter*.² Och om man skriver in orden *matter matters* i sökfältet på en webbläsare dyker en mängd olika essäer, artiklar och även böcker upp. Självt har jag också varit med och kuraterat en performance-kväll med titeln *Performing Bodies: Matters of Presence and Present Matter*.³ Betydelseerna materia, ämne och av vikt samman-

² Judith Butler, *Bodies That Matter: on the Discursive Limits of "Sex"*, New York: Routledge, 2011.

³ Imri Sandström och Hanna Wildow, *Performing Bodies: Matters of Presence and Present Matter*, Silvershed, New York, performancekväll, 22 oktober, 2011.

to, during performances and presentations, incorporate the title in different ways, for example: "... *how a cross-reading* of Västerbotten and New England might show..." I thought it was funny, that was part of it. Furthermore, to create a title with potential for punning was also a way for me to write into the work a reminder of punning as a methodological prerequisite for the future work, a constant notion of it as a generative driving force. With the pun as an immediately-pronounced premise for the work, the question arises: What does the pun do? And maybe even more importantly: What does it not do?

Punning and Performativity

The English word *matter*, which carries the meanings "material," "subject," and "of importance," is enticingly pun-friendly. It is as if the word itself is trembling. Already, when you pronounce or write it down, it seems to be halfway into the pun. It doesn't take much to push it over the edge. Many authors, artists, and theorists also take advantage of this fact. For example, the philosopher and gender theorist Judith Butler has written a book titled *Bodies That Matter*.² And, if you enter the words *matter matters* into the search field of a web-browser, a variety of essays, articles, and books come up. I myself have co-curated a performance evening titled *Performing Bodies: Matters of Presence and Present Matter*.³ The meanings of matter converge in an insistently attractive way. Through the utterance of a few words, the body and materiality—historically regarded as a dark other to the soul, the intellect, and ideas—have

² Judith Butler, *Bodies That Matter: on the Discursive Limits of "Sex"*, New York: Routledge, 2011.

³ Imri Sandström and Hanna Wildow, *Performing Bodies: Matters of Presence and Present Matter*, Silvershed, New York, performance evening, October 22, 2011.

faller på ett pockande attraktivt sätt. Kroppen och det materiella, vilka historiskt ansetts vara ett själens/intellektets/idéernas mörka andra, har plötsligt, genom uttalandet av några ord, vunnit mark. En enkel ordvits verkar ha organiserat om den gamla ordningen. Men så enkelt är det naturligtvis inte. Feministen och den teoretiska fysikern Karen Barad skriver:

The ubiquitous puns on "matter" do not, alas, mark a rethinking of the key concepts (materiality and signification) and the relationship between them. Rather, it seems to be symptomatic of the extent to which matters of "facts" (so to speak) have been replaced with matters of signification (no scare quotes here). Language matters. Discourse matters. Culture matters. There is an important sense in which the only thing that does not seem to matter anymore is matter.⁴

Ordningen står fast, oaktat ordvitsandet. Kanske är det fortsatt idoga ordvitsandet, som Barad påstår, snarare en indikation på idébyggets beständighet – trots att förnimmelsen när ordvitsen upplevs kan vara den motsatta. För att leka med ord, att stämma in i språkets tendens att sammanfalla i fantastiska samstämmigheter med inneboende skillnader, gör inte att ett uttalande skapar sanning eller realitet, fastän det kan upplevas så. Men det är inte att säga att ordvitsen inte gör, den gör bara inte per automatik "it so". Det vill säga, ordvitsen är inte performativ i en austinsk bemärkelse.

Begreppet *performativitet* brukar härledas till filosofen och lingvisten J.L. Austin och hans föreläsningsserie om performativitet. I *How to Do Things with Words*, boken som samlar

⁴ Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*, Durham and London: Duke University Press, 2007, s. 132.

suddenly gained ground. A simple pun seems to have reorganized this old order. But, of course, it is not that easy. Feminist and physicist Karen Barad writes:

The ubiquitous puns on "matter" do not, alas, mark a rethinking of the key concepts (materiality and signification) and the relationship between them. Rather, it seems to be symptomatic of the extent to which matters of "facts" (so to speak) have been replaced with matters of signification (no scare quotes here). Language matters. Discourse matters. Culture matters. There is an important sense in which the only thing that does not seem to matter anymore is matter.⁴

The order stands firm, punning notwithstanding. Perhaps, as Barad claims, the ubiquitous punning is instead an indication of the persistence of conventional frameworks—even if the sensation felt when the pun is perceived may be the opposite. To play with words, to join in with language's tendency to coincide in amazing coherences with inherent differences, does not cause a statement to create truth or change reality, even if the reception of the pun might suggest otherwise. That is not to say that the pun does not "do," it just does not automatically "make it so." That is, the pun is not performative in an Austinian sense.

The term *performativity* is usually attributed to the philosopher and linguist J.L. Austin and his lecture series about performativity. *How to Do Things with Words*, a collection of the manuscripts from these lectures, says, "The name is derived, of course, from 'perform', the usual verb with the noun 'action': it indicates that

⁴ Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*, Durham and London: Duke University Press, 2007, p. 132.

manuskripten till dessa föreläsningar, står det: "The name is derived, of course, from 'perform' the usual verb with the noun 'action': it indicates that the issuing of the utterance is the performing of an action".⁵ Ett performativ kan enligt Austin inte vara sant eller falskt. Performativet gör, det skapar verklighet. För att förklara hur det här går till använder han sig av namngivandet av en båt som exempel. När orden "I hereby name you..." har yttrats, så har också båten fått sitt namn.⁶ Yttrandet har inte beskrivit eller förklarat, det har gjort. Men för att ett performativt yttrande ska lyckas göra så krävs för ändamålet lämpliga omständigheter. I fallet med båten krävs till exempel att den som yttrar orden är den person som är utsedd att namnge båten. Den som uttalar orden måste alltså ha en särskild behörighet. Performativitet har på så sätt, redan hos Austin, med makt att göra.

Det säger sig självt att det inte (eller mycket sällan) finns några sådana omständigheter eller behörigheter för ordvitsaren. Men ordvitsen besitter trots allt en speciell och intensiv dragningskraft som tycks ha just med språkets kraft att göra, hur språket agerar, med den där skavande dubbleringen, den rörelse som uppstår ur det som är samma och i samma stund inte samma.

Judith Butler har på ett avgörande sätt tagit performativitetens begreppet vidare. Hos Butler skapas inte performativ av ett subjekts medvetna talhandlingar, utan performativitet är den omedvetna upprepningen av en norm, eller en uppsättning normer.⁷ Makt är inte något som vissa har och andra inte, utan genomsyrar alla relationer. Auktoriserade av tidigare handlingar och konventioner skapar människor, genom sina handlingar, performativt sina identiteter och kroppar. Performativiteten är hos Butler själva

5 J.L. Austin, *How to Do Things with Words*, Cambridge: Harvard University Press, 1975, s. 8.

6 Ibid, s. 8.

7 Judith Butler, *Bodies That Matter*, s. XXI.

the issuing of the utterance is the performing of an action."⁵ According to Austin a performative cannot be true or false. The performative makes, it creates reality. To explain how this happens, he uses the name of a boat as an example. When the words "I hereby name you..." have been pronounced, the boat has been named.⁶ The utterance has not described or explained, it has made. But, in order for an utterance to succeed at making, appropriate circumstances for the purpose are required. For example, in the case of the boat, the person who utters the words must be the person appointed to name the boat. Therefore, the person who pronounces the words must have a special authority. Thus, performativity has to do with power.

It goes without saying that there are (or very rarely are) any such circumstances or privileges for the teller of puns. But the pun still possesses a particular and intense force of attraction, that seems to have to do precisely with the power of language, how it acts, with that chafing duplication, the motion that arises from that which is same and at the same time isn't.

Judith Butler has taken the concept of performativity decisively further. According to Butler, performatives are not created through the conscious speech acts of a subject, rather, performativity is the unconscious repetition of a norm, or a set of norms.⁷ Power is not something that some people have and others do not; it permeates all relationships. Authorized by past acts and conventions, a person's actions performatively create her identity and also her body. To Butler, performativity is the very process in which people—identities as well as bodies—come into being. Down to their very core, humans are ongoing repetitions of previous performances. They are

5 J.L. Austin, *How to Do Things with Words*, Cambridge: Harvard University Press, 1975, p. 8.

6 Ibid, p. 8.

7 Judith Butler, *Bodies That Matter*, p. XXI.

den process i vilken människor – identiteter liksom kroppar – blir till. Människan är i grunden pågående upprepningar av tidigare iscensättningar. Hon är inte ett sammanhållet ursprungligt jag som uttrycker någon form av sann identitet, men lika lite är hon alltså enbart en blank projektyta för existerande strukturer. Men då upprepningarna inte baseras på något ursprungligt eller sant kommer iscensättningarna (tillblivelsen) att skeva. Upprepningarna inbegriper ofrånkomligen förskjutningar. Och här finns också möjlighet att gå in i de performativa processerna och bryta mot reglerna, att störa ordningen. Människan återskapas i samma stund som hon själv återskapas. Häri ligger en möjlighet till förändring, till motstånd, en subversiv performativitet.⁸

Den intensiva förnimmelsen av ordvitsens kraft blir mer tydlig om man tänker på ordvitsen (vilken är en upprepning som i samma stund förskjuter) i termer av en störning i en språklig ordning. Ordvitsen tycks ha med performativitet att göra, men man kan svårigen säga att varje ordvits är en butlerskt subversiv motståndshandling. Däremot kan detta förklara förnimmelsen av dess kraft. Och här gäller det att vara försiktig av flera anledningar. För den butlerska performativa motståndshandlingen fungerar heller inte som ett austinskt performativ. Den är långt mer hoptrasslad i den här världens komplexa och motstridiga maktstrukturer och dess dynamiska, svåra och underliga skeenden. Butler själv ställer också frågan: "How will we know the difference between the power we promote and the power we oppose?"⁹ Och svarar sedan sig själv: "They [the effects of performatives] continue to signify in spite of their authors, and sometimes against their authors' most precious intentions."¹⁰ Det performativa fungerar inte alltid

8 Judith Butler, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, översatt av Suzanne Almqvist, Göteborg: Daidalos, 2007, s. 214–221.

9 Butler, *Bodies That Matter*, s. 185.

10 Ibid, s. 185.

not coherent original "I's," expressing some kind of true identity, nor are they merely blank projection areas for existing structures. Since these repetitions are not based on something original or true, the performances (the becoming) will be skewed. The repetitions inevitably come with displacements. Here lies the opportunity to enter into the performative processes and break the rules, disturb the order. The human is recreated as she recreates. Here lies an opportunity for change, for resistance, a subversive performativity.⁸

The intense sensation of the force of the pun becomes clearer if one thinks of the pun (which is a repetition that at the same time displaces) in terms of a disturbance in a linguistic order. The pun seems to have to do with performativity, but one can hardly claim every pun to be a Butlerian, subversive, act of resistance. However, this might explain the notion of its power. Here it is important to be cautious for several reasons, as the Butlerian subversive performativity does not work as an Austinian performative. It is far more entangled in this world's complex and contradictory power structures and its dynamic, difficult, and curious course of events. Butler herself also asks: "How will we know the difference between the power we promote and the power we oppose?"⁹ Whereby she answers: "They [the effects of performatives] continue to signify in spite of their authors, and sometimes against their authors' most precious intentions."¹⁰ Performatives don't always work in accordance with how the subject who utters or performs them wants, believes, or claims they work.

Despite Butler's words, there is a widespread idea that the subject could indeed be in total control of the effects of performatives—a simplified view on how this world's norms, structures, and

8 Judith Butler, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, translated by Suzanne Almqvist, Göteborg: Daidalos, 2007, p. 214–221.

9 Butler, *Bodies That Matter*, p. 185.

10 Ibid, p. 185.

i enlighet med hur subjektet som uttalar eller framför det vill, tror eller påstår att det fungerar.

Butlers ord till trots finns det en utbredd idé om att subjektet skulle kunna vara i total kontroll över performativitetens effekter – en förenklad bild av hur den här världens normer, strukturer och orättvisor (med en fantastisk direkthet) skulle kunna omkullkastas med enkla uttalanden eller handlingar. Sara Ahmed skriver i *Vithetsförklaringar: Antirasismens icke-performativitet* just om hur ordet performativitet överanvänts i beskrivningar av hur saker börjar existera, på ett eller annat sätt, och hur begreppet ofrånkomligen banaliserats. Man ”glömmer” att performativitet kräver konventioner och tidigare auktoriserande handlingar för att verka.¹¹ I texten förklarar hon hur antirasism inte är austinskt performativ, och beskriver faran med vad hon kallar en bekännelsepolitik. Att till exempel som vit uttala en medvetenhet om den egna vitheten och dess privilegier, erkänna en egen rasism, eller skam över en nations koloniala barbari är inte en antirasistisk handling. Hon skriver:

Tillkännagivanden om skam kan leda till att just de ideal som ifrågasätts återupprättas. [...] Om vi säger att vi skäms, om vi säger att vi är rasister, så ”visar detta” att vi inte är det nu; vi *visar att vi menar väl*. Antagandet ”att säga är att göra” – att vi ber om ursäkt betyder att vi har övervunnit just det vi ber om ursäkt för – leder alltså till att dagens rasism upprätthålls. Det som i själva verket sker i denna talakt, om någonting sker alls, är att det vita subjektet återupprättas som det sociala idealet.¹²

11 Sara Ahmed, *Vithetens hegemoni*, översättning Amelie Björck, Patricia Lorenzoni och Maria Åsard, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011, s. 226.

12 Ibid, s. 215.

injustices could be swiftly overcome through simple statements or actions. Sara Ahmed writes in “Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism” about how the word performativity is overused in descriptions of how things begin to exist, in one way or another, and how the term inevitably is trivialized. One “forgets” that performativity requires conventions and previously authorizing actions to work.¹¹ In the text, she explains how anti-racism is not performative in an Austinian sense, and describes the danger of what she calls a politics of admission. For example, for a white person to announce an awareness of whiteness and its privileges, to recognize their own racism, or their shame regarding a nation’s colonial barbarism, is not by default an anti-racist act. She writes:

Admissions of shame can work to re-install the very ideals they seek to contest. [...] They may even assume that the speech act itself can be taken as a sign of transcendence: if we say we are ashamed, even if we say we were racist, then “this shows” we are not racist, we *show that we mean well*. The presumption that saying is doing—that being sorry means that we have overcome the very thing we are sorry about—hence works to support racism in the present. Indeed, what is done in this speech act, if anything is done, is that the white subject is re-positing as the social ideal.¹²

The idea that to say is to do, can lead to speech being substituted for action. An utterance can cover the absence of an action, and

11 Sara Ahmed, “Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism,” *Borderlands*, vol. 3, no. 2, 2004.

12 Ibid.

Idén om att säga är att göra kan leda till att talakten får stå som ett substitut för handling. Ett uttalande kan skyla handlingens frånvaro och därigenom få motsatt verkan.¹³ ”Att säga är att göra” kan bli en garanti för att slippa uppbåda mod, riskera att mista privilegier, eller helt enkelt alls behöva anstränga sig, vilket till exempel en antirasistisk handling brukar kräva.

När jag i framföranden i södra eller mellersta Sverige uttalar de inledande orden i kapitlet ”Kronotropen / The Crown Trope”, som lyder: ”**THE COLONIZATION OF THE NORTH**”, tenderar något att hända i rummet.¹⁴ Uttalandet känns, det verkar göra något. Att stå intill projektionen av *The Pages*, som visar orden med fet text skrivna med versaler, intensifierar känslan. Något sker verkligen i rummet. Men exakt vad som sker är inte uppenbart. En nybyggarättling (jag) står i Sveriges södra delar och konstaterar med talade och skrivna versaler kolonisationen av Sápmi och skissar sedan upp grundläggande information. Det är naturligtvis omöjligt att säga exakt vad som händer, för antagligen sker flera saker parallellt och hoptrasslade i varandra. Men en sak jag har lokaliserat är en förskjutning av positioner. I diskussioner, kommentarer och samtal efter framföranden har det framkommit att det (i mellersta och södra Sverige) råder en generell brist på kunskap om Sveriges koloniala agerande i det som nu är dess norra delar.¹⁵ Ofta känner flera i åhörarskaran till Sveriges kolonisation av Sápmi, men är samtidigt också påtagligt medvetna om att de vet för lite. Och inte sällan för lite om Norrland i stort. Den komplicerade position jag själv innehar i norra Sverige som ättling till den både exploaterade och exploaterade

¹³ Ibid, s. 226.

¹⁴ ”Kronotropen / The Crown Trope” är kapitel sju i den här boken.

¹⁵ När jag inledde det här arbetet 2014 var denna kunskapsbrist än tydligare. Som arbetet har fortskridit har jag märkt av en generell medvetandehöjning i dessa frågor.

thereby have the opposite effect.¹³ “Saying is doing” can work as a guarantee against the risk of losing privileges, or simply having to make an effort, which, for example, anti-racist actions tend to require.

During performances in the southern or middle parts of Sweden, when I utter the introductory words of the chapter “Kronotropen / The Crown Trope,” which read “**THE COLONIZATION OF THE NORTH**,” something tends to happen in the room.¹⁴ The statement carries an intensity, it seems to do something. Standing next to the projection of the online iteration of this work, *The Pages*, with the words displayed in bold and capitalized letters, intensifies the feeling further. Something indeed happens in the room. But exactly what is not obvious. A settler descendant (myself) stands in the southern parts of Sweden bluntly asserting the colonization of Sápmi in spoken and written capital words, then outlines some basic information. It is of course impossible to say exactly what is happening, as several things probably happen parallel to and intertwined with one another. One thing I have pinpointed is a shift of positions. In discussions, comments, and conversations following performances, it has become clear that there is (in the middle and southern parts of Sweden) a general lack of knowledge regarding Sweden’s colonial actions in what is now its northern parts.¹⁵ Often, many in the audience are aware that Sweden’s colonization of Sápmi exists, while also being intensely aware that they know too little including, usually, too little with regard to Norrland at large. The complicated subject-position that I hold in northern Sweden, as a descendant

¹³ Ibid, s. 226.

¹⁴ “Kronotropen / The Crown Trope” is chapter seven in this book.

¹⁵ When I started this work in 2014, this lack of knowledge was more obvious. As the work has progressed, I have been pleased to notice a general awareness raising on these issues.

historiska gruppen nybyggare i ett fortfarande koloniserat Sápmi, kan i södra Sverige förvandlas till den förenklade positionen ”norrlänning”. Butlers och Ahmeds varnande ord om performativiteten aktualiseras. Att säga är inte per automatik att göra och om något händer så är det kanske inte exakt det du tror eller vill ska hända. Jag är övertygad om att det är viktigt att om och om igen, med så enkla ord som möjligt, uttala faktumet att kolonisationen har ägt rum och äger rum. Att även i södra Sverige insistera på att denna realitet angår alla i rummet. Samtidigt är det också viktigt att notera faran i förenklingen som kan uppstå, faran med att den som uttalar orden (jag) kan komma att reduceras till ”norrlänningen som kräver upprättelse”. Det finns här ett utrymme att inta, en plats längre ner i en polariserad geografisk hierarki, att så att säga sparka uppåt. Jag tror att man, hur attraktivt det än kan vara att inta denna position (naturligtvis finns det som norrlänning anledningar att vara arg över både historiska och samtida angelägenheter) måste vara uppmärksam på förenklingen i hierarkiseringen, den brist på komplexitet som själva sparkandet skulle kunna präglas av och på vilka sätt positionen norrlänning skulle kunna kännas bekväm.

När samma kapitel framförs i norra Sverige, speciellt i grupper bestående av både samer och icke-samer, märks ofrånkomligen en skillnad.¹⁶ Sveriges nybyggarkolonialism är redan påtagligt närvarande i rummet. De flesta som sitter framför mig och lyssnar har av olika anledningar redan både erfarenheter och/eller kunskaper om denna. Kolonisationen är ett öppet sår och konstaterandet gör inte något med det, annat än att peka på det. Att enkelt uttala kolonisationen och skissa upp dess grunder tenderar på så sätt att

¹⁶ Jag är medveten om förenklingen ”norra Sverige”, ”mellersta Sverige” och ”södra Sverige”. Dessa områden har inte tydliga gränser, de är inte homogena och det är naturligtvis stor skillnad beroende på vilken plats du befinner dig i någon av dessa delar, om du befinner dig i stad eller landsbygd, kust eller inland et cetera.

of the historically both exploitative and exploited settler groups within a still colonized Sápmi can, in southern Sweden, be reduced to the simplified position, *norrlänning* (person from Norrland). Butler’s and Ahmed’s cautionary words regarding performativity are actualized. To say is not automatically to do, and if something happens, it might not be exactly what you intend or want to happen. I am convinced that it is important to again and again, in as simple of words as possible, state the fact that the colonization has taken place and is taking place. To, also, in southern Sweden insist that this reality concerns everyone in the room. At the same time, it is also important to take heed of the simplification that may arise, the risk that I might be reduced to “the northerner who demands amends.” Here, there is a position to occupy from further down the polarized geographic hierarchy, to play the part of the underdog, so to speak. I believe that, however tempting it may be to take this position (and of course, as a person from Norrland there are also reasons to be angry for both historical and contemporary reasons), it is important to pay attention to the danger of the simplification of the hierarchization, and the erasure of complexity that might characterize the position of *norrlänning* as underdog.

When the same chapter is performed in northern Sweden, especially in groups consisting of both Sámis and non-Sámis, there is a distinctly distinguishable difference.¹⁶ Sweden’s settler colonialism is already notably present in the room. Most people who sit in front of me and listen have, for different reasons, prior experience and/or knowledge about it. The colonization is an open wound and stating its existence does not do anything to it, other

¹⁶ I am aware of the simplification “Northern Sweden,” “Middle Sweden,” and “Southern Sweden.” These areas don’t have clear borders, are not homogenous, and there are of course differences depending on where in these parts you are, in a city or countryside, coast or inland, et cetera.

göra varken från eller till. Om det gör något så är det att visa på otillräckligheten, på att uttalandet och den efterföljande informationen är alltför grundläggande och på vikten av att komma vidare, i både framförandet och i diskussionen om Sveriges koloniala historia i stort. Alltså, att en text eller ett uttalande känns eller gör någonting betyder inte att exakt det man tror eller hoppas på görs. Det är viktigt att vara uppmärksam på hur uttalanden fungerar på olika sätt i olika sammanhang, platser och tider. Och vem det är som uttalar orden gör också något med dem. Som Howe har skrivit som ett svar till Foucaults text "What is an Author": "I emphatically insist it does matter who's speaking."¹⁷

För att återvända till ordvitsen; när jag senare i "Kronotropen / The Crown Trope" placerar ordet *kronotop* (filosofen och litteraturteoretikern Michail Bachtins litterära begrepp¹⁸), precis intill och ovanpå ordet *kronotorp* (de av kronan ägda torpen i Väster- och Norrbottens inland) betyder det alltså inte att kronotorpet automatiskt blir en kronotop, eller att kronotopen magiskt förvandlas till ett kronotorp. Det kan tyckas självklart, men är viktigt att understryka. Kronotorpet glider, ljudmässigt och visuellt, samman med det begrepp som används för att få syn på och analysera tidens och platsens ofrånkomliga ömsesidighet i litteraturen. Begreppen glider samman, men blir inte samma. "Ord som liknar varandra ljudmässigt dras mot varandra betydelsemässigt", skriver språk- och litteraturvetaren Roman Jakobson.¹⁹ Och jag tror att det stämmer. Men, igen, de blir inte ett. *Howe* är hur och inte hur, *Howe's* är hus och inte hus. Ordet kommer igen, men är ett annat – ett annat

17 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 20.

18 Michail Bachtin, *Det dialogiska ordet*, översatt av Johan Öberg, Gräbo: Anthropos, 1997, s. 14.

19 Roman Jakobson, översatt av Kurt Aspelin och Bengt A. Lundberg, *Poetik och lingvistik: Litteraturvetenskapliga bidrag*, Stockholm: PAN/Norstedt, 1974, s. 169.

than point at it. To simply pronounce the colonization and outline some basic facts doesn't change it one way or another. If it does do something, it is to point to the inadequacy of the simple statement, as well as to the importance to continue further with both the performance and the discussion at large regarding Sweden's colonial history. Even if a text or utterance is felt, or does something, it does not follow that it will work in a specific way. It is important to pay attention to how statements work differently in different contexts, at different places and times. And, to remember that the person who utters the words also does something to them. As Howe has written, in reply to Michel Foucault's text "What is an Author," "I emphatically insist it does matter who's speaking."¹⁷

To return to the pun: When, later in "Kronotropen / The Crown Trope," I place the word *chronotope* (philosopher and literary theorist Mikhail Bakhtin's literary concept¹⁸) right next to and on top of the word *kronotorp* (the state-owned crofts in the inland of the Swedish north) it does not mean that the chronotope automatically becomes a *kronotorp*, or that the *kronotorp* is magically transformed into a chronotope. It may seem obvious, but it is important to emphasize. *Kronotorpet* sonically and visually merges with the concept used to look at and analyze the inevitable reciprocity of time and space in the literature. The concepts merge but will not become the same. Literary theorist Roman Jakobson writes that words that sound like each other are semantically drawn to one another.¹⁹ I believe that to be true. But they will not

17 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 20.

18 Mikhail Bakhtin, *The Dialogic Imagination: Four Essays*, translated by Caryl Emerson and Michael Holquist, Austin: University of Texas Press, 1983, p. 84.

19 Roman Jakobson, translated by Kurt Aspelin and Bengt A. Lundberg, *Poetik och lingvistik: Litteraturvetenskapliga bidrag*, Stockholm: PAN/Norstedt, 1974, p. 169.

igen. I ordvitsen tycks det finnas en språkets vilja både till total överensstämmelse och motstånd mot desamma.

Poeten, översättaren och professor i klassiska språk Anne Carson skriver om ordvitsen och att älska. Hon menar att avstånd måste behållas för att begäret inte ska upphöra²⁰ och att ordvitsens lockelse ligger i dess förmåga att, liksom eros, trotsa kanten, ”the edges of things”.²¹ Hon skriver:

The pun is a figure of language that depends on similarity of sound and disparity of meaning. It matches two sounds that fit perfectly together as aural shapes yet stand insistently, provocatively apart in sense. You perceive homophony and at the same time see the semantic space that separates the two words. Sameness is projected onto difference in a kind of stereoscopy. There is something irresistible in that.²²

Ordvitsen har med oemotståndlighet att göra. Och oemotståndlighet har med motstånd att göra. Kraften som genereras när ord sammanfaller är påtaglig. Det *känns* att ordvitsen gör. Det kan därför vara lockande att peka på ordvitsen för att visa på överensstämmelse och ett (eller snarare två-blir-ett) fenomenens unika faktiskhet. Carson skriver ”Within the pun you see a possibility of grasping a *better* truth or a *truer* meaning, than is available from the separate senses of either word.”²³ Synkronicitet och homofoni har en tendens att sprida känslan av att en ”bättre sanning” skapas, som Carson uttrycker det, en förnimmelse av att någonting

20 Anne Carson, *Eros the Bittersweet*, London: Dalkey Archive Press, 2005, s. 26.

21 Ibid, s. 35.

22 Ibid, s. 34.

23 Ibid, s. 35.

become one. Howe is how and isn't how. Howe's is house and isn't house. The word comes again, but is another—another again. In the pun, one might sense that language has a desire for total accordance, as well as a resistance to just that.

The poet, translator, and professor of classics, Anne Carson, writes about the pun and love. She holds that distances must be kept in order for desire not to cease,²⁰ and that the attractiveness of the pun lies in its ability to, like eros, defy “the edges of things.” She writes:

The pun is a figure of language that depends on similarity of sound and disparity of meaning. It matches two sounds that fit perfectly together as aural shapes yet stand insistently, provocatively apart in sense. You perceive homophony and at the same time see the semantic space that separates the two words. Sameness is projected onto difference in a kind of stereoscopy. There is something irresistible in that.²²

The pun has to do with irresistibility. And irresistibility has to do with resistance. The power generated when words come together is intense. One can *feel* that the pun does something. It might therefore be tempting to point at the pun to show unison and the unique matter-of-factness of a phenomenon. Or rather, a two-become-one phenomenon. Carson writes, “Within the pun you see a possibility of grasping a *better* truth or a *truer* meaning, than is available from the separate senses of either word.”²³ Synchronicity

20 Anne Carson, *Eros the Bittersweet*, London: Dalkey Archive Press, 2005, p. 26.

21 Ibid, p. 35.

22 Ibid, p. 34.

23 Ibid, p. 35.

inte bara på riktigt – utan på riktigare – är eller sker. Men, skriver Carson vidare, ordvitsen är en smärtsam sak, då den där känslan av förstärkt mening inte går att separera från övertygelsen om att den också är omöjlig: "Words do have edges. So do you."²⁴ Men ändå, som Barad skriver: "What often appears as separate entities (and separate sets of concerns) with sharp edges does not actually entail a relation of absolute exteriority at all."²⁵

Kanske är det så att ordens kanter både finns och inte finns. Att synkroniciteten och homofonin inte så mycket överbryggar ett avstånd, som att – i samma stund – både understryka (skapa) och motsäga det (det har aldrig funnits). Där ett fungerande austinskt performativ per definition är tvingande och enhetligt, kännetecknas ordvitsen av sin motsträvighet, sin rörelse till och från, med och mot. Av den anledningen är det troligt att den gör, men med största sannolikhet inte "*it so*". Ordvitsandet är oemotståndligt, som metod är det begärligt men bedrägligt, opålitligt, trolöst, då det som regel inte kommer att göra det som det utfärdar starka förnimmelser av att det gör. Dess attraktionskraft kan också ha med just detta att göra, att som människa bli varse om att i talandet och skrivandet stämma in i redan pågående språkliga materiella rörelser (och att inte ha varit separerad från dessa i första taget). En förnimmelse av att befinna sig i relation med språket och dess agens.

Filosofen och den teoretiska fysikern Karen Barad utvidgar med sin posthumanistiska performativitet Butlers performativetsbegrepp till att omfatta inte bara människor, utan också icke-mänskliga kroppar/materia. Hon skriver "*All bodies, not merely 'human' bodies, come to matter through the world's iterative intra-activity – its performativity.*"²⁶ Prefixet *intra* är av betydelse,

²⁴ Ibid.

²⁵ Barad, *Meeting the Universe Halfway*, s. 135.

²⁶ Ibid, s. 152.

and homophony have a tendency to create the sensation that a "better truth" is made, in the words of Carson, a notion that something not just real—but even more real—is happening. But the pun is a painful thing, Carson continues, as that sensation of intensified meaning cannot be separated from the conviction that it is also impossible. She writes: "Words do have edges. So do you."²⁴ And yet, as Barad writes, "What often appears as separate entities (and separate sets of concerns) with sharp edges does not actually entail a relation of absolute exteriority at all."²⁵

It might be that edges of words both exist and do not exist. Homophony and synchronicity may not bridge a distance as much as they both—simultaneously—emphasize it (create it) and oppose it (it never existed in the first place). Where a functioning Austinian performative is defined by being singular and imperative, the pun is characterized by its recalcitrance, its movement to and from, along and against. For that reason, it most likely does do, but it probably does not "make it so." Punning is irresistible, as a method it is attractive but treacherous, unreliable, and deceitful as it more often than not won't do what it seems to be doing. The attractiveness of punning may have to do with an awareness of joining into an already ongoing linguistic material process (one which one wasn't separated from in the first place). It is a revelatory experience of language and its agency.

With her posthuman performativity, the philosopher and quantum physicist Karen Barad extends Butler's performativity concept to include not only human, but also non-human bodies/matter. She writes, "*All bodies, not merely 'human' bodies, come to matter through the world's iterative intra-activity—its performativity.*"²⁶

²⁴ Ibid.

²⁵ Barad, *Meeting the Universe Halfway*, p. 135.

²⁶ Ibid, p. 152.

då det formulerar en aktivitet som alltid redan befinner sig inom. Det skiljer sig således från *inter*, vilket förutsätter separata entiteter som sedan agerar tillsammans. Performativitet är hos Barad en grundläggande rörelse i vilken subjekt och objekt, ord och ting, inte är separata utan uppstår tillsammans, i relationen, i det hon kallar intra-aktion.²⁷ Barad håller sig borta från begrepp som *agents* och *actants*, och menar att agens inte är något som till olika grad innehas: "Agency is not held, it is not a property of persons or things; rather, agency is an enactment, a matter of possibilities for reconfiguring entanglements."²⁸ Min förståelse av performativitet är starkt influerad av Barads sätt att relatera till agens som relationer, agerande och hoptrasslande. Som jag förstår performativitet kan alltså inte givna gränser mellan ord och ting, mellan diskurs och materia, mellan ordvitsaren, själva ordvitsen och områdena den berör upprätthållas.

Då Barads performativitet inbegriper även icke-mänskliga fenomen förmår den omfatta de grundläggande performativa rörelser som jag menar att mitt arbete befinner sig i. Till skillnad från exempelvis författaren och forskaren inom litterär gestaltning Mara Lee, som förhåller sig till performativitet som en metod och som ett verktyg i sin avhandling,²⁹ ser jag alltså snarare – i linje med Barad – fenomenet som de grundläggande processer vari arbetet, liksom jag, Akademin Valand, Västerbotten, New England, Sverige, USA och så vidare befinner sig och diskursivt-materiellt konstant blir till. Men gränsen mellan vad som är grundläggande process och vad som är metod är inte helt given. Att vara medveten om det performativa (utan att för den sakens skull alltid vara

27 Ibid, s. 139–140.

28 Rick Dolphijn och Iris van der Tuin, *New Materialism: Interviews & Cartographies, New Metaphysics*, Ann Arbor: Open Humanities Press, 2012, s. 54.

29 Mara Lee, *När andra skriver: skrivande som motstånd, ansvar och tid*, Göteborg: Glänta 2014, s. 21.

The prefix *intra* is important, as it formulates an activity that already lies within. It differs from *inter*, which presupposes separate entities that then act together. Performativity is, in a Baradian sense, the fundamental movement in which subjects and objects—words and things—are not separate but arise together in relation to one another, in what she calls intra-action.²⁷ Barad stays away from concepts like *agents* and *actants*, as she means that agency is not something that is held to varying degrees: "Agency is not held, it is not a property of persons or things; rather, agency is an enactment, a matter of possibilities for reconfiguring entanglements."²⁸ My understanding of performativity is strongly influenced by Barad's ways of relating to agency in terms of relationships, actions, and entanglements. Thus, in my understanding of performativity the given boundaries between words and things, between discourse and matter, and between the teller of the pun, the pun itself, and its associations, cannot be withheld.

As Barad's performativity includes non-human phenomena, it can encompass the fundamental performative movements that my work is situated in. I do not, unlike, for example, the author and researcher in literary composition Mara Lee,²⁹ consider performativity to be a method, or a tool, in my work. Rather, in line with Barad, I consider the phenomenon to be the basic processes in which the work—as well as myself, the Valand Academy, Västerbotten, New England, Sweden, the United States, and so on—discursively-materiellt constantly becomes. The dividing line between what is basic process and what is method is not a given. Being aware of performativity (without always being aware of

27 Ibid, p. 139–140.

28 Rick Dolphijn and Iris van der Tuin, *New Materialism: Interviews & Cartographies, New Metaphysics*, Ann Arbor: Open Humanities Press, 2012, p. 54.

29 Mara Lee, *När andra skriver: skrivande som motstånd, ansvar och tid*, Göteborg: Glänta 2014, p. 21.

medveten om hur det verkar) ger naturligtvis möjlighet att i någon mån försöka agera med och/eller mot dess verkningar, i ett slags butlerskt avseende. Att min förståelse av performativitet är starkt färgad av Barad utesluter alltså inte vikten av att ta upp Butler och Austin i relation till exempelvis ordvitsen. Jag tänker mig att det existerar en performativitetens polyfoni. Performativitetsbegreppen är olika men kopplade, åtskilda men baserade på varandra. Och den starka dragning ordvitsen har kanske till slut just handlar om förnimmelsen av denna polyfona performativitet. Ordvitsen som ett slags misslyckat austiniskt performativ, ett skevande butlerskt performativt motståndsgörande och förnimmelsen av att stämma in i den här världens pågående, märkliga, redan böjda och brutna uppredningar, dess performativa intra-aktivitet.

Medier, materialitet, översättande skrivande och performance-skrivande

Om man tänker på att skriva och att framföra text i termer av baradsk performativitet är gränserna mellan ordet, den som uttalar det och papperet det står på alltså inte givna, utan dessa uppstår igen och igen i relationerna. Att skriva och att framföra text blir på så sätt att vara en del av olika former av textuella materialiseringsprocesser. Texterna är inte separabla från sina medier och material, vilket också gör att ett ord som står på ett papper inte är samma som det som uttalas. När jag läser en text högt i ett rum och håller manuset i min hand, är orden på papperet bläck, när jag uttalar dem är de vibrationer, ljudvågor. Men samtidigt finns förnimmelsen av att de är just exakt samma. Upplevelsen har alltså inte med likhet att göra. Det handlar, återigen, om skevande dubblingar, om igen och, *igen, ett annat igen*. Den digitala textens flimmer, bläckets svärta, de uttalade ordens vibrationer gör orden olika, men också inte. Varje version av "samma" text är både ny och inte ny.

its workings), of course, provides the opportunity to try to act with or against its effects, in a kind of Butlerian sense. Even though my understanding of performativity is strongly colored by Barad, that does not rule out the importance of addressing Butler and Austin in relation to, for example, the pun. I think of performativity as a polyphony. The concepts of performativity are different but linked, separate but based on one another. The strong attractive force of the pun may, in the end, have to do with the sensation of this polyphonic performativity. The pun may be thought of as—simultaneously—a kind of unsuccessful Austinian performative, a skewing Butlerian performative act of resistance, and a joining in with the ongoing, strange, already bent and broken repetitions of this world—its performative intra-activity.

Media, Materiality, Translational Writing, and Performance Writing

If one thinks about writing and performing text in terms of Baradian performativity, the boundaries between the word, the one who pronounces it, and the paper it is written on are thus not given. Rather, they arise again and again, through their relations. Writing and performing text, in this way, means being part of different forms of textual materialization processes. The texts are inseparable from their media and materials, which then also means that a word printed on a paper is not the same word as the one pronounced. When I read a text out loud in a room and hold the script in my hand, the words on the paper are ink, when I pronounce them, they are vibrations, soundwaves. Yet there is the sense of not similarity, but that they are in fact exactly the same. Again, this has to do with skewed doublings, again and *again, another again*. The flicker of the digital text, the blackness of the ink, the vibrations of the words pronounced make the words dif-

Just detta fenomen – det som är samma och i samma stund skiljer sig – är en av det här arbetets viktiga knutpunkter. Det är en definierande aspekt av den tidigare nämnda ordvitsen, och också av översättandet. För där skapas också samma som något helt och hållet annat. Har jag läst en specifik bok på svenska, som först skrevs på ryska, så har jag läst ”boken”. Boken – alla dess översättningar – omtalas som och ”är” samma bok. Det är en avgörande funktion hos den litterära översättningen. Men böckerna är naturligtvis i samma stund fundamentalt olika. Ett ord på ett språk kommer inte att vara desamma på ett annat språk. Ljudet när det uttalas är ett annat, vilket för med sig andra semantiska närheter och associationer. Grammatik, referenspunkter, hela språkvärldar skiljer sig. Att översätta är på så sätt ett litterärt skrivande där översättaren kommer att leta efter överensstämmelse och att vara trogen författarens originaltext, men i samma stund arbeta tillsammans med de ofrånkomliga skillnaderna och skriva fram ett helt nytt litterärt verk. Mitt översättande skrivande mellan engelska och svenska, vilket inte svarar mot någon annan författares verk, präglas alltså inte heller av något behov att göra en tidigare text rättvisa. Det finns inget ”original”, utan texterna blir till i ett tvåspråkigt översättande och ordvitsande pågående. Ordvitsar kan tyckas svåröversättbara, eller kanske till och med oöversättbara. Men i ett kapitel vars titel lyder just ”Puns: The Untranslatable” i boken *The Subversive Scribe* skriver översättaren Suzanne Jill Levine att ordvitsen har en tendens att spontant hoppa fram, i synnerhet mellan språk.³⁰ Hon skriver vidare: ”Translation intends fidelity but perpetrates infidelity. And yet, as with puns, where the accent falls on a rediscovered familiarity between two distant terms, so does good translation seek out, stress the common but hidden bonds that may exist between two languages, two cultures, two poems, two puns.”³¹

³⁰ Suzanne Jill Levine, *The Subversive Scribe: Translating Latin American Fiction*, Champaign: Dalkey Archive Press, 2009, s. 13.

ferent, but also not so. Each version of the “same” text is both new and not new.

This phenomenon—that which is same and at the same time different—is one of the important junctures of this work. It is a defining aspect of the aforementioned pun, and also of translation. In translation, one creates not similarity but, rather, a sameness to something entirely different. If I have read a specific book in Swedish, one that was first written in Russian, I have read “the book.” The book—all its translations—is referred to as, and “is” the same book. It is a crucial function of literary translation. But, of course, at the same time the books are fundamentally different. A word in one language will not be the same in another language. The sound when it is pronounced is another, which brings with it other semantic proximities and associations. Grammar, reference points, entire language-worlds differ. So, translating is a form of literary writing where the translator will seek correspondence and faithfulness to the source text, but at the same time will work together with the inevitable differences and will write a whole new literary work. My translational writing between English and Swedish—which does not answer to a source text of any other author—is not characterized by any requirement to do an earlier text justice. There is no “original,” rather, the texts are created in an ongoing bilingual translational punning. Puns may seem difficult, or perhaps even impossible, to translate. But, in a chapter with the fitting title, “Puns: The Untranslatable” in the book *The Subversive Scribe*, the translator Suzanne Jill Levine writes that the pun has a tendency to spontaneously leap out, especially between languages.³⁰ She writes, “Translation intends fidelity but perpetrates infidelity. And yet, as with puns, where the accent falls on a rediscovered familiarity between two distant terms, so does good trans-

³⁰ Suzanne Jill Levine, *The Subversive Scribe: Translating Latin American Fiction*, Champaign: Dalkey Archive Press, 2009, p. 13.

I mitt översättande skrivande arbetar jag med att uppmärksamma och skriva vidare på dessa ofta endast till hälften gömda kopplingar, affiniteter och samstämmigheter. Det handlar om att lyssna till skillnader, likheter och hastigt uppdykande ordvitsar över de redan darrande språkgränserna. Och att skriva vidare utifrån det hörda. Det översättande skrivandet i det här arbetet handlar just om att uppmärksamma och arbeta i relation till spänningarna som uppstår i det som är samma men som inte är samma. Att jobba inuti förnimmelsen av den skevande dubbleringen och i relation till hur varje liten skillnad, varje detalj (för att återvända till Barad) skapar andra skillnader.³² Detta pendlande skrivande mellan språk är ett generativt arbete, som gör att varje översättande skapar behov av vidare översättande. Texten tar inte slut.

Återigen, det här rör sig om att stämma in i, att agera mot och med språkliga-materiella processer. Att med-skriva. Detta handlar i sin tur inte om att undvika ansvar. Tvärtom handlar det om att försöka uppmärksamma materialen och språken, att vara noggrann vad gäller det egna agerandet och vad det gör i relation till olika former av språkliga materialiseringar och sammanhang. Att vara uppmärksam på upprepningarna och deras ofrånkomliga skillnader.

Jag inledde den här kapitel delen med att peka mot Barad, för att hon med sådan tydlighet skriver fram hur performativitet, materia och text hänger ihop. Men om textualitet och materialitet har jag kanske först och främst lärt mig i och genom en skrivande praktik och att läsa Howe. Till exempel är boken *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives* en version av en föreläsning helt tillägnad att läsa arkivens textuella materialiteter.³³ Här rör sig

³¹ Ibid, s. 14.

³² Barad, *Meeting the Universe Halfway*, s. 92.

³³ Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014.

lation seek out, stress the common but hidden bonds that may exist between two languages, two cultures, two poems, two puns.”³¹ In my translational writing, I pay attention to (and continue writing in relation to) these often only partially-hidden bonds, affinities, and coherences. It is about listening for differences, similarities, and sudden puns across the already trembling language borders. To go on writing from what is heard. The translational writing in this work is precisely about noticing and working in relation to the tensions that arise in that which is same but not same. It entails working inside the notion of the skewed doubling, and in relation to how each difference—each detail (returning to Barad)—creates other differences.³² This oscillation between languages is a generative work, in which every translation creates the need for further translation. The text does not end.

Again, this is about joining in, acting with, and acting against language-material processes. To co-write. This, in turn, is not about avoiding responsibility. On the contrary, it is about trying to pay attention to the materials and languages, to be mindful of the very actions, and what they do in relation to different forms of linguistic materializations and contexts. To pay attention to the repetitions and their inevitable differences.

I started off this chapter by pointing to Barad, as she so clearly describes how performativity, matter, and text are connected. However, it is in and through a writing practice, and through reading Howe, that I first and foremost have learned about textuality and materiality. The book *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, for example, is a version of a lecture entirely dedicated to reading the archive’s textual materialities.³³ Here,

³¹ Ibid, p. 14.

³² Barad, *Meeting the Universe Halfway*, p. 92.

³³ Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014.

Howe i fysiska arkiv, där det förflutna – det som inte kan fångas eller gestaltas – ibland och plötsligt mystiskt tycks materialisera genom arkivens objekt och texter. Hon skriver: "If you are lucky, you may experience a moment *before*."³⁴ Texterna kan inte separeras från sina material. I bitar av anteckningar, i klotter och lump avtecknar sig historiens successivt framväxande konturer.

In research libraries and collections, we may capture the portrait of history in so-called insignificant visual and verbal textualities and textiles. In material details. In twill fabrics, bead-work pieces, pricked patters, four-ringed knots, tiny spangles, sharp-toothed stencil wheels; in quotations, thought-fragments, rhymes, syllables, anagrams, graphemes, endangered phonemes, in soils and cross-outs.³⁵

Att läsa blir att titta, att sträcka sig efter, att påtagligt stå i relation med textens fysiska närvaro. Howe skriver att citat är knutar eller ansamlingar av knutar.³⁶ Att läsa i arkivet är att förhålla sig till ansamlingar av ansamlingar, gulnande blad och kopior av kopior av renskrivningar. Att titta på de gulnande bladen i online-arkiv är att förhålla sig till skärmens materialitet, RGB-färgåtergivningen, komprimeringarna, pixlarna och de plötsliga digitala bortfallen.

På vilka sätt texten är och uppstår tillsammans med vad den består av är avgörande både vad gäller mitt läsande och mitt skrivande. Under det här arbetet har jag läst digitala och tryckta texter, lyssnat på muntliga presentationer live och inläsningar av verk, antecknat i bokmarginaler, block, skrivit i datorns ord- och

³⁴ Ibid, s. 18.

³⁵ Ibid, s. 21.

³⁶ Ibid, s. 31.

Howe moves around in physical archives, wherein the past—which cannot be caught or portrayed—sometimes and suddenly, mysteriously, seems to materialize through objects and texts. She writes, "If you are lucky, you may experience a moment *before*."³⁴ The texts cannot be separated from their material. In small parts of jotted down phrases, in scribbles and scraps, history's gradually emerging outlines are traced.

In research libraries and collections, we may capture the portrait of history in so-called insignificant visual and verbal textualities and textiles. In material details. In twill fabrics, bead-work pieces, pricked patters, four-ringed knots, tiny spangles, sharp-toothed stencil wheels; in quotations, thought-fragments, rhymes, syllables, anagrams, graphemes, endangered phonemes, in soils and cross-outs.³⁵

To read becomes to look at, to reach for, to palpably stand in relation to the physical presence of the text. Howe writes that quotes are knots or accumulations of knots—skeins.³⁶ Reading in the archive means to stand in relation to accumulations of accumulations, yellowing leaves and copies of copies of retypings. To look at the yellowing leaves in the online archive is to stand in relation to the materiality of the screen, the RGB color renderings, pixels, compressions, the digital loss.

The ways in which text both is and arises through what it materially consists of are crucial to my reading and to my writing. During this work I have read digital and printed texts; listened to

³⁴ Ibid, p. 18.

³⁵ Ibid, p. 21.

³⁶ Ibid, p. 31.

webbehandlingsprogram, på ved med kol, blåbär på polyester, lätt trycka upp text på stora plastfilmer et cetera. Materialet har publicerats kontinuerligt online på *The Pages*, framförts live i olika litterära, konstnärliga och akademiska sammanhang, blivit till utställningen *And Again Shifts / Och igen skiften* och har tagit formen av texter och bilder i olika tidskrifter, liksom box-publicationen *Det kommande skallet / The Coming Shall* och den här boken. Dessa akter är vad som utgör det forskande arbetet. Akterna är också kopplade och korskopplade med varandra. De har, på olika sätt, uppstått tillsammans eller lett fram till varandra. Arbetet har präglats av att ta hänsyn till korskopplingarna, relationerna och de skevande iterativa rörelserna, både i läsandet och i skrivandet. Det vill säga: att läsa inuti och uppmärksamma den textuella materialitetens upprepningar och att också skriva som en del av dem.

Jag tänker på det här sättet att arbeta i termer av performance-skrivande.³⁷ Författaren och konstnären Caroline Bergvall, som har undervisat i performance-skrivande, betonar just att denna praktik (eller metod om man så vill) bör inlemma skrivandets olika aspekter av materialitet i det litterära samtalet. Hon skriver:

Performance Writing needs to highlight the many kinds of tensions which arise from the concerted pooling of differing writing practices. And explore the kinds of relationship text-based work

37 Från början refererade termen performance-skrivande (*Performance Writing*) mer specifikt till ett konsttransdisciplinärt program för skrivande vid *Dartington College of Art*, en performancekonstinstitution (1961–2008) i South Devon, England. Caroline Bergvall var ansvarig för programmet mellan 1995 och 2000. J.R. Carpenter, *Writing Coastlines: Locating Narrative Resonance in Transatlantic Communications Networks*, University of the Arts London and Falmouth University, 2015, s. 37.

live oral presentations and recordings of texts being read aloud; made notes in book margins and in notepads; typed in web and word-processing programs; written on wood with coal and on polyester with blueberries; had text printed on large sheets of plastic film, et cetera. The material has been published continuously online at *The Pages*; been performed live in various literary, artistic, and academic contexts; become the exhibition, *And Again Shifts / Och igen skiften*; taken the shape of images and texts in different magazines, in the box-publication *The Coming Shall / Det kommande skallet*, and in this book. These acts are what the research is made out of. They are connected and cross-connected. They have, in different ways, arisen together or led to one another. The work is characterized by paying attention to the connections, the relations, and the skewing iterative motions, with regard to both reading and writing. That is: to be attentive to the repetitions of the textual materiality, and to also write as a part of them.

I think of this way of writing in terms of performance writing.³⁷ The poet and artist Caroline Bergvall, who has taught performance writing, stresses that this practice (or method, if you will) should incorporate writing's various aspects of materiality into the literary discussion. She writes:

Performance Writing needs to highlight the many kinds of tensions which arise from the concerted pooling of differing writing

37 In the beginning the term Performance Writing specifically referred to an art trans-disciplinary program for writing at *Dartington College of Art*, a performance art institution (1961–2008) in South Devon, England. Caroline Bergvall was responsible for the program between 1995 and 2000. J.R. Carpenter, *Writing Coastlines: Locating Narrative Resonance in Transatlantic Communications Networks*, University of the Arts London and Falmouth University, 2015, p. 37.

entertains when developed in conjunction with other media and other discourses.³⁸

Att uppmärksamma på vilka sätt skrivandet står i intim och generativ relation med olika medier, materialiteter och diskurser ser jag som grundläggande när det gäller performance-skrivande.

Termen är inte statisk. Den är snarare i en ständig process av definierande. Detta är också avgörande, menar John Hall, professor i *performance writing* och en av termens grundare. Istället för att leta efter en definition är han intresserad av just ett definierande. Han skriver: "Like 'writing', 'defining' can best be treated as a gerund, catching the present tense of the verb up into a noun, without losing the continuous dynamic of the verb: the process of the act of defining".³⁹ Uttalandet visar på en motvilja gentemot att tvinga en idé om slutgiltighet på något som trotsar desamma, men också på ett allvarligt engagemang vad gäller ord och grammatik. Ord och grammatik agerar (*perform*). Som jag förstår performance-skrivande är detta en viktig del av vad det handlar om: att uppmärksamma vad språk gör och inte gör, när och hur ord och begrepp inte bara skiljer sig från varandra utan skapar skillnader i relation till olika medier, material och diskurser. Hall fortsätter:

It [performance writing] is not and was not a nameable practice or even a fixed set of practices. It was instead from the start intended as a name for a set of dispositions towards textual practice and enquiry,

38 Caroline Bergvall, *WHAT DO WE MEAN BY PERFORMANCE WRITING?*, 1996, <http://www.carolinebergvall.com/content/text/BERGVALL-KEYNOTE.pdf>, s. 3 (Åtkomstdatum 15 april, 2015).

39 John Hall, *On Performance Writing, with pedagogical sketches; Essays on performance writing, poetics and poetry*, vol. 1, Bristol: Shearsman Books, s. 32.

practices. And explore the kinds of relationship text-based work entertains when developed in conjunction with other media and other discourses.³⁸

Paying attention to the ways in which writing is in intimate and generative relation with different media, materialities, and discourses is, in my opinion, essential to performance writing.

The term is not static. It is in a constant process of being defined. This is important, according to John Hall, a professor of performance writing and one of the founders of the term. Instead of looking for a definition, it is precisely the defining he is interested in. He writes, "Like 'writing', 'defining' can best be treated as a gerund, catching the present tense of the verb up into a noun, without losing the continuous dynamic of the verb: the process of the act of defining."³⁹ The statement conveys a reluctance to force an idea of finality onto something that defies the same, but it also shows a serious commitment to words and grammar. Words and grammar act (*perform*). As I understand it, this is an important part of what performance writing is about: being mindful of what languages do and don't do, of when and how words and concepts not only differ from one another, but create differences in relation to various media, materials, and discourses. John Hall continues:

It [performance writing] is not and was not a nameable practice or even a fixed set of practices. It was instead from the start intended as

38 Caroline Bergvall, *WHAT DO WE MEAN BY PERFORMANCE WRITING?*, 1996, <http://www.carolinebergvall.com/content/text/BERGVALL-KEYNOTE.pdf>, p. 3 (Accessed April 15, 2015).

39 John Hall, *On Performance Writing, with pedagogical sketches; Essays on performance writing, poetics and poetry*, vol. 1, Bristol: Shearsman Books, p. 32.

motivated by questions requiring both practical and speculative answers through writing and performance, their various interconnections, and their embeddedness in political economy, technology and practices of everyday life.⁴⁰

Performance-skrivande som metod kommer på så sätt att inbegripa en vaksamhet gentemot på vilka sätt skrivandet inte bara är kopplat till, men del av, politiska processer, teknologi et cetera. Jag tror att Hall uppmärksammar något viktigt här. Termen performance-skrivande rör på sig och praktiken lämpar sig också för att arbeta just med ett språk som (alltid) är i rörelse. När jag i det här arbetet definierar begrepp som *kolonialism*, *performativitet*, *historia* et cetera betyder det alltså inte att dessa slås fast. Definierandet är snarare ett sätt att uppmärksamma just rörelserna och skapa möjligheter att navigera inuti de komplex av historiska och politiska aspekter liksom medier och materialiteter som begreppen inkorporerar.

Konstnären, författaren och forskaren J.R. Carpenter fortsätter definierandet av performance-skrivande i sin doktorsavhandling *Writing Coastlines: Locating Narrative Resonance in Transatlantic Communications Networks*.⁴¹ Carpenter framhåller upprepningen som en viktig del av performance-skrivande. Hon betonar hur att skriva generellt är en iterativ praktik. Allt som oftast blir texter utkast och sedan nya utkast. De kanske refererar till andra texter, översätts eller framförs/publiceras. Hon skriver:

Performance writing identifies iteration as a key method since the repetition of certain processes – making public, for example, or translation etc. – interrogates the process of writing as it is unfol-

⁴⁰ Ibid, s. 45.

⁴¹ Carpenter, *Writing Coastlines*, s. 35

a name for a set of dispositions towards textual practice and enquiry, motivated by questions requiring both practical and speculative answers through writing and performance, their various interconnections, and their embeddedness in political economy, technology and practices of everyday life.⁴⁰

Performance writing as a method will thus include a vigilance as to how the writing is connected to and part of political processes, technologies, et cetera. I believe Hall points to something important here. The term performance writing is in motion, and the practice is also suitable for working precisely with a language that is (always) in motion. In this work, defining concepts such as *colonialism*, *performativity*, and *history* does not mean that they are fixed. Rather, defining is a way to be mindful of their flux and to create conditions needed to navigate within the complex of historical and political aspects, media, and materialities that these concepts incorporate.

The artist, author, and researcher J.R. Carpenter continues the defining of performance writing in her dissertation, *Writing Coastlines: Locating Narrative Resonance in Transatlantic Communications Networks*.⁴¹ Carpenter emphasizes repetition as an important part of performance writing. She underlines that writing in general is an iterative practice. More often than not, texts become drafts and later new drafts, they may refer to other texts, be translated, be performed, or published. She writes:

⁴⁰ Ibid, p. 45.

⁴¹ Carpenter, *Writing Coastlines*, p. 35

ding, invites new ways of reading, and thus engenders new ways of writing. Within this methodology iteration is employed toward an extended notion of compositional process which bears the traces of its own making.⁴²

Och där är den igen, upprepningen, den som kommer igen som något annat och vikten av att uppmärksamma och arbeta i relation till dess rörelser. Mitt performance-skrivande är ett arbete där texter på olika sätt skrivs och skrivs igen. Dessa iterativa textuella materialiseringsprocesser tar formen av anteckningar, utkast, framföranden, digitala webbsidetexter, analoga manuskript, trycksaker et cetera. Som jag skriver i inledningen har också versioner av de flesta kapitel i den här avhandlingen (definitivt delar av dem, ofta vid flera tillfällen) på olika sätt publicerats eller framförts tidigare. Dessa textuella materialiseringar av ”samma” textmaterial skiljer sig åt beroende på kontext och format och kommer att förändras i och med dessa (ofta arbetas texterna dessutom om på olika sätt) vilket också förändrar forskningen i stort. På detta sätt har jag successivt skrivit fram det här arbetet. Genom olika medier och material har jag iterativt ordvitsat och översatt mig fram genom New Englands och Västerbottens hoptrasslade historiska språkskogar.

Performance, performativitet och det performatiska

Det sätt som jag arbetar med ordvitsande, översättande skrivande och performance-skrivande har att göra med hur jag tänker kring

⁴² Ibid, s. 37.

Performance writing identifies iteration as a key method since the repetition of certain processes—making public, for example, or translation etc.—interrogates the process of writing as it is unfolding, invites new ways of reading, and thus engenders new ways of writing. Within this methodology iteration is employed toward an extended notion of compositional process which bears the traces of its own making.⁴²

And there it is again, the repetition—that which comes again as something else—and the importance of working in relation to its movements. My performance writing is a work wherein texts are written and, in different ways, are written again. These iterative textual materialization processes take the form of notes, drafts, performances, digital web pages, analogue manuscripts, printed matter, et cetera. As I write in the introduction, versions of most chapters, or parts of chapters, in this dissertation have been previously published or performed in a variety of ways. These textual materializations of the “same” text material differ and are reworked depending on context and format—this also alters the research as a whole. In this way, I have successively written this work. Through different media and materials, I have iteratively been punning and translating my way through New England’s and Västerbotten’s entangled historical language forests.

Performance, Performativity, and the Performatic

The way I work with punning, translational writing, and performance writing relates to how I think about performative doings.

⁴² Ibid, p. 37.

performativa göranden. Men *performance* är inte samma sak som *performativitet*. Teoretiker som hänvisar till begreppet performativitet är också ofta snabba med att poängtera detta.⁴³ I den korta texten ”The Saying of Doing: Om performativitet” försöker konstvetaren Dorothea von Hantelmann få bukt på vad hon kallar det hårdnackade missförståndet inom bildkonsten, där performativitet har blivit liktydigt med *performance*.⁴⁴ Hon understryker att redan Austin, i sina försök att renodla vissa yttranden som performativa, snabbt märkte att varje uttalande i sig rymmer både betecknande och performativa aspekter. Hantelmann menar att på samma sätt som det är en tautologi att tala om icke-performativa yttranden är det ”meningslöst att tala om performativa konstverk, eftersom det inte finns några icke-performativa konstverk”. Det performativa i konsten är snarare en aspekt eller, med Hantelmanns ord, en realitetsproducerande nivå som återfinns i varje konstverk.⁴⁵

Hon skriver vidare att begreppet *performativitet* inte har någonting att göra med *performancekonst*.⁴⁶ Men då orden performativitet och *performancekonst* båda stammar från engelskans *performance* (vilket Austin också påtalar i *How to Do Things with Words*), är de onekligen besläktade. De är inte samma sak men har med varandra att göra. Dessutom, att *performancekonsten* inte är ”mer performativ” än någon annan praktik, hindrar inte dess utövare från att, allt som oftast, vara exceptionellt investerade i handlingars performativa aspekter. Alltså: vad och hur ett specifikt görande performativt gör.

43 Barad, *Meeting the Universe Halfway*, s. 60.

44 Dorothea von Hantelmann, The Saying of Doing: Om performativitet, översatt av Tommy Andersson, *Weld*, <http://www.weld.se/program/foredrag-och-samtal-med-dorothea-von-hantelmann-8-april-kl-19-00/sv> (Åtkomstdatum 10 maj 2018).

45 Ibid.

46 Ibid.

However, *performance* is not the same as *performativity*. Theorists who refer to the concept of performativity are also often quick to point that out.⁴³ In the short text, “The Saying of Doing: Om performativitet” (The Saying of Doing: On Performativity) the art historian Dorothea Von Hantelmann tries to deal with the persistent misunderstanding in the visual arts, where *performativity* has become indistinguishable from *performance*.⁴⁴ She stresses how even Austin, in his early attempt to establish certain utterances as performative, quickly notices that each statement in itself holds both signifying and performative aspects. According to Hantelmann, in the same way that it is a tautology to speak of non-performative utterances, it is pointless to speak of performative artworks, as there are no non-performative ones. The performative in art is rather an aspect or, in Hantelmann’s words, a reality-producing level that can be found in every work of art.⁴⁵

She further states that the concept of performativity has nothing to do with *performance art*.⁴⁶ But as the words performativity and *performance art* both stem from the English word *performance* (which Austin also mentions in *How to Do Things with Words*), they are undeniably related. They are not the same, but have to do with each other. Furthermore, the notion that *performance art* is not “more performative” than any other practice does not preclude the fact that many of its practitioners are exceptionally invested in the performative aspects of actions. That is: What and how a specific performance performatively does.

43 Barad, *Meeting the Universe Halfway*, p. 60.

44 Dorothea von Hantelmann, The Saying of Doing: Om performativitet, translated by Tommy Andersson, *Weld*, <http://www.weld.se/program/foredrag-och-samtal-med-dorothea-von-hantelmann-8-april-kl-19-00/sv> (Accessed May 10, 2018).

45 Ibid.

46 Ibid.

Att performancekonstnärer och människor som arbetar med scenkonst pratar om sitt arbete i relation till performativitet är således inte ovanligt. Frågan är hur – med vilka ord – konstnären kan adressera de ”performanceaktiga” aspekterna. Vi som utövare är i behov av språk för att tala om performanceverkets specifika tider, rum och kroppar. Det är framförallt viktigt för oss som både bryr oss om performance som fält och att behålla stringensen i begreppet performativitet. Diana Taylor, teoretiker inom fältet *performance studies*, föreslår ett annat begrepp: *performatic*. Hon skriver:

Although it may be too late to reclaim performative for the non-discursive realm of performance, I suggest that we borrow a word from the contemporary Spanish usage of performance – *performatico* or *performatic* in English – to denote the adjectival form of the non-discursive realm of performance. Why is this important? Because it is vital to signal the performatic, digital and visual fields as separate from, though always embroiled with, the discursive one so privileged by Western logocentricism. The fact that we don't have a word to signal that performatic space is a product of that same logocentricism rather than a confirmation that there's no there there.⁴⁷

När Taylor skriver ”there's no there there” blinkar hon till Gertrude Stein. Orden är hämtade från Steins *Everybody's Autobiography*. Mara Lee stannar i sin avhandling också upp vid just denna fras när hon skriver om kött, Stein och Ernest Hemingway:

⁴⁷ Diana Taylor, *The Archive and the Repertoire*, Durham: Duke University press, 2003, s. 6.

As such, it is not uncommon for performance artists and people working in the performing arts to speak about their work in relation to performativity. The question is how—with what word—the artist addresses the “performance-like” aspects. We the practitioners are in need of a language to talk about the specific times, spaces, and bodies of performance. It is especially important for those of us who care about the field of performance as well as about maintaining the rigor of the concept *performativity*. Diana Taylor, a theorist in the field of performance studies, suggests another term: the *performatic*. She writes:

Although it may be too late to reclaim performative for the non-discursive realm of performance, I suggest that we borrow a word from the contemporary Spanish usage of performance—*performatico* or *performatic* in English—to denote the adjectival form of the non-discursive realm of performance. Why is this important? Because it is vital to signal the performatic, digital and visual fields as separate from, though always embroiled with, the discursive one so privileged by Western logocentricism. The fact that we don't have a word to signal that performatic space is a product of that same logocentricism rather than a confirmation that there's no there there.⁴⁷

When Taylor writes “there's no there,” she winks at Gertrude Stein. The words come from Stein's *Everybody's Autobiography*. Mara Lee also turns to this same phrase in her dissertation, when writing about meat, Paris, Stein, and Ernest Hemingway:

⁴⁷ Diana Taylor, *The Archive and the Repertoire*, Durham: Duke University press, 2003, p. 6.

Men vad menade hon
egentligen med orden
there is no there there
poeten vars röst Ernest Hemingway jämförde med ett
stycke kött: ”hon brukade
vråla
av skratt, rakt ut. Hon hade ett skratt som
en biff. Hon älskade biff”⁴⁸

Lee öppnar sedan upp frågan genom att låta den träda in i ett lyriskt resonemang rörande kött, kropp och exil. De tankegångar som texten framför ligger lika mycket i formen och stilen som i innehållet; Lees sätt att formulera och vad formuleringarna rör är intimt sammankopplade och i nära relation till Steins sätt att skriva. Man skulle kunna säga att resonemanget visar en noggrannhet vad gäller sina *performatiska* aspekter. När Taylor kopplar samman Steins ord med performancefältets saknade begrepp blixtrar Lees text till för mitt inre. Men också fler texter. En heterogen feministisk litterär historia av performatisk kritik gentemot patriarkala och logocentriska maktordningar börjar intertextuellt flimra inom mig.⁴⁹ Texten laddas av annan text. Upprepningar upprepas, de förändras och förändrar i samma stund. När Caroline Bergvall ställer sig frågan angående vad performance-skrivande är gör hon det genom att ställa ett antal frågor rörande vad det inte är. Hon kallar det just att ”göra en Gertrude Stein”:

48 Lee, *När andra skriver*, s. 133.

49 Begreppet intertextualitet introducerades av filosofen, psykoanalytikern och feministen Julia Kristeva i boken *Le texte du roman* (1971). Begreppet tillåter att tala om en enskild text i termer av ”ett slags dialog, ett slags polyfoni av olika slags texter, på olika nivåer”.
Ebba Witt-Brattström, Den främmande kvinnan: presentation av Julia Kristeva, *Tidskrift för genusvetenskap*, nr 2–3, 1984, s. 47.

But what did she
really mean
the poet whose voice Ernest Hemingway compared to a piece of
meat, claiming “she used to roar with laughter, out loud. She had a
laugh like a beefsteak. She loved beef,”
by saying “there is no *there* there”?⁴⁸

Lee then, expanding on her question, goes into a lyrical reasoning regarding meat, flesh, and exile. The argument lies as much in the form as in content; her way of reasoning and what it regards are intricately linked, and in close connection to Stein’s writing. One might say that the reasoning pays close attention to its *performatives*. When Diana Taylor connects the words “there’s no there there” to the performance field’s missing concept, Lee’s text flashes up within me, as do other texts. A heterogenic history of feminist literary performative critique of patriarchal and logocentric power structures starts to flicker intertextually within me.⁴⁹ The text at hand is charged with other texts. Repetitions are repeated, at once changing and being changed. When Caroline Bergvall asks herself what performance writing is, she does so by posing a number of questions regarding what it is not; she calls this “doing a Gertrude Stein.”

48 Lee, *När andra skriver*, p. 133. [Translated by Lee, unpublished]

49 The concept of intertextuality was introduced by the philosopher, psychoanalyst and feminist Julia Kristeva in the book *Le texte du roman* (1971). The concept allows for speaking of a single text in terms of “a kind of dialogue, a kind of polyphony of different kinds of texts, at different levels.”
Ebba Witt-Brattström, Den främmande kvinnan: presentation av Julia Kristeva, *Tidskrift för genusvetenskap*, no. 2–3, 1984, p. 47. [My translation]

Is Performance Writing not writing?
Is it writing which performs not writes?
Is it not performance which writes?
But then does writing not perform?
And when does writing not perform? And what kind of not performance are we talking about? Is it not performance to write or is it not writing to not perform?⁵⁰

Bergvall kopplar an till Steins ton och rytm och låter på så sätt texten också performatiskt behandla de frågor hon tar upp. Gertrude Steins skrivande är uttalat inlemmat, det förstärker och lägger sig i resonemanget liksom formen, vilka är oskiljaktiga. I samma stund som det tänkandet sker hakar texten intertextuellt i en hel historia av performatiskt tänkande i text.

Att läsa och skriva Västerbottens och New Englands historier genom Howe, liksom arbetet med och mellan *The Pages*, framförandena och trycksakerna, skapar olika performatiska, liksom olika performativa, aspekter. Det är viktigt, vilket Taylor understryker, att skilja det performatiska och det performativa åt. Men i samma stund är det också viktigt att understryka hur de är intrikat hoptrasslade och därmed också i någon mån oskiljbara.

Jag arbetar utifrån utgångspunkten att ingen text, inget performanceverk, över huvud taget ingen situation är fri från vare sig performatiska eller performativa aspekter. Att hävda kontroll över alla dessa göranden skulle vara förmätet. En poetisk text skapar till exempel inte nödvändigtvis butlerska (subversiva) performativ för att den är lyrisk, på samma sätt som en akademisk text genom sin vetenskaplighet inte tappar sina möjligheter till just detta.

⁵⁰ Bergvall, *WHAT DO WE MEAN BY PERFORMANCE WRITING?*, s. 1.

Is Performance Writing not writing?
Is it writing which performs not writes?
Is it not performance which writes?
But then does writing not perform?
And when does writing not perform? And what kind of not performance are we talking about? Is it not performance to write or is it not writing to not perform?⁵⁰

Bergvall latches on to Stein's tone and rhythm and in this way lets the text performatically deal with the questions addressed. Gertrude Stein's writing style is outspokenly incorporated, reinforcing and meddling both with the reasoning and its form, which again, are inseparable. At the same time, the text inevitably, intertextually, latches on to a long history of performatic writing.

Reading and writing Västerbotten's and New England's histories through Howe, as well as working with and between *The Pages*, performances, and printed matter, creates a variety of performatic, and a variety of performative, aspects. It is important, as Taylor emphasizes, to distinguish the performatic from the performative. But, at the same time it is also important to emphasize how they are intricately entangled and thus also, to some extent, inseparable.

My point of departure is that no text, no performance, in fact no situation at all, is free from either performatic or performative aspects. To claim control over all these doings would be to do so in vain. A poetic text does not necessarily create Butlerian (subversive) performatives simply because it is lyrical, just as an academic text, through its scientificness, does not lose its potential to do exactly that.

⁵⁰ Bergvall, *WHAT DO WE MEAN BY PERFORMANCE WRITING?*, p. 1.

Som det förflutna framförs

Jag landar återigen i språkets agens och dess förmåga att göra, men kanske inte alltid det man tror eller vill. Det är dags att återvända till frågan som ställdes i början av det här kapitlet, den om det förflutna och om, eller snarare hur, det framförs i nuet.

Det förflutna är förbi och borta. På samma sätt är framtiden, människans alla prognoser till trots, inte möjlig att fånga förrän tiden har kommit i kapp den. Och då är den, det säger sig självt, inte framtid längre. Trots dessa obevekligheter återkommer den mystiska förnimmelsen om en profetisk dikt i Glissants skrivande. Den är ett slags poetik "[...] där världen anas utan att förden-skull vara förutbestämd."⁵¹ Det tycks mig att detta handlar just om världens okontrollerbara performativitet och i samma stund om: det förflutnas performance i nuet. Var jag än vänder mig i Glissants *Relationens filosofi* skymtar det förflutna i samtiden som en intensitet, en vibrerande underström. Och i samma stund vibrerar också det som kommer i det som är nu: "Liksom vattenfallen redan skälver inuti källan."⁵² Framtiden är ett alltid kommande skall. Den kan tyckas tyst men den som lyssnar hör själva skallet. Det tjuiter, ylar och skäller alltmedan det fortsätter anlända. Ordet *skall* ligger inte heller långt ifrån *skalv*, vilket även det ljuder. Glissant skriver vidare om skälvingen och skalvet: "*Skälvingens tänkande*, samstämt med denna jords vibrationer och skalv, med det katastrofala i förbindelserna mellan känsligheter och intuitioner, som kanske låter oss förstå det tilltrasslade snarare än att låta det bli ett hinder."⁵³ Vattenfallet skälver redan inuti källan, liksom bergen inför det kommande skalvet. Att förstå det tilltrasslade handlar som

51 Édouard Glissant, *Relationens filosofi: Omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, s. 87.

52 Ibid, s. 38.

53 Ibid, s. 47.

As the Past is Performed

I find myself here again, in the agency of language and its ability to do (even if not always what you think it does, or want it to do). It is time to return to the question asked at the beginning of this chapter, about the past and if—or rather how—it is performed in the present.

The past is over and gone. Likewise, the future is, in spite of humanity's many forecasts, impossible to capture until time has caught up with it. And then, of course, it is not future anymore. Édouard Glissant in *Relationens filosofi* (The Philosophy of Relation) returns time and again to the notion of a *prophetic poem*. Despite time's relentlessness—its ungraspable past and unreachable future—prophesy seems to be a possibility within poetry. According to Glissant, it is a kind of poetry "[...] where the world will be reckoned without being predetermined."⁵¹ It seems to me that it has to do both with the uncontrollable performativity of the world, and the performance of the past in the present. Wherever I turn in Glissant's *Relationens filosofi*, the past looms as an intensity in the present, as a vibrating undercurrent. At the same time, that which is to come also vibrates: "As how the waterfalls are already trembling within the spring."⁵² The future is an ever-coming *shall*. It may seem quiet, but the one who listens will hear its barking. It howls, yells, and barks, as it continues to arrive. The Swedish word *skall* (shall) is in Swedish not far from either the similar sounding *skalv* (quake/tremor) or *skälving* (tremor). Glissant continues to write about quakes and tremors: "*The thinking of the tremor*, attuned to the vibrations and quakes of this earth, to the cataclysm of the relations between sensitivities and

51 Édouard Glissant, *Relationens filosofi: Omfångets poesi*, Göteborg: Glänta, 2011, p. 87.

52 Ibid, p. 38.

jag läser Glissant om att inte rädas de hoptrasslade språken eller platserna. Och inte heller tidernas trassel. Att erfara skillnaderna, det förflutna som är förbi och det kommande som ännu inte har skett, och i samma stund förnimma på vilka sätt de ofrånkomligen alltid redan befinner sig inuti varandra.

När Karen Barad skriver att "[t]he past is never closed, never finished once and for all"⁵⁴ betyder det inte att det förflutna, på samma sätt som historia, skulle kunna upptäckas, skrivas och korrigeras. Det handlar snarare om att det förflutnas spår är aktiva inuti det som sker nu och det som (hela tiden) kommer. Hon skriver: "The trace of all reconfigurings are written into the enfolded materialisations of what was/ is/ to-come."⁵⁵ Det förflutnas spår agerar nu. Detta förflutna kan inte beskrivas eller gestaltas, inte på något sätt fångas i text, bild eller ljud, men kommer ofrånkomligen att ligga inbegripet i texterna, bilderna och ljuden. Det agerar som en del av allt som agerar. Frågan angående hur det förflutna skulle kunna framföras bör snarare ställas: hur skulle det inte kunna framföras? Det går inte att förändra det förflutna. Men det är inte stängt. Det är oundvikligen smärtsamt inbegripet i allt som framförs.

Som jag läser Glissant handlar den profetiska dikten just om lystrandet till det förflutna i relation till det kommande. Den är dedikerad till det specifika och detaljen. Den profetiska dikten avtecknar sig på så sätt i skarp kontrast till idéer om förutseende, helhetsbilder och universalitet. Han skriver: "Dikten fyller dunklet med klarhet, upprepar urtidernas handlingar. Den är (den sjunger) detaljen, och förkunnar även totaliteten. Men det är en skillnadernas totalitet, som aldrig befaller."⁵⁶

54 Karen Barad, *Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/Continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come*, *Derrida Today*, vol. 3, nr 2, 2010, s. 264.

55 Ibid.

56 Glissant, *Relationens filosofi*, s. 69.

intuitions, and which may allow us to understand the entangled, without being hindered by it."⁵³ The waterfall is trembling already in the spring, as is the mountain ahead of the coming quake. To understand the entangled, as I read Glissant, means to not fear the tangles of languages or places. Nor, the tangle of time. It means experiencing the differences—the past which is past, and the coming which has not yet happened—while at the same time perceiving the ways in which they are always already within one another.

When Karen Barad writes, "The past is never closed, never finished once and for all,"⁵⁴ it does not mean that the past could, like history, be discovered, written, and corrected. Rather, it is about how the traces of the past are active within the present and within what is (continuously) coming. She writes, "The trace of all reconfigurings are written into the enfolded materialisations of what was/ is/ to-come."⁵⁵ The traces of the past are active this very moment. The past cannot be described or construed, nor in any way captured in text, image, or sound, but, it will inevitably be part of the texts, the images, and the sounds. It acts as part of everything that acts. Instead of asking if the past could be performed, the question should be: how could it not be? The past cannot be changed, but it is not closed. It is inevitably, painfully present in all that is performed.

I read Glissant's writing on the prophetic poem as a harkening for the past, in relation to the coming, characterized by the specific, the detail. Thus, the prophetic poem is sharply contrasted to ideas of foresight, intact images, and universality. He writes, "The

53 Ibid, p. 47.

54 Karen Barad, *Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/Continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come*, *Derrida Today*, vol. 3, no. 2, 2010, p. 264.

55 Ibid.

Att läsa om den profetiska dikten får mig att tänka på Nils-Aslak Valkeapää. Han skriver: "I thought I would peep / into the future / saw nothing / in my eyes rain / in my mind fog"⁵⁷ Den profetiska dikten handlar inte om att se in i framtiden, snarare tvärtom.⁵⁸ Kanske handlar den just om att förnimma regnet i ögonen och dimman i sinnet. Att ödmjuka sig inför världens och tidens opaciteter och skriva som en del av dem. Som en del av tiden, platsen och deras ofrånkomliga sammanblandningar. Att lyssna till dem och till det förflutnas ständigt växande spår.

Susan Howe skriver att "[t]o reach is to touch".⁵⁹ En skeptiker skulle säga, nej, att sträcka sig efter är att sträcka sig efter och att röra vid är att röra vid. Men när Howe tycks röra vid det förflutna, när det som varit tycks mystiskt materialisera sig, kan dessa två fenomen för ett ögonblick sammanfalla. Hon skriver om det som ett arkivets telepati.⁶⁰ Jag tänker att det har med regnet i ögonen och dimman i sinnet att göra, att ödmjuka sig inför världens performativa oförutsebara skeenden, med förnimmelsen av vattenfallens skälvanande inuti källan, med det förflutnas performance i nuet. Den profetiska dikten är den dikt som sträcker sig efter det förflutnas växande spår och, som jag läser det, hur att sträcka sig efter plötsligt för ett ögonblick kan vara att röra vid. Glissant upprepar det och jag upprepar det: platsen är ofrånkomlig och i samma stund omöjlig att dra konturer runt.⁶¹ "From these blue tundras / I hear the story of life / winds rivers forests / yoik".⁶² Hos Nils-

57 Nils-Aslak Valkeapää, *Trekways of the Wind*, översatt av Ralph Salisbury, Lars Nordström och Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1994. [Ingen sidnumrering]

58 Glissant kopplar snarare att förutse till en kolonial praktik, till föreställningen om världen som rapporterbar och en organisation av denna i förväg och i det okända. Glissant, *Relationens filosofi*, s. 90.

59 Howe, *Spontaneous Particulars*, s. 60.

60 Ibid.

61 Glissant, *Relationens filosofi*, s. 71.

62 Valkeapää, *Trekways of the Wind*.

poem fills the obscurity with clarity, restarting the motions of first times. It is (it sings) the detail, and also proclaims the totality. But it is the totality of differences, which is never imperious."⁵⁶

To read about the prophetic poem makes me think of Nils-Aslak Valkeapää. He writes, "I thought I would peep / into the future / saw nothing / in my eyes rain / in my mind fog."⁵⁷ The prophetic poem is not about looking into the future, rather the opposite.⁵⁸ It might be about precisely this sensation of the rain in the eyes and the fog in the mind. To humble oneself before the opacities of the world and of time, to write as part of time and place and their inevitable mingling. To listen to them and to the ever-growing traces of the past.

Susan Howe writes, "To reach is to touch."⁵⁹ A skeptic would say, no, to reach is to reach and to touch is to touch. But, when Howe appears to be touching the past, when that which was seems to mysteriously materialize, these two gestures for a moment might converge. She refers to it as a telepathy of the archive.⁶⁰ I believe this relates to the rain in the eyes and the fog in the mind, to humbling oneself. It has to do with the world's unforeseeable performative course of events, to the tremors of the waterfall already within the spring, and to the performance of the past in the present. The prophetic poem is the poem that reaches for the ever-growing traces of the past and, as I read it by way of Howe, that reaching—suddenly, for a moment—may become touch. Glissant repeats it, and I repeat it: place is inevitable and at the

56 Glissant, *Relationens filosofi*, p. 69.

57 Nils-Aslak Valkeapää, *Trekways of the Wind*, translated by Ralph Salisbury, Lars Nordström, and Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1994. [No pagination]

58 Glissant rather links foreseeing to a colonial practice, to the notion of the world as possible to report and an organization of the world in advance and in the unknown. Glissant, *Relationens filosofi*, p. 90.

59 Howe, *Spontaneous Particulars*, p. 60.

60 Ibid.

Aslak Valkeapää är dikten bokstavligen de sjungna detaljerna. De är oändliga. Varje gång de uttalas/sjungs kommer de igen – som samma och andra. Igen skiftar och kommer att fortsätta att skifta. De performativa profetiska processerna pågår. Om man tänker sig att det förflutna agerar inuti jojken kanske, när jojken ljuder, tiden innan Norrland blev Norrland agerar inuti nuet, inuti den tid som ständigt kommer. Glissant skriver: ”Ett system kan inte göra oss trygga eller lugna, men vi kan sätta vår tillit till det oanade i de profetior som häver sig ur dessa jordar.”⁶³

Det kommande, själva skallet, kan höras skälva. Om vi lyssnar.

Det förflutna agerar nu, det är obevekligt. Det kommer att agera i allt som kommer. Men om allt jag framför innehåller delar av det förflutna finns också möjligheten att göra något i stunden för att förändra framtiden – att försöka lyssna efter det förflutnas skälvningar, att genom det partikulära oroa det till synes helhetliga och förutsägbara, att vara lyhörd inför samtidens icke-samtidighet, den alltid kommande obestämbarheten.

63 Glissant, *Relationens filosofi*, s. 72.

same time it is impossible to encircle.⁶¹ “From these blue tundras / I hear the story of life / winds rivers forests / yoik.”⁶² In the work of Nils-Aslak Valkeapää, the poem literally is sung details. They are endless. Every time they are uttered/sung, they come again—as same and other. Again shifts and will continue to shift. The performative prophetic processes are at work. If one holds that the past is at work inside the yoik, then maybe, when the yoik is sounding, the time before Norrland became Norrland is at work within the present—within the time which is constantly arriving. Glissant writes: “A system cannot make us safe or reassured, but we can put our trust in the unsuspected within the prophecies that are heaving up from these soils.”⁶³

The coming, the shall itself, can be heard trembling. If we listen.

The past performs now, it is relentless. It will act within all that comes. Yet, if all that I perform contains parts of the past, there is also the opportunity to do something in the moment to change the future—to try to listen to the tremors of the past, to by way of the particular try to unsettle the seemingly universal and foreseeable, to be responsive to the non-contemporaneity of the present, the ever-coming indeterminacy.

61 Glissant, *Relationens filosofi*, p. 71.

62 Valkeapää, *Trekways of the Wind*.

63 Glissant, *Relationens filosofi*, p. 72.

Kronotropen

The Crown Trope

THE COLONIZATION OF THE NORTH – a measure
decreed by the Swedish state, Kronan—The Crown

- To raise and uphold national borders (In that savage north)
- To unite the religion (Protestantism)
- To control the Sámi population (Churches were built, drums
burnt)
- To handle unemployment and collect taxes (Kapital)

Capital

I

a simple figure vertical

I

a black line against the white surface, the expanse—vidden—a
snow-covered clear-cut—ett snötäckt kalhygge

“I”

constantly performs a capitalized being, amongst words

a forgotten trunk (torraka)

dead-

wood burnt black silhouetted against

THE COLONIZATION OF THE NORTH—the page—*this*

I

Always

I

Again

I

That same line

I översätts till svenskans *in*
The Swedish word *i* means *in*

I skogen / In the woods
Jag skogen / I the woods

The English *I* is pronounced AJ
Jag, I uttalat aj, in Swedish this is an expression of pain:
"AJ, det gör ont!"
"I, it hurts!"

but if I-
ce Is
infinite

The Swedish Crown instituted small wooden crofts called *Kronotorp*.

The literary theorist Mikhail Bakhtin established a term called *Chronotope*.

Kronotorpen were set up to ensure labor for the maintenance and harvest of the remote forest areas of the north. In the work *Kronotorpens folk* (The People of the Crown-Crofts) teacher and researcher Bo Malmberg collected and contextualized rare accounts from *kronotorparna* (the crown-crofters). He writes that during the 1880s there was an upsurge for the Swedish private wood industry, foreign capital was lent and forests bought. Previously, the large woodlands of the north had been considered of little value, but now, even the Crown realized their worth.¹ “*Norrland* was a land for the future, a new America.”²

The Chronotope literally translated to “time-space,” is described by Bakhtin as “[...] the intrinsic connectedness of temporal and spatial relationships that are artistically expressed in literature.”³ He writes, “[...] time, as it were, thickens, takes on flesh, becomes artistically visible; likewise, space becomes charged and responsive to the movements of time, plot and history.”⁴

Kronotorpen attracted poor people from all over the country with promises that one day they would be able to buy off their rams-hackle haven.

1 Bo Malmberg, *Kronotorpens Folk: En Dokumentation*, Stockholm: LTs förlag, 1975, p. 16.

2 Ibid. [My translation]

3 Mikhail Bakhtin, *The Dialogic Imagination: Four Essays*, translated by Carl Emerson and Michael Holquist, Austin: University of Texas Press, 1983, p. 84.

4 Ibid.

The Chronotope is invoked by scholars from all over the world when analyzing literary narratives, events, and worlds.

In the essay “Forms of Time and of the Chronotope in the Novel,” Bakhtin methodically goes through some specific larger chronotopes found in novels through history, also describing how they form the basis for the novels’ genres. But these larger chronotopes can in themselves hold an innumerable amount of smaller chronotopes, Bakhtin writes, and they stand in complicated relation to one another. Chronotopes can coexist, change, be entwined, be opposed, et cetera.⁵ Distinguishing between different literary materializations of time-space is a complex matter. The chronotope is further complicated, as Bakhtin states that all artistic-literary images, in fact language itself, is chronotopic.⁶ This would mean that engaging with language, any language, entails engaging with a linguistic making of time-space. Author Kathy Acker writes, “[...] the more I write, the more convinced I am that writing, be it about time, is time. Is change, rhythm. Those movements of time.”⁷ When theoretical physicist Karen Barad writes about the “world’s iterative intra-activity”⁸—our ever on-going performative becoming—language, as it is part of the world, is of course included in that activity. The written is chronotopic, and so is the act of writing. It concerns time-space and unfolds in time-space. It makes sense then, that the event of reading is likewise chronotopic. Bakhtin writes of the difference between “the event that is narrated in the work and the event

5 Michail Bachtin, *Det dialogiska ordet*, translated by Johan Öberg, Gräbo: Anthropos, 1997, p. 160.

6 Ibid, p. 159.

7 Kathy Acker, *Bodies of Work*, London: Serpent’s Tail, 2006, p. 1x.

8 Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*, Durham and London: Duke University Press, 2007, p. 125.

of narration itself.”⁹ He states that it is of utter importance to methodologically keep the different kinds of chronotopes apart, that is, those of the text and its written world, those of the author-creator, and those of the listener or reader.¹⁰ But, he also writes that it is essential to realize that there can be no absolute divide between them, that they are inextricably conjoined.¹¹

I have found that when reading and writing across the intricate chronotopic weaves that comprise history, as well as literary history, any separation between written, writing, and reading chronotopes is highly speculative. That is, it is possible and important to distinguish between them, but the more I read and the more I write, the more contradictory, and at the same time entangled, the relations between these different kinds of textual time-spaces appear. Thus, they must at times be read apart and at times be read together, while all the while knowing that the writer (I), while part of some specific chronotopes, is tremblingly tangential to some other ones.¹² Importantly, this requires also keeping in mind that perspectives are always partial.¹³ The chronotopes of history and literary history touch and they affect the present (the sounds of which ring through the text as it is read or as it is written). The chronotopes of different languages blend and chafe and their relations keep changing. Again: the written text is set but it does

9 Bakhtin, *The Dialogic Imagination*, p 255. I den svenska översättningen lyder detta: ”den händelse som det berättas om i verket och själva berättandets händelse”.

Bakhtin, *Det dialogiska ordet*, p. 162.

10 Ibid, p. 255.

11 Bakhtin, *Det dialogiska ordet*, p. 161.

12 Bakhtin, *The Dialogic Imagination*, s. 256. I den svenska översättningen står det att författaren befinner sig på ”tangentialinjen”. Bakhtin, *Det dialogiska ordet*, p. 163.

13 In chapter five, “As Ice Diffracts”, I go further into how I relate to perspectives and views.

Donna Haraway, “Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective”, p. 582.

not settle. It has a beginning and an end, and at the same time has neither. Historical weaves are constantly constructed through paradox and possibility. Time, or is it literature, seems to all the time gradually thicken.

Kronotorpet är fallfärdigt. Kronotorpet har kollapsat in i en historisk parentes. Kronotorpet is run-down and has fallen into a historical parenthesis. It is bracketed time-space, a ruin written. En skriven ruin. An insignificant (significant) exceptionality, a half-told tale. Considering the *kronotorp*, itself a chronotope, within the brackets of the chronotopic parenthesis, their specificities mesh. Lived experience + physical ink on physical paper + imagined actuality + past performed + historical space (time) collapse into:

The Swedish north as a broken metaphorical America, a land of new dreams and the shattering of those dreams. A shard of Sápmi. En Sápmiskärva. Teeming inherited settler-language describing attempts to cultivate an inhospitable wilderness, waterlogged lands, marsh and mires so deep that without skis in the summer, you would sink down to your chest.¹⁴ The time it takes to sink. The Crown’s past prospects. Kronans svunna framtidshopp som fysisk plats. Settler labor textualities accompanied and cut across by gaps. A sliver of a second. En spjälkad sekund. Some few records of crown-crofter-wives: ”Bitte uppe, sent i säng. Ingens herre allas dräng”.¹⁵ “Early to rise, late to bed. No one’s master, everyone’s plowman.”¹⁶ Again gaps, time-space slivers chafing. Sámi accounts few and taciturn. An unquiet semblance of silence. The fabric of this paper. Detta papper som en gång var denna skog. It once was these woods. Whispers accompany muted Sámi

14 Malmberg, *Kronotorpens folk*, p. 189.

15 Ibid, p. 196.

16 Ibid, p. 196. [My translation]

place names, Liksjoe and Likssjuo as haunting shadow text to Lycksele. Closing bracket. Slutparentes.

The Crown Trope
is crowned by

The Crown of Creation

Kronotropen
kröns av
Skapelsens Krona

“Human [authoritative] human!”¹⁷

and
Chronos as personified
Time, holding a scythe

och

Kronos som personifierad
Tid, håller en lie

The Tope is place (inevitable) The Trope is:

Crown as in the Coin
Crown as in the State
Crown as in the Top of a Tree
Cut

Krona som i Myntet
Krona som i Staten
Krona som i Toppen av ett Träd
Kapat

The tree trunks felled
become the logs / De fällda trädstammarna blir
det timmer som flottas och bygger / that build a kingdom / ett
rike
unified (conflicted)
Trembling leaf, northern land, organized resource

¹⁷ Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, p. 70.

Omvändelsens

Chronotope

kronotop

of Conversion

En naken björk bland granar

någon asp björken huvudet lutat bakåt

ögonen på kronan skogen

är vid men tät

På sidan finns bara ordet

omvändelse horisontella blå linjer, mojnade

en röd vertikal

markerar marginalens början (slut) Sverige

en avlång fläck

A bare birch amongst fir the odd

aspen the birch head tilted back

eyes on the crown the forest

is wide but dense

There is only the word

conversion horizontal blue lines, abated

a red vertical marks

the beginning (end) of the margin Sweden

a tall stain

Allt det här kommer att ta slut men inte det
som evigheten genomtränger köldskadade fingrar
stavar intill skidorna

All this will end but not that
which eternity penetrates frozen fingers
spell ski sticks next to skis

Inuti kronotropen

det svarta grenverket avtecknar sig eller tecknar

kolonial gammal nybyggarhimmel

också detta träd skall falla

om det dånar eller inte – men sidorna, platsen är samfälld

omvändelsens flera aspekter

Uppslagets andra sida, i

den övre marginalen

”Turned back from turning back

as if a loved country

faced away from the traveler

No pledged premeditated daughter

no cold cold sorrow no barrier”

Inside the crown trope

black branches silhouette or trace

old colonial settler sky

this tree too shall fall

if it duns or doesn't—but pages, the place is concerted

conversion, its many aspects

The opened notebook's mirroring page, in the

top margin it says

“Turned back from turning back

as if a loved country

faced away from the traveler

No pledged premeditated daughter

no cold cold sorrow no barrier”

Plötslig övertygelse

som om den alltid varit gran sprakar

som om den inte vore till för att

tall björk (den här elden skulle)

sidorna skidorna

Motstånds-

ljud platsen och tiden

i skogen, på havet (allt har lett fram till)

Sudden conviction

as if it had always been fir crackles

as if it wasn't made for

pine birch (this fire would)

the pages the skis

Resistance-

sound place and time

in the forest, at sea (all has led to)

Fortfarande på knä

i bön snön

är allt vi har

så vänd

Still on your knees

in prayer snow

is all there is

so turn

Inte som en stillbild nej

en i tid utsträckt

blixt ord för levtt ord

om den gamla världen är att göra är den nya

att ge upp

Läs för att låta dig vändas

det här är inte magi det är (o-väder)

sunt förnuft

åska eller vilken högljudd snö

Not as a still no

stretched in time a

lightning word for lived word

if the old world is doing the new

is giving in

Read to let yourself be turned

this is not magic it is (un-weather)

common sense

thunder or what loud snow

Platsen är inte ovidkommande men

samma allt är skapat så allt är

skapelsen specifika vågor slår mot detaljer

det rör sig endast om vändningen

The place isn't irrelevant just

same all is created so all is

creation specific waves crash into details

it is only about the turn

Avtalet sluts i affekt
ett skarpt blad skär
in i framtida sluttid det här
är ögonblicket vänd
tillbaka till den här punkten och
berätta sen återberätta det hände
i mitten av en storm i ögat av eller
omgiven av det hände
en gång så många säg

Covenant sealed in affect
a sharp blade cuts
into future end time this
is the moment turn
back to this point and
tell then retell it happened
in the middle of a storm in the eye of or
surrounded by it happened
once so many say

Att sluta helt enkelt ge upp att aktivt upphöra
inte för att sen vända sig om utan för att
låta sig vändas

To stop to simply give in to actively cease
not to then turn around but to
let yourself be turned

Bli eld akta dig för alltför

om vi inte kan organisera det förflutna

måste vi vända oss till handlingarna

sorgliga passager nyckelord havet sötman

besegrade tvivel orden

är inte nya

Katekes skärskåda rättesnöre

du kommer att få betala för ivrigt läsande

generationer på generationer av vändningar

gör riktningarna svåra att uttyda det här

händer nu nej och igen

det händer verkligen

Be fire beware of far too

if we cannot organize the past

we must turn to acts

sad passages key words at sea sweetness

doubts overcome the words

aren't new

Catechism scrutinize precept

you will pay for eager reading

generations upon generations of turnings

make directions blur this

happens now no and again

it is really happening

Åter, vändandet nota bene

inte ånyo men på riktigt nytt

igen det här är

mitt i skogen

Once more, the turn nota bene

not anew but new proper

again this is

in the middle of the forest

Fall på knä släng
fiolen dess lättsinniga ljud
om jag tror frågan
är fel

Vi är inte vi vi är
delade delar in-
dividuell relationers ägande
(skepp) fluktuerar
vilket är förfarandet

Fall to your knees throw away
the violin its frivolous sound
do I believe the question
is wrong

We are not we we are
divisions divided owner-
ship over in-
dividual relations fluctuate
as is procedure

Våta eller vita monokromer

ett (flera) landskap utan slut pågående

d.v.s. inte gränsland

inte än, rörande begreppet

områdesöversikt – om fälten rör

snödimma svallvåg slyskog

Som salt ja ljus lysa upp

i otydligheterna väcka de som sover

inte skrytsamt det är

som att snön inte är där

Wet or white monochromes

one (many) landscapes endless non stop

i.e. not borderlands

not yet, regarding the concept

field survey—if areas touch

snow mist surge thicket

As salt yes light light up

the dim wake the sleeping

not boastingly it is

as if the snow isn't there

Det finns bara specifika röster ingen är fastställd

den väldiga öppningen hotar

”vår” sköra enhet

Allt stelare/fastare blicken fartyget allt

råare det egna i det delade

tvärtom det har börjat

falla igen ett större

sammanhang kroppens position

There are only specific voices none is settled

the vast opening threatens

“our” fragile unity

Ever stiffer/firmer the gaze the ship ever

rougher the own within the shared the other

way around it has begun

to fall again a wider

context position of the body

Snön är ännu lyssna

vinterns icke-

ljud själva här av-

sikten domningen som vittne

om det bortom

Kronans kortvarighet

The snow is still listen

winter's un-

sound here itself in-

tention numbness as witness

of that beyond

the Crown's brevity

Hegemoniskt

Hegemonic

lyssnande

Listening

och det otysta

and the Unquiet

Ett litet hörselphenomen; som när en kniv vässas mot en slipsten långt borta.

Sara Lidman, transkriberad av Annelie Bränström-Öhman

Inledande om det ljudande

Oljud och tystnad är två vanligt förekommande metaforer, speciellt när man har att göra med historiska texter och texter rörande historieskrivning. *Tystnad* tenderar att beskriva hur de marginaliserade och förtryckta genom historien har osynliggjorts av historiska hegemoniska narrativ. *Oljud*, å andra sidan, beskriver det med potential att utmana denna hegemoni, detta förtryck – att bryta tystnaden. Oljud figurerar som något vilket kan störa majoritetsnarrativ och får ofta stå för disharmoni och annanhet. Jag har uppmärksammat att sonora fenomen i regel sällan tas upp i akademiska och konstnärliga sammanhang, undantaget just tystnad och oljud.¹ I språk som rör det litterära och det visuella finner man uttryck som ”visuellt oljud” och ”sidans tystnad”. Dessa visuella och litterära uttryck har både politiska och sonora konnotationer. Under det att jag har skrivit har jag försökt bestämma mig för om det verkligen är nödvändigt att definiera *tystnad* och *oljud* och hur dessa relaterar till Västerbottens och New Englands historier. Jag har frågat mig huruvida de starka känslor och förväntningar – de hopp, rädslor och ilskor – de så ofta ger upphov till, kanske skulle komma att skymma mer tvetydiga, subtila och specifika ljud och ljudanden. Allt eftersom arbetet har fortskridit har det blivit tydligt att det inte bara är viktigt att definiera dessa ord, utan rentav

1 Om sonora metaforer är ovanliga, är visuella å andra sidan desto vanligare. Jag skriver mer om detta i kapitel fem, ”Som is bryter / As Ice Diffracts”.

A small hearing phenomenon; like when a knife is sharpened against a grindstone far away.

Sara Lidman, transcribed by Annelie Bränström-Öhman, translated by Imri Sandström

Setting the Sonic Scene

When tending to historical texts and texts about the writing of history, silence and noise are recurring metaphors. *Silence* tends to describe the ways in which the oppressed and marginalized throughout history have been, in different ways, rendered invisible by hegemonic historical narratives. *Noise*, on the other hand, tends to describe that which has the potential to challenge that hegemony, that oppression—to break the silence. Noise figures as that which can disturb majority narratives, and oftentimes serves as a metaphor for disharmony and otherness. I have found sonic phenomena in general to be rarely noted in academic and artistic discourse, with silence and noise being the exceptions.¹ In language regarding the visual and the literary, one comes across expressions like “visual noise” or “the silence of the page.” These visual and literary notions carry both political and sonic connotations. During the course of this writing, I have struggled to decide whether it is in fact important to define *noise* and *silence* and how these notions relate to the histories of Västerbotten and New England. I have wondered whether the strong feelings and expectations—the hopes, fears, and angers—that they so often give rise to might overshadow more ambiguous, subtle, and specific sounds and soundings. As

1 While sonic metaphors might be rare, visual metaphors are, on the other hand, ubiquitous. I expand on this matter in chapter five, “Som is bryter / As Ice Diffracts.”

omöjligt att undvika. När jag nu skriver inledande om det ljudande blir det relevant att nämna detta motstånd jag känt eftersom det inte bara följt skrivandet av den här texten, utan hela arbetet. När jag har stött på ”oljud” och ”tystnader” har jag fokuserat på vad det är med dessa metaforer som gör dem så allestädes närvarande, liksom på vad som kan gömma sig i deras skuggor. Jag har försökt lyssna till den uppsjö av andra ljudanden som vibrerar underifrån, eller inom, metaforiska liksom icke-metaforiska tystnader och oljud. Metaforerna kan inte separeras från de fysiska fenomen de refererar till, de darrar tillsammans.

Det hela handlar till slut om lyssnandet. Det vill säga att jag har funnit att den riktiga frågan på en generell nivå rör hur ljud lyssnas till, värderas och definieras. Och specifikt hur vissa historiska ljudande fenomen uppfattas: mumlanden, ringanden, väsandnen, liksom de skiftande perceptioner av både oljud och den kakofoniska tystlåtenhet som brukar refereras till som tystnad.

Oljud och hegemoniskt lyssnande

I essän ”Disquiet” skriver poeten Lisa Robertson om oljud som ”the unwilling surplus produced by the temporal indetermination of conditions and practices in co-movement.”² Det är med andra ord mycket, det överskrider *mycket*, det är pågående och ofrånkomligt. Hon fortsätter:

Noise has an inchoate shape as weather does – we may measure it, but its movements extend beyond any identifiable cause. Noise

² Lisa Robertson, *Nilling*, Toronto: BookThug, 2012, s. 57.

³ Ibid.

the work has unfolded it has become clear that it isn't just important to define these words, but impossible to avoid. Setting the scene, however, it seems relevant to mention this resistance that I had felt, as it has followed not just the writing of this text, but the entire work. As I have come across “noises” and “silences” I have focused on what it is about these metaphors that make them so ubiquitous, and also, on what might lurk in their shadows. I have tried to acknowledge the plethora of other soundings that vibrates from beneath, or from those linked metaphorical and non-metaphorical silences and noises. The metaphor is entangled with the physical phenomena it draws on, they co-tremble.

It all comes down to listening. That is, I have found that the real issue here is—on the general level—how sounds are listened to, valued, and defined. And more specifically, how certain historical sonic phenomena are perceived: hums, rings and hisses and the differing perceptions of both noise and that cacophonous taciturnity which is commonly referred to as silence.

Noise and Hegemonic Listening

In her essay “Disquiet,” the poet Lisa Robertson writes that noise is “the unwilling surplus produced by the temporal indetermination of conditions and practices in co-movement.”² In other words, it is a lot, it exceeds *a lot*, it is ongoing and inevitable. She continues:

Noise has an inchoate shape as weather does – we may measure it, but its movements extend beyond any identifiable cause. Noise

² Lisa Robertson, *Nilling*, Toronto: BookThug, 2012, p. 57.

³ Ibid.

exceeds its own identity. It is the extreme of difference. Noise is the non-knowledge of meaning, the by-product of economies.³

Texten kretsar kring en promenad i en stad och utgörs till stora delar av definitioner av oljud. Essän är en studie i oljud som skapar en komplicerad multiplicitet av textuella specificiteter, vilka rör sig tillsammans. På så sätt verkar det som att texten vill generera ett överskott av mening, vilket skulle kunna skapa den typ av icke-mening som, enligt Robertson, är oljud. Jag kan inte låta bli att återvända till Webster och hans definitioner, deras väsende; *the hiss of history*. Robertsons text stämmer upp i detta historiskt väsende definierande, detta pågående görande. I sin ordbok från 1828 definierar Webster *noise* så här:

1. Sound of any kind, or proceeding from any cause, as the sound made by the organs of speech, by the wings of an insect, the rushing of the wind, or the roaring of the sea, of cannon or thunder, a low sound, a high sound, etc.; a word of general signification.
2. Outcry; clamor; loud, importunate or continued talk expressive of boasting, complaint or quarreling. In quarreling, it expresses less than uproar.
What noise have we about transplantation of diseases and transfusion of blood?
3. Frequent talk; much public conversation.⁴

Där väsendet av Webster definieras som ett specifikt ljud – dess resonanser bär särskilda kvalitéer, som när en människa utandas

⁴ Noise, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/noise> (Åtkomstdatum 8 september, 2017).

exceeds its own identity. It is the extreme of difference. Noise is the non-knowledge of meaning, the by-product of economies.³

The text has at its core a walk in a city. To a large part it consists of definitions of noise. The essay is a study of noise producing an intricate multiplicity of textual specificities in co-movement. In this way, the text itself seems to want to generate the very surplus of meaning that creates the kind of non-meaning that, according to Robertson, characterizes noise. I cannot help but to return to Noah Webster and to the hiss of his definitions, *the hiss of history*. Robertson's text joins in with this historical hiss of defining, this ongoing doing. Webster, in his 1828 dictionary, defines *noise* as:

1. Sound of any kind, or proceeding from any cause, as the sound made by the organs of speech, by the wings of an insect, the rushing of the wind, or the roaring of the sea, of cannon or thunder, a low sound, a high sound, etc.; a word of general signification.
2. Outcry; clamor; loud, importunate or continued talk expressive of boasting, complaint or quarreling. In quarreling, it expresses less than uproar.
What noise have we about transplantation of diseases and transfusion of blood?
3. Frequent talk; much public conversation.⁴

Where a hiss by Webster is defined as a specific sound—it carries certain resonant qualities, like when the human drives breath

⁴ Noise, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/noise> (Accessed September 8, 2017).

luft mellan tungan och de övre tänderna, ljudet av en arg sint orm eller gås, eller vatten på hett järn⁵ – kan ljud vara vilken typ av ljud som helst, med vilken typ av orsak som helst. Ordet *oljud* har en *generell innebörd*. Ljudet är inte nödvändigtvis starkt eller svagt. Det kan vara fladdret av en insekts vingar, eller en kanons dundrande. I enlighet med Webster är ett väsende ett ljud, men ett ljud är inte nödvändigtvis ett väsende. Ordet *oljud* är generellt, men det betyder inte att ljudupplevelsen är det. Eller snarare, den är inte det. Den kan inte vara det. Precis som varje tystnad är specifik, är också varje ljud det.

Kompositören och läraren Michel Chion definierar i boken *Audio Vision* tre sätt att lyssna. Han kallar det första *kausalt lyssnande*. Det kausala lyssnandet letar efter ett ljuds orsak, eller källa. Till exempel är att knacka på en container för att se om den är full eller tom att engagera sig i denna typ av lyssnande.⁶ Chion skriver att ett ljud vanligtvis har flera källor. Han exemplifierar detta med ljudet av sin tuschpenna när han skriver; där finns ljudet av pennan, men också ljudet av papperet, handens rörelse och så vidare. På samma sätt har containerns ljud flera källor: knogarna, containern själv, dess innehåll, et cetera. Det andra sättet att lyssna på kallar han *semantiskt lyssnande*. Det betecknar avläsandet av ett meddelande ur en kod eller ett språk. Att lyssna till (att dechifrera) talat språk, men också morsekod till exempel, är ett semantiskt sätt att lyssna. Det tredje och sista lyssningssättet beskrivs med hjälp av en term som Chion hämtar från kompositören Pierre Schaeffer: *reducerat lyssnande*. Det här sättet att lyssna på definieras av ett fokus på ljudet självt, oberoende av dess orsak eller semantiska betydelse. Det kan vara lockande att kategorisera reducerat lyssnande

5 Noise, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/noise> (Åtkomstdatum 8 september, 2017).

6 Michel Chion, *Audio-Vision: Sound on Screen*, översatt av Claudia Gorbman, New York: Columbia University Press, 1994, s. 27–28.

between the tongue and the upper teeth, the sound an angered snake or a goose makes, or water on hot iron⁵—noise is a sound of any kind and can have any cause. *Noise* is a word of *general signification*. The sound isn't necessarily loud or low. It could be the flutter of the wings of an insect, or the blow of a cannon. Following Webster, a hiss would be a noise, but a noise wouldn't necessarily be a hiss. The word *noise* is general, but that does not mean that the sound experience is. Or rather, it isn't. It cannot be. As every silence is specific, so is every noise.

Composer and educator Michel Chion, in his book *Audio Vision*, defines three modes of listening. He calls the first *causal listening*. It is the kind of listening that searches for a source, or a cause, of a sound. For example, the listener engages in this when they knock on a container to see if it is full or empty. Commonly, Chion writes, a sound has more than one cause. He exemplifies this with the sound of his felt-tip pen as he writes that very manuscript; there is the sound of the pen, but also the sound of the paper, the movement of the hand, and so on.⁶ In the same way, the sound of the knock on the container has multiple sources; the knuckles, the container itself, its contents, et cetera. The second mode of listening he calls *semantic listening*. It refers to the reading of a message out of a code or a language. Listening to (deciphering) spoken language, but also morse code, for example, are both types of semantic listening. The third and last mode of listening is described by a term Chion acquires from composer Pierre Schaeffer: *reduced listening*. This mode of listening is defined by a focus on the sound itself, independent of its cause or meaning. It might be tempting to categorize reduced listening as something close to

5 Noise, *Webster's Dictionary 1828*, <http://webstersdictionary1828.com/Dictionary/noise> (Accessed September 8, 2017).

6 Michel Chion, *Audio-Vision: Sound on Screen*, translated by Claudia Gorbman, New York: Columbia University Press, 1994, p. 27–28.

som något liknande att höra. Men det är inte korrekt. När vi hör kan alla tre sätten att lyssna på aktiveras (och troligtvis gör de det) i tandem, eller i lager. Chion beskriver reducerat lyssnande som något ganska komplext. Fastän det kan hända oförhoppandes, när man uppfattar ett ljuds ton eller klangfärg (egenskaper inneboende i själva ljudet, inte dess orsak eller betydelse – i den mån dessa kan särskiljas) uppmuntras reducerat lyssnande sällan och är ett förhållandevis ovanligt lyssningssätt. Enligt Chion är det något vi bör öva på, han skriver att det har ”the enormous advantage of opening up our ears and sharpening our power of listening”.⁷

Alla tre sätt att lyssna på kan aktiveras i relation till ljud. En lyssnare som uppfattar ett ljud kan – med framgång eller utan – engagera sig i ett kausalt lyssnande för att förstå vart ljudet kommer ifrån och vad som orsakat det. Om ljudet innehåller semantiska element, eller någon annan typ av kod (ett exempel kan vara det bullrande ljudet av ett torgmöte eller en demonstration), kanske lyssnaren också försöker dechiffrera det och engagerar sig i ett semantiskt lyssnande. Eller kanske glider lyssnaren in och ut ur ett reducerat lyssnande och lämnar allt sökande efter orsak, meddelande eller mening därhän. Det finns naturligtvis också en möjlighet att den som lyssnar försöker sluta lyssna; den kanske håller för öronen, går därifrån eller helt enkelt anstränger sig för att tänka bort ljudet.

Innan (eller möjligtvis samtidigt som) allt detta händer sker klassificeringsakten, själva den lyssningsprocedur genom vilken ljudet kommer att betraktas som ljud. I denna bedöms ljudet och tillskrivs ett värde. Det är ett sätt att lyssna på som handlar om att bedöma, som utvärderar grader av relevans och hot. Jag har kommit att tänka på och referera till detta lyssnande i termer av *hegemoniskt lyssnande*. Det har tyckts mig att det saknas ett begrepp som förenklar att prata om ljud och lyssnande i relation till makt – både vad gäller ljud som metaforer och som fysiska fenomen.

⁷ Ibid, s. 31.

hearing. This is not correct though. As we hear, all three modes of listening might be (and probably are) activated in tandem, or layered. Chion describes reduced listening as something rather complex. Though it might happen haphazardly when noticing a sound’s pitch or timbre (traits inherent to the sound itself, not its cause or meaning—to the extent these can be separated), reduced listening is a rarely encouraged and not very common mode of listening. According to Chion, it is something we should practice though, since it “has the enormous advantage of opening up our ears and sharpening our power of listening.”⁷

Coming back to the subject of noise, it becomes apparent that all three modes might be engaged when encountering it. As a listener perceives a noise, they might—successfully or otherwise—engage in causal listening to work out what could be the cause of the event. The listener might also try to decipher it if, that is, the noise carries any semantics or other elements of code (one example might be the noise made in a rally or a demonstration), then engaging in a semantic listening. Thirdly, the listener might drift in and out of reduced listening, leaving aside any search for a cause, message, or meaning. There is, of course, also the possibility that the listener tries to altogether stop listening, they might cover their ears, leave the place, or simply try to block it out of their mind.

Before (or perhaps during) all of this though, there is the act of classification, the very listening procedure by which the sound becomes regarded as noise. This is where the sound is assessed, and a value is set to it. It is a mode of listening that has at its core the act of judgement, wherein levels of relevance or threat are assessed. I have come to think of and refer to it as *hegemonic listening*. It has seemed to me that there is a term missing, a term to facilitate speaking about sound and listening in relation to power—both when it comes to sound as metaphor, and as physical phenomena.

⁷ Ibid, p. 31.

När jag har letat efter texter som rör detta område har jag funnit att begreppet används av den postkoloniala teoretikern Nikita Dhawan i essän "Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-political Imperatives".⁸ Fastän Dhawan varken definierar begreppet *hegemoniskt lyssnande* eller på andra sätt utarbetar det i essän blir det tydligt att hennes sätt att arbeta med begreppet helt och hållet står i relation till subalternitet och majoritetsdiskurser. Det jag här försöker formulera är ett begrepp som rör lyssnande – *ett sätt att lyssna* – som har sin grund i fysiska fenomen men som också sträcker sig in i det metaforiska (då dessa områden ändå alltid redan är hoptrasslade). Vidare vill jag föra fram hegemoniskt lyssnande som ett tillägg till Chions lista över sätt att lyssna på.

Hegemoniskt lyssnande kan vara snabbt övergående och sker ofta utan att ens märkas. Om ljudet av ett kylskåp bryter in mitt i en viktig konversation, är det genom ett ögonblickligt hegemoniskt lyssnande som ljudet bedöms som irriterande eller irrelevant. Ljudet är högt nog att höras, men tillåts gradvis försvinna medan samtalet fortsätter. I ett skrivande som rör ljud och lyssnande i relation till historia, i synnerhet kolonial historia, vibrerar sidorna av exempel på hegemoniskt lyssnande. Det handlar om vilka ljud som anses vara oljud, vilka som anses obetydliga, eller avlägsna, perifera, barbariska, avvikande, degenererade et cetera. Och det handlar om vilka ljud som anses vara helt och hållet tysta.

Enligt den vanligaste samtida definitionen är oljud det som stör en signal. Den franske akademikern och ekonomen Jacques Attali konstaterar i *Noise: The Political Economy of Music* att "[a] noise is a resonance that interferes with the audition of a message in the process of emission. [...] Noise, then, does not exist in itself, only in relation to the system within which it is inscribed: emitter, trans-

8 Nikita Dhawan, Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-Political Imperatives, i *Destruction in the Performative*, Alice Lagaay och Michael Lorber (red.), Amsterdam: Rodopi, 2012.

Looking for previous writing on these issues, I have found the term used by postcolonial theorist Nikita Dhawan in the essay, "Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-political Imperatives."⁸ Though the term hegemonic listening itself is not defined or specifically expanded upon, it becomes clear that Dhawan's way of engaging with the term exclusively is with regard to human subalternity and majority discourse. What I am trying to formulate is a concept of listening—a *mode of listening*—that is grounded in physical phenomena while also stretching into the metaphorical (since these are anyway already entangled). Further, I want to put forward hegemonic listening as an addition to Chion's list of modes of listening.

Hegemonic listening is a listening that may be quick and often happens without even being noticed. When, in the midst of an important conversation, the sound of a refrigerator breaks into the soundscape, it is the instant judgment of the sound as irritating, or irrelevant. The sound is loud enough to hear, but is allowed to gradually slip away as the conversation continues. Writing about sounds and listening in relation to history, certainly colonial history, the pages vibrate with examples of hegemonic listening. It has to do with which sounds are considered to be noise, or which are considered faint, or distant, peripheral, savage, deviant, degenerate, et cetera. And it has to do with which sounds are considered to be altogether silent.

The most common contemporary definition of noise is as something that disturbs a signal. French scholar and economic Jacques Attali, in *Noise: The Political Economy of Music*, states that, "[a] noise is a resonance that interferes with the audition of a message in the process of emission. [...] Noise, then, does not exist in itself,

8 Nikita Dhawan, Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-Political Imperatives in *Destruction in the Performative*, Alice Lagaay and Michael Lorber (ed.), Amsterdam: Rodopi, 2012.

mitter, receiver.”⁹ Detta är den typ av definition som man också hittar i nutida ordböcker och wikis. Oljud handlar i en samtida diskurs om meddelandet, om signalen, det existerar bara i relation till denna. För att ett ljud ska uppfattas som ett ljud måste det alltså först ha gått igenom en process av hegemoniskt lyssnande. Det är där som själva den definierande akten av ljudet som en störning äger rum. I samma stund kommer någonting annat att ha definierats som ett meddelande (det kan vara ett talat meddelande, tystnad, vinden i träden, eller ett specifikt historiskt narrativ). Vad som uppfattas som oljud beror på vad som uppfattas som meddelandet. Attali fortsätter: “[...] noise is the term for a signal that interferes with the reception of a message by a receiver, even if the interfering signal itself has a meaning for that receiver.”¹⁰ Oljudet definieras alltså inte av en brist på betydelse. Dess resonanser beter sig inte på några särskilda sätt och det är inte nödvändigtvis omöjligt, eller ens svårt, att uttyda eller tolka det. Oljudet är helt enkelt det som stör det önskade meddelandet, vilket meddelande det än må vara. En person som befinner sig utomhus kanske får sin konversation (eller tankebana) avbruten av ett gäng lekande barn. Ljudet de ger upphov till bär uppenbara element av kod, men kan ändå upplevas som oljud för den som inte deltar i leken. För barnen är situationen annorlunda. Det bullrande oljudet utgör för dem själva meddelandet (meddelandena). På så sätt är oljud långt ifrån en stabil definition. Vad som definieras som oljud förändras beroende på situationen, tiden och framförallt på lyssnaren.

Vad som på ett historiskt eller samhällsligt plan kommer att betraktas som oljud har på så sätt med agens, med auktoritet att göra. Det handlar om vem som har makten att avgöra vad som är det önskade meddelandet och vad som är en störning. När kyrkoher-

⁹ Jacques Attali, *Noise: The Political Economy of Music*, översatt av Brian Massumi, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1985, s. 26–27.

¹⁰ Ibid, s. 27.

only in relation to the system within which it is inscribed: emitter, transmitter, receiver.”⁹ This is the kind of definition one also would find in contemporary dictionaries and wikis. In a contemporary discourse, noise is all about the message, the signal, it only exists in relation to it. It follows, that for a sound to be regarded as noise, it must first have gone through a process of hegemonic listening. That is where the very act of defining it as a disturbance would have taken place. Simultaneously, something else would have been defined as a message (be it a spoken message, “silence,” the wind in the trees, or a certain historical narrative). What is regarded as noise is dependent on what is regarded as the message. Attali continues: “[...] noise is the term for a signal that interferes with the reception of a message by a receiver, even if the interfering signal itself has a meaning for that receiver.”¹⁰ The noise isn’t necessarily defined by a lack of meaning. It does not resonate in a certain way, and it is not by default impossible or even hard to decipher or interpret. The noise simply is that which interferes with the desired message, whatever that message may be. Seated outside, your conversation (or train of thought) might be interrupted by the racket of a cluster of playing kids. The sound carries elements of code, but may nonetheless appear as noise to the one who is not partaking in the playing. However, if you were one of the kids, the situation would be different. In this case, the racket would constitute the very message, or, messages. In this sense, noise is in no way stably defined. What serves as the message and what serves as the disturbance changes in relation to the situation, the time, and importantly, to the listener.

What becomes regarded as noise in a historical or societal sense, then, has to do with agency, with authority. It has to do with who has the power to decide what is a desired message and what

⁹ Jacques Attali, *Noise: The Political Economy of Music*, translated by Brian Massumi, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1985, p. 26–27.

¹⁰ Ibid, p. 27.

de Nils Grubb, under 1700-talet, åtalades för religiöst oljud, rörde åtalet spridandet av pietistiska idéer i norra Sverige, tydligast (mest hörbart) i formen av konventiklar – oauktoriserade bönemöten i vilka deltagarnas beteende kunde vara ohämmat, vilt. De kanske sjöng, talade i tungor, rörde sig omkring i rummet eller så sa de ingenting alls, satt orörliga i ett inre samtal direkt med Gud. Detta betraktades som oljud, då man ansåg att det kunde skapa oordning och söndring i Sveriges ännu inte stabila protestantiska kyrka (och därför också nationen). Grubb var en kyrkans man, förordnad att bringa ordning i de norra delarna, vilka generellt betraktades som hedniska och fulla av synd. Hans ord var inte bara att förhålla sig till som ett meddelande, utan som Meddelandet. Grubb var inte bara förordnad av kungen; han skulle betraktas som en kanal för Gud själv. Grubbs så kallade oväsen bär med sig den slutgiltiga auktoritetens röst (vilket naturligtvis också är varför ”oljudet” var ett sådant hot). Grubbs inflytelserika stämma var en del av kristnandet av norra Sverige, uppdraget att kväsa det vilda, och ena nationen. Men i samma stund hotade hans röst och hans ”oväsen” samma kristnande och samma enande. Det var ett annat vilt.

Det hegemoniska lyssnandet bestämmer vad som, i en given situation, ska betraktas som oljud och vad som ska betraktas som meddelande. Men det arbetar också konstant med att bedöma och värdera de sonora materialiteter och processer som utgör denna värld. Det hegemoniska lyssnandet är vad som tillskriver olika värden till de dunkla stoff som inte kan delas upp i signal eller störning. Anne Carson inleder sin essä ”The Gender of Sound” med orden:

It is in large part due to the sounds people make that we judge them sane or insane, male or female, good, evil, trustworthy, depressive, marriageable, moribund, likely or unlikely to make war on us, little

is a disturbance. When the reverend Nils Grubb was accused of noise in the 18th century, the accusation regarded the spreading of pietistic ideas in the north of Sweden, most visibly (audibly) in the form of conventicles—renegade church meetings wherein the attendants’ behavior was unbridled, wild. They may have sung, spoken in tongues, and moved about, or, not said a word, been still, in a direct inner conversation with God. This was considered noise, as it threatened to bring disorder and disharmony into the not yet stable Protestant church of Sweden (and therefore into the nation). Grubb was a powerful man of the church, ordained to bring religious order into the wilderness of the north, a place largely considered to be heathen and full of sin. Throughout the region his word was not just to be considered a message, but The Message. He was not just ordained by the king; he was to be regarded as a channel for God Himself. Grubb’s so-called noise carries with it the voice of the greatest authority (which is also why the “noise” was such a threat). Grubb’s influential voice was part of the Christianization of the north of Sweden, the mission to quell the wild, and the unification of the nation. At the same time his voice and his “noise” also threatened that very Christianization and unification. It was another wild.

Hegemonic listening determines what, in any given situation, is to be regarded as noise and what as the message. But, it also does the constantly ongoing work of ascribing value to the sonic materialities and processes that make up the world, the murkier stuff that cannot be divided into signal and disturbance. Anne Carson begins her essay “The Gender of Sound” with these words:

It is in large part due to the sounds people make that we judge them sane or insane, male or female, good, evil, trustworthy, depressive, marriageable, moribund, likely or unlikely to make war on us, little

better than animals, inspired by God. These judgements happen fast and can be brutal.¹¹

Hon vänder sig sedan till Aristoteles och citerar hans påstående att en kvinnas gälla röst är ett bevis på hennes onda sinnelag.¹² Essän vill belysa relationerna mellan röst och genus. Metodiskt visar den genom exempel på hur ljud förknippade med femininitet associeras med det vilda och ociviliserade medan, å andra sidan, ljud som förknippas med maskulinitet associeras till rationalitet och självkontroll. Detta patriarkala hegemoniska lyssnande är en integrerad del av de förhållningssätt som återfinns i de historiska (och i en stor utsträckning, sorgligt nog, även nutida) områden som jag arbetar med.

Talets höga insatser

Författaren och filosofen Henry David Thoreau är en av de New England-författare som Susan Howe ofta vänder sig till. Som en av regionens viktiga tänkare är han en oundgänglig del av den textuella scen som detta arbete breder ut sig i. Thoreau var abolitionist och vegetarian, individualist och transcendentalist. Han är mest känd för verket *Walden*, en redogörelse för de två år han tillbringade intill sjön Walden Pond, mitt i skogarna i New England. I *The Birth-Mark* upprepar Howe Thoreaus ord från essän "Walking". Som ett eko skriver hon att "[i]n literature it is only the wild that attracts us." Sedan fortsätter hon: "Thoreau went to the woods because he wished to live deliberately in order to give

¹¹ Anne Carson, *Glass, Irony and God*, New York: New Directions, 1995, s. 119.

¹² *Ibid*, s. 119.

better than animals, inspired by God. These judgements happen fast and can be brutal.¹¹

She then turns to Aristotle, citing his assertion that the high pitch of a woman's voice is evidence of her evil disposition.¹² The essay is devoted to shedding light on sound in relation to voice and gender. Methodically, and through examples, it shows us the ways in which the sounds of femininity are associated with the wild and with savagery while, on the other hand, the sounds of masculinity carry associations of rationality and self-control. This patriarchal hegemonic listening is an integral part of the approaches to sound one can find in the historical (and to a large extent, sadly, the contemporary) areas that I engage with.

The High Stakes of Speech

The writer and philosopher Henry David Thoreau is one of the New England writers that Susan Howe frequently turns to. As one of the important thinkers of the region, he is an essential part of the textual scene where this work unravels. Thoreau was an abolitionist and a vegetarian, an individualist and a transcendentalist. He is best known for his work *Walden*, which is an account of the two years he spent on his own by the lake Walden Pond, in the middle of the New England forest. In *The Birth-Mark*, Howe repeats Thoreau's words from his essay "Walking." She echoes that "[i]n literature it is only the wild that attracts us." She then continues, "Thoreau went to the woods because he wished to live

¹¹ Anne Carson, *Glass, Irony and God*, New York: New Directions, 1995, p. 119.

¹² *Ibid*, p. 119.

a true account in his next excursion. I go to libraries because they are the ocean.”¹³ Howes vildmark är textuell och handgriplig. Den luktar gamla böcker och ljuder av havet. Howes bibliotek brusar och vrålar. Bibliotekets ordning motsäger inte dess vildhet. Howe skriver: ”True wildness is like true gold; it will bear the trial of Dewey Decimal.”¹⁴ Och det finns ingen konflikt mellan syntax och det vilda, eller snarare, den gamla konflikten är endast en del av havet. När Thoreaus vildmark återfinns i Howes text, börjar den ljuda av det där litterära havet. Närheten mellan deras röster ger upphov till vibrationer. Thoreaus vildmark, läst genom Howe, börjar ringa av hennes och blir så, ofrånkomligen, transformerad av denna.

I *Walden* tas relationerna mellan litteratur, det vilda och röst upp. Det blir tydligt att det finns en avgörande skillnad mellan den önskade vildheten och den där andra.

Books must be read as deliberately and reservedly as they were written. It is not enough even to be able to speak the language of that nation by which they are written, for there is a memorable interval between the spoken and the written language, the language heard and the language read. The one is commonly transitory, a sound, a tongue, a dialect merely, almost brutish, and we learnt it unconsciously, like the brutes, of our mothers. The other is the maturity and experience of that; if that is our mother tongue, this is our father tongue, a reserved and select expression, too significant to be heard by the ear, which we must be born again in order to speak.¹⁵

13 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 18.

14 Susan Howe, *Souls of the Labadie Tract*, New York: New Directions, 2007, s. 19.

15 Henry David Thoreau, *Walden*, New York: Random House Value Publishing, 1988, s. 117.

deliberately in order to give a true account in his next excursion. I go to libraries because they are the ocean.”¹³ Howe’s wilderness is textual and tangible. It smells of old books and sounds of the ocean. The libraries of Howe roar. The order of the library does not contradict its wildness, Howe writes: “True wildness is like true gold; it will bear the trial of Dewey Decimal.”¹⁴ And there is no conflict between syntax and the wild, or rather, that old conflict is merely part of the ocean. When Thoreau comes across through Howe, his wilderness starts to resonate with that literary ocean. The proximity of their voices gives rise to vibrations. When Thoreau comes through in the reading of Howe, his wilderness starts to ring of and so, inevitably, is transformed by, hers.

In *Walden*, the relationship between literature, the wild, and voice is dealt with. It becomes evident that there is a critical divide between a desired wild, and the other sort.

Books must be read as deliberately and reservedly as they were written. It is not enough even to be able to speak the language of that nation by which they are written, for there is a memorable interval between the spoken and the written language, the language heard and the language read. The one is commonly transitory, a sound, a tongue, a dialect merely, almost brutish, and we learnt it unconsciously, like the brutes, of our mothers. The other is the maturity and experience of that; if that is our mother tongue, this is our father tongue, a reserved and select expression, too significant to be heard by the ear, which we must be born again in order to speak.¹⁵

13 Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 18.

14 Susan Howe, *Souls of the Labadie Tract*, New York: New Directions, 2007, p. 19.

15 Henry David Thoreau, *Walden*, New York: Random House Value Publishing, 1988, p. 117.

Thoreau sammanlänkar här det hörda – oreserverade – språket både till kvinnan (modern) och ”the brutes” (”ociviliserade”, ”barbarer”). Det andra – reserverade – språket kopplas samman med mannen och icke-vilden (fadern). I relationerna mellan röst, röstens ljud och litteratur är det reserverade och civiliserade av yttersta vikt. I ett patriarkalt hegemoniskt lyssnande är det vilda, som Carson visat, djupt länkat till ”barbarerna” och till ”kvinnan”, liksom till det talade och det hörda, till röst. Enligt Thoreau i *Walden* har denna typ av vildhet ingenting att göra med boken, dess precisa uttryck och besinningsfullhet. Litteraturens språk är till och med ”too significant to be heard by the ear”. I denna hegemoniska ordning är alltså själva organet som hör för tätt länkat till ”modern” och ”barbaren” – till det obeständiga – och kan aldrig bli förfinat nog att kunna greppa det skrivna ordets mogenhet och beständighet. Fastän Howes texter uppenbarligen är djupt oeniga och i strid med Thoreaus är de också, i samma stund, i ett slags fullkomlig harmoni. Det är dock kanske inte så mycket ljudet av något harmoniskt som ljudet av en bråkande harmoni. En perfekt dissonans. Resonanser i oenighet, samstämmiga sammanfallen, sedan disharmoni igen – trassliga strömmar och stämmor som inte stillnar.

Rösten har en motsägelsefull historia. Historiskt har den ofta betraktats som en behållare för text – en naturlig förkroppslig av språket – medan den också ofta ansetts vara dess motsats. Filosofen Mladen Dolar skriver i *A Voice and Nothing More* om röstens konfliktfyllda historia, om hur den varit djupt kopplad både till gudomlighet och till det som hotar mening och ordning, det vill säga till (den förgängliga) kroppen.¹⁶ Hur röst, tal och tron på det talades kraft har format just New Englands historia är temat i historikern Jane Kamenskys *Governing the Tongue: The Politics of Spe-*

16 Mladen Dolar, *A Voice and Nothing More*, Cambridge: The MIT Press, 2006, s. 37.

Thoreau here links the heard—unreserved—language both to the woman (mother) and the “brutes” (the “uncivilized” and “wild” peoples). The other—reserved—language is linked to the non-brute man (father). In the relationship between voice, the sound of the voice, and literature, the reserved and the civilized is key. Through a patriarchal hegemonic listening, the wild, as Carson shows, is deeply linked to the “savage” and to the “woman,” as well as to the spoken and heard, to the voice. According to Thoreau in *Walden*, this kind of wild has nothing to do with the book, its select expression and deliberation. In fact, the language of literature is “too significant to be heard by the ear.” In this hegemonic organization the very organ that hears is too closely linked to the “mother” and the “brute”—to the transitory—and could never be distinguished enough to grasp the maturity, the perpetuity, of the written word. Though Howe’s work is obviously in deep disagreement and conflict with Thoreau’s, it is at the same time in some kind of utter harmony. There is perhaps not the sound of harmony, so much as that of harmony quarreling. A perfect discord. A set of resonances in disagreement, concurrent overlap, then disharmony again—a tangled flux that does not settle.

The voice has a contradictory history. Historically, it has often been considered as a container for text—a natural embodiment of language—while simultaneously, and not uncommonly, as the very opposite of language. Philosopher Mladen Dolar in his work *A Voice and Nothing More* writes about the conflicted history of voice, how it has been deeply connected both to the divine and to that which threatens meaning and order, in other words, to the (transitory) body.¹⁶ The ways in which voice, speech, and the belief in the power of the spoken have shaped the history of New England, specifically, is the subject of historian Jane Kamensky’s work

16 Mladen Dolar, *A Voice and Nothing More*, Cambridge: The MIT Press, 2006, p. 37.

ech in Early New England. Hon skriver att de som bidragit till att skapa den puritanska teologin ”made the relations between Word and flesh, and words and deeds, central tenets of their faith”.¹⁷ Hon skriver om den nära relationen mellan *free speech* och *governed speech*. Dessas nära förhållande kan upplevas paradoxalt, framhåller hon, men för puritanerna var det muntliga ordets frihet och dess övervakande av nödvändighet allierade. De var ”essential partners in the creation of a godly society”.¹⁸ Att tala i rätten, på torgmöten och i kyrkor var viktiga privilegier (som vissa hade) och muntlig återhållsamhet var bokstavligen livsviktigt. Genom det puritanska tänkandet ökade ordens värde och samtidigt, naturligtvis, priset för avvikande språk. Blasfemi betraktades som ett allvarligt brott att bestraffa därefter.¹⁹ Under häxprocesserna i Salem var det framförallt genom talet som häxan gav sig till känna, och då inte bara genom vad som sades. Cotton Mather kallade också sig själv och de andra häxjagande prästerna för Öronvittnen.²⁰ Häxjakten separerade normalt beteende från avvikande beteende, skyddade manliga privilegier från kvinnors intrång och var också, enligt Kamenski, ett övervakande av själva språkets yttre gränser.²¹

I historiska New England kunde Guds röst höras i åskans buller²² och häxor gormade med tungor av eld.²³ Språkets gränser kontrollerades genom ett hegemoniskt lyssnande. Var jag än vänder mig i läsandet av New Englands historiska textualiteter

17 Jane Kamensky, *Governing the Tongue: The Politics of Speech in Early New England*, New York: Oxford University Press, 1997, s. 5.

18 Ibid, s. 6.

19 Ibid.

20 Ibid, s. 153.

21 Ibid.

22 Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, The Ecclesiastical History of New-England; from Its First Planting, in the Year 1620, Unto the Year of Our Lord 1698. In Seven Books*. Hartford: S. Andrus and son, 1853, s. 614.

23 Kamensky, *Governing the Tongue*, s. 152.

Governing the Tongue: The Politics of Speech in Early New England. The contributors to Puritan theology “made the relations between Word and flesh, and words and deeds, central tenets of their faith,” she writes.¹⁷ She writes of the close relationship between the seemingly contradictory “free” speech and “governed” speech. The notion might sound paradoxical, she points out, but to the Puritans, verbal liberty and verbal government were necessary allies, they were “essential partners in the creation of a godly society.”¹⁸ Speaking in court, town meetings, and churches was an important privilege (granted some), and verbal restraint was key. The value of words increased in Puritan thought as did, at the same time, naturally, the cost of deviant speech. Blasphemy was considered a capital offense.¹⁹ During the Salem witch trials it was primarily through speech—not just what was said, but how it was said—that the witch made herself known. Cotton Mather also referred to himself and the other witch-hunting ministers as “Ear-witnesses.”²⁰ The witch-hunt separated normal from deviant behavior, protected male prerogative from female encroachment, and was also, Kamenski writes, a policing of the “outer limits of language itself.”²¹

In historical New England, God’s Glorious voice could be heard in the sound of thunder²² and witches ranted with tongues of fire.²³ The limits of language were monitored through hegemo-

17 Jane Kamensky, *Governing the Tongue: The Politics of Speech in Early New England*, New York: Oxford University Press, 1997, p. 5.

18 Ibid, p. 6.

19 Ibid.

20 Ibid, p. 153.

21 Ibid.

22 Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, The Ecclesiastical History of New-England; from Its First Planting, in the Year 1620, Unto the Year of Our Lord 1698. In Seven Books*. Hartford: S. Andrus and son, 1853, p. 614.

23 Kamensky, *Governing the Tongue*, p. 152.

skiner det talade språkets höga insatser igenom. Det ljuder i vad och hur de fromma undersåtarna skriver, men också i prästernas och de andra mäktiga människans predikningar, rapporter och regelverk. Howe inleder en performance på The Kelly Writers House i Philadelphia 2007 med att citera kyrkoherden Jonathan Edwards, en av de präster verksamma i 1700-talets New England som hon ofta återvänder till i sitt arbete. Hon läser: "Tongue. God hath fixed to it a natural bridle and fenced it in with a strong wall, as it were, even the double row of teeth, to intimate how it ought to be restrained and strongly guarded."²⁴ Raderna är hämtade från verket *Images or Shadows of Divine Things* där Edwards i numerisk ordning går igenom och definierar områden som hör till den här världen (en lista som i sitt nitiska försök att koppla samman ord med värld resulterar i en lång dikt). Definitionen av *tunga* är en förhållningsorder som vänder sig både till och från det talade. Människan ska inte nödvändigtvis vara tyst, upphöra med att tala, men hon ska vara uppmärksam på Guds avsiktliga utformande av munnen och visa avhållsamhet. Hon ska hålla tungan i styr, hålla tand för tunga. Tungan är inte pålitlig och måste därför vaktas på. Genom att inleda läsningen med detta citat skapar Howe performatiskt ett visst utrymme, ett slags scen, vilken simultant störs. Det kärva historiska ramverk som ger sig tillkänna genom Edwards ord är del av framförandets stoff och fundament, men oroas och upprörs också genom samma framförande. Där har vi det igen, ljudet av en inre oenighet – en bråkande harmoni.

I introduktionen till *The Europe of Trusts* tillkännager Howe: "I write to break out into perfect primeval Consent."²⁵ Ordet *consent* bär med sig de gamla betydelseerna av samstämmighet och harmoni. Det tycks mig som att Howes korta mening rörande sina

24 Susan Howe, *Originality and Quotation: A Prose Poem*, PennSound, <http://writing.upenn.edu/pennsound/x/Howe.php> (Åtkomstdatum 13 februari, 2017).

25 Susan Howe, *The Europe of Trusts*, New York: New Directions, 2002, s. 14.

nic listening. Almost everywhere I turn in the reading of New England's historical textualities, the high stakes that were involved when it came to language and the spoken come through. It resonates in topics as well as styles and manners in the narratives of pious subjects, and in the sermons, reports, and orders of conduct of ministers and other men of power. In a performance at the Kelly Writers House in Philadelphia in 2007, Howe starts her reading by citing the reverend Jonathan Edwards, one of the 18th century New England ministers whom she often returns to in her work. She reads: "Tongue. God hath fixed to it a natural bridle and fenced it in with a strong wall, as it were, even the double row of teeth, to intimate how it ought to be restrained and strongly guarded."²⁴ The line comes from the work *Images or Shadows of Divine Things*, in which Edwards, in numerical order, goes through and defines matters of this world (a list that in its ardent attempt to connect word to world, so to speak, ends up a long poem). The definition of *tongue* is an injunction turning both to and from the spoken. The human should not necessarily keep silent, hold her tongue, but pay attention to God's deliberate design of the mouth and show restraint. The tongue cannot be trusted, so it must be governed. In beginning her reading with this citation, Howe performatically sets the scene and simultaneously rattles it. The harsh historical framework that comes through in the phrase is at once part of the very fabric of what will be performed, as well as something that will be unsettled through that very performance. There it is again, the sound of deep disagreement within—of harmony quarreling.

In her introduction to *The Europe of Trusts*, Howe declares, "I write to break out into perfect primeval Consent."²⁵ The word

24 Susan Howe, *Originality and Quotation: A Prose Poem*, PennSound, <http://writing.upenn.edu/pennsound/x/Howe.php> (Accessed February 13, 2017).

25 Susan Howe, *The Europe of Trusts*, New York: New Directions, 2002, p. 14.

intentioner talar om exakt denna inre oenighet, denna bråkande harmoni. De historiska ramverken är, på olika sätt, inbegripna i Howes språk och skrivande, samtidigt som språket bibehåller en lojalitet till, och ett begär efter, det som fanns innan dessa ramverk. Det vill säga, det som fanns *innan* innan; före för länge sedan. Och det är naturligtvis omöjligt att samklinga med en urtid, utan att samtidigt bryta ut i en historisk, våldsamt skorrande, disharmoni.

En tystnad som aldrig var tyst

Det upprepas ofta att de utan makt saknar *röst*. Denna metafor, om den används slarvigt, tycks inte göra mycket förutom att dölja faktumet att det med största sannolikhet finns röster. Det finns med säkerhet ljud. Nikita Dhawan refererar i essän "Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-political Imperatives" till poeten Abena Busias arbete, och skriver: "instead of focusing on the supposed voicelessness of the marginalized, it is more crucial to scandalize the inability of the 'dominant' to listen or their 'selective hearing' and 'strategic deafness'."²⁶ Den subversiva tystnad som Dhawan skriver om står alltså i direkt relation till majoritetsdiskursens icke-lyssnande och essän handlar om den subalternas icke-röst.²⁷ Alltså är titelns "tystnad" specifik. Den utgörs av ett strategiskt icke-sägande, eller o-talande som, enligt Dhawan, har potential att ge röst till det osagda.

²⁶ Nikita Dhawan, *Hegemonic Listening and Subversive Silences*, s. 52–53.

²⁷ Dhawan diskuterar i sin essä Gayatri Chakravorty Spivaks essä "Can the Subaltern Speak?" En text som, med Dhawans ord, behandlar "the issue of silenced subjects and hegemonic listeners". Ibid.

consent carries with it the ancient meaning of concord, or harmony. It seems to me that Howe's short sentence regarding her intentions speaks of exactly this disagreement within, this harmony quarreling. The harsh historical frameworks are, in different ways, imbedded in Howe's language and writing, even as the language maintains a loyalty to, and a desire for, what came before those frameworks. That is, what came *before* before; prior to prior. And, of course, no kind of primeval consent will be broken out into, without it being followed by a historical, violently jarring, discord.

A Silence that Never was Silent

It is frequently stated that the powerless cannot *speak*—that the marginalized lack a *voice*. These metaphors, when carelessly used, seem to do little but hide the fact that there probably are voices and very likely also speech. There is certainly sound. In her essay "Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-political Imperatives," Nikita Dhawan, referring to the academic and poet Abena Busia's work, writes: "instead of focusing on the supposed voicelessness of the marginalized, it is more crucial to scandalize the inability of the 'dominant' to listen or their 'selective hearing' and 'strategic deafness.'"²⁶ "Subversive silence," then, stands in relation to majority discourse's non-listening and the essay concerns the non-voice of the subaltern.²⁷ And so, the "silence" in the title is specific. This silence consists of a strategic non-saying, or un-speaking that, according to Dhawan, holds a potential to voice the unsaid:

²⁶ Nikita Dhawan, *Hegemonic Listening and Subversive Silences*, p. 52–53.

²⁷ Dhawan in her text discusses Gayatri Chakravorty Spivak's essay "Can the Subaltern Speak?" A text that Dhawan describes to address "the issue of silenced subjects and hegemonic listeners." Ibid.

What allows the unsayable to speak is the undoing of the spoken, whereby since the spoken is haunted by what remains silent, undoing the spoken gives voice to the inherent silence. This "voicing of the unsaid" is accompanied by a listening to the voice of the unheard.²⁸

Den subversiva tystnad som Dhawan skriver om är ett o-sägande av de vars röster har gjorts "illegible and unintelligible within hegemonic frameworks and thereby rendered ethically, politically and rhetorically illegitimate,"²⁹ det vill säga, som har gjorts till "tystnad". Men denna tystnad var aldrig tyst. En tyst tystnad är i själva verket inte möjlig. Här kan det hjälpa att vända sig till musiken och ett tänkande kring dess ljud. Kompositören John Cage skriver: "There is no such thing as an empty space or an empty time. There is always something to see, something to hear. In fact, try as we may to make a silence, we cannot."³⁰ Denna brist på tystnad gäller inte bara nutida tystnader, utan också historiska. När Howe skriver "[t]he snow / is still hear" läser jag det som en uppmaning att lyssna till historiens glapp, luckor och grumligare områden.³¹ Snön kan falla och medan årstiderna avlöser varandra smälta, igen falla, sedan igen smälta. Men den är fortfarande (*still*) stilla (*still*) och lyssna (*hear*). Alltså, den är precis här (*here*), till och med nu, och om vi lyssnar kan den höras. Hegemoniskt lyssnande kan göra att tystnader upplevs tysta, men det är alltid något som låter. Det förflutna, också det förminskade, anonyma, det helt och hållet oartikulerade, genljuder i nutiden. Som den samiske konstnären, poeten och musikern Nils-Aslak Valkeapää

28 Ibid, s. 59.

29 Ibid, s. 47.

30 John Cage, *Silence: Lectures and Writings*, Middletown: Wesleyan University Press, 1973, s. 8.

31 Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, s. 48.

What allows the unsayable to speak is the undoing of the spoken, whereby since the spoken is haunted by what remains silent, undoing the spoken gives voice to the inherent silence. This "voicing of the unsaid" is accompanied by a listening to the voice of the unheard.²⁸

The subversive silence Dhawan writes about is an un-speaking by those whose voices have been made "illegible and unintelligible within hegemonic frameworks and thereby rendered ethically, politically and rhetorically illegitimate," that is, made into "silence." Importantly, this silence was never silent. In fact, a silent silence is not possible. Here it might be helpful to turn to music and thinking regarding musical sound. Composer John Cage writes, "There is no such thing as an empty space or an empty time. There is always something to see, something to hear. In fact, try as we may to make a silence, we cannot."³⁰ This lack of silence does not only regard present silences, but also historical. When Howe writes "[t]he snow / is still hear," I read it as a call for listening to history's gaps, blanks, and murkier areas.³¹ The snow might fall and as seasons shift: melt, then fall again, then again melt. But it is still still and hear. That is, it is right here, even now, and if we listen it can be heard. Hegemonic listening might make silences appear silent, but there is always something sounding. The past, even that which is slighted, anonymous, altogether inarticulate, resonates within the present. As Sámi artist, poet and musician Nils-Aslak Valkeapää writes, "And when all is

28 Ibid, p. 59.

29 Ibid, p. 47.

30 John Cage, *Silence: Lectures and Writings*, Middletown: Wesleyan University Press, 1973, p. 8.

31 Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, p. 48.

skriver: ”og når alt er forbi / høres ingenting lenger / ingenting / og det høres”.³²

John Cage arbetade omfattande med tystnadens ljud. I den ovan citerade boken *Silence* skriver han att i den nya musiken finns inget annat än ljud – de ljud som är nedskrivna som notskrift och de som inte är det. Ljuden som inte existerar som notskrift existerar som tystnader.³³ Fascinationen vid ljud och tystnad följde en upptäckt, här återgiven med hans egna ord:

It was at Harvard not quite forty years ago that I went into an anechoic [totally silent] chamber not expecting in that silent room to hear two sounds: one high, my nervous system in operation, one low, my blood in circulation. The reason I did not expect to hear those two sounds was that they were set into vibration without any intention on my part.³⁴

När Cage kom ut ur det ”tysta” rummet frågade han ljudteknikern vad det var han hade hört. Det var så han förstod vilka ljud som hade givit sig tillkänna.³⁵ Den här anekdoten berättades ofta av Cage och dyker upp ett flertal gånger i *Silence*.³⁶ Jag finner den fascinerande, inte bara på grund av vad som upptäcktes utan framförallt på grund av förväntningen och förvåningen, vilka banade väg för upptäckten. Cage väntade sig inte att i det rummet höra

32 Nils-Aslak Valkeapää, *Solen, min far*, översatt av Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1991, dikt nr 571. [Ingen sidnumrering]

33 Cage, *Silence*, s. 7–8.

34 John Cage, *John Cage quotations, cpcw UPenn*, <http://www.writing.upenn.edu/~afilreis/88/cage-quotes.html> (Åtkomstdatum 6 november, 2017).

35 Cage, *Silence*, s. 8.

36 Ibid, s. 8 och 51.

passed / nothing can be heard anymore / nothing / and it can be heard.”³²

John Cage worked extensively with sounds of silences. In his book *Silence*, quoted above, he writes that in the new music there is nothing but sound—those that are written down as notation and those that are not. The sounds that do not exist as notation exist as silences.³³ This fascination with sound and silence followed a discovery, told here in his own words:

It was at Harvard not quite forty years ago that I went into an anechoic [totally silent] chamber not expecting in that silent room to hear two sounds: one high, my nervous system in operation, one low, my blood in circulation. The reason I did not expect to hear those two sounds was that they were set into vibration without any intention on my part.³⁴

When Cage came out of the chamber, he asked the sound technician about what he had heard. This is how he understood what sounds had made themselves known in that chamber.³⁵ This anecdote was frequently told by Cage, and comes up more than once in *Silence*.³⁶ I find it fascinating not, primarily, because of what was discovered, but because of the expectation and surprise, which allowed for the discovery. Cage, in that room, expected to hear

32 Nils-Aslak Valkeapää, *Solen, min far*, translated by Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1991, poem no. 571. [My translation, no pagination]

33 Cage, *Silence*, p. 7–8.

34 John Cage, *John Cage quotations, cpcw UPenn*, <http://www.writing.upenn.edu/~afilreis/88/cage-quotes.html> (Accessed November 6, 2017).

35 Cage, *Silence*, p. 8.

36 Ibid, p. 8 and 51.

något alls. Anekdoten porträtterar en lyssnare som förutsätter en helt och hållet tyst tystnad, om han själv inte beslutar sig för att bryta den. Berättelsen visar på en förväntad kontroll över den ljudande situationen. Denna förväntan, liksom förväningen som följde, var vad som möjliggjorde upptäckten. Om det ofrivilligt ljudande ljudet alltid hade varit där (vilket det såklart var, han hörde det bara inte), hade upptäckten inte varit möjlig. Man upptäcker inte en kontinent som man redan bor i, så att säga.

I boken *I hjärtat av hjärtat av ett annat land*, skriver poeten och konstnären Etel Adnan:

Från varenda byrålåda läcker blodet ur min ande. Mina ögon, plågade av ljuset, täcks av grymma dammpartiklar. Oljud tränger in likt demoner. Inget av brotten i tidningen är lika brutalt som oljuden runtom min säng. Deras eviga rytm.³⁷

Adnans oljud är evigt. Det har ingen början och inget slut. Och Howe skriver: "For me there was no silence before armies."³⁸ Adnans och Howes tystnader var aldrig tysta. De figurerar som genljudande pågåenden. Fastän texterna visar på olika ljudanden talar båda om alltid pågående erfarenheter av att leva inuti ljud. Cages anmärkningar rörande ljud och tystnad är en hjälp, för att de konstaterar sakernas tillstånd. Fastän ljuden i hans upptäckt är lika situerade i kroppen som Howes och Adnans träder upptäckten fram som objektiv, som sanning. Cages kanske mest citerade påstående lyder: "There is no such thing as silence".³⁹ Det stäm-

37 Etel Adnan, *I hjärtat av hjärtat av ett annat land*, översatt av Jenny Tunedal och Iman Mohammed, Malmö: Råmus Förlag, 2018, s. 20.

38 Howe, *The Europe of Trusts*, s. 9.

39 Cage, *Silence*, s. 51.

nothing at all. The anecdote portrays a listener presuming a completely silent silence, unless he himself decides to break that silence. The story shows an expected control over the sonic situation. It is this expectation, and the surprise that followed, that enabled the discovery. If the unwilling sound had always been there (which it of course was, it just wasn't heard), a discovery as such would not have been possible. One does not discover a continent where one already lives, so to speak.

In her work *In the Heart of the Heart of Another Country*, the poet and artist Etel Adnan writes:

From every drawer, the blood of my spirit is spilled. My eyes, anguished by the light, have cruel particles of dust covering them. Noises come in as demons. No crime in the newspaper is as gory as the noises that surround my bed. It is an eternal beat.³⁷

Adnan's noise is eternal. It has no beginning and no end. And Howe writes, "For me there was no silence before armies."³⁸ Adnan's and Howe's silences were always already sounding. They come through as resonating continuities. Though the texts convey different soundings, both tell of ever-ongoing experiences of living within sound. Cage's remarks on sound and silence are helpful, because they make matters clear. Though the sounds of the discovery are every bit as situated within one's own body as Howe's and Adnan's, the words are framed as objective, as truth. "There is no such thing as silence"³⁹ Cage famously points out, which of

37 Etel Adnan, *In the Heart of the Heart of Another Country*, San Francisco: City Lights Books, 2005, p. 5.

38 Howe, *The Europe of Trusts*, p. 9.

39 Cage, *Silence*, p. 51.

mer naturligtvis. Och genom vad språket performatiskt uttrycker – ordens performance – framstår det också som odiskutabelt, lättförståeligt, ett faktum. Men för den som hela sitt liv har hört tystnaden ljuda, kan saker framstå som mindre självklara. Språket lånar sig troligtvis inte med samma lätthet till truismer. Partiklar är specifika och grumlar alla möjligheter att måla upp en generell bild. Adnans beskrivs som grymma. Oljud omger sängen, med lakan och allt. Howe skriver inte att det inte finns någon tystnad före arméer, hon skriver att *för henne* fanns den inte.

Jag vänder mig till Cage för att koppla an till språkets enkla tydlighet, men detta arbete är djupt nedsjunket i tystnaden som aldrig var tyst. Det vill lyssna till själva lyssnandets omedelbara och ofta latent *hur*, detta lyssnande som alltid befinner sig i specifika kroppar och specifika ljudlandskap. Arbetet befinner sig alltså inuti denna världs ogeneraliserbara ljudanden. Fastän oljud och tystnad är generella termer är upplevelsen av lyssnandet alltid specifik.

Det otysta

Norra Sverige är känt för att vara ”tyst”. Inlandets ljuddämpande skogar är vidsträckta, städerna är små, få och det är långt mellan dem, invånarna är beryktat fåordiga. Men, igen, tystnaden upplevs bara tyst på grund av ett hegemoniskt lyssnande. Och det hegemoniska lyssnandet är, som allt lyssnande, situerat. Vad gäller idén om Sveriges norra delar som tysta och fridfulla skulle man kunna prata om ett distanserat hegemoniskt lyssnande. På avstånd är det inte lika troligt att du hör skogs- och gruvindustriernas dån. Det konstant föränderliga ljudet av fallande tallar, granar och björkar hörs bara inom en viss radie. (En plötslig ensam ronn, en aspdunges rasslande.) Du måste ta steget in i skogen för att märka dess kontinuerliga, olycksbådande surrande, dess ljudande myggtjocka. Intensiteten i en kompakt oekande Västerbottensnatt eller

course is correct. And through the performativity of language—the way the words perform—it also appears indisputable, a fact, lucid. Having lived your life perceiving the sounds of silence, matters might seem less clear. Language might not as easily lend itself to truisms. Particles are specific and cloud any possibility to declare a general picture. Adnan’s are described as cruel. Noises surround the very bed, sheets and all. Howe doesn’t write that there is no silence before armies, she writes that *for her* there wasn’t.

I turn to Cage to make a point, but this work is heavily situated within the silence that never was silent. It seeks to listen to the instantaneous and oftentimes latent *how’s* of listening, a listening that always is placed within specific bodies and specific soundscapes. And so, it resides within the ungeneralizable sonics of this world. Though noise and silence are both general terms, the listening experience is always specific.

The Unquiet

The north of Sweden is known for being “silent.” The muffling inland forests are huge, towns are small, few and far between, and people are notorious for being taciturn. But again, silence only seems silent because of hegemonic listening. And hegemonic listening, as any listening, is situated. In this idea of a silent and peaceful north we might speak of a distanced hegemonic listening. From a distance, you are less likely to hear the roar of the forest or mining industries. The ever-differing sound of falling pines, firs, and birches is only heard within a certain proximity. (A sudden single rowan, the rattle of a stand of aspens.) You need to enter the very forest to take note of its ominous continuous buzzing, its sounding mosquito thickness. The intensity of a dense echo-less Västerbotten night, or the taciturnity of the people—the un-said or the ongoing un-saying—only resemble silent silences to those who do not hear them.

människornas fåordighet – det osagda och det pågående osägan-
det – framstår bara som tysta tystnader, för de som inte hör dem.

det var ingen som sa nåt / orden fick aldrig utrymme att tvaga hän-
delsen / historien lämnades smutsig, torr och hård på någon hylla
i en oansenlig möbel / skriken och gråten dog där på gården tror
jag / ljud tenderar ju att inte studsa nämnvärt i Västerbotten / men
det ekade i huset dock / bjälkens knarrande resonerade i väggarna /
radion dånade i köket / ett muller av viskningar / och sen en öron-
bedövande stillhet som rann som en smitta genom rummen där de
hängde / gapande / oförlösta⁴⁰

Det här är texten till ”Oväsen”, en text-ljud-komposition av musi-
kern David Sandström. Skivan *Om det inte händer nåt innan imor-
gon så kommer jag* är tillägnad minnet av hans morfar och berättar
om dennes självmord, ett av många bland de bönder i norra Sve-
rige som under 1960- och 1970-talen kämpade för gårdarnas och
jordbrukens överlevnad.

I ”Oväsen” är tystnaden som följer självmordet på intet sätt
tyst. Oljudet av det osagda är snarare öronbedövande. Skriken
och gråten som dog på gården hänger kvar. Radion vägrar hålla
tyst. Och bjälken som kroppen hängde från får väggarna att jämra.
Historien resonerar i husets fysiska beståndsdelar, själva dess stoff.
Skivans titel kommer från en rad i Västerbottensförfattaren Sara
Lidmans roman *Hjortronlandet*:

⁴⁰ David Sandström, *Om det inte händer nåt innan imorgon så kommer jag*, CD,
Stockholm: Demon Box, 2001.

No one said anything / the words never got to wipe the event cle-
an / the story was left dirty, dry and hard on some shelf in an in-
conspicuous piece of furniture / the screams and cries died there
on the farm I believe / sounds tend not to bounce significantly in
Västerbotten / the house echoed though / the creaking of the beam
resounded in the walls / the radio roared in the kitchen / a rumble
of whispers / and then a deafening stillness that ran like an infection
through the rooms where they hung / gaping / undelivered⁴⁰

These are the lyrics of a text and sound composition called “Ovä-
sen” (“Noise” or literally “Un-being”) by the musician David
Sandström. The record *Om det inte händer nåt innan imorgon så
kommer jag* (If nothing happens before tomorrow I’ll come) is de-
dicated to the memory of his grandfather and tells of his suicide,
one of many amongst struggling farmers in the north during the
1960’s and 1970’s.

In the composition “Oväsen” the silence that followed the sui-
cide is in no way silent. Rather, the noise of the un-said is ears-
plitting. The screams and cries that died on the farm linger. The
radio won’t shut up. And the beam where the body hung makes
the walls wail. The history resounds in the very fabric of the hou-
se. The title of the record comes from a line in the Västerbotten
novelist Sara Lidman’s work, *Hjortronlandet* (*Cloudberry Land*):

A solitary barn in the rain, a beam that whispered: the summer
fooled you, made you into a little animal, and now it is demanded of
you to be human on nothing. It is unbearable for you, meaningless,

⁴⁰ David Sandström, *Om det inte händer nåt innan imorgon så kommer jag*, CD,
Stockholm: Demon Box, 2001. [My translation]

En enslig lada i regnet, en bjälke som viskade: sommaren lurade dig, gjorde dig till ett litet djur, och nu begärs det att du skall vara människa på ingenting. Du har det outhärdligt, meningslöst, kom till mig, visa att du har en smula stolthet ...

Och torpmänniskan sa: jag har inte så pass som ett rep.

Men bjälken envisades: gå till byn och låna ett – ingen skall finna på att kräva det tillbaka.

Och torpmänniskan sa: jo, imorgon. Om det inte händer nåt innan imorgon, så kommer jag.⁴¹

Under 1970-talet återvände Lidman till sitt barndomshus i Missenträsk i Västerbotten för att forska i områdets och sin egen familjs historia och för att skriva de romaner som kom att gå under namnet *Jernbanesviten*. Under arbetet förde hon dagbok, av vilka delar har transkriberats av litteraturvetaren Annelie Bränström-Öhman och givits ut under titeln *Stilens munterbet*.⁴² Lidmans anteckningar om sitt eget skrivande, såväl som det omgivande landskapet, världspolitik, relationer och litteratur, är ett diktverk i egen rätt. Det framstår som ”love for the felt fact, stated in sharpest, most agile and detailed lyric terms” (vilket är en definition av poesi som Howe för fram).⁴³ I denna dagbok dyker det vid tillfällen upp korta observationer rörande hur historien, speciellt familjehistorien, resonerar i huset. Hon skriver: “[...] smärtan över farfars öde; förödmjukelsen, husets sorg; när man kommer hem efter ett par dagars frånvaro tycker man att sorgen tjuger i väggarna”.⁴⁴ Och i en annan del av

41 Sara Lidman, *Hjortronlandet*, Stockholm: Aldus/Bonniers, 1961, s. 68–69.

42 Sara Lidman och Annelie Bränström-Öhman, *Stilens munterbet: Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975–1985*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2014.

43 Susan Howe, *The Quarry*, New York: New Directions, 2015, s. 47.

44 Lidman och Bränström-Öhman, *Stilens munterbet*, s. 257–258.

come to me, show that you have a little pride...

And the crofter said, I do not even have so much as a rope.

But the beam insisted: go to the village and borrow one—no one will come to think of claiming it back.

And the crofter said, yes, tomorrow. If nothing happens before tomorrow, I'll come.⁴¹

In the 1970's, Lidman returned to her childhood house in Missenträsk in Västerbotten to research the history of her own family and the area, and to write the series of novels that came to be called *Jernbanesviten*. During the research and writing she kept a diary, parts of which have been transcribed by the literary scholar Annelie Bränström-Öhman and published as *Stilens munterbet*.⁴² Lidman's notes on her own writing as well as impressions of the surrounding landscape, history, illness, world politics, relationships, and literature is a poetic work in its own right. It comes through as “love for the felt fact, stated in sharpest, most agile and detailed lyric terms,” (which is a definition of poetry that Susan Howe puts forth).⁴³ In this diary, from time to time, there are brief notes on how history, specifically family history, resounds within the house. She writes: “[...] the pain of grandpa's fate; the humiliation, the sorrow of the house; when you come home after a few days away you find the sorrow howling in the walls.”⁴⁴ From elsewhere in the work, “All these pains of which the house thundered.”⁴⁵ These sound impressions seem to come from both an inevitable

41 Sara Lidman, *Hjortronlandet*, Stockholm: Aldus/Bonniers, 1961, p. 68–69. [My translation]

42 Sara Lidman and Annelie Bränström-Öhman, *Stilens munterbet: Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975–1985*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2014.

43 Susan Howe, *The Quarry*, New York: New Directions, 2015, p. 47.

44 Lidman and Bränström-Öhman, *Stilens munterbet*, p. 257–58.

45 Ibid, p. 197.

verket: "Alla dessa smärtor varav huset dånade".⁴⁵ Dessa ljudintryck verkar komma från både ett ofrånkomligt odistanterat lyssnande och intensiva förnimmelser av en historisk närvaro inuti det materiella som omger henne. Hon frågar sig "Lever de döda kvar i föremålen?"⁴⁶ Och en natt vaknar hon för att klockan stannar.⁴⁷ Det kontinuerliga tickandet upphör och skapar en så intensiv brist på ljud att denna skär genom sömnen. Ljuden och o-ljuden som darrar i dessa tystnader ger upphov till en särskild typ av textuell vibration. I denna besitter det förflutna ett slags närvaro som bebor saker och landskap. Ljuden är litterära och nedsänkta i specifika känslor och erfarenheter, alltså inte på något sätt generaliserbara. Men de bygger på varandra. Ljud reser intertextuellt från ett skrivet till ett annat. Ilskan, sorgen och förnedringen som genljuder är inte solitära känslor, utan befinner sig inom och genom ett delat litterärt språk, textuellt knutna till en gemensam levd erfarenhet av den förflutna och pågående exploateringen av Sveriges norra delar.

Istället för att vända mig till *tystnaden*, har jag kommit att tänka på Västerbotten, ljuden av dess historier och språk, i termer av *otystnad*. För det handlar inte om en frånvaro av ljud, utan om ett intensivt o-ljudande. Dessa lågmälda avstånd vibrerar oroligt. Otyst.

Det finns en viss karaktäristik i det skrivna och talade språket, ett slags abrupthet, som har intresserat mig ett tag. I västerbottenska dialekter faller ofta slutet på ett ord bort. Till exempel kan *inte* bli *int*. Och i meningar kan ibland hela ord framstå bortskurna. I en passage där Lidman försöker greppa sitt arv och sin familjehistoria, skriver hon: "Jag måste tänka igenom allt det här. Tvånget förbudet lusten skammen oviljan – glädjelösheten dragningen. Måste tänka mig fram till någon sorts".⁴⁸ Och där slutar

⁴⁵ Ibid, s. 197.

⁴⁶ Ibid, s. 255.

⁴⁷ Ibid, s. 142.

⁴⁸ Ibid, s. 462.

un-distanced listening and an intense sense of historical presence in what materially surrounds her. "Do the dead keep on living in things?"⁴⁶ she asks herself and one night she wakes up because the clock stops.⁴⁷ The continuity of the ticking is interrupted, causing a lack of sound so intense it pierces through sleep. The sounds and un-sounds (one Swedish word for noise, *oljud*, literally translates to "un-sound") that tremble in these silences give rise to a certain kind of textual vibration. In it, the past takes on a presence that inhabits things and landscapes. The soundings are literary and steeped in specific emotions and experiences, and so are in no way generalizable. They build from each other, though. Sound travels intertextually from text to text. The resounding anger, sorrow, and humiliation are not solitary emotions, but are within and throughout shared literary language, textually tied to a common lived experience of the past and the ongoing exploitation of the north.

Instead of turning to *silence*, I have come to think of Västerbotten, the sounds of its history and languages, in terms of an *unquiet*. There isn't the absence of sound, but rather, an intense un-sounding. These taciturn distances vibrate unsettlingly, unquietly. There is a certain characteristic, an abruptness in language, written as well as spoken, that has fascinated me for some time. In a northern dialect, the final part of a word is often dropped. For example, *inte* (not) can become *int*. And in sentences, whole words sometimes appear to be cut. In a passage in which Lidman tries to grasp her heritage and family history, she writes: "I need to think all of this through. The imposition the inhibition the lust the shame the unwillingness—the joylessness the attraction. Must think myself to some sort of."⁴⁸ And there the passage ends. One could think that the writing is unfinished, that she

⁴⁶ Ibid, p. 255.

⁴⁷ Ibid, p. 142.

⁴⁸ Ibid, p. 462.

passagen. Man skulle kunna tro att det skrivna är oavslutat, att Lidman avbröts mitt i skrivandet, eller att det av någon annan anledning fick ett för tidigt avslut. Men det här är ett sätt att tala och i någon mån att skriva på som inte är ovanlig i norra Sverige. Lidman skriver några rader om en kvinna som dött: "En hjärnblödning igår morse. De försökte operera i natt men hon."⁴⁹ Det avhuggna är fullständigt i sin abrupthet. Här finns till och med punkten på slutet som understryker att meningen är avslutad. Den här typen av avhugget språk skulle kunna anses öppet. Och i något avseende är det det. Men ofta behövs inte särskilt vilda tolkningar, vart texten är på väg är snarare så pass tydligt att fortsätta den tycks onödigt. Det sista ordet är således inte tyst, utan o-tyst. Det är inte där men det talar högt. Detta avhuggna sätt att prata och skriva på skapar en särskild kompaktitet i språket. En rörlig partikularitet och en fåordighet. Hur mycket som behöver sägas beror naturligtvis också på relationen mellan den som talar och den som lyssnar. Om du kan lita på att den som behöver uppfatta det du säger gör så genom ett fåtal ord, så behövs bara ett fåtal ord.

Tystnad, som i den subversiva tystnad som Nikita Dhawan lägger fram, har föreslagits som ett alternativ – eller möjligtvis en allierad – till den mer utbredda strategin att "höja rösten" och "bryta tystnaden" i kampen mot förtryck. Dhawan vänder sig till tystnaden på grund av en majoritets hegemoniska lyssnande i relation till den subalternen. Det gör hon för att motståndsstrategier måste förhålla sig till det specifika förtryck de möter. I en liten gruppdiskussion under kursen "Dekolonisering" vid Umeå universitet, berättade en samisk medstudenter att varken att höja rösten eller att vara tyst utan snarare *att inte säga allt* är en samisk språklig strategi. Samer pratar, men säger bara cirka 80 % av det

49 Ibid, s. 471.

might have been interrupted or for some other reason come to a premature stop. But rather, this is a style and a manner of speaking, and to some extent writing, not uncommon in the north of Sweden. Lidman makes a brief note regarding a woman who died: "A cerebral hemorrhage yesterday morning. They tried to operate last night but she."⁴⁹ The truncated is complete in its abruptness. Here there is even the punctuation mark period to emphasize that the sentence is finished. This style of truncated language could be considered open-ended. And on some level it is. But, oftentimes the sentence does not require wide interpretations, rather, the text might already be clear enough for continuing it to seem unnecessary. The last word is not quiet, it is un-quiet. It is not there but it speaks loudly. This truncated way of talking and writing makes for a certain density of language. An agile pointedness and a taciturnity. Also, how much needs to be said of course depends on the relationship between speaker and listener. If there is a trust in that the one who needs to grasp what you are saying might do so with few words, then few words are needed.

Silence, as in the subversive silence that Nikita Dhawan proposes, has been suggested as an alternative—possibly an ally—to the more common strategy of "speaking out" or "breaking the silence" when fighting oppression. Dhawan turns to silence due to a majority's hegemonic listening in relation to the subaltern. She does so because strategies of resistance need to be specific to the oppression they face. In a small group discussion during the course "Decolonization" at Umeå university, a Sámi fellow student said that neither speaking out nor keeping silent, but rather *to not say all*, is a Sámi way of speaking, a resistance strategy in language. The Sámi do indeed speak, but only to an amount of around 80% of what there is to be said, she gauged. Settler colonialism aims at

49 Ibid, p. 471.

som finns att säga, uppskattade hon. Nybyggarkolonialism ämnar få det och de som fanns där innan att försvinna eller bli osynliga/ohörbara. Att inte säga allt blir en strategi att både prata och inte prata. *Något* sägs, vilket både visar upp en samarbetsvillighet inför staten och att man fortfarande existerar, viktiga överlevnadsstrategier inom ett nybyggarkolonialt samhälle. Men samtidigt undanhålls en del, vilket skyddar mot exploatering. Det här är en annan form av otystnad. Tappandet av slutbokstäver eller ord som jag skrivit om ovan handlar om dialekt. En otystnad som formulerar ett motstånd gentemot koloniala praktiker är annorlunda. Audre Lordes kända ord "Your silence will not protect you"⁵⁰ är viktiga, inte minst i sin kontext, vilken rör nödvändigheten av att som svarta lesbiska kvinnor tala och att sträcka sig efter varandra, att bekämpa separation och att förvandla "silence into language and action".⁵¹ Dessa agiterande ord ogiltigförklarar inte Dhawans subversiva tystnad eller att strategiskt inte säga allt. Igen, motståndets ljud står i direkt relation till förtrycket det möter, detta förtrycks historia och dess hegemoniska lyssnande.

Norra Sveriges otystnad är inte en och samma. Det kan vara mer relevant att prata i termer av otystnader: Bergens och skogarnas otystnader, husens och deras förflutnas, deras bjälkar, klockor, väggar; sägandets och det osagdas otystnader; sidornas. Ljuden och o-ljuden är inte bara olika, utan ibland överlappande och ibland motstridiga. Vi har återigen att göra med det oroliga och det onybyggande i dessa landskap och historiska litteraturer. Otystnaderna ger sig tillkänna på olika sätt och hur de upplevs beror på lyssnarens lyssnande.

50 Audre Lorde, *The Transformation of Silence into Language and Action*, i *Sister Outsider: Essays and Speeches*, Trumansburg: The Crossing Press, 1984, s. 41.

51 Ibid.

making that which was, and those who were there before, disappear or become invisible/inaudible. To not say all becomes a way to both speak and to not speak. *Some* is said, so as to both show compliance to the state and make oneself known—crucial acts of survival within settler colonialist society. But at the same time, importantly, some is withheld, so as to guard against exploitation. This is another form of unquiet. The colloquial dropping of end letters and words, mentioned above, is a matter of dialect. An unquiet that forms a resistance to colonial practices is different. Audre Lorde's famous words, "Your silence will not protect you"⁵⁰ are important not least in their context, which regards the imperative of speaking out as a black lesbian woman, and to reach out to one another, to fight separation and transform "silence into language and action."⁵¹ This call-to-arms does not invalidate Dhawan's subversive silence or to strategically not say all. Again, the sonics of the resistance stand in direct relation to the oppression it faces, the history of that oppression and its hegemonic listening.

The unquiet of the north of Sweden is not singular, it may be more relevant to speak of unquiets. There are those of the mountains and forests; those of houses and their histories, their beams, clocks, walls; there are those of speaking and un-speaking, and there are those of the page. The sounds un-sounds are not just various but are at times overlapping, and at times conflicting. Yet again, we are dealing with the unsettled and the unsettling of these northern parts and their historical literatures. The unquiets make themselves heard in different ways, and how they are perceived depends on the listening of the listener.

50 Audre Lorde, *The Transformation of Silence into Language and Action*, in *Sister Outsider: Essays and Speeches*, Trumansburg: The Crossing Press, 1984, p. 41.

51 Ibid.

En hoppfull slutsats

Lisa Robertson skriver: "As the city is not the opposite of the country, noise is not the opposite of silence."⁵² Det må vara fallet, men, som hon snabbt påpekar: "Nevertheless the binary figure/ground analogy is a dominant trope within European representational tradition [...]"⁵³ Metaforiker som grundar sig i ljudande dikotomier kommer att leva vidare: det helt och hållet högljudda och disharmoniska oljudet, som det ultimata brytandet av den helt och hållet tysta tystnaden. Och detta oavsett hur tvetydigt och ringa, eller semantiskt kodat och auktoriserat, detta oljud är. Oavsett hur högljudd tystnaden är. Det hegemoniska lyssnandet har en tendens att prydligt kategorisera och sedan strunta i resten. Harmoni och disharmoni kommer att, i en större diskurs, fortsätta figurera som binära fenomen, oaktat bråkande harmonier och den oenighet som ofrånkomligen kommer med historisk enhetlighet, det vill säga, Historien med stort H.

Kanske är det dags att återvända till Historiens väsande, till ljudet av den arga gåsen och ormen, till vatten på hett järn. Om Historiens väsande är den skorrande polyfoni som ljuder genom historiska definitioner och deras rättelser, deras påbyggnader och omdefinieranden, har den just att göra med oenigheten inom det enhetliga. Gamla inskriptioner vibrerar inom de nya och de nya blir gamla. Andra förhållningssätt kommer konstant och de förändras. Sedan förändras de igen. Väsandet skiftar och slutar inte att skifta. Ljudvågor kolliderar och diffrakterar, de bedarrar inte. Detta väsande hörs, men bara om man spetsar öronen och lyssnar noga. På så sätt kan det likna tystnad – en auktoritär fräsande tystnad. Som Webster skriver är gräl eller bråk som inte når tu-

⁵² Robertson, *Nilling*, s. 61.

⁵³ *Ibid*, s. 61–62.

A Hopeful Conclusion

Lisa Robertson writes, "As the city is not the opposite of the country, noise is not the opposite of silence."⁵² That may be the case, but, as she quickly remarks, "Nevertheless the binary figure/ground analogy is a dominant trope within European representational tradition [...]"⁵³ Metaphorical uses of a totally loud or disharmonious noise as the ultimate breaker of a totally silent silence will live on. However ambiguous and slight, or semantically coded and authorized, the noise might be. However loud the silence. Hegemonic listening has a tendency to neatly categorize, and disregard the rest. Harmony and disharmony will continue to figure as binary phenomena in a larger discourse, notwithstanding quarreling harmonies and the discord that inevitably comes with historical accord, that is, History with a capital H.

It is perhaps time to return to the hiss of History, to the sound of the angered goose and snake, to water on a hot iron. If the hiss of History is the reverberating jarring polyphony of historical definitions and their corrections, their re-definitions and re-takes, it has precisely to do with this discord within historical accord. Old inscriptions vibrate within the new and the new are getting old. Other ways are always coming, and they differ. Then differ again. The hissing shifts and doesn't stop shifting. Sound waves clash and diffract, they do not abate. This hiss can be heard, but only if you listen closely. As such it might resemble silence—an authoritarian sizzling silence. As Webster writes, when it comes to speaking, quarreling that expresses less than uproar, is noise. In the hiss of History there is indeed nothing resembling an uproar, just that continuous quarrel. It is a silence that is noise. But no signal

⁵² Robertson, *Nilling*, p. 61.

⁵³ *Ibid*, p. 61–62.

multuariska nivåer oljud. I detta Historiens väsende finns verkligen ingenting som liknar tumult, bara det där pågående bråket. Det är en tystnad som också är oljud. Men ingen signal störs. Eller snarare, väsendet är både en del av historiens massiva signal och det som stör den. Vissheter krockar, barska uttryck böjer sig och under tiden uppstår öppningar, glapp, instabila frekvenser. I samma stund som Den Förhärskande Historien stärks, faller den också isär. Medan dess grepp fortsätter hårdna, fumlar och famlar det. Här finns en hoppfull slutsats att hämta: Möjligheter finns. Dessa historiska och litterära landskap, dessa tystlåtna avstånd, är redan i disharmoni. Att lyssna till det otysta, och att skriva inom det, kan fortsätta att oro.

is disturbed. Or rather, this hiss is both part of the great signal of history, and that which disturbs it. As certainties clash and dominating airs bend there are openings, gaps, unsteady frequencies. Dominant History is falling apart while keeping steady. As its hold is continuously strengthened, it simultaneously fumbles and grapples. This amounts to a hopeful conclusion: There are possibilities. These literary and historical landscapes, these taciturn distances, are already in discord. To listen to the unquiet, and to write within it, might further unsettle.

Ett så kallat oväsen:

A So Called Noise:

Grubb i arkivet

Grubb in the Archive

Nils Grubbs religiösa oljud

Stugan jag bor i ligger en tio minuters bussfärd utanför Skara. Det är nästan vår, grågult gräs skjuter upp genom snön. Lukten av det som ska komma i lukten av det som dött. Jag reste hit för att titta på kyrkoherde Nils Grubbs försvarsskrift gentemot anklagelserna om religiöst oljud. När jag uppe i Umeå universitets forskningsbibliotek frågade efter handskriften skickade de mig hit ner. Alla dessa kala lövträd.

Försöker att inte låta ilskan över att de mer exklusiva, handskrivna, dokumenten finns i Mellansverige överskugga arbetet. (Varför hamnade Umeå stifts kyrkoherdes handlingar här nere? Att det är här jag nu befinner mig. Allt detta spelar roll. Dessa stora rum i södra Sverige och vad de har byggts av. På vems och vads bekostnad – människors, markers, skogars.) Det är vackert här.

ljudet tycks ring
a nu men på sitt sätt
intensivt – det ring
er

Nils Grubb föddes 1681 i Umeå stad. Han återvände efter studier i Härnösand, Uppsala och Tyskland till Sveriges norra delar, för att ta över pastoratet i Umeå. På väg norröver blev han stoppad i Stockholm. Det hade uppkommit rykten att Grubb låtit sig influerats av pietistiska idéer under sin vistelse i Halle. Konungen friade emellertid den anklagade, som tilläts fortsätta resan norröver. Grubb prästvigdes i Härnösand och tog sedan över pastoratet, som bestämt, 1713.¹ Sex år senare

1 Nils Grubb, Nils Grubbs självbiografi i *Äldre svenska biografier*, Uppsala: Uppsala universitet, 1917, s. 185–189.

The Religious Noise of Nils Grubb

The cabin I stay in lies a ten minute bus-drive beyond Skara. It is almost spring. Gray-yellow grass shoots up through the snow. The smell of what is coming in what is dead. I traveled here to look at the manuscript of Reverend Nils Grubb's defense-scripture against the accusations of religious noise. When I asked for the manuscript at the Umeå University research library, they sent me down here. All these naked deciduous trees.

I try to not let my anger about the more exclusive, handwritten, documents being in the middle part of Sweden overshadow the work. (How did the Umeå parish papers end up down here? I am here now. All of this matters. These large rooms in the south of Sweden and what built them. On whose and what's expense—peoples', lands', woods'). It is beautiful here.

the sound seems sligh
t now but in its way
intense – it ring
s

Nils Grubb was born in 1681 in Umeå. He returned after studies in Härnösand, Uppsala, and Germany to the northern parts of Sweden, to take over the Umeå parish. On his way north he was stopped in Stockholm. Rumors had emerged that Grubb was letting himself get influenced by pietistic ideas during his stay in Halle. The king, however, acquitted the accused, who was allowed to continue his journey north. Grubb was ordained in Härnösand and then took over the parish, as intended, in 1713.¹ Six years later he was

1 Nils Grubb, Nils Grubbs självbiografi, in *Äldre svenska biografier*, Uppsala: Uppsala universitet, 1917, p. 185–189.

blev han åtalad för religiöst oljud och en utredning tillsattes.²

Howes texter rörande de religiösa ledarna Cotton Mather och Jonathan Edwards ledde mig till Grubb, men Grubb motsvarar inte någon av dem. Det handlar inte om exakta överensstämmelser, utan snarare om det exakt samma som skiljer sig åt. Det rör sig om en och samma postreformerta iver, en och samma ton – ljudet av början av slutet, uppenbarelsbokens sjunde trumpetstöt som vibrerar genom gamla Europa och vars darrningar genomkrusar den så kallade Nya världen. Det rör sig om exakt samma visshet och i samma stund, naturligtvis, om helt andra. Inga tydliga linjer kan dras.

Att Howe ett längre tag har jobbat med en ljudkonstnär vid namn David Grubbs, är något av ett talande mystiskt sammanträffande. Författaren Fredrik Nyberg skriver i en passage i sin avhandling i litterär gestaltning *Hur låter dikten? Att bli ved II* om Howes och Grubbs samarbete. Han skriver att Howes sätt att arbeta med Europas och Amerikas våldsamma koloniala historia, med Grubbs inblandning, flyttas ut till ännu en scen. Och det är, enligt Nyberg, på grund av att Grubbs inte rakt av söker översätta någon form av visuellt oljud till ett sonort som rösten och talet undviker att bli den visuella poesins antagonist.³ I Howes skrivande är sinnena aldrig enkelt separerade och där finns definitivt inget motsatsförhållande. Sidans ljud och det talade ljudet är – alltså även i ljudkompositionerna – ofrånkomligt sammanblandade.

Det oljud Nils Grubb åtalades för 1719 har att göra med de konventiklar, inofficiella religiösa möten, som han sades ha tilllätit (troligtvis både tillät och uppmuntrade) i sitt eget hem. Det svenska konventikelplakatet som skulle komma att förbjuda sådana trädde inte i kraft förrän 1726 (i England trädde en liknande lag i kraft långt tidigare, 1664). Men de möten med pietistiska för-

² Ibid, s. 194–196.

³ Fredrik Nyberg, *Hur låter dikten? Att bli ved II*, Göteborg: Autor, 2013, s. 347.

prosecuted for religious noise and an investigation was launched.²

Howe's writings about the religious leaders Cotton Mather and Jonathan Edwards brought me to Grubb, but Grubb is equivalent to neither. It isn't about a perfect correspondence, but rather a perfect same that differs. It is the very same post reformation zeal, the same tone—the sound of the beginning of the end—the blast of The Book of Revelation's seventh trumpet that vibrates through old Europe and whose tremors ripple through the so called New World. It is about the exact same certainty and at the same time, of course, entirely different ones. No clear lines can be drawn.

That Howe, for some time now, has been working with a sound artist named David Grubbs is a somewhat telling mysterious coincidence. In a passage of the dissertation in literary composition *Hur låter dikten? Att bli ved II* (What does the poem sound like? Becoming wood II), author Fredrik Nyberg writes about the collaboration between Howe and Grubbs. Nyberg writes that Howe's way of working with the violent colonial pasts of Europe and America moves out into yet another scene with Grubb's involvement. And it is, according to Nyberg, because Grubbs does not attempt to make any direct translation of visual noise into sonorous, that voice and speech avoid becoming antagonists to visual poetry.³ In Howe's writing, the senses are never straightforwardly separated, and there is definitely no binary relationship between them. The sounds of the page and spoken sounds are—even in the sound compositions—inextricably mixed.

The noise Nils Grubb was accused of in 1719 has to do with the conventicles, the unofficial religious meetings, that were said to be held in his own home (and that he probably both allowed and encouraged). The Swedish Conventicle Act that would forbid such meetings did not come into force until 1726 (in England a similar

² Ibid, p. 194–196.

³ Fredrik Nyberg, *Hur låter dikten? Att bli ved II*, Göteborg: Autor, 2013, p. 347.

tecken som Grubb anklagades för sades skapa en bullrande oreda i religionen. Detta ”så kallade oväsen” har i allra högsta grad med talet och rösten att göra. Dessutom, och inte minst, har det med de skrivna texter som man läste och sjöng ur att göra. Man får inte glömma att *läseri* också är en beteckning för den typ av väckelse som spreds över Sverige, specifikt dess norra delar, under 1700- och 1800-talen.

Grubbs försvar heter:

En
Sanfärdig och på bewisliga
skähl sig grundande
BERÄTTELSE
Om
Det så kallade owäsendet
i Religion och Kyrckio=Disciplin,
För hwilcket
Denna Uhmo Församling/igenom
någras/dehls argsinnades/dehls oför-
ständigas falska tidningar kommit
i förklehnligt rychte.
Utgiewen
Af
NILS GRUBB,
Probst och Kyrckio=Herde i Uhmo.⁴

⁴ Nils Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, *yumpu.com*, <https://www.yumpu.com/sv/document/view/20328888/grubb-nils-en-sanfardig-och-pa-bewisligapdf-eod> (Åtkomstdatum 31 januari, 2017).

law came into force much earlier, 1664). But the meetings with pietistic overtones that Grubb was accused of, were said to create a racketing disorder within the religion. This so-called noise has everything to do with speech and voice. Also, and not least, it has to do with the written texts that were read aloud and sang from. One mustn't forget that *läseri* (readership/*readeri*) also is a term used for the type of religious awakening that spread over Sweden, specifically its northern parts, during the 18th and 19th centuries.

Grubb's defense is called:

A
Truthful and of verifiable
reasons based
RELATION
Regarding
The so-called noise
within Religion and Church=Discipline
For which
This Umeå Parish/because of
some/partly mean-spirited/partly im-
prudent false reports have come
into defamed rumor.
Published
By
NILS GRUBB,
Dean and Vicar in Umeå.⁴

⁴ Nils Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, *yumpu.com*, <https://www.yumpu.com/sv/document/view/20328888/grubb-nils-en-sanfardig-och-pa-bewisligapdf-eod> (Accessed January 31, 2017).

Det konstant tillfälligas muller

Samma eftermiddag som jag anlände i Skara gick jag förbi forskningsbiblioteket och lämnade en lapp till arkivarien. Dagen efter var allt framplockat. Böckerna jag beställt låg på bordet och bland dem Grubbs försvar.

Ljuset här inne är dovt. Utanför fönstret, Skara domkyrka. Jag sitter vid ett stort avlångt bord, framför mig löper en välvd korridor, böcker täcker golv till tak. Huset består av trä och sten. Det lever, men långsamt. Rummet är ett pågående knakande, ett dröjande jämmer. Dess sonora pågående silas genom det högfrekventa suset av elementet bredvid mig. Bakom hörs dova röster från rummet intill. Detta och mer (alltid mer) låter. Men när jag tittar upp överröstas all annan närvaro av massan av bokrygggar som täcker väggarna. Synsinnet rör upp ljud (ögat är, också, ett öra). Böckerna är slutna men slutar inte låta. Deras närhet ger upphov till en högljutt återhållen tonträngsel.

Skara stift. Här genljuder prästers bläck genom århundraden. Uppfordrande krax myllrar och flaxar. Bokryggarna mullrar, de träter, lovar och hotar. Men de *gör* ingenting, så det verkar inte göra någonting. Den här avlagda gamla makten saknar angelägenhet.

Det är just det, angelägenheter möts. Den här gamla makten lämnas därhän. Därav det där olycksbådande mullret; detta perifera är bedrägligt. En specifik bok förblir naturligtvis bara perifer så länge boken inte är behövd. Det betyder att dess makt inte är glömd, utan sparad. Den är lagd åt sidan för senare bruk. En specifik bokrygg är bara en irrelevant del av en massa så länge dess text inte begärs ut för att bekräfta, bestrida eller korrigera. När en viss bouppteckning, predikan eller ett domstolsbeslut behövs kommer boken att särskiljas från massan och ställas till tjänst. Verken som täcker väggarna här är inte Historiens klara stämma, dess väg och mål. De är resten av skogen – det som gör att det över

The Rumble of the Constantly Temporary

The same afternoon I arrived in Skara, I passed by the research library and left a note for the archivist. The next day it was all checked out. The books I had ordered lay on the table, and among them Grubb's defense.

The light in here is dim. Outside the window, Skara Cathedral. I sit at a large oblong table, in front of me runs a vaulted corridor, books cover floor to ceiling. The building consists of wood and stone. It lives, but slowly. The room is an ongoing creaking, a lingering wailing. Its sonorous ongoing filters through the high-frequency whizz of the heater next to me. Behind me, muffled voices from the room next to this, seep through the door. This and more (always more) sounds. But when I look up all other presence is drowned out by the mass of spines that cover the walls. Sight stirs sound (the eye is, also, an ear). These books are shut but do not shut up. Their proximity generates a loudly pent-up throng of tones.

Diocese of Skara. Here the priest's ink resounds through centuries. Upbraided croaks teem and flap. The spines rumble, they promise, quarrel and threaten. But they don't do anything, so it doesn't seem to do anything. This disused old power lacks urgency.

That's just it, urgencies are met. This old power is left unchecked. Hence that ominous rumble; this peripheral is deceptive. A specific book of course only remains peripheral as long as the book isn't needed. This means that its power isn't forgotten, but saved. It is laid aside for later use. A specific spine is just an irrelevant part of a mass as long as its text is not asked for to confirm, challenge or amend. When a certain probate, sermon, or a court order is needed, the book will be separated from the mass, and put to service. The works that cover the walls here are not the clear voice of History, its path and goal. They are the rest of the forest—that which makes a path at all possible. These dead men's practices and processes are *constantly temporarily* sidelined.

huvud taget kan finnas en stig. De här döda männens praktiker och processer är *konstant tillfälligt* åsidosatta. De är inte inaktiva, snarare synnerligen aktiva, i form av en oöverskådlig sekundär massas löften och hot. De är vibrerande materiella delar av själva stommen av idén om det förflutna. Det här är inte historia. Det är de genljudande anteckningar och toner – skrivna observationer – vilka sällan eller aldrig besökta, gör Historien möjlig.

Den fortfarande ljudande malmen

Handschriften: en gulnad anteckningsbok. Ojämna blad, tunnare men grova. Bläddrar genom den. Texten är liten, en snirklig skrivstil, vid tillfällena minimal.

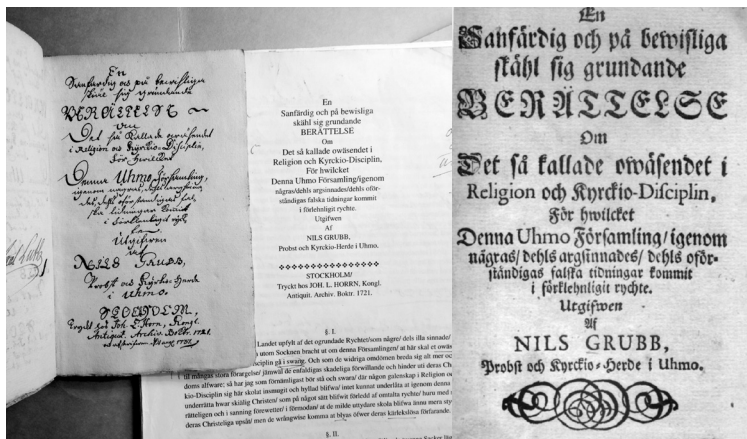
Varje "t" är en bild av ett kors. Bokstaven utmärker sig i sin enkelhet. Den tycks visa på Korsets närvaro. Bläcket är åldrat, tex-

They are not inactive, rather they are highly active—in the form of the promises and threats of an incalculable secondary mass. They are vibrating material parts of the very skeleton of the idea of the past. This is not history. It is the reverberating notes and tones—written observations—that, rarely or never visited, make History possible.

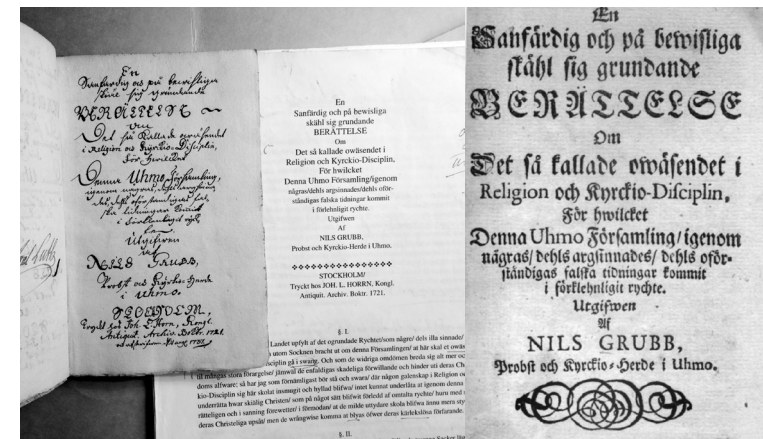
The Still Sounding Ore

The manuscript: a yellowed notebook. Jagged leaves, thin but rough. I browse through it. The text is small, a squiggly handwriting, at times minimal.

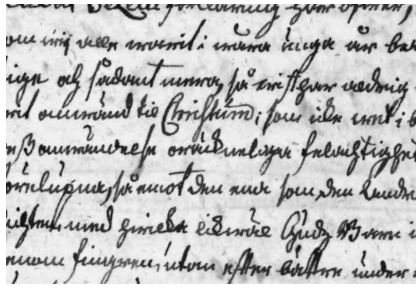
Each "t" is the image of a cross. The letter stands out in its simplicity. It seems to intimate the presence of The Cross. The ink is aged, the text runs in several shades of brown. The pages

Från vänster: Det handskrivna försvaret, Erik Nordbergs transkribering av den tryckta boken, den tryckta boken som digital version.

From the left: The handwritten defense, Erik Nordberg's transcription of the printed book, the printed book as digital version.

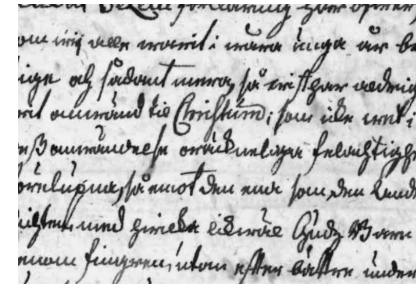
ten går i flera bruna nyanser. Sidorna har tryckts mot varandra i århundraden och det nedtecknade ligger inverterat – som rostfärgade spegelbilder – över de motsatta bladen.

en skugglik spegelbild, en
dubbel spegel?

Det är någonting med textens hastighet. Den noggranna stilen, de få felskrivningarna, de få överstrykningarna och samtidigt den där upprördheten – de många understrykningarna, det frekventa användandet av förkortningen NB (Nota Bene). Affekt men/och precision. Kanske inte återhållsamhet – kanske snarare just en iver men en långsammare och mer noggrann sådan. Vad betyder det? Nej vad *gör* det? Texten uttrycker detta, oavsett vad författaren själv kände eller erfor.

Varje "t" är ett kors, ett tillfälle att minnas. Korset. Den öppna anteckningsboken är en fyrkant och texten en fyrkant däri. Varje gång jag vänder blad finns där en ny perfekt form. Den här textens performance argumenterar mot oreda och oväsen i – minst – lika hög grad som någon annan aspekt.

Grubb rasar med visuell perfektion mot "de widrige" som talar om hans efterföljares syndaånger som ogemen. Självt använder han formuleringen "synda-är-känsla" och citerar Luther: "Synda

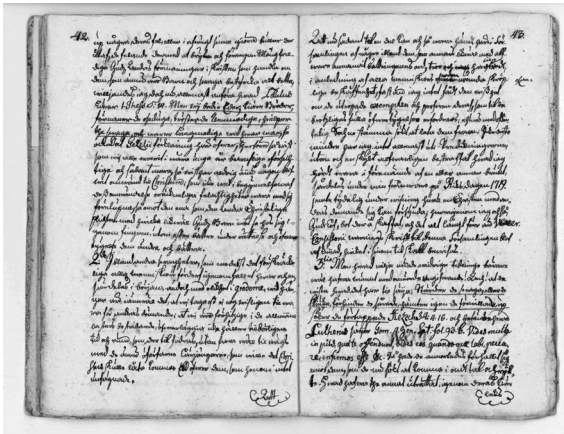
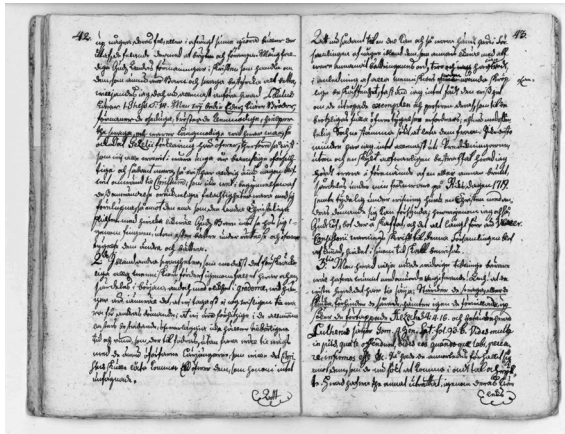
have pressed against each other for centuries and that which is recorded lies inverted—like rust colored mirror-images—on the opposite leaves.

a shadowy reflection, a
double mirror?

There is something about the pace of the text. Its meticulous style, its few typos, few cross-overs, and still that agitation—the many underlinings, the frequent use of the acronym NB (Nota Bene). Affect but/and precision. Perhaps not restraint—perhaps an eagerness but a slower and more cautious kind. What does that mean? No what does that *do*? The text performs it, no matter what the author felt or experienced.

Every "t" is a cross, an opportunity to remember. The Cross. The opened notebook a square and the text a square therein. Every time I turn the page a new perfect shape appears. This performance by the text argues against disorder and noise to the same extent—at least—as any other aspect.

Grubb rages with visual perfection against "the vile" who speak about the repentance-of-sin of his followers as extraordinary. He himself uses the formulation "sin-con-fession" (which also translates to "sin-is-affect") and cites Luther: "Repentance of sin is

ångern är ingen lätt sak/ utan en sådan sorg/ som tränger igenom hiertat/ och förkrassar benen/ hwilcken förorsakas av syndens kantslo/ then lagen wärckar”.⁵ Grubb kallar sina motståndare för Pävens lärjungar och argumenterar i affekt mot meningslöst utantillärande. Han skriver: ”Såsom läsa och intet förstå / är så fåfängt / som plöja och intet så / och åter / den som förstår och intet gör der effter / är såsom en liudande malm och en klingande biällra”.⁶

I denna korta passage tycker jag mig kunna skönja ett för tiden nytt – och farligt – kraftfält. Grubb refererar till Första Korinthierbrevet 13:1. Ändlig jordisk kunskap förenas så med Guds oändliga, och i samma stund med både kärlek och handling. Passagen adresserar alla som läser – vilken som helst avlägsen undersäte kan uppmuntras till, inte bara ett passionerat och oberoende läsande, utan också att agera utifrån det lästa. Och det är genom bibelreferensen som både kärleken och ljudet kommer in.

5 Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com.
6 Ibid.

no minor thing/ but a sorrow such as that/ which is brought about by the affect of sin/ the law is at work.”⁵ Grubb speaks of his enemies as disciples of the Pope and argues affectively against rote memorization. He writes: “SO as to read and nothing grasp / is as vain / as to plow and nothing sow / and again / the one who grasps and does nothing thereafter / is as a sounding brass, and a tinkling cymbal.”⁶

In this short passage I find myself able to discern a, for the time, new—and dangerous—force field. Grubb here refers to the First Epistle to the Corinthians 13:1. Finite earthly knowledge is linked to God’s eternal knowledge, and simultaneously to love and action. The passage addresses all who read, any remote subject might hereby be encouraged to, not just a passionate and independent reading, but also to act upon what has been read. And it is through the Bible reference that both love and sound come into play.

5 Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com. [My translation]
6 Ibid.

För den engelska versionen av den bibliska referensen har jag använt *King James Bible*, vilken torde ha lästs av präster under ti-digt 1700-tal i engelsktalande områden. Orden skulle kunna över-sättas till ”ljudande brons, och en klinkande cymbal”. Dessa fram-står mindre harmoniska, närmare ljud – om man så vill – och rätt långt ifrån den i svenska mer skönsjungande textuella malmen och klingande bjällran. Grubbs referens kommer troligtvis från Karl XII:s Bibel, vilken gavs ut 1703 och med stor sannolikhet var den han litade till. I den senaste svenska Bibelöversättningen från 2000 låter det ”ekande brons” och ”skrällande cymbal”.⁷ Svenskans översättning ligger här, i likhet med översättningen i *King James Bible*, närmare en utbredd föreställning om ljud.

Grubbs vers rimmar och sjunger och hämtar i samma stund sin argumentationskraft från en föreställning om det sjungandes inneboende förgänglighet. Dessa nämnda ljud fungerar i passa-gen som ingenting annat än grälla effekter, meningslösa tillfälli-ga konsekvenser, måhända attraktiva men både övergående och skenverk. De är kortvariga skal/skall. Dessa få rader kallar på lju-dets kraft genom att samtidigt förkasta den.

Att skriva utifrån vibrationen och samtidigt avsäga sig dess skräll och skrän – att sjungande vända sig från sången. Det tycks ha en besvärjelses verkan. Istället för att bara försvara Grubb verkar texten vilja skaka själva ramverket som anklagelserna emot honom är en del av. Grubb skriver med känsla, inte mot känsla, utan för en ”är-känsla”, ett rungande syndaerkännande, en affekt endast tillvänd Gud.⁸ Försvaret övertygar inte genom att motsäga anklagelserna, utan snarare – med Bibelns ord i ryggen – vill det omdefiniera vad som borde anklagas.

1634 hittades silver i Nasafjäll.⁹ Västerbotten hade, när Grubb

Grubb's Swedish version of the Bible reference would translate to “sounding ore, and a jingling bell.” These words appear more harmonious, less like noise—if you will—and seem pretty far from the English shrill brass and cymbal. I chose to use the King James Bible for the English translation of the passage, which was the one that would have been read by priests during the early 1700s in English-speaking areas. The Swedish translation is probably from King Karl XII Bible, which was published in 1703 and most likely was the one Grubb relied on. In the most recent Swedish Bible translation from 2000, it reads “echoing brass” and “jarring cym-bal.”⁷ The Swedish translation here lies closer to both the English translation and a rife conception of noise.

Grubb's verse rhymes and sings and at the same time his argument draws force from an idea of the inherent vanity of that which sings. The sounds are considered to be garish effects, mean-ingless temporary consequences, perhaps attractive but noneth-less transient guises—shells that clang. These few lines call on the power of sound while simultaneously rejecting it.

To write from within the vibration and at the same time disa-vow its clamor and clang—to turn from the sung while singing. It seems to work as an invocation. Instead of merely defending Grubb, the text appears to aim at rattling the very frame-work of the accusations against him. Grubb writes with affect, not against affect, but for an “is-affect”—a resounding confession of sin, an affect solely directed at God.⁸ The defense does not convince by turning against the accusations, rather, strengthened by the words of the Bible, it seeks to re-define what should be accused.

Silver was found in the Nasa-mountains in 1634.⁹ At the time

7 *Bibeln*, Örebro: Svenska Bibelsällskapet och Bokförlaget Libris, 2000, s. 1320.

8 Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com.

7 *Bibeln*, Örebro: Svenska Bibelsällskapet och Bokförlaget Libris, 2000, p. 1320.

8 Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com.

9 Gunnar Westin, Sven Ingemar Olofsson and Jan Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3, Tiden 1638-1772*, Umeå: Norrbottens och Västerbottens läns landsting, 1974, p. 3.

skrev sitt försvar, haft den administrativa beteckningen och funktionen län i drygt 80 år. Länet sträckte sig från Umeå och Umeå lappmark i söder upp till de fortfarande osäkra riksgrensarna i norr, nordväst, nordöst. ”Malm” låter mjukt. M och L är smeksamma konsonanter. Ordet må sjunga i text men hur det lät 1720 berodde på vilken verklighet och vilken historia man var en del av.

Silververket i Nasafjäll stängde 1659, men ”den ljudande malmen” skorrar fortfarande av ditkommenderades lågavlönade arbete i gruvan, den ”förgiftiga blyröken”, de tunga transporterna som samer med renar tvångsrekryterades till och tortyren av de som vägrade eller flydde.⁹ Sveriges mer brutala kolonialpolitik kan tyckas ung 1720, men hade redan satt djupa spår i området. Historiens ljud är som vatten på hett järn. Det väser och fräser. Wollmar Söderholm skriver i boken *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele*:

Det var en avskydd plats detta Nasafjäll och det var sannolikt också en av många förbannad malm som därifrån fraktades. I de färdiga silvertackorna som så småningom landsvägen skickades från Piteå till huvudstaden låg, av flera uttalanden att döma, många människors ”blod, svett och tårar”.¹¹

9 Gunnar Westin, Sven Ingemar Olofsson och Jan Liedgren, *Övre Norrlands historia. D. 3, Tiden 1638-1772*, Umeå: Norrbottens och Västerbottens läns landsting, 1974, s. 3.

10 Wolmar Söderholm, *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele. En bok tillkommen med anledning av Lyckseles 300-årsjubileum 1973*, Lycksele, Lycksele kommun, 1973, s. 57-59.

11 Ibid, s. 63.

of Grubb’s written defense, Västerbotten had been an official governed region for over 80 years. The county stretched from Umeå and Umeå Lap-land in the south up to the still shaky national borders in the north, northwest, and northeast. *Malm* “ore” sounds soft. M and L are caressing consonants. The word may sing in text, but how it sounded in 1720 depended on which reality you and your history were part of. The silver mine in the Nasa-mountains closed in 1659, but “the sounding ore” would still have jarred of the low-paid work in the mine, the “poisonous lead-smoke,” the heavy transports of forcibly recruited Sámi herders and their reindeers and the torture of those who refused.¹⁰ Sweden’s more brutal colonial politics may seem young in 1720, but had already left deep traces in the area. The sound of history is like water on hot iron. It hisses and fizzles. Wollmar Söderholm writes in the book *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele* (Regarding Times Past: Historical Glimpses from The Lap-Lands and Lycksele):

It was a despised place this Nasa-mountain and it was probably also one of many cursed ore that was transported from there. In the finished silver ingots that eventually were sent by land from Piteå to the capital there was, judging by several statements, many peoples’ “blood, sweat and tears.”¹¹

10 Wolmar Söderholm, *Om tider som svunnit: Historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele. En bok tillkommen med anledning av Lyckseles 300-årsjubileum 1973*, Lycksele, Lycksele kommun, 1973, p. 57-59.

11 Ibid, p. 63.

Sveriges gruvpolitik är heller inget avslutat kapitel.¹² Hur ordet malm låter har fortfarande att göra med hur dess språkliga liksom materiella verkligheter drabbade och

skadar. Just detta ögonblick,
en utsikt ett förflutet ett tjockt nu
av o-
rätter ett träd eller
en malm ordet
malm på en sida
den består av vilka träd vilken
utsikt vilken hård erfarenhet av ordet
prospektrings-
rätter kommer
med de konstant kommande
potentiella utförsäljningarna av en levd plats
med andra
ord framtid

det ringer fortfarande det
finns såklart inget slut på
just ljud

¹² Sveriges minerallag har fått hård kritik både nationellt och internationellt. I en rapport från 2013 kritiserar FN denna, bland annat på grund av att den inte tar tillräckligt stor hänsyn till Samernas rätt till sina landområden. Maja Sigfeldt, FN kritiserar minerallagen, *SVT Nyheter*, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/fn-kritiserar-minerallagen> (Åtkomstdatum 11 november, 2018).

The mining politics of Sweden is unfinished business.¹² How the word *ore* sounds still has to do with how its linguistic as well as material realities hit and

hurt. This very moment,
a prospect a past a thick now
of wr-
ongs a tree or
an ore the word
ore on a page
made from what trees what
view what harsh experience of the word
prospection
rights they come
with the constant coming
potential disposal of a lived place
in other
words future

it is still ringing there
is of course no end to
sound specifically

¹² The Swedish mineral law has received harsh critique both nationally and internationally. In a report from 2013, the UN criticizes it severely for, amongst other things, not taking enough consideration into the Sámis' right to their own lands. Maja Sigfeldt, FN kritiserar minerallagen, *SVT Nyheter*, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/fn-kritiserar-minerallagen> (Accessed November 11, 2018).

Förnimmelsen av snittytan eller Arkivets intervaller

Handskriften av försvaret ligger framför mig på bordet. Datorn är uppslagen, dess skärm visar en digital version av den tryckta texten.¹³ Bredvid ligger en utskrift av prästen Erik Nordbergs transkription av trycket. Allt detta språk är versioner av något som, för enkelhets skull, brukar kallas ”samma”.

Howe skriver om arkivets mystiskt dokumentära telepati. Den har både med platsen, ett specifikt *här* – det synligas yta – och med tid att göra. Hon skriver: ”If you are lucky you may experience a moment *before*.”¹⁴

Arbetet i arkiv och forskningsbibliotek (att titta på och röra vid, läsa) är inte bara löst kopplat till lyssnandet utan denna intensitet, den här mystiska telepatiska perceptionen vibrerar och ljuder: ”Each collected object or manuscript is a pre-articulate empty theater where a thought may surprise itself at the instant of seeing. Where a thought may hear itself see.”¹⁵

Bläddrar också, parallellt, i en utskrift av artikeln ”Erik Nordberg: En norrlandsforskare av rang” ur tidskriften *Oknytt*, från 1988. Forskningsbibliotekarie Karin Snellman skriver att Nordberg ”[...] ville veta, hur denna bygd en gång hade kristnats och hur kristendomen hade spritts bland befolkningen under seklernas lopp.”¹⁶ Nordberg har ägnat Grubb särskilt mycket tid och Snellman har i sin tur ägnat Nordberg särskilt mycket tid, då det föll på hennes lott att ta hand om det stora arkiv han lämnat efter sig.

¹³ Nils Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com.

¹⁴ Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014, s. 18.

¹⁵ *Ibid*, s. 24.

¹⁶ Karin Snellman, Erik Nordberg: en norrlandsforskare av rang, *Oknytt*, vol. 9, nr 3–4, 1988, s. 53.

Sensation of the Kerf, or, The Intervals of the Archive

The manuscript of the defense lies in front of me on the table. The opened computer’s screen shows a digital version of the printed book.¹³ Next to it, a print-out of the priest Erik Nordberg’s transcription of the print. All this language is versions of something that, for the sake of simplicity, usually is called “same.”

Howe writes about the mystic documentary telepathy of archives. It has to do with place, a specific *here*—the surface of the visible—and with time. She writes: “If you are lucky you may experience a moment *before*.”¹⁴

The work in archives and research libraries (looking and touching, reading) is not just loosely linked to listening, but its intensity, this mystic telepathic sensation, vibrates with sound: “Each collected object or manuscript is a pre-articulate empty theater where a thought may surprise itself at the instant of seeing. Where a thought may hear itself see.”¹⁵

At the same time, I am flicking through a print-out of the article “Erik Nordberg: en norrlandsforskare av rang” (Erik Nordberg: A Dignified Norrland-researcher), in the magazine *Oknytt*, from 1988. The research librarian Karin Snellman writes that Nordberg “[...] wanted to know how this district once had been Christianized and how Christianity had spread among the population over the centuries.”¹⁶ Nordberg devoted a lot of time to Grubb specifically and Snellman, in turn, devoted a lot of time to Nordberg specifically, as it was up to her to take care of the vast archive he left behind.

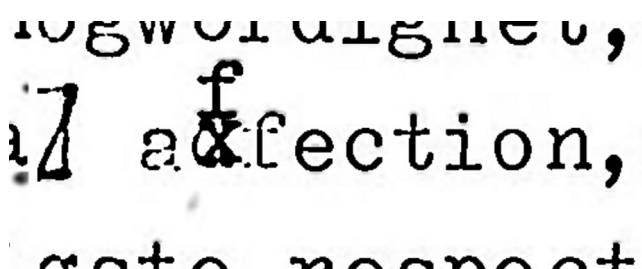
¹³ Nils Grubb, *En sanfärdig och på bewisliga...*, Yumpu.com.

¹⁴ Susan Howe, *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*, New York: New Directions, 2014, p. 18.

¹⁵ *Ibid*, p. 24.

¹⁶ Karin Snellman, Erik Nordberg: en norrlandsforskare av rang, *Oknytt*, vol. 9, no. 3–4, 1988, p. 53.

e universiteter försk
 e ^uxniversitet~~XX~~ ⁱNåd osition, såss
 lars nytta ~~XXXX~~ ^{förestå}kund het ^{all}ödmul
 , som fått kännedom
 eringen ~~XXX~~ ^{som}extrak
 de avskrift av dem
 En sanfärdig och
 kallade oväsendet
 Uhmo församling, ig
 a tidningar kommit
 h kyrckioherde i U
 ades av kansliråde

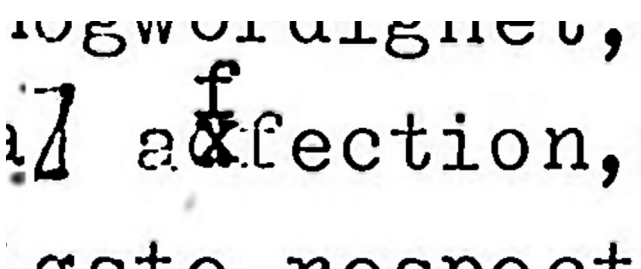

Närbilder på Grubb-transkriptioner från Handskrift 25: Kyrkoherde Erik Nordbergs arkiv.¹⁷

bruset som
 uppstår med varje
 version och mellan
 versionerna. Det ofrånkomliga
 slyspråket. När historien
 väser. Utgåvor,
 renskrivningar tolkningar
 klargöranden störningar kommer
 i vågor, mer språk, i
 intervaller

¹⁷ Erik Nordberg, Handskrift 25: Kyrkoherde Erik Nordbergs arkiv, vol. 25:4:2, Prosten Nils Grubb. Visitationer i Lycksele. *Arkiv och Specialsamlingar: foark.umu.se* <http://www.foark.umu.se/sites/default/files/arkiv/25/sefoark250402.pdf> (Åtkomstdatum 7 mars, 2017).

e universiteter försk
 e ^uxniversitet~~XX~~ ⁱNåd osition, såss
 lars nytta ~~XXXX~~ ^{förestå}kund het ^{all}ödmul
 , som fått kännedom
 eringen ~~XXX~~ ^{som}extrak
 de avskrift av dem
 En sanfärdig och
 kallade oväsendet
 Uhmo församling, ig
 a tidningar kommit
 h kyrckioherde i U
 ades av kansliråde

Close-ups of Grubb-transcriptions from Manuscript 25. Vicar Erik Nordberg's archive.¹⁷

the hum that
 arises with every
 version and between
 versions. The inevitable thicket-
 language. When history
 hisses. Editions,
 transcriptions interpretations
 clarifications disturbances
 surge, more language, at
 intervals

¹⁷ Erik Nordberg, Handskrift 25: Kyrkoherde Erik Nordbergs arkiv, vol. 25:4:2, Prosten Nils Grubb. Visitationer i Lycksele. *Arkiv och Specialsamlingar: foark.umu.se* <http://www.foark.umu.se/sites/default/files/arkiv/25/sefoark250402.pdf> (Accessed March 7, 2017).

Snellmans arkiverande och katalogiserande av Nordbergs efterlämnade dokument under mitten av 80-talet är vad som gör att det i Umeå universitets forskningsarkiv finns ett så pass rikt material om och av Grubb. Det var också de här transkriptionerna av Nordberg jag först hittade och föll för. Den maskinskrivna stilen, dess direkta enkelhet, kontrasterar mot och skakar på ett vackert sätt om Grubbs 1700-talstunga. Del av detta drama är också svärtans kontinuerligt fluktuerande intensitet, de återkommande bläckplumparna och fläckarna, handskrivna numreringar och enstaka anteckningar, de noggrant noterade radbrotten och många korrigeringsarna – klamrar tillagda för hand i efterhand och överkryssade bokstäver med tillägg. Ibland befinner sig dessa adderade bokstäver rakt ovanför och blir på så sätt ett med orden, ett slags bråkande pucklar. Ibland svävar de i marginalen.

Rummet som redan var skumt blir gradvis skummare som eftermiddagen går över i kväll. Ljuset har börjat lägga sig. Ljudet kommer inte att göra det.

Att läsa betyder,
här inne, att (låta) höra
intervallerna skölja
och att förhålla sig till
sidans faktiska, alltså, *vad som är där*
vad som (låter) står
att läsa

Om ögonblick skär, har att läsa att göra med förnimmelsen av snittytan.

Howe skriver: "In research libraries and special collections words and objects come into their own and have their place again. This known world. This exact moment – a little afterwards – not quite –"¹⁸

¹⁸ Howe, *Spontaneous Particulars*, s. 59

Snellman's archiving and cataloging of Nordberg's posthumous documents during the mid-1980s is how Umeå University's research library contains such a rich material on and by Grubb. Also, it was these transcriptions of Nordberg's that I first found and fell for. The style of the typewritten, its direct simplicity, contrasts with and beautifully rattles Grubb's 18th century tongue. Part of this drama is the recurring ink blots and smudges, the continuously fluctuating intensity of the blackness, handwritten numberings and odd notes, painstakingly noted line breaks and the many corrections—brackets added by hand and crossed out letters with additions. Sometimes these added letters are put directly above the word, and in this way become one with them, like bickering humps. Sometimes they hover in the margin.

The room that was already dim gradually gets dimmer as afternoon turns to evening. The light has begun to settle. The sound will not.

Reading in
here means to (let) hear
the intervals wash
and tend to
the page's actual, that is, *what is there*
how it (sounds)
reads

If moments cut, reading has to do with the sensation of the kerf.

Howe writes: "In research libraries and special collections words and objects come into their own and have their place again. This known world. This exact moment—a little afterwards—not quite—"¹⁸

¹⁸ Howe, *Spontaneous Particulars*, p. 59

”Quite” kan med enkelhet också läsas ”quiet”. Ett kvickt platsbyte av t och e och ordet dubbleras. Inte varken eller, utan både och. ”Not” (inte) är inte helt och hållet och i samma stund inte tyst. Det är o-tyst. Tungan är ett öga som också är ett öra.

Nils Grubb skrev sin försvarsskrift men dog innan han till slut friades från anklagelserna om religiöst oväsen 1724. När jag frågar arkivarien om varför Grubbs skrifter finns här nere skrattar han och säger att det skulle man kunna ta reda på, om det var viktigt. Jag håller med, det är det inte. En del av arbetet är att urskilja vad som är dess förutsättningar från vad som är dess frågor.

malmen
eller bronzen eller
det som uppstår mellan
intervallerna, brus eller muller,
den så
kallade tystnaden den ihärdiga endast
till synes
ringa
det är inte att det nästan hör
s utan det är
nästan som hör
s

“Quite” can easily also read “quiet.” A quick swap of the t and the e and the word doubles. Not either or, but both. That is, “not quite” is precisely not quite and at the same time not quiet. It is un-quiet. The tongue is an eye that also is an ear.

Nils Grubb wrote his defense scripture, but died before he was finally acquitted of the charges for religious noise in 1724. When I ask the archivist why Grubb’s documents ended up down here, he laughs and says that it would be possible to find out, were it important. I agree, it isn’t. A part of the work is to distinguish between its conditions and its questions.

the ore
or brass or
that which arises between the
intervals, hum or rumble,
the so
called silence the persistent only
seemingly
slight
it isn’t that it’s not quite hear
d but it is
quite that is her
d

II

II

SNÖ

SNOW

S

S

N

Ö

N

O

W

O You Banner,
 Flapping, Flapping,
 Flapping, Flapping

Mathers Magnalias slyspråk

O You Banner,
 Flapping, Flapping,
 Flapping, Flapping

The Thicket Language of
 Mather's Magnalia

Doubles are counteracted one must draw still. 'Come up here soul
soul.'

Two desires. Thrift. Thrift. Near the surface I'll twine them and
put in life.

They are not the one. Flapping flapping flapping flapping.

Susan Howe, "Submarginalia"

Poet.

O A new song, a free song,

Flapping, flapping, flapping, flapping, by sounds, by voices

clearer,

Walt Whitman, "Song of the Banner at Daybreak"

Doubles are counteracted one must draw still. 'Come up here soul
soul.'

Two desires. Thrift. Thrift. Near the surface I'll twine them and
put in life.

They are not the one. Flapping flapping flapping flapping.

Susan Howe, "Submarginalia"

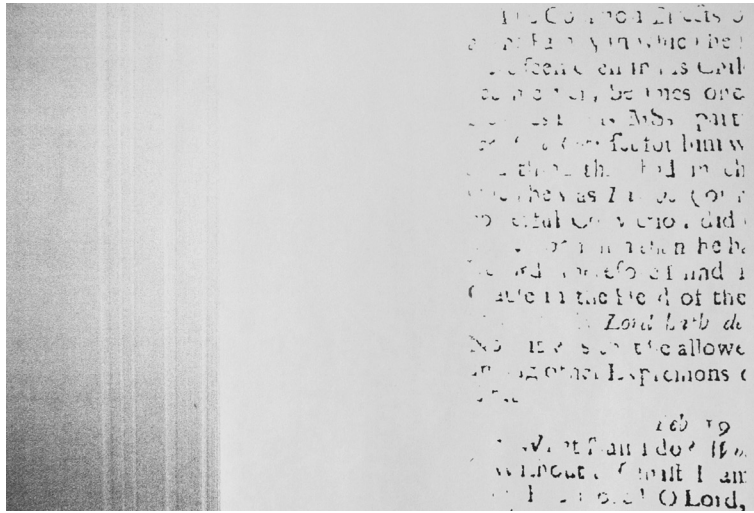
Poet.

O A new song, a free song,

Flapping, flapping, flapping, flapping, by sounds, by voices

clearer,

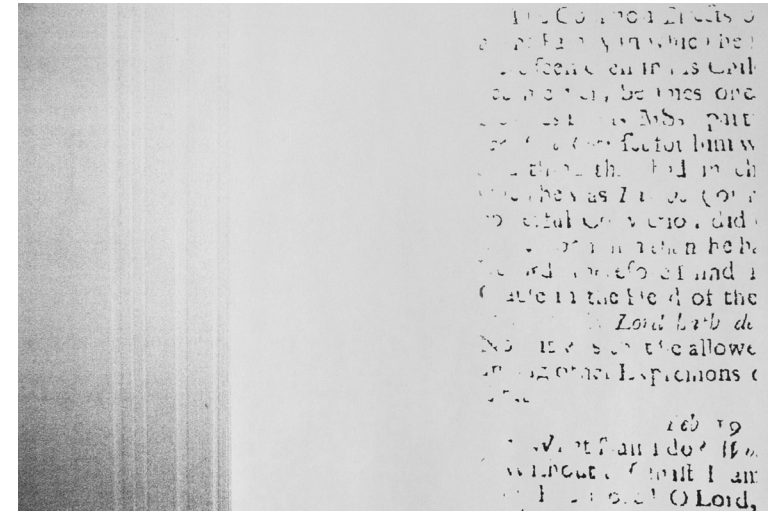
Walt Whitman, "Song of the Banner at Daybreak"

Bilden ovan, *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*, är ett fotografi av nedre vänstra hörnet av ett uppslag i en print-on-demand-version av en skannad version av *Magnalia Christi Americana: or, the ecclesiastical history of New-England, from its first planting in the year 1620. unto the year of our Lord, 1698. In seven books. [...] By the Reverend and Learned, Cotton Mather, M. A. And Pastor of the North Church in Boston, New-England.*¹

Fotografiet består av tre huvudsakliga delar, tre rektangulära fält. Till vänster ser vi bokens sidor pressade mot varandra, i mitten syns marginalen, till höger texten. Den avbildade passagen har titeln "His Piety".

¹ Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, the Ecclesiastical History of New-England, from Its First Planting in the Year 1620. unto the Year of Our Lord, 1698. In Seven Books. ... By ... Cotton Mather, ...* Farmington Hills: Gale ECCO, Print Editions, 2010.

The image above, *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*, is a photograph of the lower left corner of a page in a print-on-demand version of a scanned version of *Magnalia Christi Americana: or, the ecclesiastical history of New-England, from its first planting in the year 1620. unto the year of our Lord, 1698. In seven books. [...] By the Reverend and Learned, Cotton Mather, M. A. And Pastor of the North Church in Boston, New-England.*¹

The photograph consists of three main parts, three rectangular fields. To the left we see the fore-edge of the book, in the middle we see the margin, and to the right, the text. The depicted passage has the title "His Piety."

¹ Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, the Ecclesiastical History of New-England, from Its First Planting in the Year 1620. unto the Year of Our Lord, 1698. In Seven Books. ... By ... Cotton Mather, ...* Farmington Hills: Gale ECCO, Print Editions, 2010.

Bruset – rai
sing the fla
g look, it his
ses

Cotton Mather var en puritansk präst som verkade i 1600-talets New England. Hans *Magnalia* består av sju böcker om sammanlagt 804 sidor. Innan den första boken finns ett förord av prästen John Higginson, tänkt att bekräfta verkets utsagor, en *Attestation*. Det inleds med ett kompakt och auktoritativt narrativ rörande hur kolonistörerna tog sig till denna ”Nya” värld. Textstycket återger hur tusentals av Guds tjänare, på grund av en obefläckad religion, lade vildmarken – där endast hedendom och djävulsdyrkan funnits innan – under sig och där planterade kolonier, uppförde städer och kyrkor.²

Susan Howe skriver i *The Birth Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History* att Mathers *Magnalia* lika gärna skulle kunna kallas *Marginalia Christi Americana*:³

The general style is oddly fixed and declamatory; yet the provincial nonconformist author constantly disrupts the forward trajectory of his written ”service ... for the Church of God, not only here but abroad in Europe,” with blizzards of anecdotes, anagrams, prefatory poems, dedications, epigrams, memories, lists of ministers and magistrates, puns, paradoxes, ”antiquities,” remarks, laments, furious opinions, recollections, exaggerations, fabrications, ”Examples,” wonders, spontaneous other versions.³

² Ibid, s. 1 i ”Attestation”.

³ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, s. 30.

The Hissing – hiss
a flagga
n se, den vä
ser

Cotton Mather was a Puritan priest active in 17th century New England. His *Magnalia* consists of seven books totaling 804 pages. Prefacing the first book is an “Attestation” by Clergyman John Higginson. It begins with a dense and authoritative narrative regarding how the colonists arrived to this “New” world. The passage depicts how thousands of servants of God, adherents of an undefiled religion, were able to subdue the wilderness—where only paganism and devil-worship existed before—and plant colonies, build towns and churches.²

In *The Birth Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Susan Howe writes that Mather’s *Magnalia* might as well have been called *Marginalia Christi Americana*:

The general style is oddly fixed and declamatory; yet the provincial nonconformist author constantly disrupts the forward trajectory of his written “service ... for the Church of God, not only here but abroad in Europe,” with blizzards of anecdotes, anagrams, prefatory poems, dedications, epigrams, memories, lists of ministers and magistrates, puns, paradoxes, “antiquities,” remarks, laments, furious opinions, recollections, exaggerations, fabrications, “Examples,” wonders, spontaneous other versions.³

² Ibid, p. 1 in ”Attestation”.

³ Susan Howe, *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*, Hanover: University Press of New England, 1993, p. 30.

Mathers *Magnalia* skrevs för att – som ett viktigt led i det koloniala uppdraget – dokumentera, organisera och fastställa, men har på grund av sitt eget performance snarast en uppluckrande och destabiliserande verkan. Och fastän texten vill ta på sig uppgiften att skriva det stora narrativet om New Englands religiösa historia och tidiga kolonisation är Mather kanske mest känd för sitt stora stöd till häxprocesserna i Salem.

Mitt exemplar av *Magnalia Christi Americana* är en tryckt version av en digital fil som är del av Gale ECCO:s *Eighteenth Century Collections Online*, ett arkiv som innehåller mer än 32 miljoner sidor och 182 898 titlar. På baksidan av boken står att läsa:

In a groundbreaking effort, Gale initiated a revolution of its own: digitization of epic proportions to preserve these invaluable works in the largest online archive of its kind. [...] Now, for the first time, these high-quality digital scans of original works are available via print-on-demand, making them readily accessible to libraries, students, independent scholars, and readers of all ages.⁴

Även Google har gjort sin egen scanning av boken. På första sidan av pdf-filen står:

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online. [...] Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful.⁵

⁴ Mather, *Magnalia Christi Americana*, Gale ECCO Print Editions.

⁵ Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, The Ecclesiastical History of*

Mather's *Magnalia*, which—as an important part of the colonial mission—was written to document, organize and define, has, due to its own performance, a rather loosening and destabilizing effect. And, although the text aims to take on the task of writing the great narrative of New England's religious history and early colonization, Mather is perhaps best known for his great support of the Salem witch trials.

My copy of *Magnalia Christi Americana* is a printed version of a digital file that is part of Gale ECCO's *Eighteenth Century Collections Online*, an archive containing more than 32 million pages and 182,898 titles. On the back of the book it says:

In a groundbreaking effort, Gale initiated a revolution of its own: digitization of epic proportions to preserve these invaluable works in the largest online archive of its kind. [...] Now, for the first time, these high-quality digital scans of original works are available via print-on-demand, making them readily accessible to libraries, students, independent scholars, and readers of all ages.⁴

Google has likewise made its own scan of the book. From the first page of the pdf-file:

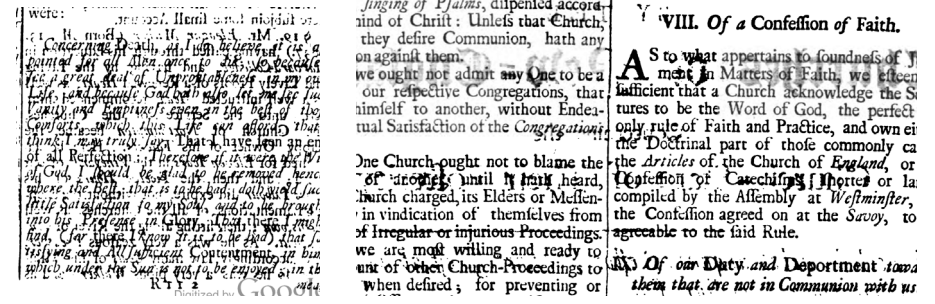
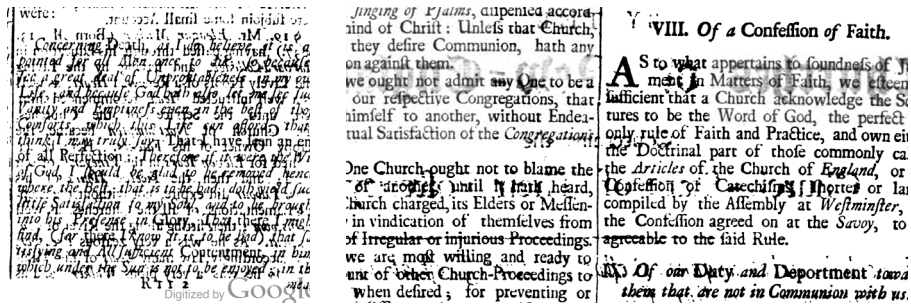
This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online. [...] Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful.⁵

⁴ Mather, *Magnalia Christi Americana*, Gale ECCO Print Editions.

⁵ Cotton Mather, *Magnalia Christi Americana: Or, The Ecclesiastical History of*

De två företagen delar en mission att med hjälp av digitalisering av episka proportioner bevara och organisera världens information så att den blir tillgänglig och användbar.

The two companies share a mission, by way of digitization of epic proportions, to preserve and organize the world's information to make it accessible and useful.

Det engelska ordet *preserve* 'bevara, bibehålla, konservera, preservera' kan härledas till sent 1300-tal och innehåller delarna *pre* och *serve*, 'före' och 'vakta, hålla säker'. Ordet *episka* innehåller bland annat delarna *e* och *piska* 'whip, slash, flog, beat'.

The word *preserve* can be traced to the late 1300's and contains the parts *pre* and *serve*, "before" and "guard" or "keep safe." The Swedish word *episka*, "*epic*", includes the parts *e* and *piska* (which in Swedish means: "whip, slash, flog, beat").

I Googles scanning får hård komprimering och skarpa kontraster marginaltext, genomskinligheter och diverse fläckar att framträda allt tydligare. Enstaka ord och fraser träder fram med plötslig obevklighet genom det visuella suset: "Book", "Whoredoms", "Confession of Faith".

In Google's scan, hard compression and sharp contrasts clarify margin text, transparencies, and various stains. Single words and phrases emerge with a sudden relentlessness through the visual murmur: "Book," "Whoredoms," "Confession of Faith."

Det engelska ordet *flap* kan betyda 'flaxa, fladdra'. Det kan också betyda 'daska, smälla, slå'.

The word *flap* can mean to *fladdra*—sway with a fluttering or waving motion, and to *flaxa*—move (for example) wings or arms up and down. It can also mean to spank, slap, or hit.

I Gale ECCO:s print on demand-version av *Magnalia* har så mycket information försvunnit i hanteringen att många av sidorna ser ut som grusiga gråvita fält. Bokstäverna är sly som sticker upp ur snön. Smala stammar som böjer sig.

In Gale ECCO's print-on-demand version of *Magnalia*, so much information has disappeared in the treatment that a lot of the pages look like gravelly gray-white fields. The letters are a thicket sticking out of the snow. Thin stems that bend.

New-England; from Its First Planting, in the Year 1620, Unto the Year of Our Lord 1698. In Seven Books., Hartford: S. Andrus and son, 1853. [Digitaliserad av Google]

New-England; from Its First Planting, in the Year 1620, Unto the Year of Our Lord 1698. In Seven Books., Hartford: S. Andrus and son, 1853. [Digitized by Google]

Expell'd from *Egypt*, because
 not otherwise **W**ay a Plague
 or such as are given by *Pliny*,
Moses a Magician, *Strabo*,
 an *Egyptian* Priest; if no speedy
 reserve the *Memorables* of our
 so I wish, the *Laudable Prin-*
s of that *First Settlement*, may
 ly being lost in our *Apostasies*,
 is now taken thus to preserve
able, of the *Men* that have

S. 2. 'Tis no *unusual*, though no *universal* Experiment among us, that while an excellent; laborious, illuminating *Ministry* has been continued in a *Town*, the place has thriven to admiration; but ever since *Man's* time, they have gone down the *Wind* in all their Interests. The Gospel has evidently been the *making* of

among them. Concerning the most of the Churches in our Catalogue, the Report thus carried upon *Heaven*, I must now also find through the *Earth*; but if with, *As Numerous*, we could in every Respect say, *As Gracious*, what Joy un- to all the Saints, both in *Heaven* and on *Earth*, might be from thence occasioned!

throughout the ...
 The

...
 ...
 ...

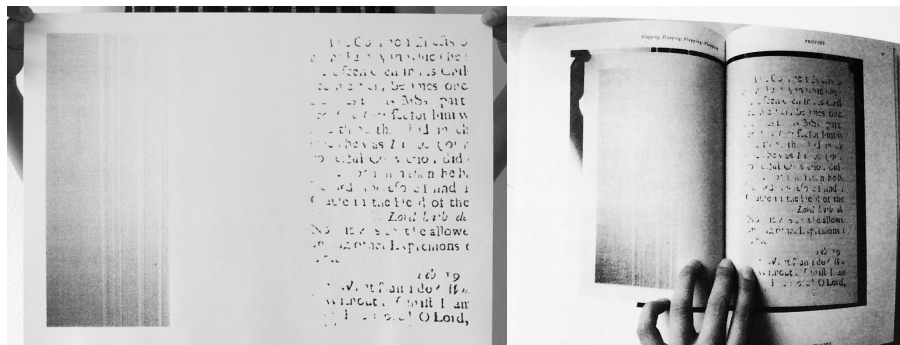
Expell'd from *Egypt*, because
 not otherwise **W**ay a Plague
 or such as are given by *Pliny*,
Moses a Magician, *Strabo*,
 an *Egyptian* Priest; if no speedy
 reserve the *Memorables* of our
 so I wish, the *Laudable Prin-*
s of that *First Settlement*, may
 ly being lost in our *Apostasies*,
 is now taken thus to preserve
able, of the *Men* that have

S. 2. 'Tis no *unusual*, though no *universal* Experiment among us, that while an excellent; laborious, illuminating *Ministry* has been continued in a *Town*, the place has thriven to admiration; but ever since *Man's* time, they have gone down the *Wind* in all their Interests. The Gospel has evidently been the *making* of

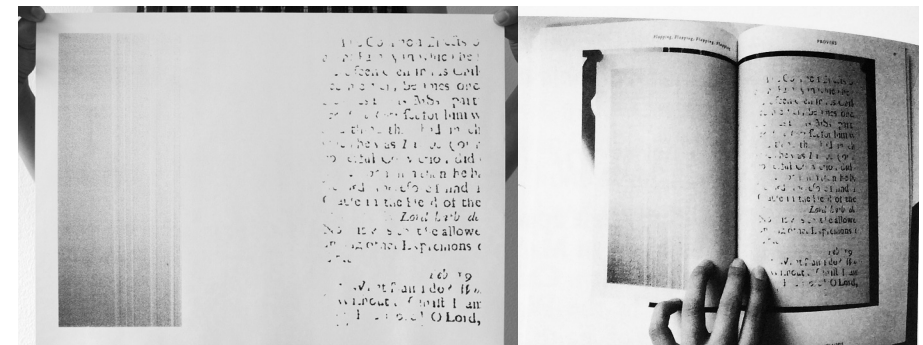
among them. Concerning the most of the Churches in our Catalogue, the Report thus carried upon *Heaven*, I must now also find through the *Earth*; but if with, *As Numerous*, we could in every Respect say, *As Gracious*, what Joy un- to all the Saints, both in *Heaven* and on *Earth*, might be from thence occasioned!

throughout the ...
 The

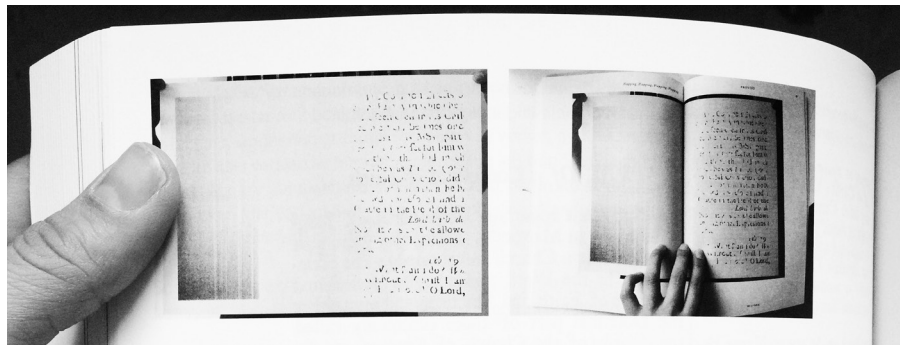
...
 ...
 ...

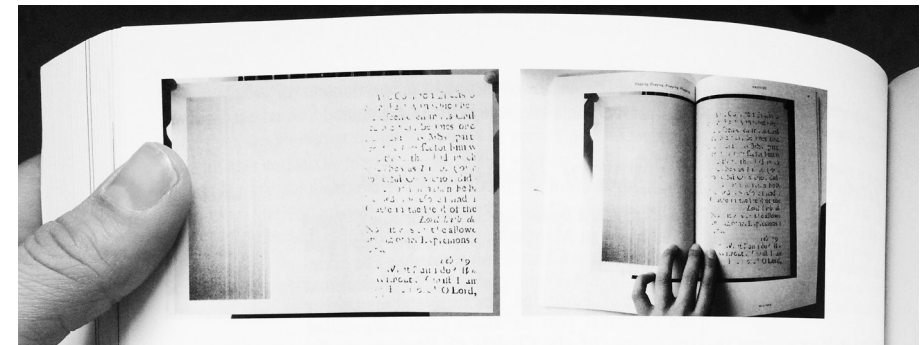
Bilden ovan till vänster är ett fotografi i vilket jag håller i ett risograftryck av *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*. Till höger är ett fotografi av ett uppslag i tidskriften *Provins*, som visar samma bild.

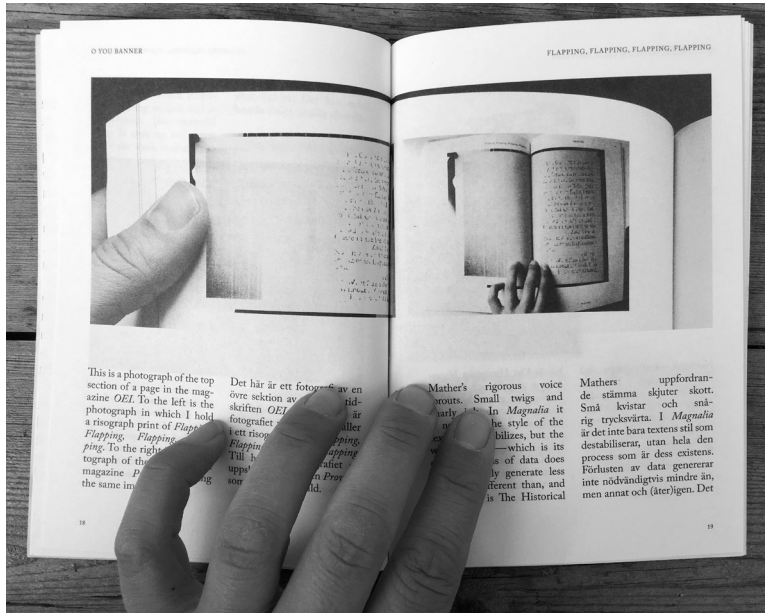
The image above to the left is a photograph in which I hold a risograph print of *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*. To the right is a photograph of a spread in the magazine *Provins*, showing the same image.

Bilden ovan är ett fotografi av den övre sektionen av en sida i tidskriften *OEI*. Till vänster syns fotografiet i vilket jag håller i ett risograftryck av *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*. Till höger syns fotografiet av uppslaget i tidskriften *Provins*, som visar samma bild.

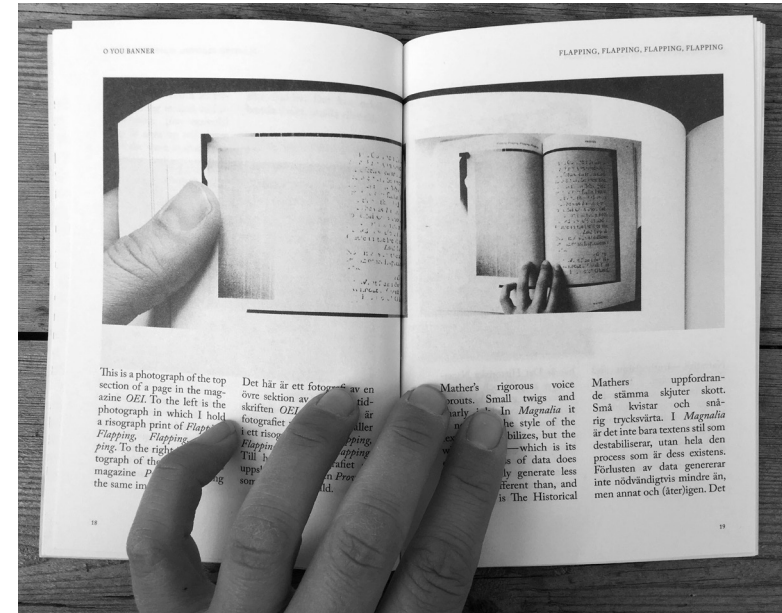

The image above is a photograph of the top section of a page in the magazine *OEI*. To the left is the photograph in which I hold a risograph print of *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*. To the right is the photograph of the spread in the magazine *Provins*, showing the same image.

Bilden ovan är ett fotografi av ett uppslag i häftet *O You Banner, Flapping, Flapping, Flapping, Flapping* i *Det kommande skallet / The Coming Shall*. Uppslaget visar fotografiet av den övre sektionen av sidan i tidskriften *OEI*, vilken i sin tur till vänster visar fotografiet där jag håller i risograstrycket av *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*, och till höger fotografiet av uppslaget i tidskriften *Provins*, som visar samma bild.

Med varje iteration av "samma" text/bild uppstår nya skillnader. Mather's uppfordrande stämma skjuter skott. Små kvistar och snårig trycksvårta. I *Magnalia* är det inte bara textens stil som destabiliserar, utan hela den process som är dess existens. Varje iteration komprimerar, och varje komprimering skapar mer digital förlust. Förlusten av data genererar inte nödvändigtvis mindre än, men alltid annat än och åter-igen. Det här är Det Historiska Narrativet – anspråk och *slyspråk*. Otympliga grenverk, ohanterliga

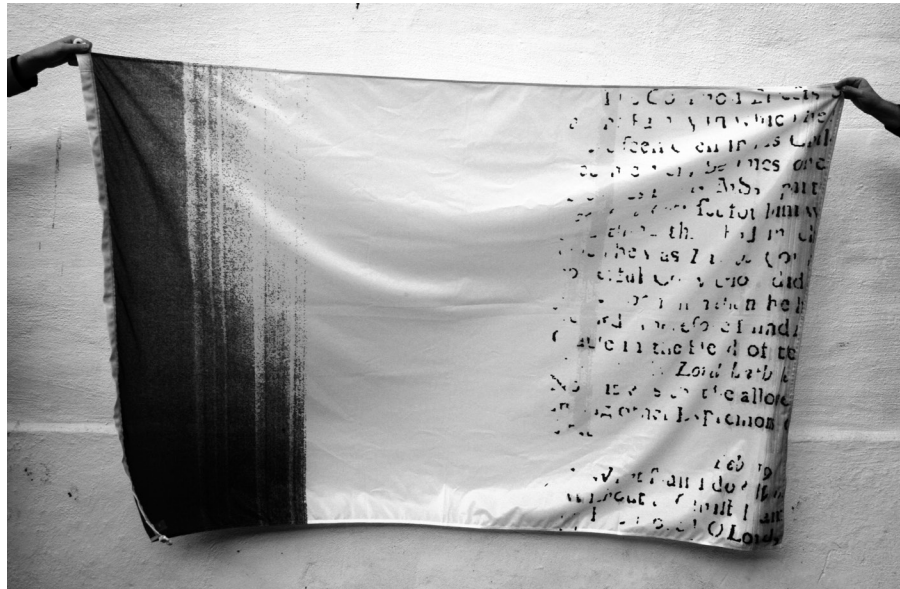

The image above is a photograph of a spread in the chapbook *O You Banner, Flapping, Flapping, Flapping, Flapping* in *Det kommande skallet / The Coming Shall*.

The spread shows the photograph of the top section of the page in the magazine *OEI*, in which, to the left, there is the photograph of me holding the risograph print of *Flapping, Flapping, Flapping, Flapping*, and to the right, the photograph of the spread in the magazine *Provins*, showing the same image.

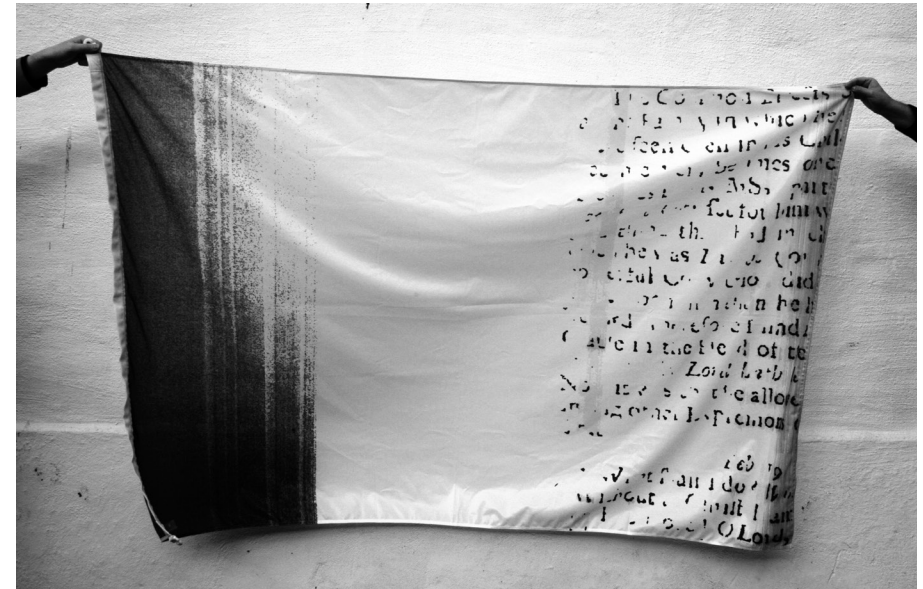
With every iteration of the "same" image/text, new differences arise. Mather's rigorous voice sprouts. Small twigs and gnarly ink. In *Magnalia* it is not only the style of the text that destabilizes, but the whole process—which is its existence. Every iteration compresses, and every compression creates more digital loss. Loss of data does not necessarily generate less than, though always different than, and yet-again. This is The Historical Narrative—

förehavanden, under pågående. Mathers intentioner att organisera och bevara bebländar sig med Googles och Gales. Remedieringar av remedieringar skapar ständigt nya varianter av deklamerande rotväliska. Slyspråket växer.

Bilden ovan är ett fotografi av *O You Banner*, en av tre flaggor i vit stickad polyester med digitalt tryck. Trycket är baserat på en högupplöst och vektoriserad scan av risograftrycket av *Flapping, Flapping, Flapping*.

truth-claims and *thicket-language*. Ungainly branches, unmanageable doings, always underway. Mather's intentions to organize and preserve meddle and mix with Google's and Gale's. Remediations of remediations create ever new variations of declamatory gibberish. The thicket-language grows.

The image above is a photograph of *O You Banner*, one of three flags in white knitted polyester with digital print. The print is based on a vectorized high resolution scan of the risograph print of *Flapping, Flapping, Flapping*.

Bilden ovan till vänster är en närbild på flaggans övre vänstra hörn, vilket visar bokens sidor pressade mot varandra. Dessa består nu av vad som ser ut som grå droppar, tydligt definierade mot den vita bakgrunden. Marginalen är oskriven polyester. Bilden ovan till höger är en närbild på flaggans högra sida. Där, i textrektangeln, har ett moiré-mönster dykt upp. Dess vertikala linjer löper tvärsöver flaggan, de tunna grå strecken påminner om mönstret som bildas av sidorna i en hopslagen bok.

Fence blown down in a winter storm

darkened by outstripped possession
Field stretching out of the world

this book is as old as the people

There are traces of blood in a fairy tale⁶

6 Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, s. 44.

The image above to the left is a close-up of the fore-edge of the book. It now consists of what looks like gray drops, clearly defined against the white background. The margin is unwritten polyester. The image above to the right is a close-up of the far right section of the flag. There, in the text rectangle, a moiré pattern has appeared. It runs its vertical lines across the flag. The thin gray lines recall the pattern a closed book's pages form.

Fence blown down in a winter storm

darkened by outstripped possession
Field stretching out of the world

this book is as old as the people

There are traces of blood in a fairy tale⁶

6 Susan Howe, *Singularities*, Middletown: Wesleyan University Press, 1990, p. 44.

Bilden på föregående uppslag är en närbild på *O You Banner*, som har stampats i blåbärsris på hyggen och i skogar i Västerbottens inland, i södra Lappland. Det bruna och gula kommer från mossor och jord och blåbären har lämnat rosa och lila fläckar på polyesterväven. Rester av rallarros och smuts skapar skarpa skuggor i det klara sommardagsljuset, liksom vecken och fårorna i själva flaggan. Mathers tunga beblandar sig här i ännu en version med det rosa och det skarpa. Slyspråket är en del av vårt tjocka nu.

”Field stretching out of the world”. Den här boken är inte lika gammal som människorna. Jag hissar flaggan i en ung gran för att se hur det ser ut. Plockar ner den. Det tycks mig som att flaggan hör hemma nere på marken bland barr och jord. ”Words! book-words! what are you?”⁷ Augusti i ett skarpt snödis. Kulor, hårda slag och sniglar, versrader strömmar och blod strömmar. *Flapping, flapping, flapping, flapping.*

⁷ Howe, *The Birth-Mark*, s. 10. Howe citerar här ur Walt Whitmans dikt ”Song of the Banner at Daybreak”.

The image on the previous spread is a close-up of *O You Banner*, stepped on in blueberry bushes on clearings and in woodlands, in the inland of Västerbotten, southern Lapland. The brown and yellow come from moss and soil and the blueberries have left pink and purple stains on the polyester fabric. Remains of fireweed and dirt cast sharp shadows in the bright summer daylight, as do the folds and creases of the flag itself. Mather’s tongue, in yet another version, mingles with the pink and the sharp. The thicket-language is in the thick of it.

”Field stretching out of the world.” This book isn’t as old as the people. I raise the flag in a young fir to see what it looks like. Then pull it down. It seems to me the flag belongs low on the ground, among needles and dirt. “Words! book-words! what are you?”⁷ August in a sharp snow mist. Bullets and slugs whizz, verses pour with streams of blood. Flapping, flapping, flapping, flapping.

⁷ Howe, *The Birth-Mark*, p. 10. Howe is here citing from Walt Whitman’s poem “Song of the Banner at Daybreak.”

EPILOG

EPILOGUE

Stammar stavar

Traces Spell

spår spår

Trunks Foretell

Det förflutna kommer att fortsätta att framföras och framföra. Noyes och hans kumpaners oljud kommer att fortsätta bullra; hyllor och fler hyllor av sällan öppnade böcker fortsätta hota, lova, mullra; slyspråk kommer att flaxa och kraxa och fladdra och slå. Spår fortsätter att växa. Ingen tystnad kommer att infinna sig. Det redan oroande kommer att fortsätta oroa. Det förflutna som genljuder saknar slut, det finns heller inget slut på dess behov av svar. Och, som gång på gång blivit tydligt: platsen är ofrånkomlig men omöjlig att ringa in. Det är också de tider som, svallande eller med plötsliga språng, medskapar den. Allting påverkas. Allting påverkar. Det finns skillnader, men ingen separation.

Halvvägs genom forskningen tänkte jag att jag skulle unna mig en paus. Sagt och gjort, efter en snabb blick på en webbsida, bokade jag några nätter för mig och min partner i en stuga vid slottet Tjolöholm, en bit söder om Göteborg. Vi bodde i grindstugan, romantiskt belägen vid brynet av den välskötta slottsskogen. Stugan var, liksom resten av slottet, uppförd i slutet av 1800-talet, i engelsk tudorstil. Dagen efter vi anlände anslöt vi oss till en guidad tur genom slottet. Under rundvandringen i den stora, excentriska byggnaden fick vi lära oss om dess arkitektur, arts-and-crafts-idealen inlemmade i uttrycket och de liv som levts där. Blanche Dickson slutförde byggnationen av slottet efter sin makes död, berättade guiden. När hon uttalade namnet Dickson och kopplade detta till en ärvd förmögenhet erhållen framförallt genom tidig skogsindustri slogs jag av en lätt yrsel. James Dickson, från Dickson & Co, var Blanches far. Yrseln tilltog medan det sjönk in: Jag stod i en produkt av det mest väldokumenterade fallet av storskalig skogsskövling i norra Sverige. Dickson & Co var under mitten av 1800-talet involverade i en olaglig och massiv avverkning av skog, ett utarmande av marker, varav de ägde vissa, andra inte. Deras rovdrift ställdes inför rätta och blev riksnyheter. Detta gav också namn till termen

The past will continue to perform. The noise of Noyes and his fellows will make its racket; shelves and more shelves of rarely opened books will continue to threaten, promise, rumble; thickets of language will flap and flap and croak and flap. Traces will grow. There will be no quiet. The already unsettling will continue to unsettle. As there is no end to the reverberating past, there is no end to its need for responses. And, as has been time and again evident, place is inevitable, specific, and impossible to encircle. And so are the times that, surging or leaping, co-constitute it. Everything is affected. Everything affects. While there is difference, there is no separation.

Midway through the research I thought I would grant myself a break. Said and done, after a swift glance at a webpage, I booked a few nights for myself and my partner in a cottage at the castle of Tjolöholm, a bit south of Gothenburg. We stayed at a lodge that had served as gate house, romantically located at the edge of the woodsy castle garden. The cottage and the castle were built in late 19th century, in English Tudor style. The day after arriving, we joined a guided tour of the castle. Walking through the large, quirky building, we learned about its architecture, the arts and crafts ideas integral to its expression, and the lives once lived there. Blanche Dickson had, after the death of her husband, finished the building of the castle, the guide told us. Uttering the name Dickson, connecting it to an inherited wealth mainly generated by early forest industry, I felt lightheaded. James Dickson of Dickson & Co was the father of Blanche. The lightheadedness intensified as it sunk in: I was standing in a product of the most well documented exploitative forest industry events of the Swedish north. Dickson & Co was, in the middle of the 19th century, engaged in an illegal, large-scale felling of forest, a devastation of lands, some of which they owned, most of which they didn't. Their ravaging of the forest was put to trial and became nation wide news. It also gave name

baggböleri, vilken beskriver hänsynslös bolagsdrift, exploatering och skövling.¹

Min avsikt att ta en paus från historisk tyngd och trassel hade lett mig tillbaka till desamma, eller snarare, ut ur historiens aska och in i det förflutnas alltjämt pyrande eld. Turen genom slottet fortsatte, guiden pratade om det ena och det andra: Blanche Dicksons garderob, hennes faiblesse för nymodigheter, en tidig dammsugare. Vid det här laget var allt jag kunde uppfatta veden, askan, pyrandet. Mer ved, mer aska, mindre vilt, mer sätt, skarpa linjer mellan planterad tall och gran, hyggen sedan hyggen sedan kalhyggen, bristen på fågelkvitter, stammar fällda eller stavade eller både och. Fler hugg. Mer ved. Varje slott är byggt av någon förmögenhet och varje förmögenhet kommer någonstans ifrån – på någras och någots bekostnad. Det är självklart. Men att veta detta är en helt annan sak än att plötsligt stå i den egna smärtande angelägenheten förkroppsligad. Med ens var slottet ingenting annat än ett monument över den katastrofala historia jag för tillfället ”tog en paus från”. Men då det är möjligt att ta en paus från att läsa eller skriva ett historiskt narrativ är det såklart omöjligt att ta en paus från det förflutna. Det är alltid där – det vill säga här – på ett eller annat sätt. Igen, allting påverkas. Allting påverkar. Det finns skillnader, men ingen separation.

Det tycks mig som att litterär och konstnärlig praktik och forskning kan göra en del arbete här. Genom att arbeta med ett språk som inte räds det motsägelsefulla, oroliga och hoptrasslade finns en reell möjlighet att inte bara skriva om trasslet, utan inuti det. Det vill säga, att arbeta för tydlighet och specificitet men att undvika reduktiva rak-göranden. Att skriva, inte i ett försök att göra angelägenheter transparenta eller mindre krokiga, inte för att tvinga enhetlighet på det alltid delbara, eller separation på det

¹ Sigvard Andersson, *Baggböleriet : ...från träldom, förbannelse och ödmjukhet*, Umeå: Tryckeriaktiebolaget City, 1981, s. 11–12.

to the Swedish term *baggböleri*, describing ruthless corporate rule, exploitation, and deforestation.¹

My intended break from tangles and settler colonial historical weight had led me right to it, or rather, out from the historical ashes, right into the still smoldering fire of the past. The tour went on, the guide was speaking of something or another, Blanche Dickson's wardrobe, her fondness for novelties, an early vacuum cleaner. At this point all I could perceive was the wood, the ashes, the smoldering. More wood, more ashes, less wild, more sown, sharp lines between pine plantations and fir, cutting areas then cutting areas then clear cuts, a lack of twittering birds, trunks felled, or spelled, or both. More cuts. More wood. It goes without saying that every castle is built from some wealth, and that every wealth comes from somewhere—at the expense of some-ones and some-things. While one might know this to be true, to in a flash stand in an incarnation of one's own hurting concern, is entirely different. Suddenly the castle was nothing but a monument of the catastrophic history I was currently “taking a break from.” But of course, while it is possible to take a break from reading or writing a historical narrative, there is no taking a break from the past. It is always there—that is, here—in some way or another. Again, everything is affected. Everything affects. While there is difference, there is no separation.

It seems to me, that this is an area where literary and artistic practice and research might be able to do some work. By working in a language that does not shy from the contradictory, unsettling, or entangled, there is a real possibility to not just write about the tangle, but within it. That is, to work for clarity and specificity, while resisting reductive straight-making. To write, not in an attempt to make the area of concern transparent or less crooked, not

¹ Sigvard Andersson, *Baggböleriet : ...från träldom, förbannelse och ödmjukhet*, Umeå: Tryckeriaktiebolaget City, 1981, p. 11–12.

alltid länkade, men för att, förhoppningsvis, skriva skillnader som kan göra skillnad. Att fortsätta skriva härvan, opaka skärvor av en ständigt diffrakterande värld. Eller, alltså, att skriva tvärsöver otysta och oroliga tider.

Arbetet slutar inte, men den här texten slutar här – bland stammar och spårs agens, skrivna som andra. Sidans träd är inte skogens träd men de byggs av varandra. Banden de delar fortsätter att trassla. Att stava är inte nödvändigtvis att spå, men kan vara. Profetiska potentialiteter garanterar inte. Framföranden avviker och avviker och avviker. Världens performativitet följer inte prognoser. Skiftet skiftar, är förändring eller skog. Rött är blod eller blåbär eller bara rött. Det som lästs. Barken tar fyr inom kort, det är jag säker på. Orden (skogarna) är gamla, men igen, alltid eljest så alltid nya. Elden likaså. Och den här eldens skall.

to force any kind of unity on the ever divisible, nor separation on the ever linked, but to, hopefully, write differences that can make a difference. To continue to write the mess, opaque shards of an ever-diffracting world. Or, as it were, to write across unquiet and unsettling times.

The work has not ended, but this text ends here—among the agency of traces and trunks, written and otherwise. The tree of the page isn't the tree of the forest, but they are made from each other. Their common bonds keep tangling. To spell isn't necessarily to foretell, but might be. Prophetic potentialities do not guarantee. Performances differ and differ and differ. The world's performativity does not follow prognosis. Might might make maybe, or some kind of power. Red is blood or blueberries or just red. That which is read. The bark will catch fire any time now, I'm sure. The words (woods) are old, but again, ever shifting, so ever new. So is the fire. And this fire would.

INDEX

INDEX

Ord och begrepp

Bark 14, 24–30, 122, 418
Berättarnas län 26, 58, 124–126, 132–138, 150–152
Dekolonisering 108–110, 116, 344
Diffraktion 28, 46, 58, 190–194, 348, 418
Hegemoniskt lyssnande 58, 300, 304, 310–314, 322–324, 330, 336,
Häxprocesserna i Salem 40, 324, 394
Jojk 126–128, 146, 156, 186–188, 252–254
Kolon 120–122, 172–174,
Kolonialism 42, 58, 62, 86–102, 108–110, 114–120, 144, 154, 188–190, 210–212, 216, 236, 252,
274, 312, 346, 356, 370, 394
Kronotop 46, 58, 216, 268
Kronotorp 58, 102, 144, 216, 262, 265
Muntlig historia/tradition/berättande 110, 118, 124, 128, 134, 146–148, 158, 230, 324
Nybyggarkolonialism 28, 34–38, 58, 92–110, 114, 116, 120, 128–132, 138, 144–146, 150–152,
188, 212–214, 274, 346,
Oljud / Oväsen 38, 42, 58, 76, 302–316, 334–338, 342, 348–356, 364, 368, 380, 414
Oro / Onybyggande 28, 58–60, 108, 116–118, 122, 130, 142, 152, 254, 326, 342, 346–350,
414–418
Otystnad 58, 300, 336, 342, 346, 350, 418
Performance-skrivande 48, 58, 224, 232–238, 246
Performatisk 58, 238, 244–248, 326, 336,
Performativitet 46, 58, 200–210, 214, 220–224, 228, 236–242, 246–248, 252–254, 418
Profetia 40–44, 58, 164, 172, 248–254, 418
Reflexivitet 180, 184, 190
Rosa 166, 410
Röd 16, 112, 164–166, 270, 418
Slyspråk 46, 58, 376, 386, 404, 410, 414
Snö 86, 166, 259, 278, 280, 294, 298, 330, 354, 382–384, 396, 410
Tystnad 28, 58, 128–130, 156, 248, 302–304, 308, 312–314, 326–338, 342–350, 380, 414
Upprepning / Iteration 20, 48–50, 60, 72, 122, 136, 142, 190, 206–208, 220, 224, 228, 232,
236–238, 244, 250–252, 318, 328, 402
Vildmark 80, 320, 392
Översättande skrivande 46, 54–58, 62, 80–82, 224–228, 238

Words and Concepts

Bark 15, 21, 25–31, 123, 249, 419
Colon 83, 121–123, 173–175
Colonialism 43, 59, 61–63, 83, 87–111, 117–123, 145, 153, 157, 173, 181, 191, 211, 213–217, 237, 253,
258–259, 275, 313, 347, 357, 371, 395,
Chronotope 47, 59, 217, 262–265, 269
Crown-croft 59, 103, 147, 262, 265,
Decolonization 109, 111, 117, 345
Diffraction 29, 47, 59, 77, 185, 189–195, 349, 419
Hegemonic listening 61, 301, 305, 311–319, 323, 329–331, 337, 345–349
Noise 39, 43, 59–61, 71, 75–77, 143, 303–317, 335–339, 343, 349, 353–359, 365, 369, 381, 415
Oral history/tradition/storytelling 111, 119, 125, 129, 137, 149–151, 233,
Performance writing 51, 59, 225, 233–239, 245, 247
Performatic 59, 239, 243–247, 327, 337
Performativity 49, 59, 201–211, 215, 221–225, 229, 237–243, 247–249, 253–255, 263, 419
Pink 167, 411
Prophecy 41–45, 59, 165, 173, 249–255, 419
Red 17, 113, 165–167, 271, 419
Reflexivity 181, 185–187, 191
Repetition / Iteration 51, 53, 61, 73, 145, 207–209, 213, 221, 225, 229, 233, 237–239, 245, 263,
403
Salem witch trials, the 43, 325, 395
Settler colonialism 35, 39, 59, 93–95, 99, 103, 109–111, 119, 147–149, 153, 189, 215, 347, 417
Silence 27, 29, 59–61, 129, 133, 157–159, 265, 303, 305, 309, 313–315, 327–339, 343, 345–349, 381
Snow 87, 167, 259, 279–281, 295, 299, 331, 355, 383–385, 397, 411
Storytellers' County, the 29, 59, 125, 133–135, 139, 153–155
Thicket-language 59, 377, 405, 411
Translational writing 49, 55, 59, 81–83, 225–229, 239
Unsettling 29, 59–61, 109–113, 117–121, 133, 255, 327, 343, 347, 351, 415–419
Unquiet 61, 265, 301, 337, 343, 347, 351, 419
Wilderness 81, 265, 317, 321, 393,
Yoik 127–129, 149, 159, 187–189, 255

Personer / Persons

Acker, Kathy 263
Adnan, Etel 334-337
Ahmed, Sara 210-211, 214-215
Andersson, Sigvard 416-417
Attali, Jacques 312-315
Austin, J.L. 204-211, 220-221, 224-225, 240-241
Bachtin, Michail 46, 58, 216, 263-264
Bakhtin, Mikhail 47, 49, 59, 217, 262-264
Barad, Karen 46-47, 58-59, 112, 114-115, 118-119, 190-193, 204-205, 220-225, 228-229, 240-241, 250-251, 262-263
Balgård, Gunnar 134-135
Bergvall, Caroline 232-235, 244-247
Barthes, Roland 30-31
Bonde, Carl 96-99
Bränström-Öhman, Annelie 144, 147, 156, 159, 302-303, 340-341
Butler, Judith 202-203, 206-210, 214-215, 220-221, 224-225, 246-247
Cage, John 330-337
Carpenter, J.R. 232-233, 236-237
Carson, Anne 316-319, 322-323
Chion, Michel 58, 61, 308-313
Deloria, Vine 44-47
Dhawan, Nikita 312-313, 328-331, 344-347
Dickinson, Emily 28-29, 32-33, 35, 74-75
Dolar, Mladen 322-323
Edenheim, Sara 118-119, 200-201
Edwards, Jonathan 36, 39, 327-327, 356-357
Elenius, Lars 98-99
Fabian, Johannes 182-185
Gaski, Harald 186-191, 252-253, 332-333
Gaztambide-Fernández, Rubén A 130-131
Glissant, Édouard 46-47, 58-59, 64, 66-67, 148, 151, 154, 156-161, 188-189, 196-197, 248-255
Graan, Johan 102-103
Grubb, Nils 38-39, 316-317, 352-361, 364-369, 371, 374-381
Hall, John 234-237
Hantelmann, Dorothea, von 240-241
Haraway, Donna 58-59, 180-181, 184-185, 190-195, 264
Hjortfors, Lis-Mari 144-145, 147
Howe, Susan 24-33, 35-41, 46-47, 54, 56-59, 62-65, 74-75, 80-81, 112-113, 116-117, 152, 154-159, 193-195, 200-201, 216-217, 219, 228-231, 246-247, 252-253, 266, 318-323, 326-331, 334-337, 340-341, 356-357, 374-375, 378-379, 388-389, 392-393, 406-407, 410-411

Jakobson, Roman 216-217
Jannok, Sofia 186-189
Kamensky, Jane 322-325
Karnell, Vitalis 100-101
Kjersén Edman, Lena 134-135
Kristeva, Julia 244-245
Kuokkanen, Rauna 146, 148-151, 153
Laula, Elsa 104, 106-107, 109, 150-151, 153
Lee, Mara 222-223, 242-245
Levine, Suzanne Jill 82-83, 226-227
Lidman, Sara 106-108, 109, 134, 136-137, 139, 144, 146-147, 152, 155-156, 159, 302-303, 338-345
Lindgren, Torgny 134-137, 139-142, 145, 152, 155
Lorde, Audre 346-347
Loomba, Ania 88-91
Lundberg, Lars 98, 101
Malmberg, Bo 102-103, 262, 265
Mather, Cotton 324-325, 356-357, 386-387, 390-395, 402, 404-405, 410-411
Nordberg, Erik 362-363, 374-379
Noyes, Nicholas 40-43, 414-415
Nyberg, Fredrik 356-357
Paltto, Kirsti 146, 149
Robbins, Bruce 88-89
Robertson, Lisa 304-307, 348-349
Sandström, David 338-339
Sandström, IngaLisen 24, 27
Sandström, Paul 24, 27
Silkeberg, Marie 24-25, 30-31
Snellman, Karin 374-375, 378-379
Spivak, Gayatri Chakravorty 328-329
Söderholm, Wolmar 100-103, 370-371
Stein, Gertrude 242-247
Taylor, Diana 58-59, 242-247
Turi, Johan 146, 149
Thoreau, Henry David 318-323
Tuck, Eve 130-131
Tuhiwai Smith, Linda 70-71, 110-111, 113
Valkeapää, Nils-Aslak 46-47, 148, 151, 153, 156, 159, 252-255, 330-333
Veracini, Lorenzo 92-95, 98-99, 108, 111, 116-117
Vikgren, David 96-97
Webster, Noah 70-75, 120-121, 306-309, 348-349
Whitman, Walt 74-75, 388-389, 410-411
Witt-Brattström, Ebba 244-245
Zakai, Avihu 42, 45

Bibliografi / Bibliography

Böcker, artiklar, framföranden et cetera: / Books, Articles, Performances, et cetera:

- Acker, Kathy. *Bodies of Work*. London: Serpent's Tail, 2006.
- Adnan, Etel. *I hjärtat av hjärtat av ett annat land*. Översatt av Jenny Tunedal och Iman Mohammed, Malmö: Råmus Förlag, 2018.
- Adnan, Etel. *In the Heart of the Heart of Another Country*. San Francisco: City Lights Books, 2005.
- Ahmed, Sara. *Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism*, Borderlands, vol. 3, no. 2, 2004.
- Ahmed, Sara. *Vithetens hegemoni*. Översatt av Amelie Björck, Patricia Lorenzoni och Maria Åsard, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011.
- Andersson, Sigvard. *Baggböleriet: ... från tråldom, förbannelse och ödmjukhet*, Umeå: Tryckeriaktiebolaget City, 1981.
- Attali, Jacques. *Noise: The Political Economy of Music*. Translated by Brian Massumi, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1985.
- Austin, J.L. *How to Do Things with Words*. Cambridge: Harvard University Press, 1975.
- Bachtin, Michail. *Det dialogiska ordet*. Översatt av Johan Öberg, Gråbo: Anthropos, 1997.
- Bakhtin, Mikhail. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Translated by Caryl Emerson and Michael Holquist, Austin: University of Texas Press, 1983.
- Barad, Karen. *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Durham and London, Duke University Press, 2007.
- Barad, Karen. Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter. *Signs*, vol. 28, no. 3, 2003.
- Barad, Karen. Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/Continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come. *Derrida Today*, vol. 3, no. 2, 2010.
- Balgård, Gunnar & Kjersén Edman, Lena. *Västerbotten – berättarnas län: en guide till litteraturen*. Umeå: ARCIV (Artist Resource Center in Västerbotten) i samarbete med Länsbiblioteket i Västerbotten, 2007.
- Bergvall, Caroline. *WHAT DO WE MEAN BY PERFORMANCE WRITING?* 1996, <http://www.carolinebergvall.com/content/text/BERGVALL-KEYNOTE.pdf> (Accessed April 15, 2015).
- Barthes, Roland. *The Rustle of Language*. Translated by Richard Howard, Oxford: Blackwell, 1986.
- Bibeln*. Örebro: Svenska Bibelsällskapet och Bokförlaget Libris, 2000.
- Butler, Judith. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. Routledge, New York: Routledge, 2011.
- Butler, Judith. *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Översatt av Suzanne Almqvist, Göteborg: Daidalos, 2007.
- Cage, John. *John Cage quotations*. CPCW UPenn, <http://www.writing.upenn.edu/~afilreis/88/cage-quotes.html> (Accessed November 6, 2017).
- Cage, John. *Silence: Lectures and Writings*. Middletown: Wesleyan University Press, 1973.
- Carpenter, J.R. *Writing Coastlines: Locating Narrative Resonance in Transatlantic Communications Networks*. University of the Arts London and Falmouth University, 2015.
- Carson, Anne. *Eros the Bittersweet*. London: Dalkey Archive Press, 2005.
- Carson, Anne. *Glass, Irony and God*. New York: New Directions, 1995.
- Chion, Michel. *Audio-Vision: Sound on Screen*. Translated by Claudia Gorbman, New York: Columbia University Press, 1994.
- Deloria, Jr Vine. *The Metaphysics of Modern Existence*. Colorado: Fulcrum Publishing, 2012.
- Dhawan, Nikita. Hegemonic Listening and Subversive Silences: Ethical-Political Imperatives, in *Destruction in the Performative*, Alice Lagaay and Michael Lorber (ed.). Amsterdam: Rodopi, 2012.
- Dolar, Mladen. *A Voice and Nothing More*. Cambridge: The MIT Press, 2006.
- Dolphijn, Rick & van der Tuin, Iris, *New Materialism: Interviews and Cartographies, New Metaphysics*. Ann Arbor: Open Humanities Press, 2012.
- Edenheim, Sara. *Anakronismen: mot den historiska manin*. Göteborg: Daidalos, 2011.
- Edenheim, Sara. Arkivfantasier: Begäret till ett dokumenterat förflutet som ett problem inför framtiden. *Lychnos*, 2013.
- Elenius, Lars, Stiftsledningen och minoritetspolitiken i *De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna: en vetenskaplig antologi*, red. Daniel Lindmark och Olle Sundström, Skellefteå: Artos & Norma, 2016.
- Fabian, Johannes. *Time and the Other: How Anthropology Makes Its Object*. New York: Columbia University Press, 2014.
- Gaski, Harald. *Motstånd och revitalisering*. Tråhppie, Umeå, föreläsning, 12 april, 2016.
- Glissant, Édouard. *Relationens filosofi: omfångets poesi*. Översatt av Christina Kullberg och Johan Schlborg, Göteborg: Glänta, 2011.
- Grubb, Nils. *En sanfärdig och på bewisliga... Yumpu.com*, <https://www.yumpu.com/sv/document/view/20328888/grubb-nils-en-sanfardig-och-pa-bewisligapdf-eod> (Åtkomstdatum 31 januari, 2017).
- Grubb, Nils. Nils Grubbs självbiografi, i *Äldre svenska biografier*. Uppsala: Uppsala universitet, 1917.
- Hall, John. *On Performance Writing, with pedagogical sketches; Essays on performance writing, poetics and poetry*, vol. 1. Bristol: Shearsman Books, 2013.
- Hantelmann, Dorothea, von. The Saying of Doing: Om performativitet. Översatt av Tommy Andersson, Weld, <http://www.weld.se/program/foredrag-och-samtal-med-dorothea-von-hantelmann-8-april-kl-19-00/sv> (Accessed May 10, 2018).
- Haraway, Donna. *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan_Meets_OncoMouse: Feminism and Technoscience*. New York: Routledge, 1997.

- Haraway, Donna. Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective, *Feminist Studies* vol. 14, no. 3, 1988.
- Hjortfors, Lis-Mari. Læstadianismen och samisk identitet. UR Samtiden – Samiska veckan 2016, <http://urskola.se/Produkter/196349-UR-Samtiden-Samiska-veckan-2016-Laestadianismen-och-samisk-identitet> (Åtkomstdatum 14 november, 2016).
- Howe, Susan. *My Emily Dickinson*. New York: New Directions, 2007.
- Howe, Susan. *Originality and Quotation: A Prose Poem*. PennSound, <http://writing.upenn.edu/pennsound/x/Howe.php> (Accessed February 13, 2017).
- Howe, Susan. *Singularities*. Middletown, Wesleyan University Press, 1990.
- Howe, Susan. *Souls of the Labadie Tract*. New York: New Directions, 2007.
- Howe, Susan. *Spinnaker: en essä flankerad av lyrik*. Översatt av Marie Silkeberg, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2000.
- Howe, Susan. *Spontaneous Particulars: The Telepathy of Archives*. New York: New Directions, 2014.
- Howe, Susan. *The Birth-Mark: Unsettling the Wilderness in American Literary History*. Hanover: University Press of New England, 1993.
- Howe, Susan. *The Europe of Trusts*. New York: New Directions, 2002.
- Howe, Susan. *The Quarry*. New York: New Directions, 2015.
- Jakobson, Roman. *Poetik och lingvistik: litteraturvetenskapliga bidrag*. Översatt av Kurt Aspelin och Bengt A. Lundberg, Stockholm: PAN/Norstedt, 1974.
- Kamensky, Jane. *Governing the Tongue: The Politics of Speech in Early New England*. New York: Oxford University Press, 1997.
- Karnell, Vitalis. Lapparna och civilisationen. *Dagny*, 9:2, 1906.
- Kuokkanen, Rauna. Border Crossings, Pathfinders and New Visions: The Role of Sámi Literature in Contemporary Society, *Nordlit*, vol. 8, no. 1, 2004.
- Laula, Elsa. *Inför lif eller död? Sanningsord i de lappska förhållandena*. Östersund: Gaaltje, 2003.
- Lee, Mara. *När Andra skriver: skrivande som motstånd, ansvar och tid*. Göteborg: Glänta, 2014.
- Levine, Suzanne Jill. *The Subversive Scribe: Translating Latin American Fiction*. Champaign: Dalkey Archive Press, 2009.
- Lidman, Sara. *Hjortronlandet*. Stockholm: Aldus/Bonniers, 1961.
- Lidman, Sara & Bränström-Öhman, Annelie. *Stilens munterhet: Sara Lidmans författardagböcker från Missenträsk 1975-1985*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2014.
- Lorde, Audre. The Transformation of Silence into Language and Action, in *Sister Outsider: Essays and Speeches*. Trumansburg: The Crossing Press, 1984.
- Loomba, Ania. *Colonialism/Postcolonialism*, London and New York: Routledge, 2002.
- Lundberg, Lars. *Kristina-vägen till Nasafjäll*. Lars Lundberg, 1991.
- Malmberg, Bo. *Kronotorparlandet: kolonister och kronotorpare i muntliga och skriftliga källor*, Bjästa: Cewe-förlaget, 1980.
- Malmberg, Bo. *Kronotorpens folk: en dokumentation*. Stockholm: LTs förlag, 1975.
- Mather, Cotton. *Magnalia Christi Americana: Or, the Ecclesiastical History of New-England, from Its First Planting in the Year 1620. unto the Year of Our Lord, 1698. In Seven Books. ... By ... Cotton Mather, ...* Farmington Hills: Gale ECCO, Print Editions, 2010.
- Mather, Cotton. *Magnalia Christi Americana: Or, The Ecclesiastical History of New-England; from Its First Planting, in the Year 1620, Unto the Year of Our Lord 1698. In Seven Books*. Hartford: S. Andrus and son, 1853.
- Nordberg, Erik. Handskrift 25: Kyrkoherde Erik Nordbergs arkiv, vol. 25:4:2, Prosten Nils Grubb. Visitationer i Lycksele. *Arkiv och Specialsamlingar: foark.umu.se* <http://www.foark.umu.se/sites/default/files/arkiv/25/sefoark250402.pdf> (Åtkomstdatum 7 mars 2017).
- Noyes, Nicholas. *New-Englands Duty and Interest, to Be an Habitation of Justice, and Mountain of Holiness. Containing Doctrine, Caution & Comfort with Something Relating to the Restaurations, Reformatations and Benedictions, Promised to the Church and World in the Latter Dayes; with Grounds of Hope, That America in General, & New-England in Particular, May Have a Part Therein. Preached to the General Assembly of the Province of the Massachusetts-Bay, at the Anniversary Election. May, 25. 1698. / By Nicholas Noyes, Teacher of the Church at Salem. ; Published by Order of Authority*. Boston: Bartholomew Green and John Allen, 1698.
- Nyberg, Fredrik. *Hur låter dikten? Att bli ved II*. Göteborg: Autor, 2013.
- Paltto, Kirsti. Publishing Sámi Literature: from Christian Translations to Sámi Publishing Houses, translated by Rauna Kuokkanen, *Studies in American Indian Literatures*, vol. 22, no. 2, 2010.
- Robbins, Bruce. BLUE WATER: A THESIS, *Review of International American Studies*, vol. 8, no. 1, 2015.
- Robertson, Lisa. *Nilling*. Toronto: BookThug, 2012.
- Sandström, David. *Om det inte händer nåt innan imorgon så kommer jag*. CD, Stockholm: Demon Box, 2001.
- Sandström, Imri. *Det kommande skallet / The Coming Sball*. Göteborg: Autor, 2017.
- Sandström, Imri. *Och igen skiften / And Again Shifts*. Utställning, Malmö: IAC (Inter Arts Center), 2015.
- Sandström, Imri. *The Pages*. Webbplats, 2014, <http://www.howeacrossreading.imrisandstrom.com>.
- Sandström, Imri & Wildow, Hanna. *Performing Bodies: Matters of Presence and Present Matter*. Performancekväll, New York: Silvershed, October 22, 2011.
- Sigfeldt, Maja. FN kritiserar minerallagen, SVT Nyheter, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/fn-kritiserar-minerallagen> (Åtkomstdatum 11 november, 2018).
- Snellman, Karin. Erik Nordberg: en norrlandsforskare av rang, *Oknytt*, vol. 9, nr 3-4, 1988.
- Söderholm, Wolmar. *Om tider som svunnit: historiska glimtar från Lappmarken och Lycksele. En bok tillkommen med anledning av Lyckseles 300-årsjubileum 1973*. Lycksele, Lycksele kommun, 1973.
- Taylor, Diana. *The Archive and the Repertoire*. Durham: Duke University Press, 2003.

Thoreau, Henry David. *Walden*. New York: Random House Value Publishing, 1988.

Tuck, Eve & Gaztambide-Fernández, Rubén A. Curriculum, Replacement, and Settler Futurity. *Journal of Curriculum Theorizing*, vol. 29, no. 1, 2013.

Tuhiwai Smith, Linda. *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*. London: Zed Books, 1999.

Valkeapää, Nils-Aslak. *Solen, min far*. Översatt av Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1991.

Valkeapää, Nils-Aslak. *Trekways of the Wind*. Translated by Ralph Salisbury, Lars Nordström, and Harald Gaski, Kautokeino: DAT, 1994.

Veracini, Lorenzo. Introducing: Settler Colonial Studies, *Settler Colonial Studies*, no. 1, 2011.

Vikgren, David. *Skogen Malmen Vattenkraften*. Luleå, Black Island Books, 2013.

Westin, Gunnar, Olofsson, Sven Ingemar & Liedgren, Jan. *Övre Norrlands historia. D. 3, Tiden 1638–1772*. Umeå: Norrbottens och Västerbottens läns landsting, 1974.

Witt-Brattström, Ebba. Den främmande kvinnan: presentation av Julia Kristeva. *Tidskrift för genusvetenskap*, nr 2–3, 1984.

Zakai, Avihu. *Exile and Kingdom: History and Apocalypse in the Puritan Migration to America*. Cambridge University Press, 2002.

Elektroniska ordlistor, nyhetssidor et cetera: / Electronic Dictionaries, News-sites et cetera:

Aftonbladet, <https://www.aftonbladet.se>

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se>

Oxford English Dictionary, <http://www.oed.com>

Region Västerbotten, <http://regionvasterbotten.se>

Samer.se, <http://www.samer.se>

SAOL: svenska.se, <https://svenska.se/saol/>

SAOLhist, <http://sok.saol.se>

Signaturberättelse för Västerbotten – berättarnas län, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=tG2VP3UmZ7I>

SVT Nyheter, <https://www.svt.se>

Sök i Ordlistan: Svenska Akademien, <http://www.svenskaakademien.se>

Visit Västerbotten, <http://www.visitvasterbotten.se>

Västerbotten – berättarnas län, <http://berattarnaslan.se>

Västerbottensteatern, <http://vasterbottensteatern.se>

Webster's Dictionary 1828, <http://webstersdictionary1828.com>

Webster's 1913 Dictionary, <http://www.webster-dictionary.org>

Tack / Acknowledgements

Först och främst, ett stort tack till min huvudhandledare Fredrik Nyberg för ditt viktiga stöd genom arbetet och för dina läsningar. Jag önskar alla doktorander en handledare som besitter lika mycket tålmod, noggrannhet och språklig känslighet. Tack också till min bihandledare Cecilia Lindhé och examinator Ingrid Elam.

Tack Marie Silkeberg för *Spinnaker*. Och tack till Gunnar D. Hansson och Johan Öberg för att ni trodde på arbetet när det ännu bara var en skiss och en förhoppning.

A huge thanks to fellow doctoral students during my years at Valand, Helga Krook, Mara Lee, Annica Karlsson Rixon, Hanna Nordenhök, Kerstin Hamilton, Andjeas Ejiksson, Khas-hayar Naderehvandi, Eva La Cour, Eva Weinmayr, André Alves, Ram Krishna Ranjan, and Jennifer Hayashida. You have provided such wonderful support, important conversations, and friendships.

Tack till alla som har varit del av Litterär gestaltning under mina år som doktorand: Sofia Gräsberg, Lotta Eklund, Hanna Hallgren, Malin Lindroth, Niclas Hval, Magdalena Sørensen, Annakarin Thorburn. Tack till Jenny Tunedal, det var en ynnest att dela Göteborgslya med dig. Elisabeth Hjorth, tack för allt, inte minst för dagarna i Illstorp som skapade den perfekta miljön för ett chillat och dedikerat översättningsarbete.

Tack övriga på forskarskolan och Valand. Thanks to Mick Wilson och Niclas Östling. Tack alla ni som gjort arbetet fysiskt möjligt. Tack Anna Hedlin, Agneta Felix, Henrik Hamboldt. Och stort stort tack till Anna Frisk för allt: när jag skriver allt menar jag verkligen *allt*.

Tack till er diskussanter som läst under vägens gång: Kristina Hagström-Ståhl, Annelie Bränström-Öhman, Cia Rinne och Linnea Axelsson. Er hjälp har varit guld värd. Tack också Jonas

Ingvarsson och Bawa Yamba för att ni läst och kommit med synpunkter.

Tack till Anna-Lill Drugge för kursen "Dekolonisering" vid Vaartoe – Centrum för samisk forskning, Umeå universitet. Och tack alla medstudenter för de viktiga samtalen, ett specifikt tack till Lis-Marie Hjortfors, min studybuddy Vilda Kvist och Sara Lindquist.

Ett stort tack till alla som på olika sätt varit del av arbetet med den här boken: Thank you Corrine Fitzpatrick for your invaluable help, the English of this book is deeply indebted to your mindful editing and inquisitive mind. Thank you Minia Biabiany for the sharing during our Glissant-sessions, the collaborative translating, and *The Diffracted Dash*. Tack Autor, med ett specifikt tack till Helena Fagertun för gedigna läsningar och granskningar. Tack också Kristofer Folkhammar och Anna-Stina Johnson. Tack till Martin Högström för formgivning.

Tack alla ni som möjliggjorde publikationen *Det kommande skallet / The Coming Shall*. Tack Sara Kaaman för grafisk form. Tack Beast för risotryck. Tack Malin Arnell och Fia Backström för *ABS*. Tack *Woodpecker Projects* för utställningen *And Again Shifts / Och igen skiften* och tack David Vikgren och Linnéa Fonseca för era inspel. Tack till tidskriften *Provins*, med ett särskilt tack till Pernilla Berglund, för den fina releasen på *Verkligheten* i Umeå. Tack *Verkligheten*. Tack/Thank you Corrine Fitzpatrick, Fredrik Nyberg, Ida Linde, Jennifer Hayashida, Johan Sandberg McGuinne, Katarina Pirak Sikku, Malin Nord, Mara Lee, Marie Silkeberg, Martin Högström, Minia Biabiany och/and Sara Kaaman för era svar/for your responses.

Tack till min far Roger Sandström och min mor Anita Sandström-Holmgren för stöd och råd. Tack också till Christer Holmgren och mina systrar Cajsa Unnbom och Emma Singh. Paul Sandström i minne, tack för ditt måleriska och precisa språkbruk, för det du berättat, målat och skrivit och för att du in i

det sista var intresserad och stöttande. Tack IngaLisen Sandström för samtalen, för det du berättat, vävt och målat. Tack också Alfons Hultin och Margareta Hultin i minne.

Tack Lina Holmberg för alla middagar och hotellbarhäng, Göteborg har varit bliss med dig. Tack Anna Johansson, Carl Åkerlund och Anna Kaiser. Tack till Frida Hyvönen för din vänskap, stärkande tilltro och för "Aldrig varit längre norrut än till Gävle? Det är fan inget att skryta om!" Jakob Eklund, tack för att du flyttade ut till Järis med mig, tack för alla gånger du kört mig fram och tillbaka till Hörby så jag kunnat ta mig till Göteborg, tack för dina ordvitsar och allt du dagligdags gjort och gör. Tack Buffy för att du är den du är och hjälper mig på så många sätt. Tack Ida Linde och Elin Mörkberg, varken jag eller det här arbetet hade existerat utan er. Ida, ett specifikt tack för oändligt många läsningar, för din noggrannhet, för dina frågor och dina svar.

Finally, I want to thank Susan Howe. Without your work none of this would have happened. Thank you for opening up the history of Västerbotten for me, and thank you for your generosity during my visits to New England.

And then, a great big thanks to previous and coming peers, you make writing possible. Or, as Howe writes: "It is the grace of scholarship. I am indebted to everyone."

Summary

In *Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times* the histories and languages of Västerbotten, in the north of Sweden, and New England, in the northeastern United States, are investigated into, with, and through writings by the poet and literary scholar Susan Howe. With a focus on reading's generative aspects—the writing of reading; its pluralistic sources as well as trajectories—the research asks which aspects of historical and literary Västerbotten and New England arise when read through each other, by way of Howe's writings. A key concern is whether these aspects can be written, not separately, nor as a comparative study, but as concerted resonances. If so, then what are the characteristics of those resonances, and what might mediating and performing them add, or change? Through diffractive thinking and writing, performance writing, translational writing, punning, and listening, some of the more ubiquitous and problematic words, concepts, and phenomena of the cross-resonating textualities of the regions are dealt with.

This work is done first and foremost by drawing on works by Susan Howe, the new materialist and feminist theoretical physicist Karen Barad, and the poet and philosopher Édouard Glissant. Aspects of colonialism and settler colonialism, Protestant ideas and related language, and forests and word-forests are diffractively written through in a variety of forms of writing. Poetry plays an important role, as does the concept of *unsettling*, which formulates a specifically literary response to the ever-ongoing workings of settler colonialism. Throughout the research unsettling aspects of the histories and languages investigated are written of, and through, while the research simultaneously also attempts to perform unsettling responses to those histories and languages. The concept of *hegemonic listening* is formulated by way of historical

silences and noises, and in turn, it enables listening to, elaborating on, and writing across the *unquiet*.

In its early stages, the research took a sudden turn, as its primary question acquired an answer: It was not just possible to write the study as “concerted resonances,” rather, the histories and languages investigated were already entangled and cross-resonating. Thus, the main focus of the research shifted. Instead of attempting to create cross-resonances—a “bridge” between two separate histories and their languages—the research from the very beginning consisted of a writing within the inevitably entangled histories and languages. Due to this shift, another question was formulated: How do the aspects that arise from reading and writing within these cross-resonances perform differently in relation to specific places, times, and texts? As the research was already situated within polyphonic cross-resonances, its aim was reformulated. The research became focused on reading, writing, looking at, and listening to, the relations between particulars and differences of the cross-resonating histories and languages, with a focus on how these differences might make a difference.

Chapter one concerns *the hiss of history*. The chapter deals with definitions and historical defining in relation to sound, the instability—and illusive air of stability—of lexical definitions, and their sounding iterations. Chapter two concerns *translational writing*, it specifically regards how the word *shift* shifts as it is translated. In chapter three the terms *colonialism* and *settler colonialism* are defined and written through. These terms, in turn, relate to the specifically literary *unsettling*, which is elaborated on by way of Susan Howe. Chapter three also deals with Västerbotten's epithet, *the storytellers' county*, leading to a discussion regarding poetry, and ideas connected to the notion of *the story*. Chapter four consists of “Och igen skiften / And Again Shifts,” a poem that writes forth relations between particulars regarding settler colonial history, sacred time, and prophecy, and it does so in relation to punning and

notions of color. Chapter five explains why the research engages with *the diffraction*, rather than *reflexivity*, as a model for—and a way of—thinking and writing. This is done by, primarily, drawing on the writing of Karen Barad and historian of science Donna Haraway. The *I* and *ice* is also dealt with in chapter five. Chapter six concerns *translational writing*, *punning*, and *performance-writing*. Those terms are written of in regard to method and practice, and also lead into a discussion about *performativity* and *the performatic*—a term derived from a professor of performance studies, Diana Taylor. Further, chapter six deals with *prophetic poetry*—which also relates to performance and performativity. *Prophetic poetry* is primarily discussed by way of Édouard Glissant. Chapter seven deals with Mikhail Bakhtin’s literary concept of the *chronotope*, which is brought up in relation to the Swedish historical state-owned crofts called *kronotorp* (crown-crofts). Chapter seven also continues to expand on the *I*—as letter, visual figure, and sound. Chapter eight consists of the poem “Omvändelsens kronotop / Chronotope of Conversion,” which concerns relations between chronotopic particulars within the notion of conversion, in regard to the histories of New England and Västerbotten. In chapter nine the concept *hegemonic listening* is formulated. This is done primarily through a (re)defining of the sonic phenomena *silence* and *noise*, which often also figure as metaphors, notably in texts regarding historical majority narratives and colonialism. *Hegemonic listening* is put forth as an addition to composer and educator Michel Chion’s three listening modes. Chapter nine is also where the sonic phenomena, as well as the term *unquiet*, is formulated. It is primarily done so in relation to Sara Lidman’s work diary writings, in the book *Stilens munterhet*. Chapter ten tells of the work with archival material about, as well as by, the Reverend Nils Grubb, who was accused of “religious noise” in the early 18th century. Both the notion of *the unquiet*, and *the thick-et-language* are actualized in this chapter. Chapter eleven concerns

the *no* within the word *snow*. In chapter twelve the notion of the *thicket-language* is arrived at through processes of mediating Reverend Cotton Mather’s work, *Magnalia Christi Americana*.

One of the conclusions that can be drawn from this study, is that by working with language that does not shy from the contradictory, the unsettling, or entangled, there is a possibility to write *within* the tangle, not just *about* the tangle. These literary and historical landscapes, these taciturn distances, are already in discord. Throughout this work, historical, linguistic, and sonorous entanglements—opaque shards of an ever-diffracting world—are continuously written through. To listen to the unquiet, and to write within it, might further unsettle.

Kolofon

Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times
av Imri Sandström

Konstnärlig doktorsavhandling i litterär
gestaltning vid Akademin Valand,
Göteborgs universitet.
© Imri Sandström, 2019
Ideella föreningen Autor (www.autor.se)

Omslagsfotografi: The Susan Howe Papers,
Beinecke Rare Book and Manuscript Library,
Yale University.
Det fotograferade uppslaget är beskrivet och
citerat på sidorna 270, 271, 274 och 275.

Formgivning och omslag av Martin Högström.

Tryck av Munkreklam, Munkedal 2019.

ISBN (tryckt utgåva): 978-91-984037-3-2
ISBN (digital utgåva): 978-91-984037-4-9

Översättningar av Imri Sandström.
Översättningar av Édouard Glissant-citat
av Minia Biabiany och Imri Sandström.

Engelsk språkkonsultation och textredigering
av Corrine Fitzpatrick.

Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times
ingår som nummer 73 i serien ArtMonitor
(www.konst.gu.se/artmonitor).

Forskningsprojektet som ligger till grund för den
här boken har delfinansierats av Vetenskapsrådet.

Colophon

Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times
by Imri Sandström

Artistic doctoral dissertation in literary
composition, The Valand Academy,
Gothenburg University.
© Imri Sandström, 2019
Ideella föreningen Autor (www.autor.se)

Cover photograph: The Susan Howe Papers,
Beinecke Rare Book and Manuscript Library,
Yale University.
The photographed spread is described
and cited on pages 270, 271, 274, and 275.

Graphic design and cover by Martin Högström.

Print by Munkreklam, Munkedal 2019.

ISBN (printed edition): 978-91-984037-3-2
ISBN (digital edition): 978-91-984037-4-9

Translations by Imri Sandström. Translations
of Édouard Glissant quotes by Minia Biabiany
and Imri Sandström.

English language consulting, and text editing,
by Corrine Fitzpatrick.

Tvärsöver otysta tider / Across Unquiet Times
is a part of the publication series ArtMonitor,
as number 73 (www.konst.gu.se/artmonitor).

The project that amounted to this book has in part
been funded by The Swedish Research Council.